ئامادە کردنی:

تایپی کوردeکا

بۆکان، پاساژی عەباسی ☎ ٦٢٤٣٤٢٥
محەمەد ئەمین شاسەنەم: ٦٢٢١٣٤٠
عەلی جەوشەنی: ٦٢٤٢٩٢١

دۆنادۆن

حوسێن شێربەگی

بۆکان
١٣٨١ - ٢٠٠٢

فیپا:
شیربیگی، حسین، ۱۳۳۰ ـ بوکان
دۆنادۆن/ حسین شیربیگی - تهران: نشر...
۱۳۸۱
۲۲٤ ل...ISBN
فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیپا (فهرست‌نویسی پیش از انتشار)
۱ـ داستان کُردی - قرن ۱٤.الف. عنوان
کتابخانه‌ی ملی ایران

ناوی کتێب : دۆنادۆن.
نووسەر : حوسێن شێربەگی.
بابەت : کۆ چیرۆک.
چاپ : ۱۳۸۱.
بڵاوکەرەوە : نووسەر.
ژمارەی چاپکراو : ۱۰۰۰ دانە.
نۆرەی چاپ : یەکەم.
وێنەی رووبەرگ :
شابک :
پیت‌چن: ئەحمەد حاجی‌مەولوود

فڕین

باڵی فڕینم نییە... بەڵام
دڵێکم هەیە و خۆزیام بە قورینگان
ئەو کاتەی مەلانی کۆچەر
لە زەریای مانگەشەوا
گەمی سەوڵ ئەدەن
خۆزیای دەست بەردان و ڕۆیین
خەوێکی تر
لە تاڵاوێکی تر
خۆزیای پاشاوێکی تر
لە ڕۆخێکی تر
خۆزیای باڵ گرتن و فڕین
خۆزیای ڕزگاری
خۆزیا گەر نابێ ژین بەسەربەستی
مردن بە بێ دەربەستی
ئاخ مەلی دڵم
لە نێو ڕکەی تەنگا
ناخوێنێ... ناخوێنێ

«شاملوو»

نوێخوازی بە قەڵەمی نوێخوازان*

رچە: نوێخوازی چۆن پێناسە دەکەن؟

نوێخوازی یاخی بوونی کۆمەڵایەتی لە نەریتە گەندەڵـەکـان، بـۆدابینکردنی نیزامێکی بە گشتی باشتر و جوانترە و، بەم پێیە رق وتووڕەیی هونەری‌یە دژ بە فۆرمە سەلەفییەکان، حەز و خۆزیایە بۆ رزگاربوون لە دەسـت کۆنـە دووپـات و چەند پات بووەکان و باو کردنی جوانی‌ناسین و ئەفراندنی جـوانی هونـەری لـە بەرهەمە جیاوازەکانی شێعر وچیرۆک و مۆسیقا و میعماری و... دایە.

بێتوو بە گەرووی پرسیارەکەدا شۆڕبینەوە، رێ بۆ قووڵایی بردن ودەرباز بوون لە دەست ئەو وەڕەزی و بێزارییەیە وا لە دەوروبەرماندا بێجلە بێچمی ناشیرین و بۆی گەندورەنگی تاڵ و تامی ناخۆش نادینین.سۆراب سپێهری وتەنی: شۆردنی چاوەکانە بۆ جوان دیتن و تازەئەفراندن و نوێ بوونەوە. هەروەکی سیامەند خەج لە حەوت برایان‌دەرفێنێ و، بـۆ دابینکـردنی ژیـانێکی نـوێ و ئـەویندارانـە روو دەکەنەلووتکەی سیپانێ.

هەروەک خەزاڵ لە نێوەڕاستی هۆردووی دوژمندا داوای گوڵی سوورلە لاس دەکات و، چ بیری بۆ لای مان و نەمانەوە ناچێ. چاوەسەلەفییـەکـان و مـۆخ و فیکرە کۆنەکان چیان پێیە بۆ راکێشانی سەرنجی‌خوازیاران و خواسـتی تـاک و کۆی جەماوەر؟ جا وەرە و لە چاپخانەیەکدانەقڵی رۆستەم بکە!!! دە هەسـتە و برۆ وەکی مەجرووم؟! مەجنوونانە ببەلەیلا پەرەست؟! ئەمە لە زاتی کەسدا ماوە؟

بەڕاستی ئەمـە پێویسـتی گـەڕی چـەرخ و خولـە و حـەوجێـی زەمانـەیـە بۆنەوێستان لە دۆخی کۆنداو شەقاو هەڵێنانەوەیە بەرەو کەش و هەوایەکی‌نوێ و عەتراوی. نوێخوازی تێکۆشانە بۆ راکردن لە دەست نەخۆشین ومردن و چوونـە ناو گۆڕ. حەول و تەقالایە کـە بـۆ رازاندنـەوە و تـازەکردنـەوەی ژیـن و ژیـان، شەرمەزارییە لە وێنە و خوازە و مەجاز وئەفراندنەکـانی پێشـینیانمان کـەڵـک وەرگرین و بە نێوی خۆمانی لە قەڵەم‌دەیـن. حـەوجێمـان بـەوەیـە لـە رێگـە تازەکانەوە بەرەو پێشەوە بچین و شتی‌تازە و شوێنی تازە و زبانی تازە بدۆزینەوە،

بۆچی؟ بۆ ئەوەی وەکدیتران بۆگەنی عەتری نیزامی فیئۆدالی و بازەرگانەکان و سامانخوازان وئەمپیریالیزم و هەموو ئینسانە لە قالب دراوەکان کاسمان نەکات و، بەگێژە گێژە سەر بۆ ئاواتە شاری ئەفلاتوون دانەنوێنین و کڕنۆش بۆئەفلاتوون نەبەین و بزانین چما کۆشکێکی زوڵم و شایەتیئەڕووخێنین، ناتوانین کۆخێکی خشپیلانە و جوانکیلەی نوێ لەبەر قەدو لاپاڵێک بۆ حەسانەوەی دوو کێوبڕ ساز کەین. ئاخە ئەفلاتوونیش حوزووری شاعیری لە ئاکادێمیا و ئاواتە شارەکەی خۆیدا قەدەغە وقۆرغ کردبوو، مەگەم بۆ مەدیحە و پێداهەڵگۆتنی ویستی خۆی!!!

رچە: نوێخوازی چۆن دەگوێزنەوە بۆ ئەدەبی ئەمڕۆ؟

سەردەمان و رۆژگارێک فەیلەسووفێک وتی: «ئاڵای خۆت لەسەرگەمی خۆت هەڵدە و، لە زەریا بدە.» لە زەریادان یانی دیتنەوەی دورگەیتازە، تازە لە سروشتدا، لە مرۆێدا، لە نەریت و نیزام و فۆڕم و نێوەرۆکدا.هونەر، هونەری پاک و راست و بێ دەمامک و بێ درۆ؛ هونەری راکردنلە دەست هەموو چەشنە سەلەفییەکان و گەڕان بە دوای تازەکاندایە.ئێزراپاوندوتەنی: «هونەری هەژاڵ «جیددی»، هونەری ئاوانگاردە کە لەپێشا و پێشی زەمانەی خۆیەوە دەڕوا.» پێشینیانی ئێمە خول بە خولجیهانیان تازە کردۆتەوە تا ژیان نەفەوتێ و جیهان دانەڕمێ. لە نیزامەئابووری و رامیارییەکانەوە، هەتا ئایینە ئاسمانییەکان «لە ئادەمەوە تاکووخاتەم» لە کلاسیزمی یۆنانی کۆنەوە «ئیلیاد و ئۆدیسە و ئانەئید» بۆهونەری شانۆئاسا و هونەری مەحاکاتی «حیکایەت گێڕانەوەی چلتووتی و ئەمیر هەمزە و مەلا نەسرەدین و...» لەوێوە بۆ رۆمانتیزم وریئالیزم و دادا و سووررریئاڵ و نوێ و جادوویی و... هەست بەداڕووخانی ژیانی سەلەفی دەکەم. تەنانەت ئیدی نەنکیشم ئیشتیایبەفری چاڵە بەفرەکان و برێشکەی شەوچەلەی زستانان ناکات. سیساڵیش دەبێ لە هیچکام لە چایخانەکانی بۆکاندا چ بە شەوگاری پاییزو زستان و چ لە شەوگاری مانگی پیرۆزی رەمەزاندا هیچ قایەتخوانێ،،قایەتێکی نەگێڕاوەتەوە. هێرشی ئانتێنی رادیو و بە دووایدا گەمارۆیتەلەفزیۆن و دیوار بە دیوار بوونی ماڵی ئێمە و ماڵی نیچە،بەرەورووبوونی ماڵی ئێوە و ماڵی سارتر و قوتابخانەی پراگ وفەرانکفۆرت و یێەن، کوا ئیدی بیچمێ لە وێنەی مەم و زین و لاس وخەزاڵ و سوارە و فەرخەی دوێنێی لە زەینمدا هێشتۆتەوە. لەم دە ساڵەدا٢٠٠ – ٣٠٠ کچە

جیرانمان ئاوری نەورۆزی ئەوینیان بە داگیرساندنیجەستەی خۆیان کردۆتەوە، سی چل کەس لە کورەکانمان لە گەمییەکانینێوان یۆنان بۆ رۆم ماڵئاواییـیان کردووە. کیمیابارانی بانە و سەردەشتو حەڵەبجە سەرقاڵـی ئـەوەی کـردووم، بچمە زەینی تازیە باران وبەشدارانی ئەم تەگەرە و خاوەن کەند و کۆسـپانەوە و لێیان بپرسم ئەمە چزبانێکە پێی ئەدوێن؟ چ چاوێکە پێی دەبیـنن؟ چـۆن بـیر دەکەنەوە لەمسەربـووردو چـارەنووسـە. ئایـدیالۆژیای «مۆدێرنیتـە» پـووچی و بەتاڵـیخـۆی بـە دوو شـەڕی گـەورەی جیهـانی و کیمیابـارانی مرۆیـەکـانی گشتشارەکانم پێ نیشان داوم. پاش نوێخوازی بانگەوازی بێداربوونەوە،گەڕانەوە بەرەو خۆم و ناخی خۆم و هەست و ئەندێش و بیرۆکەی خۆمبە زبانی ئەمـڕۆ، دیمەنی ئەمڕۆ، بە چاوی ئەمڕۆ و وەسفەکەشیم بەزبانی ئەمڕۆ بۆ دەکا. منـیش «خۆم» یاخی لە هەمووان و دیتران وهەڵدانی ئاڵای بێچم و وێنـەی ئـەمـڕۆی ئەوەی خۆم ئەمڕۆ دەیبینم.کوانێ سوارە و لاس و گەلۆ و ئـازیزەی ئـەمـڕۆینی ئەدەبی کورد؟ ئەی ئەمهەموو «شۆخە شـار» و «شـۆڕە لاوە»ی ئـەمـڕۆ چـی؟ هێنریک ئیبسن دەڵێ:«ئیدی هیچ بیرۆکەیەک لە ٢٠ ساڵ پتر دەوامەی نیـە» دەیجا خۆ لەنێوەرۆک و فۆڕمی شێعری حەقیقی و هێدی و هێمن»یش پتر لـە ٥٠ - ٦٠سـاڵ تێپـەڕیـوە. جـا خـۆ لـە تـەکنیـک و فـۆڕم و زەمانـەی رووداوەکانیچیرۆکی مامە حەسەنی قزلجی ٥٠ سـاڵ پـتر تێپـەڕ بـووە، هـیچ باسیئەوەش ناکەم لە پاش حەسـەن زیـرەک و مـاملی-ش گـۆرانیبێـژ ٢٠ - ٣٠ساڵە چی تازەیان نەوتووە. دەسا کێشەی من ئەمەیە: کێشەی ئەمسەردەمە بە بۆچوون و زبان و راوێژی ئەم عەیام و سەردەمانە!!!

رچـــە: دەیـــان قوتابخانـــە و روانگـــەو شـــێوازی ئـــەدەبی، رەخنـەیـی،خوێندنـەوەیـی لـە وڵـاتان سـەری هـەڵـداوە و بـە هـۆی پەرەسەندنیدەزگاکانی پێوەندی جەماوەر (وسایل ارتبـاط جمعـی) بـەرە بـەرەدەگـەنـە ئێمـە، کاریگـەری ئـەم وەرگرتنانـە چـۆن دەتوانـێ نوێخوازیبهەژێنێ؟ بە رای ئێوە نوێخوازی بە تەنـێ دەتوانـێ ئـەدەبیـەت بنوێنێ؟

مارشاڵ مەک لووهان وتەنی: «جیهان بۆتەگوندێک.» دەیجا هـەرکـەسلـە هەر ساتێ لە ٢٤ سەعاتی شەووڕۆژدا بڕواتە سەربانی ماڵەکـەی و بۆچـەمـک و

قسه و باسێک له جاڕ دات، وته‌که‌ی له هه‌مان کات و ساتدا به‌جیهاندا بڵاو ده‌بێته‌وه. ئه‌مه ڕه‌هه‌ندی جوگرافی‌یه و ڕه‌هه‌نده‌کانی‌ڕۆحی و گێره‌و کێشه‌مه‌ی کۆمه‌ڵایه‌تی و رامیاری و ئه‌ده‌بی و هونه‌ری وئابووری زۆر زۆر له‌مه زیاتر لێک نزیکن. ئه‌وه‌تانێ بۆمباردمانی‌هیرۆشیما و ناکه‌زاکی له هه‌موو شاره‌کانی وڵاته‌که‌ماندا دووپات‌ده‌بێته‌وه‌و، هه‌زاران برایه‌تی و هاودڵی و هاوده‌نگی پێکدێنێ له نێوان‌هه‌زاران و ملیۆن ملیۆن خه‌ساره‌دیده‌ی جه‌سته‌یی و ڕۆحی شه‌ڕدا وئه‌مانه‌ش هه‌ر کات و ساتێ له هه‌موو شوێنێکدا فیکر و هه‌ست و بیرۆکه‌و زه‌ینمان ده‌هه‌ژێنن. بێکاری گشتی لاوان و مرۆی چینه‌کانی خواره‌وه‌له هه‌موو جیهاندا هه‌روا؛ هێرشی ئانتێنه جۆراوجۆره‌کان بۆ ناوژووره‌کانمان هه‌روا؛ ده‌یجا ئه‌گه‌ر نوێخوازی به بێده‌سه‌ڵات و ویستی‌ئێمه وڵات ده‌ته‌نێته‌وه و ڕاسته‌قینه‌یه‌کی حاشا هه‌ڵنه‌گره، ئه‌مه ئه‌رکێکه‌و به‌ڵکه‌م گرینگترین ئه‌رکی ئۆبالی هونه‌رمه‌ندی ئه‌م سه‌رده‌مه‌یه. کێده‌توانێ به‌ری بگرێ؟ ئه‌ی تا پێنج ساڵ له‌مه‌وبه‌ر، به‌ره‌ی کۆنه‌خواز، ئه‌وگشته هاواره‌ی کردو وتی: «نوێخوازی و پاش نوێخوازی ساخته‌ی‌ڕۆژئاوا و ئه‌مپریالیزمه.» کوانێ توانی به‌ری نوێگه‌ری بگرێ. ئه‌وه‌تانێئه‌وه‌ی که‌سێکی به‌راست بوو، خۆشی به‌ره‌و نوێگه‌ری هاتووه و به پێی‌توانای خۆی ده‌قی نوێ ده‌خولقێنێ. له گوندی جیهانیدا ده‌نگ و ڕه‌نگی‌هه‌موومان له ئاستی ده‌م و گوێ و چاوی یه‌کدیدایه و هه‌موومان له‌گشت کێشه عه‌ینییه‌کان ده‌نواڕین و زۆرمان بۆمان ده‌بێته کێشه‌یه‌کی‌زه‌ینی. ده‌سا ئه‌مه ئه‌رکی سه‌رشانی ئه‌ده‌به، ئه‌م کێشه و ژان و دیمه‌نانه‌به لێکدانه‌وه و گۆشه نیگا و شێواز و فۆڕم و له هه‌مووان گرینگتر به زبان‌و چۆنیه‌تی گێڕانه‌وه‌ی ئه‌مڕۆ بیگێڕێته‌وه. ده‌با سه‌له‌فی خوازانی ئه‌ده‌بی‌و هونه‌ری هه‌ر به‌سه‌ریاندا ده‌ن و بڵێن: «ئای دادوبێداد هونه‌ر و جوانی وقه‌واره و کێش و سه‌رواو و سێ چوکڵه‌ی یه‌کێتی دارماو فه‌وتا!!»

ئه‌لبێرکامۆ ده‌ڵێ: «هونه‌رمه‌ند کاتێ ده‌توانێ که‌سایه‌تی خۆی به‌کۆمه‌ڵگا و جه‌ماوه‌ر ڕاگه‌یه‌نێ که به‌شداری کردن له چاره‌نووسی گشتیدابه ئه‌رکی سه‌رشانی خۆی بزانێ.» ئه‌مه‌ش ئه‌رکی هونه‌رمه‌ند و شاعیر وچیرۆکنووسه، قه‌ڵه‌مه‌که‌ی به‌سه‌ر فۆڕم و نێوه‌رۆک و زبان و زاراوه‌ی‌دوێنێدا بکێشێ و ئاڵای ئه‌مڕۆ و ئه‌مڕۆیی هه‌ڵدات. کاتێ «شاربه‌ده‌ر»بڵاوبۆوه، به‌ره‌ی «حه‌سارخواز»ی ئه‌ده‌بی کوردی و به‌ره‌ی توندڕۆی‌به‌دحاڵی له ئه‌ده‌ب هێند له‌زبان و ته‌کنیک و

گێره و کێشەی فیکری وبەربڵاوی ئەم بەرهەمە تووڕە و بە گلەیی بوون کە لە دەیان کۆڕ وکۆبوونەوەی نێوخۆیی خۆیاندا رایانگەیاند: «مەیخوێننەوە، باسیمەکەن، نێوی مەهێنن، هەر مەڵێن شتێکی وا بڵاوبۆتەوە. ئاخە کوا پێچ وکڵاوی کوردی؟ کوا خەنجەری بەرپشتوێنی گرێ گرێ و سمێڵی بابڕی؟کوا شاخ و داخ و تەقەی تفەنگ و کوا کوڕی کورد!!! باوەکوو یەکەمحەوتووی بڵاو بوونەوەی شاربەدەر زەم و غەیبەت نامەی خۆیان لە ژێرچارشێودا گەیاندە هەولێر و گوندی جیهانی؟!!! ئەی تۆ خوا هەر لەهەولێر و سلێمانی و ئەم دیو و ئەو دیو را بەرپەرچی قسەکەیان نەدراوە؟نانا، دۆستی ئازیز، نا. ئەگەر توانیان بەری ئانتێنەکان و تەکنیک و زانستبگرن، دەتوانن بەری نوێخوازیش بگرن. خۆ نوێخوازی بە جیهاندا بڵاونابێتەوە، هەتا لە قوژبن و کون و کەلێنی جوغرافیایەکدا سەربنێتەوە وبۆی بنوێ یا بمرێ، ئەدەبیەتیش نە لە نەبوونەوە دێ و نە لەسەر نەبوونهەڵدەقولێ و دەخولقێ، هەموو رەهەندە عەینی و زەینی و مادی و زاتیو جەستەیی و رۆحییەکان کاریگەری و کار تێکردنیان بەسەر یەکدیداهەیە و نوێخوازیش کاتێ نوێخوازییە کە مادە و زات بگۆڕێ و ئاڵوگۆرگشتی و هەمە لایەنەکات. بە وتەی ئەو فەیلەسووفەی سەدەی نۆزدە:«هەتا بەر لە من هەموو فەلسەفەکان بۆرایەی جیهان هاتوون و من بۆگۆڕینی جیهان هاتووم.» هەتاکوو تۆ نوێخوازی و ئەدەبیەت چۆنوەرگری و چۆنی بنوێنی و پێت چی بێ؟ بەڵام حافز وتەنی:

بیا تا گل برافشانیم و می در ساغر اندازیمفلک را سقف بشکافیم و طرحی نو دراندازیم

رچە: ئەدەبی کورد لەو روانگەوە چۆن دەبینن؟... خۆتان چهەنگاوێکتان بۆ نوێخوازی هەڵگرتووە؟

ئەدەبی نووسراوەی کوردی بۆ ماوەیەکی زۆر دوور و درێژ یەخسیریدیوەخانی بەگ و بەگزادان بووە و تەنانەت ئەدیبانی حوجرەش زۆریانسەر بە دیوەخان بوون. بەداخەوە چین و توێژی خوێندەواری کورد هەتا٥٠ - ٦٠ ساڵ لەمەوبەریان بەگزادە بوون و قەڵانشین یانمووچەخۆرانی ئەوان و دەسا ئەدەب و هونەری ئێمە بە ویست وبەدەست ئەمانەوە یەخسیری وێستانی فۆڕم و قاڵب و نێوەرۆکی سەلەفی ودوواکەوتوو بووە. دەیجا هەر ئەمانە

که دەگەڵ ڕەوتی نوێی کۆمەڵایەتی،تەکنیکی و هونەری دا نەبوون، ئێستاکەش دژ بە ڕەوتی نوێخوازین وبەرگری لە نوێ بوونەوەی کۆمەڵگای کوردی دەکەن. شێعری ئێمە هەتابەر لە زیندەیادی نەمر مامۆستا گۆران هەر نوێکارییەکی بووبێ تا ک وتەرا لە وێنە و چوواندن و خوازە و مەجاز و تەمسیلدا بوو. چیرۆکی‌ئێمەی کورد لە هەشتا ساڵ تەمەنی خۆیدا هەتا ٢٠ ساڵ لەمەوبەریەخسیری کۆنەترین چەشنی گێڕانەوەی ناهونەری و بێتەکنیکی وبەدفۆڕمی بوو. ئێمە ماوەیەکی زۆر نیە لە نووسیندا ڕوومانکردۆتەنوێخوازی، بەڵام بەختەوەرانە ڕەوت و بۆ پێشەوە چوونمان زۆر خێراخێرا و، بە هەنگاو و شەقاوی بڵند بڵند و بە متمانە بووە. شێعری نوێی‌ئەمڕۆی کورد لەم دیو و لەو دیو دا لە لووتکەیەکی بەرز دایە و لانی کەمدە شاعیری هەڵکەوتە حەوجێیان بە باس‌کردن و ناساندن نیە و تەکنیکو زبان و فۆڕمی شێعری ئەمانە گەیشتۆتە قۆناغێکی تازەی شێعری.

چیرۆکی هونەری کوردی لە حەفتاکانەوە، لەو دیو و، لە نەوەدەکانەوەلەم دیو رووی لە فۆڕم و شێواز و تەکنیکە تازەکان کردووە و چەندهەنگاوێکی بە متمانە هەڵگیراوە. هەر ئەوەندەی پێویستە بڕێ ڕۆحی‌برایەتی و هونەری‌مان گەورەتربێ و لە لاسایی کردنەوەی شێواز و فۆڕمو تیئۆری و تەکنیکە لاوەکییەکان بە دوور کەوێتەوە و خۆی و شێوەی‌دەربڕین و گێڕانەوە و تەنانەت نێوەرۆک و ڕووداوەکانی کۆمەڵگای خۆی‌بە کەلتووری خۆیەوە بدۆزێتەوە. تەنانەت هەر ئێستاش بەم چەند ساڵەتەمەن کورتی و حەولدان و تێکۆشانانە چەند دەنگێک بۆ چیرۆک ورۆمانی نوێی کوردی لەم دیو و لەو دیودا ناسراون. بەڵام ئەم پرسیارەی‌دیکەتان، خۆتان چ هەنگاوێکتان هەڵگرتووە؛ بە ڕای هەمووان و وەک لەبەرهەمە چاپکراوەکانمەوە دەرەدەکەوێ: «پیاو تاریفی خۆی ناکا!» من‌هەر لە دەسپێکەوە لە چوارچێوەی نوێخوازی دا بووم. وەک ڕۆمانی‌شاربەدەر کە لە لایەن گشت خوێنەرانییەوە بە بەرهەمێکی نوێدەناسرێ، وەکوو گورگەمێش و گوێچکەکان «ئێستای ١٧ و ٢٢»متامۆڕفۆسیس و شەوارە «ئایندەی ٤ و ٢٨» بووک و زاخەیەک «ئاوێنە»تاسەو ڕەخش و شۆڕەلاو و مەراقەکان «سروەی ١٤٠ - ١٥٦ - ١٧٢ -١٧٨» گەردەلوول «زرێباری ٤ - ٥» دابڕان «بەیانی ٢» و... بێج لەنووسراوەکانی خۆم حەولم داوە چیرۆک و شێعر و وتاری نوێ و باش لەزبانی فارسی و ئەدەبی جیهانەوە وەرگێڕمە سەر زبانی کوردی ومامڵەیەکی

فەرهەنگی بێتە ئاراوە و، بەم چەشنە فۆڕم و تـەکنیـک وتـەنانـەت نێـوەرۆک و گۆشەنیگای نوێ بۆ ئەدەبی کورد زەق وبەرجەستەکەمەوە؛ وەکوو: «چیرۆک و شێعرەکانی شاملووی مەزن کەوەرمگێڕاون و لە گۆڤارەکانی ئەم دیو و ئەو دیو دا لە چاپ دراون. وەکووچیرۆکی «ماڵێکی ئەفسووناوی» ویرجیینا وۆڵف کـە لـە سروەی ١٤٧ داچاپ بوو. وەکوو وەرگێڕانی کتێبی «چیرۆکـی نـوێ، ئینسـانی ڕێبـازیـنـوێ» کـە پێـنج وتـاری تیئـۆرەی ئـەدەبـە. ئالـێن ڕۆب گرێـی نووسـیویە،وەرمگێـڕاوەتـەوە سـەر زبـانی کـوردی و، هـەر لـەم سالـدا لـە لاپـەڕەیگۆڤـارەکانـدا چاومـان پێـی دەکـەوێ. وەکـوو وەرگێـڕانی نـۆێلێتی دورگەینەناسراوی ژۆزێ ساراماگۆ کە بنکەی سـەردەم لـە پاشـکۆی ژمـارە ٢ داچاپ و بڵاوی کردەوە. هەروەها وەرگێڕانی کتێبی «نظریەی ڕۆمان =تیئۆرەی ڕۆمان» کە بریتی‌یە لە نۆ وتاری ڕەخنەیی و توێژینەوەیی وتیئۆریکی ڕۆژئاوایی لەسەر ڕەوتی ڕۆمان لە سەرهەڵدانەوە، هەتارۆمانی نوێخوازی و پاش نوێخوازی و لەم دواییانەدا بە چەشنیزەنجیرە وتارێکی سێریالی لە گۆڤاری سروەدا لە چاپ بوون دایە.هەروەهـا گۆتـار و لێـدوانی زارەکـی لـە کۆبوونـەوە ئـەدەبییـەکـان وئەنجومەنەکان و بۆنە جۆراوجۆرەکان‌دا. بەو هیوایەی توانیبێتم هەر بەقەرایـی هەنگاوێک - نە کەمتر و نە زیاتر، یانی زیاتر کەیفی خۆتانە!!! بەکەڵک بووبێتم. سوپاسیشم هەیە بۆ ئەوەی بەسەرتان کردمەوە.

* ئەمە وت‌وویژی بەڕێز ساڵح سوزەنی بوو دەگەڵ نووسەری «دۆنـادۆن»دا کـە لەسروەی ١٨٤ دا لە چاپ درابوو.

* * *

دۆنادۆن

قسەی ڕۆژێک و دووان و سیان نەبوو؛ قسەی مانگ و ساڵیش نەبوو؛لەو ڕۆژەوە شار و شەقامم چۆڵ کرد و خانەنشین بووم، خەرتەلێکی سەیر و سەمەرە - دوو هێندەی خەرتەلێکی ئاسایی - ڕەنگێکی ڕەشی قەترانی هەیە! ئەوەندە ڕەش، ڕەشاوی لێدەتکێ و ڕەشاوی لیخنی لێوەشۆڕاوگە دەکا و هەڵم و هاڵاوو بۆگەنی لێ هەڵدەستێ و وڵات دادەگرێ.ئەرێ، ئەوەم دەووت ئەو خەرتەلە دەهاتە سەر دار تۆوی حەساری ماڵەکەم، بەرەو ڕووی پەنجەرەی ژوورەکەم دەیکردە قاوو قیژ و باڵە فڕکەو جیقنە باران. ئاخ لە ژانی سەرم و ئێشی دڵم و پەرۆشبوونی مۆخ وهەست و نەستم. قاژ و قیژ و باڵە فڕکە و جیقنەباران نە دەققەیەک و نەدووان و سیان. وەڕەز دەبووم، قەڵسی دەکردم. وزەم لا نەدەما.ڕامدەکردێ، جنێوم دەدایە، بەردم تێهەڵدەکرد و لەسەر دارتوو و لەهەردوومەکانی حەسار و ماڵم دەتاراند و دەگەڕامەوە ژوورەکەم، بەڵامهەمیسان دەگەڕایەوە و... قاوقیژ، قاڕەقاڕ، باڵەفڕکە... جیقنەباران. ئاخشڵەژان و پەرۆشبوونی هەستم، ئەندێشەم، دڵ و مۆخ و... ئێش و ژانیهەست و نەستم. بەم ئاکارە جوانانەوە! لێمی دەڕوانی، لێمی دەڕوانی...وەک بە شەڕێک سەرنج و نیگا و ئەندێشەمی بەرەو خۆی رادەکێشاو کەدەیدیت ئێخسیری خۆی کردووم، بە دەنووک و باڵەفڕکە وهەڵسووڕاندنی قاچەکانی، بە قاوقیژ و هەستان و نیشتنەوە لەگەڵمدادەدووا. چ دووانێ؟ جوێن بوو، گاڵتە پێکردن و تۆپ و تەشەر ونەفرین و هەڕەشە و گوڕەشە بوو! ئاخە دەیووت چی؟ چیلێمدەویست؟ نەمدەزانی... ئەوەم هەر نەزانی. بەڵام لە کار دەبووم، لەدین دەردەچووم، لە دامرکان و حەسانەوە دەبووم و... دەگەیشتمەمردن... خۆ کوشتن، ڕاکردن لە حاڵ و ماڵ و لە خۆم و لە هەموو شتێ. بەتووڕەیی و هەڵڵاو زەنا و جوێندان ڕامدەکردە حەسار و هەشاوڵم دەبردەدارەتۆو. ئەی ئەو چی؟ خەرتەلی مارزی مارزباب لە پێش ئەوەیدادەستم

بیگاتیَ، لە شەقەی باڵی دەدا، هەڵدەفڕی و دەڕۆیی و بڕیَ جیقنەو ریقنەی لەسەر دار و بندار و ماڵ و حەساردا بۆ بەجی دەهێشتم.

لە پاش دوورکەوتنەوەی باڵندەی نەگبەتی دەگەڕامەوە نێو ژوورەکەمو، تێدەکۆشام هێدی ببمەوە و چیدی لەمە زیاتر پلەی خوێنم نەچێتەژوور. دادەنیشتم، هەڵدەستامەوە، لە ژوورەکەدا دەهاتم و دەچووم؛کەچی دەستم بۆ هیچ کاریَ نەدەچوو، تەنانەت هەست و سۆز وئەندێشەم بۆچ کارێک و چ شتێکیان نەدەکورکاند. ئاخە ئەمە چیە؟کێیە؟! دەڵیَ چی؟ چی لێمدەویَ؟ لە خۆڕا نیە، نەهێنی و مانایەک لەمکارەدایە!!!

ئای لە خەرتەلی سەگباب، چۆنی وەگیان دەهێنام و لە دین و دونیادەهەری دەکردم؟ چۆن لە ماڵ و حاڵ و حەسار و ژیانم دەڕیا و لە هەمووشتێکی دەکردم. کەچی بەسەر ئەم هەموو قەڵسی و وەڕەزی وتووڕەییەشدا زۆری پێنەدەچوو رەمۆی دۆستم، دۆستم؟ ئای لەودۆستییە! رەمۆی شەریکم؟ دەک ماشەڵڵا لەم شەریکایەتییە! ئاخە چنێوێکی لێبنێم؟ هەر مەپرسە و، دەستی لێمەدە. کاتیَ من دێم و لەهاوەڵی ئەو جەواهێراتانە دەکشێمەوە و رەمۆ بە هاوەڵ و شەریک دەگرم،هەقی خۆیەتی، هەقی خۆمە، تاوانی کەس نیە؛ خۆم بە خۆمم کرد.دەیجا دەبیَ بیکێشم، بیکێشم، بیکێشم، ئەریَ ئەوەم دەووت، رەمۆدەهات و وەک بەڵای شەیتان بەسەرمدا دادەڕووخا. سەر و دڵ و مۆخ وناخمی دەهەژاند و سەد وەندی کاتێکی ئاسایی جیهان و ژیانمی رەشدادەگێڕا و تاریک و تنۆکی دەکرد. رەمۆ شان و قۆڵمی دەگرت،رایدەوەشاند و دەینەڕاند بەسەرمدا: هۆی حیسان هۆی!! قسە بۆ تۆدەکەم. روو بکە بەم لاوە و، گوێم بدەریَ. بێت و ئەوەندەی دیکەشمبدەیتیَ دەتوانم مەودای کارەکە پەرە پێبدەم و، هەموو حەوتوویەکتاکوو هەولێر و سلێمانی بچم، کەل و پەل و کەرەسەی پێویستی رۆژ وبازاڕ بکڕم و بگەڕێمەوە. کوڕە دوکتۆر بڕوام پێبکە: یەکاو یەکە، کوڕەهەروەکوو هەتا ئیمڕۆ متمانە و بڕوات پێم بوو، بۆ ئەم کارەش بەقامپێبکە. دوکتۆر بە گیانەکەت یەکاو یەکە!!!

نەمدەهێشت درێژە بە قسەکانی بدا و چی لەمە زیاتر لەسەری بڕوا،پێمدەووت: بەسسە، حەپۆلی خوا بەسسە. نیمە! کوڕە نیمە!! رەمۆنیمە!!!نی!نی! بەسەری تۆ و سەری خۆم و بە گیانی ئازیز وخۆشەویستی هەردووکمان نیمە! نی! ئەوی بووم داومە پێت. چی دی لەگۆڕێدا نیە، نیە،

نیه!!! لەو بدە بدە و، لە من نیە، نیە! باوەڕ دەکەن‌سەعاتێکی دەخایاند و، هەتـا دەمتوانی بە هەزار نەڕە و گوڕە و جوێن وتۆپ و تـەشـەر وەدەری نـێم، پلـەی خوێنم دەڕۆیشتە سەروترین پلـەی‌خـۆی و دەچوومـە شـەرای مـەرگ، هـەزار چەلان مەرگی خۆم بە ئاواتدەخواست. کە رەمـۆش دەڕۆیـی تـەواوی کـات و سات و رۆژم تاڵ و ترش‌دەبوو، بەر چاوم رەش و لێل دەبوو، دڵم پڕ ماتەمـین و مۆخم پەرۆشی‌ئێخسیری دەکرد. لە ژوورەکەمدا دەهاتم و دەچووم. لەوێـدا بـۆ دەهاتم ودەچووم؟ چیم دەویست؟ جار و بار سەرێکی ژوورەکانی دیکە و نێوماڵ و منالم دەدا، چاوێکم بە هەموویاندا و بە هەموو ولاتدا دەگێڕا،چیم دەویسـت؟ دەچووم بزانم چی دەکەن؟ چی دەخۆن! چییان لەبەردایـە؟ ئـاخ... چـاوم بـە سەریانەوە و بەسەر هەموو شتێدا نەبایـە و،ئاگـاداری مـاڵ و سـامانم نـەبایـەم، دەیانکردە هێلکەیەک و دەیاندا بە دیـواردا. ئاخـە مـاڵ و منـاڵ چـووزانن دوو تمەنی بێبایەخ چۆن پـەیـدا دەبـێ؟چووزانن تـاکوو هـەیـە ئینسـانی، نـەبـوو ویشکەڵیش نی! بە من دەڵێن‌کابرایەکی گیان سەختـە! پێمـدەڵـێن تمـەنـێ بابیەتی و تمەنێ دایکی...!پێمدەڵێن لە ترسـانی ئـەوەی برسـیم نـەبـێ... وو ناکەم! مەنعیان ناکەم،نەیاندیوە، چووزانن چ عەیام و سەردەمانێکە؟ نا، نا، نازانن، نافامن،دەنا وایان نەدەوت. ئـەم دەر و ژوور و نێومـاڵ گـەڕانـە، ئـەم فیکرانـە و ئەمشڵەژانە تەواو بوونی نەبوو. بەسەر ئەمەشدا رەمۆی... واد تا ئێوارە سـێچوار کەڕەتی دیکەش بە هام و شۆ و بە تەلێفۆن کردن لە حالم دەرپیا وسەر و دڵـی دەگرتم. پارەی دەویست، مامڵەی بە دەستەوە بوو، وای‌کردبـوو، وای بیسـتبوو، پارەی دەویست، پارە، پارە، پووڵ، پووڵ...نەبوو، نەبوو. ئـەوی بـوو بـە دەسـت خۆیەوە بوو، تەواو... نەبوو، نیە،نیە... ئەمە حاڵ نەبوو، چ حاڵێک؟ هەی سەگی تێڕی... لەم سێ رۆژەی‌دوواییشدا کردبووی بە رۆژێ دە دوازدە جار، دە دوازدە جار دەهات و... ئاخ هەمیسـان قـاژ و قیـژ و... باڵـە فڕکـە و... قیڕانـدن و... باسـیخـەرتـەلی نـەگبـەت دەکـەم. ئـەمـەش، ئـەم دە دوازدە جـار هاتنـە بردبوومیـەماڵـی فیکـرەوە: ئاخـە چـی دەوێ؟ دەڵـێ چـی؟ لـەمشـارە و لـەم ولـاتەدابـۆچی زیـادە لـە هـەمـوو کـەس، مـن؟ لـە خـۆڕایی نـەبـوو، زۆرم فیکرلێدەکردەوە، ئەوەنـدەی دەمهێنـا و دەمـبرد، هـەر دەهاتـە سـەر ئـەوەی: لەخۆڕایە نیە، راسپاردەیە لە لایەکەوە راسپاردراوە؟ بڵێی یەکـێ لـەژیانـەکـانی رابردووی خۆم نەبێ؟ بڵێی ژیانی دووای ئەم ژیانەم نەبێ؟

پێویستبوو لەگەڵیدا بە هێمنی بدوابایەم. وامنەکردبایە، سەری‌دەخواردم، سەرمیشی نەخواردبایە، خۆ لە ژین و ژیانم ریا بوو...ناباشی بۆ چووبووم راسپاردەبوو! بە خوای وابوو، راسپاردەی‌حەزرەتی هەق بوو، سەیر لەوە دابوو: ئەی بۆچی ئەو هەموو ساڵ وساڵگارە بۆی نەچووبووم و ئەوەم بۆ دەرنەکەوتبوو؟ زۆریشم ناهەق مەگرە، قسە بۆ تۆ دەکەم، یۆنان، یۆنان! یۆنانە کۆن! یۆنانی کەوناران قسە بۆ تۆدەکەم. ئەم سێ رۆژەی دووایی، بۆ چرکە ساتێکیش پلەی خوێنم نەهاتەخوارەوە!... قەندی خوێن و چەوریشم هەروا، هەناسکە هەناسک وپشوو سوار بوونیشم هەروا... بووام لێدەڕوانی؟ پێت سەیرە ئەم‌نەخۆشینانەم هەیە؟ پێت سەیر نەبێ یۆنان... تۆ چووزانی ئەم شار وشەقام جێهێشتنە و، ئەم خانەنشینی‌یە چی بەسەر هێنام... ئاخ هەرباسی مەکە، لەورۆژەوە نەحاڵ مایە و نە دڵ و دەماخ!... کەچی وێڕای‌خەرتەلی نەگبەتی، ئەم نەگبەتانەش وەک کانی لە ناخمەوە هەڵدەقوڵێن وئەوەتانێ سەد و یەک دەردی بێدەرمان بە ریشمەوە بووە، لێم‌حاڵی‌دەڵێم چی؟ گوێت لێیە؟ قسەی بۆ تۆ دەکەم باکووس!!! باکووسی دوێنێو ئیمڕۆ و سبەی! بڵێی سبەیش هەر ئی تۆ بێ؟ جوان گوێم بدەرێباکووس هەوجێم بە تۆیە، بە یارمەتی تۆ... دەبێ بە دووای کەوم،دەبایەوە دووای کەوتایەم و بمزانیبایە چی دەوێ. راسپاردەیە؟ بەڵایە،مەرگە، مەسخە؟ مەسخ؟...!!! دەبایە زووم بەم قسە زانیبا، زوو...راسپاردە بوو، هەواڵێکی پێبوو! چ هەواڵێک؟ خۆ بە جوێن و شەڕ وقوونە شەڕ و هەشاوڵ بردن هەر خەراتر بوو، هەر چارەسەر نەبوو، رۆژ بەرۆژ زیاتر بەد رۆژی و نەخۆشین لە حاڵ و باڵم ریان و زیاتر چەوری وئوورەو قەند و پلەی خوێن و ئێشی گەدە و پشوو سوار بوون و... زیادیان‌کردو عەزیەتیان کردم.

بۆ پێدەکەنی؟ بۆچی بە سووکایەتی و سووک و چرووکیم لێدەڕوانی‌ئاپۆڵۆن، ئاپۆڵۆن، ئاخ... ئاخ ئاپۆڵۆن! دەبایە بمزانیبایە چی دەوێ؟بۆچییان راسپاردووە؟ ئاوا رۆیی‌بایە سەری دەخواردم... لە پاش ئەم‌هەموو زوور و زەحمەتە؟... ئەی حەسانەوە؟... ئەی دوورۆژپشوودان؟... مەخابن، مەخابن.

ئەرێ قسە بۆ ئێوە دەکەم، بۆ بزەتان دێتێ؟ بۆ چاو لێکدادەگرن؟یۆنان، ئاپۆڵۆن باکووس؟ بۆ؟ بۆ؟ دەمووت لە پاش ئەو سێشەوورۆژەی دووایی، لە ئاخر شەودا خەونم دیت. خەونێکی ناخۆش‌نەبوو، بەڵان سەیر و سەمەرە بوو. ساڵانێکی زۆر بوو لەم کەش و هەوا وحاڵ و باڵە بە دوور بووم. ناکرێ بڵێم هەر

نەبوو، نەبوو، جار و بار زۆرکەم، ساڵێ جارێک و دووان نەک زیاتر، ئەویش چما بانگهێشتن‌کرابایەم، چما لەسەر دیتران بایە. ئەرێ چما لەسەر دیتران بایە ساڵێکەڕەتێک دووان... بە پێچەوانەی ئەوێ ساڵان، ساڵانی هاوەڵێتی‌سامڕەندو زاگرۆس و شۆڕا و... ئێوە. ئێوەش تێدا بوون، حاشای پێناوێ. ئەمە لاوی و هەڕەتی لاوی بوو... ئای یادی بەخێر، ئەوێ ساڵان،لە بیرتانە؟ تۆخوا لە یادتانە؟... بەڵام لە پاش جێهێشتنی شار و شەقامو خانەنشینی نەمابوو، مەگەم ساڵێ جارێک و دووان و ئەویش لە باڵای‌دیتران... لە باخچەیەکی بازنەیی پڕ لە گوڵە باخدا دانیشتبووین.روخساریان باش نەدەناسراوە، جار و بار یەکیانم دەناسیەوە و، بەڵام‌بەرەبەرە ئەم روخسارە دەگۆڕدراو دەبووە کەسێکی دیکە! دەبووەئاپۆڵۆن، دەبووە یۆنان! دەبووە شۆڕا، دەبوو بە خۆم و هەمیسان‌دەگۆڕدران. شەش کەس تەموورەیان لێدەدا، لەسەر چیمەنێکی شین‌شین، شینی یەکدەست وەک پارچەیەکی شین. بە دەوری باخچەی‌بازنەیی پڕ لە گوڵە باخدا دانیشتبوون و دەیانژەنی. هەوا فێنک بوو.شنەیەکی عەتراوی و بلاوێن گوڵەباخ و ئەوان و تەنانەت منیشی‌دەشەکاندەوە... ئاخ دیسانەکە بزەتان دێتێ! بۆچی؟ دەبا لە پاش ئەوهەموو ساڵ و ساڵگارە وشەیەک، رستەیەک، شتێکی شاعیرانە بە زبانمدابێ، خۆ دونیا خەرا نابێ. ئەرێ گوڵەباخ دەشەکانەوەو عەترێکی‌مەستی‌بەخشیان دەپژاندە سەر و چاوو کەپۆ و مۆخمەوە، دەنگ وهەوای تەموورەش هەروا. مۆخم دەکەوتە جووڵانەوە، ئەم عەترە و ئەوهەوایە شادیان دەکردم، لە دەمارەکانم کاریگەر دەبوون و مووچڕکی‌شادی بەگشت لەشمدا دەهات و دەچوو. جار و بار کیژۆڵەیەکی‌باڵابەرزی نێو قەدبارێکی گەلێ جوان بە سەما کردن و لار و لەنجە لە نێوتارماییەکی شینکی و پەتەودا دەهات و دەچوو. خۆیەکی لێدەخشاندم وخوشەی دەکرد و دەخوشی و هەر بە سەما کردن دوور دەکەوتەوە.تەموورەژەن هەوایەکی خۆشیان دەژەنی، هەوایەکی ئەوەندە خۆش بووو وەها جوان و بە نەشەیان دەژەنی کە خوێنی لە دەماری مردووانیشداوەجۆش دێنا. دیلان و هەڵپەڕکێیەکی رازاوە و جوان و شێتانە گیرا بوو،جەماوەرێکی دیکەش دەهاتن و دەچوون و شووشەی شەڕاب دەستا ودەست دەگەڕا. باسی شتی ئاوام ساڵانێکی زۆر بوو نەکردبوو. مەجلیسی‌ئاوام لە مێژ ساڵ بوو نەدیتبوو. یۆنان، یۆنان راست وەکوو ئەم کوڕ ودیلان و شاییە جندۆکانەی تۆ رازاندووتەوە، راست وەکوو ئەم جێژنە.تاقە جارێکی دیکە

دیتبووم. هەر لە ئەویٚ ساڵاندا، لە لالش... لەگەڵ تۆو شۆڕا چووبووین، پێمابێ شەمۆشمان لەگەڵ بوو. بەزمێکی سەیر وسەمەرە و خۆش بوو، هەمـوو شـتێک کۆن و کەوناران و مێژوویی بوو!تەمموورەژەندن و قام و هەڵپەڕکێ و ئـەو کیـژە جوانە نێو قەدباریکەی لە نێوتەم و مژێکی شینکی خەستدا بە سـەمـا کـردن و لارو لەنجە و پێ بەپەنجە، بەو سەما کردنە ئەفسـووناوی و بـزە و پێکـەنینـەوە دەهـات ودەچـوو، بـەم شـان لـە شـان دان و خـۆ لـە مـن هـەڵسـوواندنەی، سەیری‌هەژاند بووم... سەیر، سەیر! کیژ جار و بار دەستی کەسـێکی دەگـرت، کوڕبوایە یان کیژ، لاو بایە یان پیر، هەرکەس بایە، دەبایە هەستێ و لەگەڵکیژدا سەما بکات، ئەم سەر و ئەو سەر هەر هام و شۆیەی جارێـک،جارێـک دەسـتی منیشی کەڕەتێک هەر دەگرت و دەیکێشامە سەماوە،کەچـی مـن نـەمـدەزانی، خەریک دەبوو سەما تێکچێ، دادەنیشتمەوە.تەمموورەژەن شـەش کـەس بـوون، پێکەوە دانیشتبوون. کەسێکی دیکەش‌لەو لاوەیان بوو. تێکەڵیان نەدەبوو. بڕێ جار تەمموورەی لێدەدا، زوو زووتەمموورە لێدانەکەی لێدەشێوا، هەواکەی لێدەگۆڕا، لە ژەندندا هەڵەی‌دەکرد. ئەو کابرایە جار و بار من بووم، وێدەچوو خودی خـۆم بم! جار وباریش نا، من نـەبـووم! نـازانم، بـە وەیـدا تێکـەڵ نـەدەبـووم، خـۆم بووم،وابوو، بەڵام بەوەیدا تەمموورەی دەژەند و بەوەیدا دڵی دەشنێوە وئەندامی لە حەسرەتێکی گەرمدا دەشەکاوە و کەللەم گەرم داهاتبوو، من‌نەبـووم!...نـازانم، دەنگی تەمموورە و ڕەنگی چیمەن و عەتری گوڵـە بـاخ وئـەو کـەش و هـەوایـە دڵڕەفێن بوو ئاپۆڵۆن، زۆر زۆر ئاپۆڵۆن. وەکمەجلیسی تۆ لەم ساتەدا، بە تایبەت لەسەردەمی حوکماتی ئاپۆڵۆن،ئاپۆڵۆن، ئاپۆڵۆن‌دا!

لە گەرمەی بەزمێکی ئاوادا دەنگێـک سـێ کـەڕەت نـەڕانـدی: «دەبێبێـی، هەستە وەرە، ئەم زەنجیرەش حەوا دە حەوای دە. ئـەم زەنجـیرەحـەوانـە دەی مەسخ دەبی، دەبی بە خەرتەل، بە سەگ، بە مەیموون، بەخەرتەل، مەسخ.» لە خەو ڕاپەڕیم، تەواوەتی لەشم شەڵالی ئارەقەیەکی‌ورد وردی گەرم و هەڵـماوی بوو، وەک مێوژۆکە دەلەرزیم. داتۆ خوداپیاڵەیـەکـم بـۆ تێکـە بـاکووس، تـرس دایگرتبووم، خەفەت سواری دڵم بووبوو، دڵم لـە خـەم و خورپـە و لـە ترسـدا دەگوشرا. ئیدی خەوم‌لێنەکەوتەوە، زۆرم ئەمشان و ئەو شان کرد، کەڵکی نەبوو، مەلی خەو لەشەقەی باڵی دابوو و هەڵفڕیبوو. ڕاست لە نیوەشـەو دا بـوو، ئـای چمەترسییەک و چ دڵە خورپەیەک و چ خەم و خەفەتێ ئێخسیریان‌کردبووم؟

داتۆخوداکەت!!! ئەم پیاڵەیەشم بۆ تێکەوە باکووس، ئایچەندە توونیم و چەندە تامەزرۆم!!! راست لە کات و ساتی رۆژانیدیکەدا هەستمکرد خەرتەلەکە هاتووە، بە بێ ئەوەی وەکوو جارانبیکاتە قاژ و قیژ و... بەرەو حەسار چووم. خەرتەلێکی لێنەبوو. بەڵام‌لەبری ئەو، بازێکی مێی سپی راست لە جێگەکەی ویدا هەڵنیشتبوو!تەواری سپی ورد ورد بڕێکی لێمڕوانی، بە دەنگێکی هێدی و هێمن وەک گۆرانی بڵێ چەند جارێکی قڕاند و لە پاشان لە شەقەی باڵیدا و، لێیدا وهەڵفڕی و رۆیی. بە رۆیشتنی تەوارەکە چپە چپ و سرت و خورتێک لەپشت دەرکی حەسارەوە سەرنجی راکێشام. بە بێدەنگ و لەسەر پەنجەچوومە پێشەوە. راست لە پشت دەرکی حەسار وێستام و گوێم راگرت:«لە دەرگا ئەدەم و کە هات پێیدەڵێم...» دەنگێکی پیاوانە بوو - «بەقسەمان ناکات و لەگەڵمانا نایەت. تا ئێوارە دەست رادەگرین، دەزانیچەندەی ماوە؟ها؟ نە خێر بە زۆر دەیبەین.» دەنگێکی ناخۆشی گڕ وتووڕە بوو.

نازانم لەگەڵ کێیان بوو، کێیان دەویست و بۆ چییان دەویست و بۆکوێیان دەبرد؟ نازانم! دەنگەکەی هەوەڵ تێهەڵچۆوە: «کاکی خۆم وزەتبێ، دەست راگرە. ئێستا نابێ، دەیکاتە هات و هاوار و هەڵڵا و زەنازەنا.»

دەنگە ناخۆشەکە قسەی لە دەم رەفاند: «زۆری لەسەر برۆی پڕ شەپتئەکەم و دەم و دیانیشت تێئەکەمەوە، با بڕۆین.»

بڵێی منیان بوێ، کاریان پێم چیە؟ لە راستیدا کێن؟ ساڵگارێکیدوور بوو لە زۆر کەس و زۆر کاران بە دوور کەوتبوومەوە. ئەی ئەمانە لەکوێوە قوت بوونەوە؟ ئەوڕۆژە رەمۆش نەهات، ئۆقرەم لە لانەبوو، بێئارا و قارا لە ژوورەکەمدا، لە ژووری مناڵاندا، لە حەسارێدا راوێچکەمدەکرد، خەیاڵات هەڵیدەگرتم. مەترسی ناخنمی دەئاخنی، دڵەراوکێ ودڵە خورپەم بوو. هەروا راوێچکەی ئەمژوور و ئەوژوور و دەرو و ژوورمدەکرد. دەهاتم و دەچووم و چاوەنوارپیم دەکێشا. چاوەنواڕی کێ؟ ئییچی؟ نازانم دەتووت شتێ دەقەومێ! دەتووت کارەساتێ بەڕێوەیە. ئاخ‌یۆنان خانەنشینی چی بەسەر هێناوم، ئاخ! بوومە لێڵی ئێوارەبەسەرداهات. لە حەساردا راوێچکەم دەکرد. لە ژوورێدا منالی مالێ لەدەوری سفرە دانیشتبوون و چاوەڕێی من بوون لەگەڵیاندا دانیشم بۆ شێوکردن. جارێکیشیان هەرا لێکردبووم. لەگەڵکوو یەکەم هەنگاوم هەڵێناوەبەرەو ژوورەوە بچم، لە دەرگایاندا. یەک بە خۆم راچەنیم و بە خۆم وت:ئاخری هاتن! بە غاردان بەرەو دەرگا

رامکرد: کێی؟ لە خۆڕا دەنگمدەلەرزی، نەک هەر بلەرزێ، گریش ببوو. هەمیسان پرسیم: کێی؟!
«تاوسی باغی بەهەشتین، ئێرە ماڵی هەق نیە؟ تۆ هاوەڵی هەق نیی؟!!»
وتەی سەردەمای لاوی بوو، وتەی عەیامی هاوەڵی یۆنان و شۆڕاوزاگرۆس و سامڕەند و هیوا... ئاخ بۆ هێوا کوێر بم! دەنگە خۆشەکەی بەیانی بوو. بێ ئیختیار لە دەمم دەرپەڕی: ئاووا! وەراست گەڕا؟ منیاندەویست! دەرگام کردەوە. راست وابوو، وەکی لە تەواوەتی ئەورۆژەدا بەبەرچاومدا دەهاتن و دەچوون. بە بێ ئەوەی متەقیان لێوە بێ، وە ژوورکەوتن. هەر ئەوی دەنگ خۆش هەڵیدایە:
«یەزدان ژیانبەخشە و هەر خۆیشی ژیان دەستێنێ، مەرگ و مان بەدەست خۆیەتی. مەلێکی بەهەشتی، زەڕنەقووتەیەکی تۆرەمەی تاووسهەنگاوی بەرەو دونیا هەڵێناوەتەوە. گەورەی ئێمە - وەک بابی ئەمزەڕنەقووتەیە بێ، یارمەتی لە تۆ خواستووە. یۆنانی کۆنە هاوەڵت،گەورەی ئێمە. شای جنۆکان! ئاخە تۆ هەتاکوو بەر لە خانەنشینبوونەکەت دوکتۆر بووی...»
یۆنان؟ ناردوویە بە شوێن مندا؟ هاوەڵی هەڕەتی لاوی و سەردەمانیبەرد هاڕینەکەم بوو، بەڵام پازدە ساڵێک دەبوو نەمدیتبوو، تەنانەتچەند کەڕەتێک بڵاوبۆوە: نەماوە، لە کەف و کوڵی تۆفانێکدا تێداچووە!!هەواڵ دەیووت تێداچووی، نەماوی. پێدەکەنی؟ بەشێتم دەزانی؟وەڵامی لاوە دەنگ خۆشەکەم داوە: ئەوە ئارای چەند ساڵە وەختەخانەنشین بووم و کارناکەم... «خۆ کارەکە دەزانی، بیست ساڵت ئیشتێدا کردووە، سازبە با بڕۆین.»
- کەرەسەی پێویستم نیە، بەمدرەنگ وەختەش وەگیرمان ناکەوێ.
- کەرەسەی ناوێ، هەموو شتێ لە بەرەوە تەیار کراوە، هەر چاوەنواڕیتۆن.
- بێتوو نەیەم چی؟ ئەوی دەنگ ناخۆشی بەیانی هەڵیدایە:
«نایەی؟ بە بێ سێ و دوو... بە شەپ دەتبەین. کێ بێ و بتوانێ لەحوکمی گەورەی ئێمە دەرچێ؟»
لەگەڵکوو دەمەتەقێ گەیشتە ئێرە، ئەوی دەنگخۆش کە بۆ ساتێببێدەنگ مابوو، لێرەدا هەڵیدایە:
«ئەرێ کاکە بۆوا ئەدوێن؟ بۆ گەیاندتانە ئێرە؟ خۆ کاک سوار نەیوتوەنایەم.»

هەروەکوو چاوم لە دەمی بوو، چاوێکی لێدا قرتاندم. بە خێرایی‌خۆم سازکرد و بە منالّی مالّێم راگەیاند: «دۆستێکی عەیامی لاویم -یۆنان خـۆ دەیناسـی - خێزانی بە زاوەیە، یارمەتی لێخواستووم وناردوویـە بـە شـوێنمدا. ئـەوا دەڕۆم، چەندەم پێدەچێ نازانم.»

لەگەلّیاندا بەڕێ کەوتم. نە ماشێنیان پێ بوو، نە چارەوێ. هـەرباسـی‌شـی نەکرا چۆن و بە سواری چی بڕۆین. لەگەلّکوو لە یەکەم کۆلاّن‌تێپەڕبـووین، بـە یەکەم شەقامی خۆلّینەدا رێگەی دەرەوەی شاریان گرتەبەر. کە لە شـارچووینە دەر، بزنە رێیەک و لاپالّ و بەرتەلان و یالّی گردێک‌بوو. رۆینێکی نە خاو و نەک بە پەلە. مژێکی رەش و خەست دەوری‌داین. چوار شـەقـاو ئـەولای خۆمانـەوە نەدەدی. دەست لە نێو دەستی‌یەکدی هـەر بـە بزنـە رێـدا، بـە شـانی رزێـک چالّووک و گوێنی دا بەرەودوندی گرد هەلّکشاین، لە پاش قەدەرێک رێ بڕینی بەرتەلان، گەیشتینەدوندی گرد و ئەمجارە یالّە و یـالّ بـۆ پشـت گـردە نـزم و نەوییەکان داکشاین‌و، وەکی چاوترووکانێک لە پشت گـردەکانـەوە گـەیشـتینە دەشتانێکی‌چراغان. دەنگی تەمووره و هەوای «نەشمیل ئەمڕۆ بەهارە» دەشتی پڕکردبوو. دەشت لەبـەر چراغـان لـە رۆژ زۆر روونـاکتر بـوو. ئـای چ دەشـتان ومیرگێکی خۆش دیمەن و با سەفا بوو. هەوارێک سەدان هۆبە و دەواری‌رەنگاو رەنگ بە دەورەوە. پێچەلّاو پووچ لە راستەمەیانی هەوارەوەلایاندا و بـە کۆلّـانی دەوار و هۆبەدا، بەرەو هۆبەیەکی هەرە گەورەی دەیان‌رەنگ و رازاوە رۆیشـتین. هۆبەیەک بە قەرا دەهۆبەو بگرە گەورەتر بوو.ئەو خێوەتانەی پێکیان هێنابوو، لە دە پازدە رەنگ و هەر رەنگە لە یەکترجوانتر و گـەشـتر. لـەبـەر دەرکـی هۆبـە جوانەگایەکی زەلّام و قەلّەویان‌راکێشابوو سەری ببڕن. جوانەگا هاکا چاوی بـە من کەوت، تەواوی هێز وتوانای خۆی کۆکردەوە و ویستی هەستێتەوە، بەلّام کە نەیتوانی‌تەماشایەکی پڕ لە داخ و کەسەری کردم و یەک بە خۆی بۆڕاندی. ئای بەخـودای ناسـیمەوە! چـاوم لـە چـاوی بـڕی. وەک چـاوی حیسـانێک وابـوو کـەلۆمـەشـم بکـات و مالّئاواییشـم لـەگـەلّـدا بکـات. هـەردووکمـان یەکدیمان‌ناسیبۆوە! جوانەگای یەکێ لە مالّە جیرانەکانمان بوو. زۆر دابـەسـتە وقەلّەو بوو، دەبێ خاوەنەکەی چۆن دلّی هاتبـێ بیفرۆشـێ؟ هاورێنـەوێسـتان. پالّیان پێوەنـام و چووینـە نـاو هـۆدەوە. خـۆر راسـت لـەنێـوەڕاسـتی هـۆدەدا دەرکەوتبوو! دلّم داکەوت، ئاخە خۆر و بە شەودا؟کەچـی خـۆر نـەبـوو، شـۆ و

ڕووناکایی دەیان چرا و نوورهاوێژ بوو کەهۆدەکەیان ئاوا ڕووناک داگیرا بوو. بـۆ ماوەیەک چاوەکانم باش‌هەڵنەدەهاتن، ڕێشکە و پێشکەیان دەکرد و ئاویان تێزا بوو. هەتاکووبەرە بەرە باشتر بوو. هۆدە لە نێو خۆیدا بـە قـەرا چـەنـد خێـوەت دەبوو.ژووری جیا جیا لە هۆبـەی نێـوەڕاسـتدا کـە لـە هـەمـووان گـەورەتـر و ڕووناکتربوو و ژوورەکانی دیکە لە دەورانDەوری ئەو بوون؛ لە لای سەرەوە،لەسەر فەرشێکی هەوشار، پاڵپشت سازکرابوون. بەڵام تۆ، ئـەرێ، ئـەرێتـۆی بێـدین، یۆنانی بە تەمەن پیر و بە ڕووالەت و قەڵافەت و ئەنـدام لاو،وەک قۆڵـەمیرێـک لەسەر فەرشی هەوشار و پشت بەم پاڵپشـتانەوەدانیشـتبووی و زەق زەق لـە منت دەڕوانی و لە ناکاودا نەڕاندت: دەک لەبەقای بەشـەر! پـاش ئـەو هـەمـوو هاوەڵی و خۆشەویستییە، ئەوا دە پانزەساڵ ئەبێ یەکدیمان نەدیوە و، تەنانـەت هەواڵی یەکدیشمان نەپرسیوە...ئای لە بەقای بەشەر!!!

دەنگە خۆش و بڵاوێنەکەی خۆت بوو، درێژەت بە قسەکانت دا: جاچۆن هەر کەسێ سەرکەوت و بوو بە دوکتۆر دەبێ فەقیر و هەژار وهاوەڵی لاویـی خـۆی نەناسێتەوە؟ ئای لە بەقای تۆ...

لە پاشان هەستایە سەر پێ، هەر دووک باڵی گرتەوە و لێو بە پێکەنین‌بەرەو من هات! لە قاقای دا و خزاینە نێو بـاوەشـی یـەکدییـەوە. زۆرمـان قاقالێـدا و زۆرمان یەکدی ماچ کرد. کە لە ئامێزی یەکدی هاتینەدەر وچاومان لـە چـاوی یەکدی بڕی، دیسانەکە لە قاقای دا و نەڕاندی: چۆنی‌پیرەمێرد؟ جا هەر بۆ ماڵی دونیا و بۆ ئەم چوار ڕۆژە ژیانەی ئەم جیهانەپیسە، گڵاوە، خوێڕیە، لاوی نەدیدە پیر ببێ؟ ئەوە بۆ وات لێهاتووەدۆستی ئازیز؟ خۆ هەر نەماوی ماڵ کـاول! ئاخـە هەر تۆ نەبووی بەردتدەهاڕی دۆستی ئازیز؟ ئاخ شۆڕا... ئاخ... ئـەم وشـەیـە: «دۆستی ئازیز!ئەم وشەیە چی بەسەر هێنام و چی پێکردم. هەر ئەم «دۆسـتی ئازیزەم»بە گوێ گەیشت، تۆ، خودی تۆ، تۆی بیست سـاڵ لـەمـەوبـەر لـەبـەر دەممداقوت بوویـەوە. دەمـت جووڵـاوە و پێـت دەوتم: «ئـای لـە بـەقـای تـۆ، شۆڕاخودی تۆ بووی بە تەوس و تووانجەوە لۆمەت دەکردم و دەتووت: «ئەوەلـە کوێی؟ یانی هەرکەس بوو بە دوکتۆر دەبێ کەس نەناسێتەوە؟ ئای‌لەبەر بەقـای تۆ، ئاخ شۆڕا خودی خۆت بووی لە هەڕەتی لاویدا!!! یۆنـان‌قاقـا پێـدەکـەنی و بەسەر شانەکانی منیدا دەکوتاو پێیدەوتم: ئای لەئەقڵت... قاقاقاقـا... ئـای لـە ئەقڵت... قاقاقا... کە جوان لێی ورد بوومەوە،زۆر جوان مابوو، چڵە چڵەیـەکـی

کەم نەبێ لێی سپی نەبووبوو. دەنگی‌تەمووره و دەنگی چەپڵەڕێزانێکی گـەرم و گوڕ، هەوای «نەشمیل ئەمڕۆبەهارە» خۆیان بە ژوور داکرد و رایانچڵەکاندم. دڵم دابوویە کوتەکوت.قۆڵی گرتم و وێڕای چاک و چۆنی بـەرەو دەرەوەی خێـوەت ڕێنوێنی‌کردم. بڕێک تاسا بووم. سەرەندەری ئـەم بـەزم و رەزمـەم نـەدەکـرد. وەک‌نەدی و بدی هەر چاوم بە چوارەندەوری خۆمدا دەگێڕاو لە هەموو شتێورد دەبوومەوە. دەشتان و هۆبە و هەڵپەڕکێ و سەماگێڕ و هەمـوو شـتێ لـەتـەم و مژێکی خەستدا لەبەر چاوم بوو، چاوەکانم ڕێشکە و پێشکەیان‌دەکرد و پشـووم سوار ببوو. کە هاتمەوە سەر خۆ و لەم تاسانە هاتمەدەر،ڕوومکردە یۆنان و وتم: ئای خوا بتگرێ بۆم دەور و دووکانەت، ئەم‌گوڵمەزە چیە سازت کردووە؟ لە بری وەڵام دانەوە قاقاکانی بەرزتردەبوونـەوە، قاقـا بـە شـوێن قاقـادا. خـودا وەکیـل چەندەشی لێ جوان بوو.پاشان باسکمی گوشـی و وتی: ئـەوە بـۆوات بـەسـەر هـاتووە؟ خۆسـەردەمانـێ فڕۆکـەت بـەر ئـەداوە! پۆڵـات گوشـیبا ئـاوت لێدەتکاند،بەردت دەهاڕی... هەمیسان قاقا و بڵندتر و بڵندتر قاقا...

پرسیارمکرد: کووا ئەو ژنەی قەرار بوو بزێ؟ ئاخە بە گیانی نـاخێرم‌هـاتووم دوکتۆری بکەم! دەنگی تەمووره هێرشێکی بە هێزی کردە سەرم‌ئاپۆڵۆن. من لە تۆ پرسیار دەکەم دەنگی مۆسیقا بۆ وا دەکا؟ ئەمە چهێزێکە لەم ئامێرە دایە؟

ئاپۆڵۆن تۆش؟ تۆ بۆچی چاوەکانت پڕ بـووە لـە ئـاو؟ تـۆ بـۆ کوڵـی‌گریانـت هەستاوە ئاپۆڵۆن. یۆنان ناردوومی بۆ لای تۆ دەردم دەرمان‌کەی، کەچی تـۆش وەک خۆم دۆش داماوی؟ ئاخ ئاپۆڵۆن حاڵیم حاڵیم،عەیام ئاوای بەسەر هێنایین. ئەم دیمەن و مۆسیقایە وەیادی ساڵانی‌لاوی و رابـردووی خسـتمەوە. ساڵـانی لاوی و ئەویندارى و کەللەرەقی...یۆنان لە دەرکی هۆدە راوێسـتا، بـەرەو رووی مەیانێکی رووناک و رازاوە،بەرەو تەمـووره ژەن و گـۆرانی بێـژ و هـەڵـپەڕکـێ. تەحالەم هەموو چرارەنگاو رەنگە و ئەو گشـتە کاغـەز و پارچـە زەرد و سـوور و سەوزە. ئای لەم‌دیلان و سەما و هەڵپەرکێ و ئەو هەموو کێژ و کوڕە تەڕپۆش و سـەر ودڵخۆشـە. ئـاخ لـەم هـەمـوو خـواردەمـەنی و سـاردییە!! لـە شـانی دەرگای‌هۆبەدا دوو کورسی گەورەیـان بـۆ دانـاین و مێزێـک لـەبـەر دەممـان. لـەیۆنـانم پرسـی: پیـاوی چـاک بـەم درەنـگ وەخـت و تاریکـەشـەوە منـت بۆچ‌کێشاوەتە ئێرە؟ ماڵ و مناڵمت پەرێشان و پەشێو کردووە، دوکتـۆری‌بکـەم، ئەی کوا؟

یۆنان و قاقایەکی دیکە، قاقا و بە ئەژنۆ داکێشان: درەنگ گەیشتێیی‌سوارۆ، ژن زگی دانا و لێبۆوە. مامان و دایەن لەو دیوڕا هەرایان‌کردوومێ و وتوویانە کوڕە. پێ و قەدەمی تۆ بوو سوارۆ. تۆ و خەڵاتێلەسەر من! بەڵام هێشتا نەیانهێناوە بیدینم، بێتوو جوان و خوێن شیرین‌بێ، خەڵاتەکەت دەبێ بە دوو. ئەرێ تو خوا لە سامڕەند چ خەبەر؟یەکەم کەس لە تۆی پرسی سامڕەند. ئەویش زۆر بە تامەزرۆیی‌یەوە.هەرکەزانی چەند ساڵە تۆم نەدیوە و هەواڵم لێت نیە، ئای بە چ لۆمە وتەوس و توانجێکەوە لێم ورد بۆوە؟ نازانی چەندە شەرمەزار بووم وچەندەم قێز لە خۆم هاتەوە. تۆ خوا ببوورە سامڕەند، بەڵکەم لەمڕۆ بەدووا قەرەبووی‌کەینەوە سامڕەند. لە پاش برێ قسە و باس دەستی کرد بەتوورەکە چەرمینەکەی لا سمتیدا و دوو کێردی دەرهێنا. یەکیان بۆ خۆی‌و ئەوی دیکەی دایە دەستی من و وتی: «با بڕۆین بۆ گۆشت برژاندن.عەجەب جوانەگایەکی بە کەیف بوو!» ئای لەو قاقا درێژەی بە دووایداهات! هەستاینە سەر پێ کە بڕۆین. بەڵام ژنێکی جوان و جەحێڵمنالێکی مەلۆتکە کراوی هێناو دایە دەستی یۆنان. یۆنان سەری‌مەلۆتکەی لادا، لە روخسار و نێوچەوانی مەلۆتکە ورد بۆوە. نێوچەوانی‌ماچ کرد، سەری بردە ناو هۆدە و گۆڕاندی: «قەدەمی خێر دەبێ سوارۆ،مایەی سەربەرزی و رووسووری گەل وهۆز دەبێ سوارۆ.» سەری لە هۆدەهێنایە دەرێ و، هەروەکوو تەماشای سوارۆی مەلۆتکەی دەکرد، بە هەردوو دەستان هەڵیهێناو لە جەغزێکی تایبەتدا حەوت کەڕەت بە دەوری‌مانگدا گێڕای و، بەرەو ڕووی خۆی، لە حەوادا رایگرت و ووتی: «لەسەرزەوی هەر خوا و گەورەکانت و لە ئاسمان هەر خوا و خۆر لە تۆ بەرزترن.ئەمەت لە یادبێ. هاتوومای دەبێ سەر بەرز و رووسووری لای خەڵک وخوابی، جا کەوابوو، چما رەسخ بیتەوە لە شاران دەبیە گوڵەباخ ووەنەوشەو لە شاخان دەبیە گوڵە گەزیزە، عەتری گوڵە گەزیزە هۆبە وهەواری یۆنانی دڵ بە کوڵ پڕ دەکات و عەمری هەتا هەتایی دەداتێ.مەلۆتکەی داوە دەست مامان و وتی: بیبەنەوە لای دایکی. لە کاتێکداقامبێژ هەوای هەڵپەڕکێیان گۆڕیبوو، هەوایەکی بلاوێن‌تر و خۆشترهەموو لایەکی پڕ کردبۆوە. یۆنان باسکمی گوشی وبەرەو لای کەلاکی‌جوانەگای بردم و، لەسەر کەلاکی کەوڵ کراو وتی: فەرموو گۆشت، ببڕە وببرژێنە. وتم: ئاخە دۆستی ئازیز جوانەگایەک بۆ تاقەکەسێ بە تەنێ؟خۆ من لێم یاساغە، نەخۆشی قەند و چەوری و وەژوورچوونی پلەی‌خوێنم هەیە...

سەری هەڵێنا و چاوی لە چاوم بڕی، دەتووت بڕوای بە گوێی خۆی نەبوو! چاوی داقڵێشاند و بڕۆکانی تاق واز بردە ژوورەوەو دەمی کردەوە:«بۆچی تاقە کەسێ؟ ئەی تۆ نەهەو؟ یەکیش با بگەیتە سەر کەلاک ورەژی بگەشێتەوە، ئەوسا دەبینی چەند کەس تێیدەهاڵێ.»

خولێک بە دەوری کەلاکدا سووڕاینەوە، چاومان بۆ بەشە نەرمەیەکی لە بەردڵان گێڕا. هەرکەسە و شوێنی خۆمان دیاری کرد و دانیشتین.رەژی گەشاوەی سەر مەنقەڵیان هێنایە پێشێ. هەشت، نۆ، دە کەس کێردبە دەست لە کەلاک هاڵان. هەر دەست و کێرد بوو نەرمە گۆشتی دادەبڕیو بەرەو مەنقەڵ و رەژی وەر دەسووڕا و دەستی دەکرد بە گۆشت برژاندن.جێگات خاڵی باکووس، جێگات خاڵی. رۆژی تۆ بوو لەوێ بی و ئەوگۆشتە بەم شەڕابەوە نۆش کەی. خوا هەڵناگرێ یۆنان یادی کردی. زۆرتامەزرۆت بوو. دڵ و گوێ دەگەڵ دەنگی تەمووره و هەوای گۆرانی بوو.کەم و زۆر، بڵند و نەوی لەگەڵیاندا دەووتەوە. بەو شەوە و وا بە خێراییمێشێکی رەشی گەورەی قەترانی - ئەوەندە رەش بوو، دەتووتجەوهەری رەشی لێدەتکێ - بە وزە وز هات و راست لەسەر ئەو بەشەیمن هەڵمبژاردبوو، نیشت. دەوراندەور و ئەمسەرا و سەر بەسەربەشەکەی مندا گەڕا و، پیاسەی کرد. لە ئیشتیا کەوتم. حەشیمەت هەمووخەریکی گەمە و ئاخافتن و جەفەنگ و قاقاکێشان بوون.کەچی من قوڕ وقەپ پۆنگم خواردبۆوە و، لە هیچ شتێکدا بەشداریم نەبوو. مات وحەیران وەیادی رەمۆی شەریکم و ماڵ و مناڵەکەم کەوتبوومەوە: دەبێئەمرۆ بۆچی رەمۆ نەهات؟ بۆ تەلێفۆنیشی نەکرد؟ دەبێ ئێستا ماڵ ومناڵ سەرقاڵی چی بن؟ ئاخە کەس نیە بڵێ تۆ چی و ئێرە چی؟ دەبێئەمرۆ رەمۆ چی کردبێ؟ ئەوا کە ماڵ و مناڵ چاوی منیان لێ دیار نیە،دەبێ چۆنی پێدادەن و چۆن ماڵ و خاوەن ماڵ بە قوڕە رەشەی مەریواندابەرنەخوارێ؟

خرمەی ناڵ و بزمار هەستا و سێ سوار دەورەیانداین. سوار بە بێئەوەی لە ئەسپان دابەزن، روویانکردە یۆنان و ئیزنیان خواست سەعاتێدەرکەون. یۆنانی پرسی بۆ کوێ؟ چ کاتی دەرکەوتن و ئیزن خواستنە؟ئەی کێ میوانداری بکا؟

یەکی زۆر جوانچاکی لاویان تێدا بوو، هەڵیدایە: گۆشتی جوانەگا لۆسوارۆی میوان نابێ. دەچین و لە چاڵە بەفران ئاسکی لۆ دێنینەوە. یۆنانبەم قسە کەیفی ساز بوو. گوڵی شادمانی لە روخساریدا رووا و، رووی تێکرد و وتی: «دەک

یەزدان یار و هاوڕێت بێ و هەزار ساڵان تەمەنت‌بێ. بە یارمەتی یەزدان لەسەر دونیا مەرد و مەردئازای و رووسوور وسەربەرزی دەرک و دیوانی خەڵک و خوا دەبی. چما عەیام وسەردەمانێک نەسخ بیتەوە، دەزانم لە خووخدەی کاک مەم و شۆڕەلاس‌و بەنگینەی بەڵەک چاو و کاکە سەیدەوانم لانادەی. هەر خۆی پشتیوانت‌بێ و، لەوانیش بەرزتر و باڵا دەست‌تر بی، بڕۆن. سوار قەمچی‌یان بەکەفەڵی ئەسپ ئاشناکرد و بەرەو دەرەوەی مەیان هەی هەییان لەچارەوێ کرد. دیسانەکەش دەنگی تەموورە بەرزتر بۆوەو، دەگەڵ شنەی‌شەوێدا تێکەڵ بوو و لە نێو مەیاندا سووڕا و خولی خوارد و نەشەی‌خستە دڵانەوە. یۆنان رووی لە من کرد و پرسیاری کرد: ئەوە لۆ ناخۆی‌هەیاڵ؟ رەنگە دیانت نەمابن! قاقاکێشانەکەی کۆتایی نەبوو! قاقاقا...چاو لە خۆت مەکە یۆنان، دەیان نەخۆشینم هەیە، قەند، چەوری،وەژوورچوونی پلەی خوێن، پشوو سواربوون،...

هەمیسان دای لە قاقایەکی بەرز و شاگەشکە بوو. هەروەکوودەنووشتاوە و راست دەبۆوە، قاقاکێشانەکەی بڕانەوەی نەبوو. لە پاشان‌چاوی تێبڕیم و - چ روانینێکی سەیر و سەمەرە بوو؟ گاڵتەشی‌پێدەکردم و بەزەیشی پێمدا دەهات! ئاخ ئەم روانینە چەندە تاڵ وچەندە شیرین بوو شۆڕا؛ وەک ژین و ژیان و جیهانی تۆ؛ پڕ لە کەند وکۆسپ و رزگاری و هیوا و ئاوات و خوزیا.

لە پڕ هەرایکرد: شەریف و رەشۆ، سوارۆ بەرنە لای ئاپۆلۆن وباکووس. زۆریان سەلام لێبکەن و سەلامی منیشیان پێ راگەیەنن. پێیان‌بڵێن ئەم کابرا هەواڵی زۆر خۆشەویستی یۆنانە، هەوجێی بەوەیە لەدەست خۆی رزگاری کەن. دووایە روویکردە من و نەڕاندی: شەیتان‌لەغاوی بەرخم، شەیتان لەغاوی، کوڕە بیبەن ویارمەتی لەوان بخوازن.بەڵکە بتوانین بە هەمووان ئەم لەغاوەی لە دەم داماڵین.

دەستی بەرەو مەیان و جەماوەر هەڵێناو هەرایکرد: هەواکەی‌گرژترکەن، گرژتر، گرژتر، ئەوە لۆ هەڵناپەڕن لاوۆ؟!! لەگەڵ شەریف ورەشۆ بەڕێ کەوتین. وەک سەرخۆش بن لە ژێر لێوڕا وزەوزی گۆرانی‌وتنیان دەهات. پشت بە مەیدان دەڕۆیشتین و، دەنگی تەموورەی‌مۆسیقاژەن و قام وتنی جەماوەر هەردەهات و، دوو هاوڕێکەم لەگەڵیاندادەیانووتەوە. دەڕۆیشتین و شەریف پللەی لێدەداو، رەشۆ گۆڕانی‌دەوت. لە دەرەوەی مەیان بە کوێرە رێیەکدا روومانکردە گردێک و بەشانی جۆبارێکدا بەرەو ژوور بە یاڵدا هەڵکشاین. خوڕەی ئاومۆسیقایەکی

راستی و نەهێنی و دلبزوێنی بوو. لـە پـاش بـڕێک رێ بـڕین ومانـدوو بـوون، گەیشتینە دوندی گرد. لە هەموو لاوە دەنگی مۆسیقادەهات. بەو شـەوە وڵـات رووناک بوو و، لە دار و بەرد و گیا و گژەوە نورهەڵدەستا و دەنگی مۆسـیقا بڵـاو دەبۆوە. دوندێکی تەختان و راستان وپڕدار و درەخت بوو. شەریف و رەشۆ هەر دەم بە گۆرانی بوون. بە نێوانبانووانی داراندا دەڕۆیشتین و ئەمبەراو ئەوبەرمان دوو جۆبار خورەخوڕ دەخوشین و بە مۆسـیقایەکـی دڵـرفێن دەیانلاواندینـەوە. لـەوسـەریدونـد لـە نێـوان بازنـەی سـەدان شـۆڕەبیـدا خۆمـان لـە حانـدی کۆشـکێکیرازاوەی خۆشـدیمەنـدا بـەدی کـرد. دەم و دەسـت دوو کـەس لـە کۆشـکەوەبـەرەو پیرمـان هـاتن و وێـڕای رێـز و مێهـرەبـانی، بـەرەو نێـو کۆشکرێنوێنییان کردین. هەردووکیان لەمشان و ئەو شانمانەوە، دەڕۆیشتینو بە خێرهاتنیان دەکردین. لە دە دوازدە پلیکانە بەردینە سەرکەوتین و،لە دەرکی کۆشکەوە چووینە ژوورێ. هۆڵێکی زۆر زەلام و زۆر رووناک.رووناکاییەکی سپی و گەش و فۆسفۆری و هێمنی بەخـش و بلاوێـن. لـەهـەمـوو شـتێکەوە نـوور هەڵدەستا و، دەنگی مۆسیقا بڵاو دەبۆوە.لەوسەری هـۆڵ پیرێکـی سـەروردێـن سپی و نوورانی، رەزاشیرین و دەم بەپێکەنین لەسەر کورسییە بەردینـەیـەکـی ئاڵتوونی رەنگ دانیشتبوو و،تەموورەی دەژەند. بگرە تەموورەش نەبوو، رووالەتی ئامێرەکە لەتەمـوورە نـەدەچـوو، بـەڵـام دەنگـەکـەی، دەنگـی تـەمـوورە بـوو. هەوایەکیخۆشـی دەژەنی. دڵـم کـەوتبـوە کوتـە کـوت. بـەرەوڕووی کـابرای بەساڵاچوو خولقی دانیشتن کراین. کابرا لە دونیای خۆیدا بوو زاگرۆس،هەیبەت و رووالەت و قەڵافەتی ئێخسیری کردبـووین، بـێ ئـەوەیتـەماشـامان بکـات و لەگەڵماندا بدوێ، مۆسیقای خۆی دەژەند و ئێمەیوەک هەویر لە نێـو مشـتیدا خڕ و پان و درێژ و هەمیسان... دەکردەوە.

هەوای شنەی شەماڵ و شەوانی زاگرۆس لە ئامێرەکەیەوە هەڵدەستا.خـۆت بووی زاگرۆس! کوێستانی زاگرۆس بوو.

هەوایەکی کۆن و کەونارای دەژەند. دڵم دەلەراوە و، دەکەوتمەلەرزین و دلە کوتەیەکی سەیر. کابرا سەری هەڵنەهێنا و لێمانی نەڕوانی ونەیدواندین، هەتـا مۆسیقاژەندنەکەی نەهاتە کۆتایی. ئەوسا سەریهەڵێنا و وێڕای بزەیەکی دڵۆیان و شـیرین و، وێـڕای چـاک و چـۆنی بـەئامـاژەی دەسـت، لـە مـنی پرسـی:

«لەسەردەمی تازە لاوی و لاوی تۆدا کامقام و هەوا باو بوو؟ خۆت حەزت لەکام هەوا دەکرد؟»
- ئێمە سێ کەس بووین: شۆڕاو هیوا و من. من و هیوا مێرمناڵ بووین،شۆڕا چوار پێنج ساڵێک لە ئێمە بە تەمەنتر بوو. زۆربەی ڕۆژانی هەینیبۆ سەیران دەچووینە دەرەوەی شار. بەرەو چەم و قۆپی و مێرگ وکوێستان و کانی. بە قسەی خۆش و گۆرانیوتن دەڕۆیشتین و، هەرواراماندەبوارد و هەر بەم دەستوورەش دەگەڕاینەوە.

دەنگی گۆشکراوی ئێمە بە هەوای «ئای سەوزە، سەوزە» لە هەردوکۆساردا دەتەقایەوە و، کۆسار یەک بە خۆی زایەڵەی دەنگی خۆمانی بەسینگماندا دەکوتایەوە: «هۆ سەوزە، سەوزە، سەوزەی کۆساڵان.» کامسەوزە و کامە کۆساڵان؟ سەوزەکەی من و شۆڕا یەک بوو: «کەژاڵ»هەردووکمان دڵمان پێوەی بوو، لەگەڵ هەردووکماندا دەدوا، کەچیشووی بە کەسێکی دیکە کرد و ڕۆیی. کۆساڵانەکەش ئاواتە شاریخۆمان، مەڵبەندی ئەوینداران، داهاتوویەکی دوور و خۆزیای ئۆقرەگرتنێکی دڵخواز. لە ناکاو، لە ئامێرەکەی ئاپۆلۆنەوە شەپۆلانیهەوایەکی دیوناس، چەشنی لێشاوی فێنکی ئاوی تاڤگەیەک بڵند و پانو پۆڕ و بلاوێن، بە سەر و گوێلاکما پژا. لێشاوی قام و هەوای سەردەمایلاوی ڕژایە هەناوو دڵمەوە. ئای ئەم هەوایە چۆنی ڕاتلەکاندم و چۆنیخستمە جم و جۆڵ و شەکانەوە. ئاخ چ ئەندێشێک و چ هەستێک ناخ ومۆخمی داگرت. دەنگی تەمووره گرژ دەبوو، گرژ گرژ وەک لافاویئاوێکی شیلە و گەرم بە سەرمدا دەڕژا و چوار لامی دەگرت. دەبوو بەئەستێر و ئاوەکەی بەرە بەرە زیادی دەکرد و هەڵدەقوڵی و هەڵدەستا. لەقولاپەوە بۆ ئەژنۆ، لە ئەژنۆوە بۆ نێو قەد... بەرەو سنگ و شان وگەردن... ئای لە ئاوی خۆشی چ ئەستێرێکی بلاوێندا دەتلامەوە ومەلەم دەکرد. ئاخ بۆ ئەو هەموو چێژ و خۆشییەی دەڕژایە هەست ونەست و هەناومەوە. یادت بەخێر شەمۆ، چەندە ئەویندارى ئاو بووی وچۆن لە ئاکامیشدا چوویە باوەشی ئاوەوە بۆ هەتا هەتایە. زۆر بەکامەرانی و شادی و خۆشییەوە مەلەم دەکرد و لەناو ئاوەکەدا دەهاتم ودەچووم. جار و بار دەهاتمەوە خۆ. دەنگی تەمووره نزم دەبۆوە، نزم...نزم... نزم... دوور دەکەوتەوە، دوور. دوور... لەناکاو بە پڕتاو شاڵاویدەهێناوە و بڵند لەگەڵ هەوای سەوزە، سەوزە، سەوزەیەکی نێو قەدباریکی پەرىئاسا بە سەما کردن، بە

بەردەممدا، بە دەور و بەرماندادەهات و دەچوو. شەریف و رەشۆ لەگەڵ هـەوای تەمووره گەڕە لاوژەیانبوو. دەیانووت و دەیانداو دەیانسەندەوە. لە پڕ هەردووک هەستانە سەرپێ و دووان سیانی دیکەش لەم لاو ئـەو لاوە هـاتن و هـەمـووان دەسـتـیـەکـدییان گـرت و کردیانـە گـەڕی دیـلان. هـەڵـپەڕکـەیـەکـی ئەفسووناوی.ئای لە سەما و هەڵبەز دابەز و وەرەو بڕۆی گەڕی دیلان و ئای لـە هـەوایتـەمـووره. وەی لـە جـادووی ئـەو قـام و ئاهـەنگـە و وەی لـە سـۆزی هـەسـتبـزوێنی شـەپـۆلانی تـەمـووره. ئـەو بـازو تـەوارەی ئـەوێ ساڵـان دوندیکۆساڵان و شاهۆ هێلانـەیـان بـوو، هـەسـتابوون و بـەسـەر کۆساڵـان و شاهۆدادەگەڕان. لە حەوێق و پەڕپەڕۆچکەی ئاسماندا، نووچکەیەکی هەرەبەرزی کۆسارێکیان کردبووە خاڵێک و، لە جەغزێکی بڕێجار ئاگرین وبڕێجار کەسک و فۆسفۆریدا بە دەوریدا دەخولانەوە. بەڕاستی چ فڕین وگەڕان و تەوافێکی سەیر و سەمەرە و بە شکۆ بوو.

باز لە جەغزی جادوویی و لە باوەخولەی پیرۆزی خۆیدا گەڕا و گەڕاو سووڕا و سووڕا، هەتابەرە بەرە هاتە خوار و لە ترۆپکێکی هەرەبـەرزیشـاهۆدا لـەسـەر خاڵێکی بڕێجار کەسک و بڕێجار ئاگرین نیشتەوە. بازلەسەر ترۆپکی خۆی بەرەو ڕووی من سەری بەرز ڕاگرت، هەردووکباڵیکردەوە. پایەکی قورس و قایم نایە سەرزەوی و پایەکـەی دیکـەی تـاکووژێر دەنـووکی بـەرز کـردەوە. تـەواوەتی ڕوخساری بوغری و متمانە بـوو.بـێ جـم و جـۆڵ هـەر بـەم ڕواڵـەتـەوە بـووە پەیکەرەیەکی داتاشراو. هەڵمساوبایکرد و گەورە بوو... گەورە بوو... تاکوو بووە هەڵدێری دوندێک،نازانم بۆ چ وام هەست کرد لەم ئاستەدا باز لە شەقەی باڵیدا و فڕی وهات و خۆی بەناو دڵی مندا کرد!

ڕاچەنیم و هاتمەوە خۆ. لە نوورهاوێژێکی ئەفسووناوی ڕا، لێشاوی‌تیشکێکی جادوویی تێمهاڵاو چەشنی گڵۆپە کارەبایەک لە نوورێکیبرێجـار فـەسـفۆری و برێجار ئاگریندا نقووم بووم. لەم کەش و هەوا و بارو دۆخەدا ئاپۆلۆن بە ئاوازێکی پڕ هەست و سۆز و بە هەوایەکیکـەونارانـەوە کردیـە مژوولیـایش: «خودایـان ئاگەدارن، من لە سامان وتوانای خۆمدا درێغیم نەکرد، بۆ کات و سـاتێ دەبیـە میـوانی بـاکۆس، لـەپاشـان سـەردانێکـی دوبـارەی یۆنـان دەکـەی و لـە ئاکامدادەگەڕییەوەئامێزی شۆڕا و سامڕەند و... ئەم ڕووداوە نەبایە و ئەم سەردان

وسەفەرانەت نەکردبایە، قەند و چەوری و پلەی خوێن و پشوو تەواویان‌دەکردی، وەک مێش و مەگەزێک... برۆ»

یەک بە خۆم راچەنیم. بەرەو ڕووی ئاپۆلۆن دانیشتبووم. شەریف ورەشۆ لەمشان و ئەوشانم راوێستا بوون و هەر کام رانە قەلێ بەم دەست وپیالەیەک بەو دەستیانەوە بوو. هەردووک دەستیان بەرەو رووم راگرت وخولقیان کردم. رانەقەل لە رەشۆو و پیالەم لە شەریف وەرگرت. ئەوەندیئەخت و چارم کرد، هیچیان بە گەروومدا نەچوونە خوار. ئاپۆلۆن‌هەرایکرد: باکۆس باکۆس. وتم ئاخە لەگەڵ تۆدا نێوانی نەبوو! بزەیەکی‌تەوساوی و بەدووایدا قاقایەکی بەرز و بلند و بێ پسانەوە. بە ئاماژەی‌دەست: برۆ، سەرچاوان، وەکێلی سلاوان، سەرچاو، سەرچاو. لەگەڵشەریف و رەشۆ دەرکەوتین. لە مانگەشەوێکی وەک رۆژ روون و لە ژێرتیشک و ترێفەی نوور هاوێژەکەی ئاپۆلۆندا، یاڵە و یاڵ بە شانی رزاورزی دارە رەز دا بەرەو گردێک کەوتینە رێ کە لێمانەوە دیار بوو.ئەوەندی دەرڕۆیشتینە بەرەوە دارە رەز زیادیان دەکرد و لە دوو رزەوەدەبوونە باخە رەز و دارستانە رەزێکی چڕ و پڕ و بەرین و بێ سنوور.کاتێ گەیشتینە سەر دوندی دووایین گرد، تەواوی گرد و یاڵ ودەوراندەورەکەیان دارستانێکی بێ سنووری رەز بوو. شنەیەکی خۆش‌گەڵای رەزی دەشەکاندەوە و ئاهەنگێکی خۆش دەپژایە دەروونەوە. بەجادەیەک سەنگی فەرشی شەرابی دا بەرەو کۆشکێک چووین کە لەبەردە مەرمەڕی سووری شەرابی سازکرابوو. هەر لە دەرەوەی کۆشک راهەڵلا و زەنای ناو کۆشک هێرشی بۆ هێنایین. حەشیمەتی بێروون ودەروونی کۆشک ماندوو نەبوونی‌یان کردین و بە بێ راوێستان خولقی‌ناو کۆشک کراین. بەڵام کۆشک و ئای چ کۆشکێک؟! چووینە ناو هۆڵ وتەلارێکی گەورە و بلندەوە. دەوراندەوری تەلار تاقە و رەفحە بوو. لەسەرهەموو تاقە و رەفحەکان کووپەڵە و پێک و پەرداخ دانرا بوون. بن دیوار وبن دیواری تەلار کووپەی زۆر گەورە و لە پای هەموو کووپەکاندا کووپەڵەو هەمیسان پێک و پەرداخ ریز کرابوو. نێوەڕاستی تەلار کۆڕ کۆڕمەجلیس گیرا بوو. مێز و کورسی و کووپەڵە و پێک و پەرداخ لەسەر مێزبوو و کۆڕ بە دەورەوە. تەلار لەبەردی مەرمەڕی شەرابی، بازنەیی، بێژێر و ژوور و سەرێ و خوارێ. هەمووان سەرقاڵی قسەی خۆش وپیاڵەگێران و شادیکردن بوون. لە کۆڕێکی هەرە خۆش و رازاوەڕاهەرامان لێکرا، بە نێو بانگیان کردین. رەشۆ پێش‌کەوت و ئێمە

بەدووایدا. ئەوی لە تەلاردابوو ئاماژەیان بەرەولای پیاوێکی جوانچاکی ڕەزاشیرین دەکرد و دەیانووت «باکۆس، باکۆس» لە ژوور و کۆڕەهەرەخـۆش و رازاوەکـەڕا باکۆس بە نێو بانگی کردم: «زەنجیری دەوریئەم کۆڕە بپسـێنە سـوارۆ... ئـەو زەنجیرە داماڵە، بپسێنە، دایماڵە،بیپسێنە سوارۆ...»

زەنجیرێکی ژەنگاوی و بە رووالەت رزیو بە دەوری کـۆڕ دا کێشـرابوو، ئـەم زەنجیرە بەری ڕێی لێگرتبووم و نەمدەتوانی بگەمە باکۆس.کاری تۆ بوو شـۆڕا. لەوێ یادم کردی و وتم لە کوێی شۆڕا؟ پساندنی ئەمزەنجیرانە کاری تۆیە تۆ!! نەبووی، لەوێ نەبووی شۆڕا. بـەڵـام یـادمکردیو هـاوارم لێکـردی! یـادت بـە هاوارمەوە هات. ئاپۆڵۆنیش، باکۆسیش‌زۆریان سڵاو گەیانـدی. زۆر زۆر. سـەیـر ئەوە بوو ئەم زەنجیرە سەرە ڕێیهەر لە من گرتبوو، ئەگینا شەریف و رەشۆ بـێ سێ و دوو بەسەریدابازیان دا و دەرباز بوون و رۆیشتنە نێو کۆڕ و مـەجلـیس و دەستیان کرد بەخواردن و خواردنەوە. کەچی لـەگـەڵـکوو مـن لـە حاسـتێکی تایبەت بەولاوەترەوە دەچووم، زەنجـیر لـە گـەردنم دەهاڵـا و رایـدەگـرتم. لـە داخانەهەشاوڵم بردێ و پێیدا نووسام. زەنجیری بە رووالەت ژەنگاوی و رزیوزۆر قایم بوو و نەدەپسا. ئەوەندی ئەخت و چارم کـرد و تێکۆشـام زەنجیرنـەپسـا و نەپسا. لە داخانە گریانم هاتبوویە. خۆم زەلیل و بێ دەسەڵاتدەدی. وە یـادی ئەو عەیام کەوتبوومەوە کە بەربەرەکانێم لەگەڵ تۆدا بووشۆڕا، لـەسـەر کـەژاڵ. کەچی لەو ساتە بێدەسەڵاتیەدا هاوارم لە تۆ کرد ویارمەتیم لە تۆ خواست. هەر ئەوەندی دوو لەپی دەستت بە نێو پشتمداکیشاو وتـت شـەرمـەزارم نـەکـەی، دەتوانی!!! بە یادی تۆوەهێرشم کردەوە سەر زەنجیر. بە یەکەم هێز و راوەشاندن خرمە خرمیکوت کوت بوون و پسان و بەربوونەوەی زەنجیر تەلاری پڕ کرد. ئاخ ئەوخرمە خرمەی لە کەڕاکەی سەرمدا چ ئاهەنگێکی خۆشـی سـاز کرد. سـێچوار کوتـە زەنجـیرم هـەڵـگرت و حـەوام دایـە بـەر پێـی بـاکۆس. باکۆسیجوانچاک و ڕەزاشیرین و سەرخـۆش بـە دەنگێکـی دلێـر هـەرایکـرد: «ئەمزەنجیرە دوو هەزار و حەوسەد ساڵە چاوەڕوانی تۆیە، خۆشەویست!فەرموو بەخێر بێی، بان سەر، بان چـاو... پـەر یلـەیـەکـی شـلک و ناسـکیباڵـابەرزی چاومەست و شۆخ و شەنگ پێکێکی دایە دەستم و هاواریکرد: نـۆش هـاوار و زەنای: نۆش، نۆش، نۆش... تەلاری ئاخنی. پێکمورگرت، نوورێکی فۆسـفۆری تەلاری داگرت... دەستم هەڵێناوە، دووهەزار و حەوسەد دەست لەگەڵ دەستی

من بەرز بۆوە و ئەوی لە نێوپێکدا بوو بە هەڵاویشتنێک ئاوقـای دەروازەی نیـاز کرا. دوو هەزار وحەوسەد کیلۆ هـەنگـوین و هـەنگـوور لـەپـەڕ پـەڕۆچکـەی ئاسمانــەوەداخوشــین و بــە دەروازەی نیــاز دا چوونــە خــوار و دوو هــەزار و حەوسەددەنگی نۆش نۆش بەرز بوونەوە. لە نێو ئەم دەنگانە دا، دەنگی بـاکۆس لەدەنگی هەمووان بەرزتر بوو: «نۆشت بێ و ئەرک و ئیشـی خـۆت لـەیادبـێ. دۆستان هەرکەس بەرەو وڵاتی خۆی. هەمووان وەکێلی سڵـاو بـن‌و بـە دۆعـا. بەرەو من هات. لە یەک گەزیمدا راوێستا و وتی: سڵاوی‌ئاپۆڵۆن، سڵاوی یۆنان، سڵاوی شۆڕا و سامڕەند، هاتە پێشتر، دەستی‌نایە دەستمەوە و دەستی گوشیم و درێژەی دایە: لە هەمووان پتر،سڵاوێکی گەرم و گوڕ و کەوناران لە باکۆسەوە بۆ خۆت، سڵاو لە خۆت،لە منەوە بۆ خۆت و لە خۆتەوە بـۆ خـوت. ئیـدی مالـئاوا، ماڵئاوا. بەهـەنگـاوی قـورس و بـە متمانـە، بـەرەو شـوێنی خـۆی گـەڕایـەوە. دەرکەوتنی‌دوو هەزار و حەوسەد کەس پێکەوە. هەموو بـە قسـە و بـاس و بـە جەفەنگ‌و دەم بە پێکەنین. لەگەڵ شەریف و رەشـۆدا قـۆڵ لـە نێـو قـۆڵ بـە چەپڵەلێدان و گۆرانی وتن، بە سەما و هەڵپەڕکـێ و وێـڕای پڵلـە و چـەقـەنـە لێـدان‌بـەرەو شـوێنی خۆمـان گـەڕاینـەوە، رەشـۆ بـوو یـان شـەریـف؟ رەشـۆ بوو،پێشنیاری کرد: شەوێکـی خۆشـە دۆسـتان، کـەونـاران و مێژوویـی. دەبـا بــەراکــردن بــەســەر گــرداو گــرددا، یاڵــە و یــاڵ ئــەم رێگــە ببــڕین و زوو بگــەینــەوەبــەزمــەکــەی خۆمــان، بــەزمــەکــەی یۆنــان، زوو نــەگــەینــەوە دۆڕاندوومانە.پێمان پێشنیارێکی باش بوو: یەک، دوو... سێ. سێ جیفڕک لـە خۆدان وسێ شـەقاووکـەس نـەیـزانی چـۆن لـە چاوترووکانێکـدا لـە دەرکـی هۆدەی‌یۆنان راوێستا بووین. دەنگی ماندوونەبوونی کردنی یۆنان، بەرز وپیاوانە، دڵۆپان وبە نەشە بوو. بەڵام هاواری من بەرزتر بوو. ئەم رەژی وکێرد و گۆشتە لە کوێیە؟ ئای لە برسانە مردم! یۆنان هاتە وەڵام: تەواوبوو، تەواو. زەنجیر پسا و لەغاو دا ماڵدرا و ئیدی شەیتان لەغاونی، نیی،نیی، نی. بەخێر بێنەوە، فەرموون بەڵام زۆر مەخۆن! کات‌و ساتی‌گەڕانەوەی کوڕەکانە. گۆشتی ناسک و بە تـام و چێژ لە لای ئەوانە.مەنقەڵێ رەژی تازە گەشاوە گەیشتێ. نەرمەیەکی زۆر جوانم هەڵبژارد ودەستم بە کێردەوە بۆ بـڕینی گۆشـت درێـژ کـرد. هـەمـان مێشـی رەشی‌قەتـرانی لـەسـەری هـەڵـفڕی و بـە ویـزە ویزێکـی بڵـندەوە بـە دەوری سەری‌هەمووواندا سووڕا و رۆیی و لە چـاو ون بـوو. لـە خـۆڕا بـە دڵـمدا هـات:

ئەوبازەی لەسەر گردەکە نیشت و، ئەم مێشەی لەسەر ئەم گۆشتە هەڵفڕی،هەر کام چییان لە جیهان زیاد کردو چییان لێکەم کردەوە؟ هەر لە فیکریدۆزینەوەی وەڵامی ئەم پرسیارە دا بووم و جینگڵم دەدا، لەناکاوهەستمکرد پۆلووە رەژییەکی گەشاوە پشتە ملم دەستووتێنێ وەدەیبرژێنێ. سەرم هەڵێنا و چاوم بە نیگای یۆنان کەوت کە چاوی لە منبڕیبوو. وێڕای زەردەخەنەیەکی ئەفسووناوی، لە خۆڕا، بە بێ ئەوەیپرسیارم لێکردبێ، وتی: ئاکار و کردەوەی نێوان ئەم مەودای نیشتن وهەستانەوە مەرجە. گرینگ هەر ئەوەیە لە مەودای نێوان ئەم هاتن ورۆیینەی ئێمەدا و ئەو هەستان و نیشتنەوەی ئەواندا چی دەکرێ و چیدەبێ؟... خۆمان چۆن دەبین... هەر لەو کاتەدا سوارۆ و کوڕگەلگەڕانەوە. هەر کام بەر خۆڵە ئاسکێکی کەوڵ کراو لەبەر دەمدا. یۆناندەنگی بەرز کردەوە: نەمووت، نەمووت! ئەمەش گۆشتی تازە و نەرم وناسک. دادەی کوڕە لە چاوی منتان کەوێ ساردی بێنن، دادەی دەبابزانم مەجلیسی ئەمشۆمان چۆن دەڕازێننەوە. دادەی هەراکەن با کوڕانبێن و بیاندینم. یۆنان سێ کوڕی بوو: سوارۆی مەلۆتکە - ئەمشۆ لەدایک بووە - سوارۆی لاو کە پازدە، شازدە ساڵ دەبوو. گەورەکەشیانسوارۆی پیاو بوو - تەمەنی لە نێوان بیست و پێنج و سیدا دەبوو. زۆرینەخایاند سوارۆی پیاو لە پێشەوە، سوارۆی لاویش، سوارۆی مەلۆتکەبە باوەشەوە بە دووای برا گەورەدا هات و هەر سێ لە حاندی ئێمەدابەرەو ڕووی راوێستان. یۆنان هەستایە سەر پێ، سوارۆی مەلۆتکەیهەڵێنایە سەردەست و لە جەغزێکی تایبەتدا حەوت کەڕەت بە دەوریمانگدا سووڕاندی و، پێیوت: لە ئاسماندا مانگ و رۆژ وخوا و لەسەرعەرزی هەر خوا و گەورەکانت لە تۆ گەورەترن! ئینجا روویکردە سوارۆیلاو و پێیووت: دەتوانی بە بێ سێ و دوو بەشی من و سوارۆی میوان لەمئاسکە ببرژێنی؟ قاقا جوان و خۆش ئاهەنگەکەی بەرز بۆوە: هەه هەهەهی لە من و هەی لەم پرسیارە! گەلحۆ، گەمژە. پرسیاری ئاواو لەسوارۆی لاوی لە مەم و سەیدەوان و لاس و بەنگینە بە خوو و خدەرەسەنتر و پەسندتر؟ دیسانەکە دەنگی قاقا ئەفسووناوییەکەی پەردەیرەشی شەوی لەراندەوە. ئەو قاقایە دەگەڵ دەنگی سەدان تەمووره زەویو دەشت و تەشقی ئاسمان و مانگ و ئەستێرانی لەرزاندەوە.های لەمقاقایە و ئای لە کارتێکردنی دەنگی مۆسیقا لە ناخ و مۆخی من! ئەویهەوای خۆشی عەیامی منالی و مێرمنالی و لاوەتیم بوو، بە

سەدان تەمـووره دەیـانژەنی و بـە دەنگـی دەیـان و بگـره سـەدان کـەس وەک شەپۆلی‌ئاوی زەریایەکی تۆفانی و تووڕە و بە نەشەو گەشە دەووتراوە.

سوارۆی لاو گۆشتی برژاوی دەدایە دەستی مـن و یۆنـان و لـەبـەرخۆیـەوە دەگەڵ گۆرانی‌بێژ گۆرانی دەووتەوە. ئیشتیام کرابۆوە و وەک‌برسـی و تـوونی و قات و قڕی لێدراوی سەدان ساڵە هەر دەمخوار و تێربوونم نەبوو، سەیر لەوە دا بوو بێج لە تێر نەبوونی گەدە، ئیشتیاشم تێرنەدەبوو و تام و چێژێکی سەیرم لەم خواردنە دەبرد.

یۆنان هەرای لە سوارۆی پیاو کرد بێتە نێزیکی و، پێی‌وت: «نەکـەی‌خـۆت دانێی بۆ سەد ساڵ! زۆر زۆر زیاترت شیاوە و زیاترت‌لێـدەوەشـێتەوە. عـەمـری نۆحیش بە کەس نەدراوە، چما فەسخ بیتـەوە،دەبیـە بـەرد و ئاسـن و پۆڵـا و مەفرەق و ئاڵتوون بۆ پەیکەرەی خۆت و یاخۆ بۆ پەیکەرەی خۆت و باز و شێر. بە فەسخ بوونەوەی ئەندامت بێج‌لەمانە چی دیت لێ بـەجـێ نامێنـێ، مـەگـەم پەیکەرەی ئاڵتوون و پۆلای بەئاڵتوون ئاودراوی خۆت و گەورە پیاوان.»

ئای چەندەم برسی بوو؟ سوارۆی لاو پەیتا پەیتا پلە گۆشتی برژاوی‌دەداینێ و من و یۆنانیش ئاوقای دەروازەی نیازمان دەکرد. ساردیمان‌بەسەردا دەکـرد و دەنگی مۆسیقا و گۆرانیش بەجێی خۆی. هەزاردەنگی یەکهەواو هاودەنگ خاوو گرژ و گرژ و خاو، نزم و بلـند و بلـند ونـزم، ناسـک و گـڕ و گـڕ و ناسـک بـە هەرەوەزیی دەنگی تەمووره و دەست وپـەنجـەی تـەمـوورەژەن، مـەیانیـان لـە عـەرزەوە تـاکوو ئاسمـان بـە مۆسـیقا وگـۆرانی تـەنیبـوو. دڵـم بـە قـەیرایـی پەپوولەیەکی لێما بوو، دڵەکوتەیەکی‌سەیر هەژاندبوومی و، دەتـووت ئێسـتا نـا ئێستا و ئێستانا تاوێکی دیکەدڵم لە کوتە کوت دەکەوێ. بارودۆخ سەیر و، کەش و هەوا سەیرتر و ئاخچ حاڵێکی ئەفسووناوی بەسـەرمـدا زاڵـبوو... برسێتیشـم نەدەشکا و وەک‌دڕەندەی هار لە برسانە هەر پەلاماری گۆشـت و سـاردیم دەدا وەدەمخوارد. دڵـم لـەگـەڵ گـۆرانی و مۆسـیقا لێیـدەدا و چـاوم بـە مـەیـدان وهەڵپەڕکێ و کیژ و کوڕی تەڕپۆشدا دەگێڕا.

بڵێی بڕوام پێبکەن؟ هەر ئێوەم لەگەڵ بوون، هەر ئێوەم لـەبـەر چـاوبوون و هەر ئێوەم دەدیت. ئای چەندە تامەزرۆی ئەوە بووم، ئە ئاوا،وەک ئەمشەو، شۆڕا، سامڕەند، شەریف و خۆم وەکۆبینەوە و وەکی ساڵی‌ساڵان و ئەوێ ساڵان و ئەوێ عەیامی رابوێرین. هەر دەمخـوارد و یـادی‌هـەڕەتی لاوی و ئێـوە و زاگـڕۆس و

هیوای شەهید ناخمی دەهەژاند.تاسەی دیداری ئێوە ئۆقرەی لە لا نەهێشتبووم. پانزە ساڵ دەبوو ساڵە وساڵ یـاد و نێوتـان، رەنـگ و روخسـارتان و تـەنانـەت بیرەوەریتان بەزەینمدا نەدەهـات، کـەچـی لـەو دەمـەدا دەتـووت بـۆ دیـدار و دوواندنتان‌خەریکبوو سوێم بێتەوە. نائیدی خۆم پێرانەدەگیرا، دەبایە هـەسـتم وبڕۆم، بگەڕێمەوە نێو شارو چاوم پێتان بکەوێ. ئای ئەم لێک دوور بوون و لێک بێ هەواڵبوونە چۆنی داڕزاند بووم و چۆنی شیتاڵ بە شیتاڵکردبووم. ئاخـە بـۆ؟ لەسەرچی؟ بۆچی دەبێ پازدە ساڵ بێ لە یـەکـدیمان‌نـەپرسـیبێ؟ بـە خـوای هەڵەیە، دۆڕاندنە، خەسارەیە. بۆچی تازە هیچکام‌لە ئێمە دەتوانین ئەم سەربورد و چارەنووسە و ئەم هەموو بیرەوەرییە و،ئەم جیهانەی بە پێی ئەمانە پێکهـاتووە فەرامۆش کەین؟ با زەمان وئینسان و بڕواو رایەی جیهان و ژیانیش گۆڕدرابـێ، چما لەم بارو دۆخەتازەشدا بێج لە یەکدی دەتوانین لەگەڵ کەسی دی و کەش و هەوایەکی‌دیکەدا هاوەلی و هاوژینی پێک‌بێنین؟

ئاخە هەر لە سەرەتای مێرمناڵی و لاوی را، تەواوی کات و سات وهەڵـس و کەوتم و هەڵس و کەوتمان هەر پێکـەوە بـووە، بێتـوو حـەوتوویـەکـهـەواڵـی یەکدیمان نەبایە و چاومان بە یەک نەکەوتبایە، شێت و هاردەبووین. بە تایبەت ساڵ و سەردەمی تۆفانە گەورەکە. چما دەمانتوانی‌شەوورۆژێـک بـە بـێ یـەک هەڵکەین؟ کەچی لەگەڵکوو تۆفان نیشتەوە ورەشەبا هەڵیکردێ، ئای رەشەبای ناکامی و نامرادی چۆنی بە ئەم لاوئەولادا کوتاین و بـەم قـوژبن و ئـەو کـون و کەلێنی دا پەستاوتین و لەم‌سووچ و ئەو کەلەبەردا دەستەو ئەژنۆی کردین، لێک هەڵبڕاین وهەرکەس بـووە دزی گـای خـۆی و لـە سـووچێکەوە بـۆی دەربـاز بوو!ئەڵبەت هەموو کەس نا، بەڵام زۆر کەس، زۆربەمان. یەکیان خۆم. ئای‌ئـەو شێرە کوڕانەی گوللەیان بەدەم دەگرتەوە، چۆنیان باداوەو کلایان‌گرت و هەمـوو نەیامەت و چارەڕەشی و زیندان و شاربەدەری بەسەرچوارکەسـی وەکـوو شـۆڕا و... داهەرەس بوو. هیچ دوور نەڕۆین هەرمن‌خۆم، ئەم پـازدە سالـەی دووایـی هەموو حەول و تەقالام ببووە ئەوەی‌دوورەپەرێزی بکەم و خۆم لە هەموو هەڵا و هەنگامەیەک دوورخەمەوە،لە دیوناس دووری بکەم و هەموو هەڵسووڕانم ئـەوە بێ چوار پێنج‌سەعات لە نەخۆشخانەکان رابوێرم و بگەڕیمەوە ماڵێ و، لە پـاش بڕێپشوودان بڕۆمە مەتەبی کەسانەی خۆم و هەتا بە بەریەوە هەبێ دەست وباڵ

و سەر و گوێی نەخۆش داتاشم و لە پاشان بە گیرفانی هەڵمساوە وەبەرەو ماڵ ببمەوە.

هەڵە بوو و یۆنان، هەڵە بوو و هەموومان، ئەوی وەکی منی کرد لەهەڵەدا بووین. ئەریٚ یۆنان؟ لامەسەب، کافر، ئەم سەفەر و دیمەنانە چبوو من دیتم؟ بڵێی خەون و خەیاڵات و خولیانە بووبن؟ نازانم!! دەبێهەستم و بڕۆمەوە، لە حەسارێدا بڕێک بێم و بڕۆم و راوێچکە بکەم ولەسەرەخۆ ئەم باس و خواسە لێکدەمەوە، بەڵام گزێکی تازە لەدەروونمدا دەجووڵە جووڵ دایە. لە قایەت و ئەوسانەدا، دەیانگێڕاوەئەو کابرای جنۆکە بردبوویان شایی جنۆکانی پێبگێڕن و شایەری‌یان بۆبکا، لاقە برغەیەکی جوانەگا دزراوەکەی ماڵە جیرانەکەیانی دزیوە و لەژێر گڵدا شاردیەوە. ئەی ئەم جوانەگایە؟ ئی جیرانەکەی من نەبوو؟نەدزراوە؟ قەبرغەیەکی نەدزمەوە؟... قاقایەکی ناخافڵ و لە ناکاو و سەیرو سەمەرە، کەڕڕاکەی سەرم دەکاتە سندانی ئاسنگەر و قاقا و شەقە شەق و تەقە تەق لە کەڕڕاکەی سەرمدا دەتەقێنەوە... ئای لە قاقای یۆنان!گزێکی دیکە لە ناخمدا کەوتە جم و جۆڵ: «ئەریٚ یۆنانی چی؟ بۆچی‌ئەویٚ ساڵە هەواڵی کوژرانەکەی نەهات؟ بڵێی ئەمە خۆی بیٚ؟»

کە سەرم هەڵبڕی، لەگەڵیدا بەرەو ڕووبوومەوە و، کە جوان لێی‌وردبوومەوە، وەکوو گاڵتەم پیٚ بکا و پێم‌پێبکەنیٚ، زەردەخەنەیەکی پڕ لەتەوس و تووانج لە روخسار و نیگایدا بەدی دەکرا. هەر بزەی دەهاتیٚ ودەیهەویست شتێک بڵیٚ و نەیدەووت. کت و پڕ لە زبانم دەرچوو: ئەرێیۆنان، ئەو باس و هەواڵانە چی بوون چەند کەڕەت بڵاوبوونەوە: یۆنان‌کوژرا! یۆنان مرد!؟ بزەیەکی زۆر سەیر و سەمەرە، جوان و دڵڕەفێن‌روخساری داپۆشی. دایە قاقایەکی بەرز و بیٚ بڕانەوە... دەستی نایە نێودەستم. دەستمی گوشی و رایوەشاند. چووینە ئامێزی یەکدییەوە و ئای‌چەندەمان یەکدی ماچ کرد و چەندەمان فرمێسک هەڵوەراند وچەندەمان قاقاکێشا؟ ئاخ...

دەستی بەرەو بزنە ڕێی قەدپاڵی گردەکە راکێشا و وتی: ئەم بزنەرێیەبگرە و بەری مەدە، ئەم گردە دەور دەی، شار وەدەر دەکەویٚ. وەکێڵی‌سڵاوی هەمووان، قاقا، قاقا، هەمووان... قاقا، هەمووان... قاقا...

دوور دەکەوتەوە و نەرمە کۆکە و قاقا، نەرمە کۆکە و قاقا بەرە بەرەدوورە چاو و دوورە گویٚ دەبوون. رووناکی بەسەردا دەهات، بە بزنەرێدا گەڕامەوە،

لەوسەری یاڵ ئاوڕێکم داوە: هۆبە و هەوار و خێوەت وخێڵێک لە گۆڕیدا نەبوو. هەردێکی بەرین وکاکی بە کاکی و ساکە دەشتیو گردێک و بزنەرێیەک و خاڵێکی بیچکۆڵانەی ئاسایی بە دەم ڕێگاکەوە.هیلاک و ماندوو لە حەسارێدا راوێچکە دەکەم. ئەوەندەی لەشم قورس ولاقەکانم ماندوون، سەد ئەوەندە دڵ و دەروونێکی رزگار وشاد وحەساوەم هەیە. رووناکی بەیان و یەکەم گزنگەکانی، نوور وەشانیان کردووم و عەتری شنەیەکی بلاوێن دەملاوێنێتەوە. لە ژووردا سفرەی‌نانخواردن راخراوە و چاوەڕوانی منن بچم و لەگەڵیاندا دەست بەخواردن بکەم. دەرگای هۆڵ دەترازێنم و یەکەم هەنگاو دەنێمە ژوورەوە.کەچی لە حەسارێڕا دەنگی دوو مەل دەگەنە گوێم. ئاوڕ دەدەمەوە:خەرتەلێکی دوو هێندەی خەرتەلی ئاسایی و ئەو بازەی دوێنێ دیتم ولەسەر کۆساڵان و شاهۆ دیتم، بەسەر و چاوی یەکدیدا هەڵدەپڕژێن وشەڕە دەندووکە و چنگە پڵماسکەیانە. خۆم بۆ راناگیرێ و لە قاقایەکی‌بەرز و بێ بڕانەوە دەدەم.

* * *

*Metamorphosis

بڵێی بارام بووبێت؟ ئەوە ئارای چەند شەوە هەدادانی لەم گـەڕەک وکۆڵـانە هەڵگرتووە. بە کۆڵاندا، بە سەرباناندا، بە شـەقامـدا رادەکـات وسـەگـەل بانـگ دەکات. تێکەڵ سەگەل دەبێت و لەگەڵ ئەوانیش بە حەپەحەپ شار دەتەقێنێ «بە چاوی خۆم دیم لەو سەری کۆڵان دەرکەوتبارام بوو؛ لە نێوەڕاستی کۆڵـان کەولی گۆڕا! قەڵافەتی گۆڕا و، بوو بەسەگ!»

- جا شتی وا چۆن دەبێ؟ کێ دیویەتی! درۆ و دەلەسە و خۆڕافەیە.درۆیە درۆ. جا یەکێک درۆ، دووان درۆ، سیان درۆ؟ چەند کەس درۆدەکەن؟!!!

کابرا سوێند دەخوا، دەڵێ بە چاوی خۆم دیتوومە! کەم بەدکردەوە وبەدفـەڕ بوو؟!

* * *

- کاک بارام خۆت لەبەرکەوە، وەرە با بڕۆین.

ئێوە کێن و، لەگەڵتان بۆ کوێ بێم؟

- پیاوی خواین دەتبەینەوە بۆ ماڵی خۆت!

- ماڵی خۆم ئێرەیە؛ بە کاغەز و قەباڵە ماڵی خۆم ئێرەیە.

- ئێرە ئەمانەت و عەجالەتی بوو. هاتووین بتبەین، لە ماڵی خۆتنیشـتەجێـت کەین. بگرە لە گۆڕ و گۆڕیچەت هاوین و گۆڕەوشارت دەین.

- تاوانم چیە؟

- ئیمڕۆ ئەو سەیزادە پیرو سەغیربارەت ناهومێد گەڕاندەوە.

«ڕاست لە کات و ساتی تەواو بوونی ئەرکی ڕۆژانەدالێموەژوورکەوت. پـیر و کز و کەنفت و ڕەشتاڵە، جل و سیپاڵ کۆن و شڕ وچڵکن، کۆڵێک شاڵ بە نێـو قەدەوە لە خۆڕا خوێن تاڵ بوو. هـەر بـەچاوپێکـەوتـنی خـەم و خورپـە ڕژایـە ناخمەوە! چیت دەوێ دایکە؟

پرێسکەیێک پڕ لە سجیل و کاغەزی نایە بەر دەسم و: بیکە بۆ خـاتری‌خـوا کارم راست‌بێنە، سەغیر بارم، ئەم گشتە هەتیو و چەتیوەم بە ریشەوەبووە!

- کاتی ئەرک و ئیشی رۆژانە تەواو بووە دایکە.

- کوڕە لە ڕێی خوا، بێکەسم... بە خوا کارم راست بێنی، وەک حەج‌کردن وایە؛ بێباوکن... سەییدی ئەولادی...

- هەیهۆ، هەیهۆ!!! من دەڵێم نێرە، ئەو دەڵێ بیدۆشـە. دایکـە کـاتی ئـەرک‌و ئیشی رۆژانە تەواو بووە، تەواو، تەواو، بۆ نافامی؟!

- براله لە ڕێی خوا، هەژارم، سەیید زادەم، هەتیو بارم...

- خانم دەردەکەوی یان بە...

نیوەی شاڵەکەی لە قەدی کردەوە و، بەسەر عەرزەکەدا رایکێشا: خوامهانیە تکا...

پرێسکە و سجیلم بۆ حەوا داو، بەرەو دەرکی ژوور رۆییم‌و، هەرام‌کـرد: مـام عەلی من رۆیشتم، ئەم ژنەش دەرکە...»

- بێتوو لەگەڵتان نەیەم چ دەبێ؟

- بە شەپ دەتبەین!

- جا پیاوی خوا و ئەوەندە ماقووڵ؟ ئاگاداری دەمت بە لـە تـۆ زۆرماقووڵـترین! پەنجەرەی بەرو کۆڵانم کردەوەو، بە ئەسپایی خۆم لە کۆڵان‌هاویشت.

هەرکە لاقم گەییشتە سەر عەرز، گورج راست‌بوومەوە و، رامکرد. دەم‌لەسەر پشت کەوتنە سەرم و، قاویان کرد: بیگرن... بیگرن.

بەو نیوە شەوە شارشڵەقا. خەڵک لە ماڵ هاتنە دەر و، کۆڵان و شەقام‌لەبـەر حەشیمەت جێگەی دەرزی هەڵاویشتنی نەبوو. خۆی لە نێوئـاپۆرەی خـەڵـکدا مەڵاس‌دا. نەیاننـاسیەوە، نەیاندیتەوە...

- ئەرێ کاکە چی بووە؟ دزیان رەپێ ناوە.

- نا، نا، نەوەڵا. دزیەکەی نەکردبوو، ویستبووی بـە دیـواردا هـەڵـگەڕێ،پێیـان زانیوە!

- نەخێر وانیە. لەو گەڕەک ماڵێک نەخۆشیان دەبێ، سەگەکەیان‌لووراندوویـە. سێحەب ماڵ سەگی رەپێ ناوە. ئاخە لوورەی سەگ لـەنزیـک ماڵـە نـەخـۆش بەدشومە. شار تا نێوەشەو قەرەباڵغ بوو. بارام تاروناکی بەیان بـە کۆڵـاندا رای کرد. لەگەڵ هەوەڵ گزنگەکاندا ئۆقرەی‌گرت و بەرەو ماڵ بۆوە. نان و چـایێکی

خوارد و بەرەو ئیدارەکەی چوو.کاتێک گەیشتە ژووری ئیدارەکەی قسەو باس دامەزرابوو:
ئەرێ هیچ ئاگاتان لە هەراو هوریای ئەمشەو بوو؟
- دزیان گرتبوو، بە کۆڵانێک حەشیمەت دەیانکوتا.
- نا، بۆیان نەگیرا بوو، لە دەستیان رایکردبوو، بۆی دەگەڕان.
- کوڕە برا بۆ خاتری خوا دزی چی؟ سەگێک لووراندبووی، رەپێیان‌نابوو، ئاخە لەسەر لوورەی سەگ و شارێک بشڵەژێ؟ نەخێر سەگەهاربوو، خەڵکی دەگەزی!
کت و پڕ قالەی هاوکارم رووی کردە من و: ئەی تۆ بۆ هیچ ناڵێی؟چۆنی بۆ دەچی؟ وتم: شەوێ ناساخ بووم! هەر لە ئێوارەوە دەرک وپەنجەرەم داخست و بە جێوبان کەوتم. ئاگام لە هیچ نەبووە.
- ئەی برا! بێقەزابیت، جوان مەرگی نەبێ، ناساخی هەر دەبێ دەبێ...
پشووم سوار بووبوو. دڵم خوێنی لێدەتکا. زەنازەنا و قسە و باسی‌هاوکاران وەک چەکوش بە سەرمدا دەکوترا. هەر نەمدەزانی دەڵێن چی؟هەر نەمزانی ئەورۆژە چ گوترا!!!
کاتی رۆیینەوەی ماڵ گەیشت. هەر من مابووم. ئەویش نازانم بۆچی‌دواکەوتبووم؟
لە پڕ جەحێڵێکی سەر ڕووت و دەم ڕووت خۆی بە ژووردا کرد.
- ئاغا دەبووری ئەم نامەیە بۆ ئیدارەی ئێوەیە؟
- ئیدارە کاتی تەواو بووە. سبەینێ وەرەوە.
- ئاغا پیاوی چاک بە، پیاوەتی بکە و کارم وەڕێخە. شەش رۆژە وێڵی‌دوای ئەم کاغەزەم.
- پێم‌گوتی کاتی ئیش‌کردنی رۆژانە تەواو بووە.
- ئاغایەتی بکەو، بە ئاغایی خۆت کارم راست‌بێنە. سەربازم، دەبێسبەی لە پادگان بم.
- تۆ بەشەری؟ بۆ قسە حاڵی نابی. کات تەواو بووە. دەردەکەوی یان‌بەشەپ دەرت‌کەم؟ مۆڕەیەکی تاڵی لێکردم و، بەرەو دەرگا رۆیی: سەگی‌هارە، سەگی هار! دەک هاربی.
لە جێی خۆم ئیشک بووم. کاتێ هاتمەوە خۆ، لە ماڵە چۆڵ وهۆڵەکەمدا بە جێوبان کەوتبووم. تاریکان وەسەر وڵات کشابوو.راستەوە بووم، شتێک ساز کەم.

- کاک بارام ئەو دەرکە بکەوە کارمان پێتە.
- ئێوە کێن و چیتان دەوێ؟
- پیاوی خوداین و هاتووین بتبەین بۆ دادوەری.
- دادوەری چی؟ چیم کردووە؟
- لە قەباڵ مووچەی ئەمڕۆدا بایە قرانێکت کار نەکردووە. تەنانەت کاری ئەو کوڕە لاوەشت جێبەجێ نەکرد.
- ئەو لاوە راست کاتی تەواو بوونی ئەرکی رۆژانە هاتبوو «چاوم بەدەرک و پەنجەرەدا گێڕا!» زۆر باشە، لە دادوەریدا وڵام بدەوە.
- وڵامم بە ئێوە داوەتەوە، بۆیان بگێڕنەوە. «بەر دەرک و پشتپەنجەرەکانیان گرتبوو.»
- ئێمە دادوەری ناکەین، زووکە با بڕۆین. دەنا بە زۆر دێینە ژوور وەدەتبەین! دەقەقەیەک مۆلەت بدەن، خۆم لەبەر کەمەوە، لەگەڵتاندا دێم.

دوو سەندووقم هێنا بەر کڵاورۆژنەی ژوور و، بە وێدا چوومەسەربان. سەربان وسەربان بۆی دەرباز بووم. لەو سەری ریزە ماڵ هەرکائاوڕم داوە، بە شوێنمەوە بوون. بازم دا کۆڵان و رام کرد.

گوێم لێبوو، دەیاننەڕاند: بیگرن، لێیدەن، بیکوژن، سەگە هارە،سەگە هار...

دەرک و پەنجەرەی هەموو ماڵان کراوە. جەماوەر رژانە کۆڵان وشەقام.

بە هەر کوێ دا دەڕۆییم، خەڵک تفیان بەسەر و گوێلاکمدا دەکرد.

- تف لە رووت غایەن، مووچە و مواجب وەردەگری و کار ناکەی.
- تف، تف، تف، ئەوەی دەیخۆی لە شیری سەگ پیسترە، سەگە هار!
- نامری؟ روو ناتگرێ؟ سەریش هەڵدێنی؟ تف لە رووت، تف، تف،تف!!!

دەرباز بووم بۆ کۆڵانێکی دیکە. هەر ئەم بەزمە بوو، دەیانناسیم.رۆییمە شەقامێکی دیکە. هەر ئەم بەزمە بوو: تف، تف، تف.

لەگەڵ پۆلێک سەگ تێکەڵ بووم و، بە راکردن ئەم سەراو سەری شارمکرد. نە جارێک و نە دووان. تاکەی؟...

نازانی کەی گەڕابوویەوە بۆ ماڵێ؟ بە جێوبان کەوتبووی. کاتیچوونە ئیدارە لە رووت هەڵنەدەهات لە ماڵ دەرکەوی، پێت وابوولەگەڵکوو بچیتە دەرێ، تەواوی حەشامەت تفبارانت دەکەن.

ئەرێ جێگەی سەر سوورمان نەبوو؟ بە نێو ئەم هەموو خەڵکەدائەڕۆیشتی و کەس کاری پێت نەبوو! دەتگوت کەس ناتناسێ و، کەس‌چی نەدیوە و چی نەبیستووە. هەوەڵ کەس بووی گەیشتیە ئیدارە،هاوکارەکان یەک یەک و دوو دوو پەیدا بوون. باس باسی کچێک بوو کەلە دەست باب و براکەی خۆی ئاور تێبەردابوو. ببڕای ببڕ کەس باسیهەڵاو هاواری شەوێی نەکرد. تۆ گوێ قوڵاغی قسە و باسیی دوێشەوبووی، بەڵام نەکرا و نەکرا، ئەو باس و خواسە هەر نەکرا.

بۆ خۆشم نازانم چۆن بوو کە تاکوو دەمیان نەبەستم و راکێش راکێش‌نەیانبردم، هەستم بە هیچ نەکرد. دەستیان تێدا بوو. هاوکارەکان بەقسەیان گرتم، خافڵاندیانم. ئەوە بۆیە خۆیان لە قەرەی نەقڵی شەوێنەدا. چەندە هاوارم کرد، کەس نەهاتە هاوارم. پیاوی دادوەری بە زۆربردیانم. ژووری دادوەری زۆر چکۆڵە بوو. تاریک و باریک و تەنگەبەر.دەممیان کردەوە. لەسەر چرپایەک رایانکێشام و، دەست و لاقیان بەستم.دادوەر مۆمێک بە دەستەوە هاتە ژوور سەرم:

- تاکوو سێ دەژمێرم، دەبێ لەگەڵکوو وتم سێ پڕ بەم ژوورە بڕشێیەوە.

- ئاخە خۆ رشانەوە بە دەست خۆم نیە.

- بە دەست خۆت نیە؟ دەی باشە، با بە دەس ئێمە بێ. ئێمە دەزانین‌چۆنت بڕشێنینەوە، وەک جەکی ماشین شتێکی نایە ژێر سەرم و، سەرمی‌بڕێک هەڵێنا. مۆمەکەی نایە ژێر سەرم. بە ئاوری شقارتەکەی مۆمی‌داگیرساند. مۆم داییسا و چڵەموویێک چیە لە قژم هەڵنەپرووژا! پێستی‌سەرم هەر باکی نەبوو. هەر گەرم دانەهات. ئێسکی سەرم هەر هیچ!بەڵام... ئاخ... ئاخ... مۆخم دەکوڵێ، دەکوڵێ. مۆخم قوڵتە قوڵت لە نێوکەڕاکەی سەرمدا دەکوڵێ... ئاخ ئەوا سەرم کەوتە سووڕانەوە وخولانەوە... وەی وەی وەی... ئاخ... مێشکی سەرم لە چاومەوەفیشقەی کرد. لە کونە لووتمەوە خوێن و مۆخ داچۆڕا. ئاخ رشانەوە،دەرشێمەوە: دادوەر... هۆۆۆ... دادوەر. دەڕشێمەوە. وەرە رشامەوە. دیارنیە. دەبێ رۆیشتبێ. مۆم لە ژێر سەرمدا هەروا دەسووتێ... ئاخ... هەرپەرۆش دەکەم و دەڕشێمەوە، ژوورەکە لە رشاوەی خۆم پڕ بووە... نوقمی‌رشاوەی خۆمم، رشاوە گەیشتە سەر سنگ و هەموو لەشم. یەک بە خۆم‌هاوار دەکەم و دەپاڕێمەوە، تکا، پاڕانەوە... جنێودان... لە نێو

رشـاوەی‌خۆمـدا نـوقم دەبم. لـە رشـاوەی خـۆم دەخـۆم و دەڕشـێمەوە... هەمیسان...هەمیسان.

چەندەی کێشا؟ هەستم کرد دادوەر گەڕاوەتەوە. لە ژوور سـەرم‌راوێسـتاوە. مۆمێک بە دەستەوە. دوو کەس لەم‌بەر و ئەوبەری شانەکـانم‌چاویـان بـڕیوەتـە دەمی دادوەر: بیبەنەوە.

- بیبەنەوە و هیچی دیکە.

دەست و لاقم دەکەنەوە، هەر کەسەو قولێکم دەگرن و، لە چرپاکەدەمبەنـە خوارێ. راکێش راکێش لە ژووری دادوەری دەمبەنە دەرێ.یەکیان بەوی دیکە دەڵێ: بیلێم؟ مەیلێ... دەیلێم... مەیلێ... بیلێم؟بیلێ:

- جەنابی کاک بارام بە بێشیرینی و مزگێنی رەنگی ئەم کاغەزە نابینی!

- کاغەزی چی؟

- ئەم کاغەزە بۆ تۆیە. هەواڵێکی خۆشی تێدایە. بێ مزگێنی ناتدەمێ.

- هەوای گاڵتە لە کەللەی داوی؟ خۆزگەم بە دڵی خۆت؟

- گاڵتەی چی، جەنابی کاک بارام؟

- ئەی شیرینی و مزگێنی چی؟

- شیرینی و مزگێنی هەواڵی نێو ئەم نامەیە. دەبا لە زبانی خۆمی‌ببیستی:

«کاک بارامی کوڕی بارام!... لەگەڵ رێزو سڵـاوی گـەرم و گوڕوتایبـەتـدا، دڵسۆزی ئێوە لە بەجێهێنانی ئەرکو ئیشی ئیدارە جێگەی‌رێـز و سوپاسـە. بـە پێی ئەم نامەیە جەنابت لەمڕۆوە دەبیە سەرۆکی‌ئیدارە. کاتژمێر دووی راست لە شارەوانی چاوەڕوانتین. جێگری‌بەرپرسی پارێزگا.»

سەعات دووی راست لـە دەرکـی شـارەوانیـەوە دەڕۆیـە ژوورێ. راسـت‌روو دەکەیە ژووری شارەوان. بەردەستەکەی لە پشت دەرگا پێـت دەڵـێ:جـەنـاب، رایانسپارد پێتان راگـەیـەنم تـەشـریف بـەرنـە ژوورێ و چـارەکـەسـەعاتێـک چاوەنوارِبن.

دەڕۆمە ژوور. هۆڵێکی باریک و زۆر دوور و درێژەو، هەنگاو بەهەنگاو شۆڵە بە دیوارەوە داییسێن. حیزەرووناکایی‌یەک هۆڵی‌داگرتووە. تاقە مێزو کورسی‌یەک لە نێوەڕاستی هۆڵدایە. بۆنێکی سـەیـرژووری ئـاخنیوە. دەڵـێی بـۆنی ئێسـکە سـووتاوە. شۆڵـەکـان بـە دووکـەڵـکردن داییسـێن. چـاوەکـانم دەبرژێنـەوە. سەرنجێکی ئەمسەراوسەری هۆڵدەدەم، ئەوەندی چاو هەتەر دەکا هۆڵ درێـژەو

ئەوەندەی بۆ ئەو سەربڕوانی باریک دەبێتەوەو تاریک دەبێ. تاکوو دەبێتە تاریکانێکیسامناک. زەندەقداری دەوێ زەندەقی نەچێ. ئێسکەلەت و پەیکەریسپی و فەسفۆری لە نێو تاریکاییدا دێن و دەچن و قاقا لێدەدەن.شەقەشەقی وێک کەوتنی ددانەکانیان دەنگ دەداتەوە. لە نێو دەم وچاویاندا شۆڵە داییسێ. جارو بار یەکیان گڕ دەگرێ و زریکەو هاواریرۆژە ڕێیەک دەڕوات. لەناکاو هەموویان لێک بەردەبن، بە دارو بەردومست و شەپ لێک رادەکێشن.

– تۆ تاوانباری... تۆ فریوت دام... خەتای تۆ بوو.. بەرەبەرە بەرەو مندێن. لێم نێزیک دەبنەوە بازنەیەک بە دەورەمدا ساز دەکەن و دەورەمدەدەن، زێدە لە چل پەنجا پەیکەر و ئێسکەلەت دەبن. لە چاویاندا شۆڵەداییسێ و لە مۆخیانەوە گڕ هەڵدەستێ. بە کۆڕ هاوار دەکەن:

– تۆش وەک ئێمە... تۆش تاوانباری... تاوان... تاوان... تۆش.

تێکڕا لە چەپڵە دەدەن و تەقەتەقی وێککەوتنی ئێسکان هۆڵ پڕدەکات و دەنگ دەداتەوە. کت و پڕ لە قاقایەکی بڵندو بێبڕانەوە دەدەن وبە دوایدا قامێک دەڵێن. چەپڵە لێدان قاقاکێشان... قاقا... چەپڵە...قاقا...

بەرەو دەرگا رادەکەم، داخراوە. لە دەرگا رۆدێم: ئاسنە؟ پۆڵایە؟پەیکەر و ئێسکەلەت بە هاوارو بگرەو بەردە بەرەو من دێن. تەماشایەکیکاتژمێرەکەی دەستم دەکەم. چارەکە سەعات لە تەواو بوونە. لە پشتدەرگا دەکەوم. ئێسکەلەت دەورەم دەدەن و قامێکی زۆر بە سۆزتێدەچریکێنن... هەوایەکی کۆن... کۆن و بە سوز. دۆعایەکی مێژوویی‌بە زبانی زەردەشتی و بوودایی. لە پڕ لە پشتە سەر ڕا هەرام لێدەکەن:هەستە وەرە ئێرە. ئاوڕ دەدەمەوە، کابرایەکی زەبەڵاحی تێکسمڕاو لەپشت مێزێک دانیشتوە. بەرەو ئەو دەچم و دەگەمە بەر مێزەکەی.

– ئەو کاغەزەی پێیان دای دەریبێنەو بیخوێنەوە.

دەست بە گیرفانمدا دەکەم و کاغەز دەردێنم. دەیکەمەوەو دەستدەکەم بە خوێندنەوە:

«بارامی کوڕی بارام! کابرایەکی زۆر دووڕووی. زۆر غایەن و بێبەزەیی. هەرگیز ئەرکی سەرشانی خۆت بەجێنەهێناوە. دوو جارماننارده شوێنت و نەهاتی. چونکوو زۆر زۆر بەدفەڕو بەدکردەوەیدادوەری کرای بێ ئەوەی بۆ

خۆت لەوێ بی. فەرمان درا لەم کاتەوەشێت و هار بی. سەگی هار عەمری چل ڕۆژە، بەڵام تۆ چل سەعاتیش لەژیانت نەماوە.»

ئاگای کرد ئەم کاغەزەی بە دەنگی بڵند خوێندۆتەوە، هەستی کردپەیکەر و ئێسکەلەت گوێیان گرتبوو. بیستی هەموویان لـە پرمـەی‌گریانیانـدا. گریـان و هەوایەکی بە سۆز: هەوای ئەی‌ڕۆ، براڕۆ، ئەی‌ڕۆ،براڕۆ. بـەرەو درگاکـە گـەڕاوە. دەرگا ئاوەڵا بوو. بەوەندەی یەک و دوو لەبینـای شـارەوانی چـووە دەرو خـۆی گەیاندە سەر شەقـام. شـەوو تاریکـان وشـەقـامێکی چـۆڵ و هـۆڵ. هـەسـتی برسی‌یەتیەکی کوشندە ناخی‌هەژاندبوو. لەوبەری شەقام چوار پێنج سـەگ لـە بڕێک ئێسک و پرووسک‌ئاڵا بوون. هەڕای کردنێ، هەموو دوورکەوتنەوە. ئێسک و پرووسک‌بەدەست و دەمـەوە؟ دەگـرێ و بـەرەو مـاڵ بـەڕێ دەکـەوێ. لـەو سەری‌شەقام ئاوڕ دەداتەوە تەواوی سەگی ئەم شارە بە شوێنیەوە بوون.ڕۆیشت و لە بن دیواری ماڵەکەی دانیشت. دەستی کرد بە ئێسک‌کرووساندنەوە. ئەوان شەش و تۆش یەک، دەبنە حەوت دەست دەکەن بەگۆشت خواردن. لەگەڵکوو تێرتان خوارد، بەربوونە لووراندن. لە هەمووکۆڵانەکانی شارەوە دەنگی لورەلـورو سەگوەڕ هەستا. دەتگوت سەگەل‌لەم گەڕەکەوە لـەگـەڵ ئـەو گـەڕەک قسـان دەکەن. وەک شتێک لەگەڵ ئەویان‌بوو، لە قسەکانیشیان حاڵی دەبوو: «بێتـوو بڕۆیەوە دێنە دووات. دەرکت‌پێدەگرن. دەتبەن و دەڕۆن. دادوەریت دەکـەن و مۆم لـە مۆخـت‌دادایـیسـێنن. دەتسـووتێنن. بـاش وایـە خـۆت لـەم کۆڵـان و شەقامەداحەشاردەی... نەڕۆیەوە... ڕاکە...»

بە کۆڵاندا ڕادەکەی، گوێت لێیە: حەپ حەپ. بە شەقامدا ڕادەکەی:حـەپ حەپ... لەوسەری شـارەوە دەنگیـان دەگاتـە گوێـت: حـەپ حـەپ...حـەپ حەپ... ڕادەکەی: حەپ حەپ. دەچیە سـەربـانی ماڵـەکـەت: حـەپ‌حـەپ. ڕادەکەی بۆ ئەو سەر: حەپ حەپ... حەپ حەپ...

* * *

بەو چاوانەی خۆم دیم. سەری سەری بارام بوو، بەڵام گشت لەشی،لـەشـی سەگ بوو. تەماشایەکی کردم و تێپەڕی.

لەم دوایانەدا حاڵی گۆڕابوو. بۆ خۆم دەمدی بە حـەپـە حـەپ بـە کوڵـان‌و شـەقامـدا ڕایـدەکـرد. هـەدادانی نـەبـوو. دەڵـێن چۆتـە ماڵـی قاڵـەو پەلاماری‌منداڵـەکـەی داوە! چۆتـە کۆڵـانی سـەرۆکـی ئیـدارەکـەی خـۆی و

هەشاوڵیبردۆتە سەر ژنەکەی. هەمووی درۆیە. دەمگۆی بـەڕەڵـاو بێکـارەیـە. ئەمقسانە خۆڕافەیە. شتی وانابێ. تا شتێک نەبێ دوو شت ناڵێن: بارامهـەمـوو شەوێک دەبێ بە سەگ.

* بە مانای مەسخ بوونەوە، ئاڵو گۆڕی قەڵالەت لە ئینسانەوە بۆ جانەوەر.
«لە خۆڕافەی کوردەواری کەڵک وەرگیراوە.»

* * *

گورگەمێش

ببرای ببڕ قەت قەتم خۆش نەویستووی! هەر لە هەوەڵی تازە لاوی ولاوی را، بگرە لە منداڵی را قەت خۆشم نەویستووی. قەت خۆشم لەئاکار و کردەوەت نەهاتووە، گریمان بەینێک نەفامی بووبێ یان نەزانی!ئاخە دایم و دەرهەم جەللابی رۆح و مۆتەی سەر دڵم بووی. بە درۆ ودەڵەسە، بە فڕ و فێڵ چەنێکت بەم لاو لادا رەتاندووم؟ چەنێکتچەرمەسەری پێداوم؟ چەندەت گورپە پێ رەخساندووم؟

ئێستاکەش هاتووی و وێنەی دوو کەسیم لەگەڵ دەگری! بەرەو رووم‌رادەوێستی و بە ریشم پێدەکەنی، بە سووکایەتیم لێ دەڕوانی و رنووی‌تۆپ و تەشەر و گاڵتە و تەوس و توانجی نیگات بەسەرمداهەرەس‌دەکەی.

بەڵام وای ناخۆی گورگە بۆر، خۆت بگرە و هاتم. خودا یان بە منی‌دەدا یان بە تۆ. رات دەکەمێ، لە نێو قەدەوە تێترۆدێم، دەتگەیەنمەتۆقی سەرم و شریخ.. بە عەرزیتدا دەکوتم... شریخ.. دەمی چەقۆدەگەیەنمە قەبرغەت یەک کەمە، دوو خەمە، سێ خاتر جەمە. سێ جارم‌کوشتووی... ئەمجارە بۆ هەمیشە بووی! لەبەر لاقم داکوت کوت بووی!دەبگرە ئەوەش دە بیست، سەد پێ لەقە... دەبرۆ... برۆ... برۆ.

دەستێک بەسەر و فۆکل و گشت لیباسەکانمدا دێنم. جگەرەیەک بەلێومەوە دەنێم و دایدەگیرسێنم. تۆ لە خوێنی خۆتدا گەوزاوی و منیش‌روو سوور و سەر بەرز خۆ بە ماڵەوەدا دەکەم. بزەی رەزامەندی تەواوی‌روخساری داگرتووم. لە هەموو کەند و کۆسپێک رزگارم.

لەگەڵکوو دەمبینن، دایکم نێو چاوانم ماچ دەکات: ئەو شیرەی‌پێم‌داوی حەڵاڵت بێ. خوشکم هەرتک شانم رادەمووسێ: ئۆخەیش‌کاکەگیان. دەنگی برا و باب و باپیرانم مۆخم پڕ دەکات: هەزار ئافەرم‌پیاو، ئەمجار مەردی! هێشتا دەمم بە کاسە چێشتەکەوەیە لە کۆڵانەوەدەبێتە زەنا زەنا. دەنگیان دەناسمەوە،

خۆیانن. هاتوون لە دووی من.ئەوەی لە کاسە داماوە، هەڵی دەقوڕێنم: بە زیادم نەکردی، چشۆرباویکی! شۆرباوی چی؟ کاسەیەک ئاوی کوڵاو لەگەڵ مسقاڵێکدووان رۆن و لەپە. بە هەڵەداوان نانێکی دیکەش دەنێمە باخەڵمەوە! بۆجاری چەندەم لە کۆڵانەوە هەرام لێ دەکەن. نەخێر زۆریش بە پەلەن،دەبێ برۆم. بەوەندەی یەک و دوو کەوشەکانم لەپێ دەکەم و دەردەپەڕم.لەگەڵکوو دەرکی حەساری دەکەمەوە و تەقە لە دەرکی دەرێ وەدێت،دەنگی دایکم دەگاتە گوێم: بۆ کوێ جوانە مەرگ؟! خۆم دەهاومەئامێزی کۆڵانەوە. گوێم لە دەنگی دایکمە: مەگەم نەگەڕییتەوە.تەماشایەکی سەرێ و خوارێی کۆڵان دەکەم، جگە لەوان کەسی دیکەوەبەرچاو نایە. لە جەمسەری کۆڵاندا گشتیان دیارن، هەڵبەز دابەزیانە.بە گاڵتەوە شوێن یەکدی دەکەون. یەکدی دەخەن، هەڵدەستنەوە. یەکدیراوەدەنێن بۆ یەکدی دەگەڕێنەوە. لە پاش کەمێ خووگەملێ، هەرکا لەکایەو گەمە تێر دەبن، وەڕێ دەکەوین. وەکووهەموو رۆژێکی دیکە بەرەوکێوە قووچ دەچین، بۆ شنگ و کەنگر. گورگە بۆر وەپێش دەکەوێ. لێیدەکاڵێتەوە، بۆی رەخسیوە؛ دەست و مست قەوی و ئێسک ئەستوورە!دەم و دووی شەڕ و هەنگامەی هەیە. لە ئاخر کۆڵانی شاروەدەردەکەوین. شان بە شانی گورگە بۆر لە قەدی شاخ دەهاڵێم، ئەوانیدیکە لە پشت سەرمانەوە دێن. زۆرم پێ خۆشە. دەبێ رۆژێک وەپێشیکەوم... بڵێی ئیمرۆش ئەوی وەدەست کەوێ... گورگە بۆر... وێکڕا،وەک یەک دابەش دابەشی کات؟ دەک سەگی تێڕی!

* * *

نەمگوت... پێمنەگوتی تۆ ئەوەی گورگەمێش. هەر ئەمڕۆنا، لەدوێنێ و پێرێ وەنا، هەر لە هەوەڵەوە فێڵێک لە بن کڵاوت دابوو، لە پاشهەمووان دەهاتی. شانت لە شانی هەمووان دەسوو، کلکە سوتێت دەکرد،خۆت دەنواند؛ خۆت شیرین دەکرد؛ بۆ گورگە بۆر؟ لە شانی ئەوداهەنگاوت هەڵدێناوە، کەچی لە ناختدا کێ بڕکێت لەگەڵی بوو، رەقەتلەگەڵ دەکرد. بۆچی و لەسەر چی؟ نازانم! تەنانەت سەردەمای مناڵی ورۆژانی شنگ و کەنگر و رێواسیشم لە یادە، درەنگیش دەهاتی و لەدابەش کردنەکەش ناڕەزابووی. دابەشکردنی (هەمووان وێڕای یەک) بەدڵت نەبوو. پێت یاسا و نەریتی گورگە بۆر بوو. نانا، ئەمەویست وپێشنیاری هەموویان بوو. ئەویش وەک ئێمە. کەچی زیاتریشی حەول وتەقەلا ئەدا. رچەی بۆ دەشکاندین، کۆڵێکی قورستری هەڵدەگرت، قۆڵیباشتری

دەکێشا، کەچی هەروەک ئێمەی بەش دەگرت. بەڵام تۆ لـەمنـەریتـە نـاڕەزا و دڵمەند بووی گورگەمێش... بۆچی؟

* * *

خوا راستە و خۆشی لە راست دێ، راستی‌یەکتان بۆ دەدرکێـنم! باقـەسـتە سەریش بێت، دەبا خوێن بێ و سەر بەرێت! بەڵێ... راستوابوو... رقەی چی؟ بەر بەرەکانێم لەگەڵی بوو، لەم گشتە شاخ و داخ‌چـوون و چـۆڵ پـەرسـتی‌یـە وەزگم دابوو، لەم نەریتی دابـەش کردنـەش‌وەڕەز بـووم. چمـا لـەوانی دیکـەم رادیبایە و بمزانیبایە بە قسەم دەکەن،یان ئەو شاخ و داخ چوونەم تێک ئەدا، یان ئەم دابەشکردنەم دەگۆڕی.ئەم شـاخ و داخ چوونـەم وەلا دەنـا. نـا، نـا لێیـانم رانەئەدی بە قسەم بکەن.دەبایە دەست راگرم. چاوەنواڕی رۆژی خۆی بووم، ئاخ ئەم شاخ و کێوگەڕان و هەرد و چۆڵ پێوانە منی کوشتبوو، دایکیشم ناڕەزابـوو! بابیشم،هەموو کەسێ، هەموو کەسێ.

لە لاق دەکەوتم، لە شان و پیل دەبووم، وزەم لانەدەما، بەڵام زۆرم لەخـۆم دەکرد! دیانم بەسەر جەرگما دەنا. دەبایە دەست و پـێم رابـێن، بـەهێـز و بـە توانابن. دەبوو لە گورگەبۆر نەمێنمەوە. چما وەپێشی کەوتایەم،جا ئەمجار مـن دەمزانی و ئەو! چما دەستم رۆیشتبایە، یان من دەبووم...یان ئـەو... ئـاخ ئـەم نەریت و دەورو دووکانە! دەیگۆڕم... دەیگۆڕم. دەساهەر چیا و کۆسار و هـەردو چۆڵ. لە ناخیشدا هەر وڕێنە: وزەتان بـێ وتاقـەت بێـنن، نـەکـەن دابمێـنن! راوەرن، راوەرن. بە هێز و توانابن. پێست وئێسکی من، لاق و شان و پیلی من، نەکەن، نەبەزن، وزەتان بێ، وزە.

ئاخ دەست و لاقی من بە هێزتر و تواناتربن، وەندە بە هێز و توانابن،تاکونـێ بتوانم دەروەستی بێم! بیخەمە ژێر، چۆکی بدەمە سەر سنگی،بەم پەنجانە بینە قاقای بگرم، ئەوک و ئەستۆی راگوشم، راگوشم...تاوەکوو بیبەزێـنم! لـە پـۆلی هاوەڵانی دەرپـەڕێـنم... هـۆپ هـۆپ تـۆ؟ ئـەوپیـاوە نی. ئـەم ئاکـارە لـە تـۆ ناوەشێتەوە. بێتوو هەزار هەزار وەندەش خۆت‌هەڵمسێنی و با لە خـۆت کـەی، شریخە شریخ بای زگ و کەپۆت بەتالکەی، تەنانەت چما جەرگ و سی و گەدە و ریخۆڵەشت بێتە دەرێ وگشت لەشت خوێناوی کەی، چیت لە دەست نایـە. تۆ ئەو کوڕەنی، ئەم‌هەڵمە لە تۆدا بەدی ناکەم. تۆ هەر بـۆ ئـەوە باشـی بێـی و

بچی، وڕێنەبکەی، شات و شووت و شاف و لاف لێ دەی، بەسەر خۆتدا هەڵبلێی.

هۆ و کوڕی باش لە جێیەک ئەم هاتەران و پاتەرانە هەڵڕێژەنەتناسن، نەک لە لای من. جا کەوایە دانیشە. لەسەر کورسی دوکانەکەتدانیشە. دۆشکچەکەشت بنێ ژێر خۆت، نەکا ژێرت سەرمای بێ. ئەمچۆرتکە و قەڵەم و کاغەزەش با هەر لەبەر دەستت بێ، نەکا حەواڵە وقەباڵەیەک لە بیر چێ و نەینووسی، تۆ ئاوا جوانتری گورگەمێش!

* * *

دوایین پارووەکان خێرا خێرا دەهاومە دەممەوە، ئەوەی ئاوی‌شۆرباو ماوەتەوە، بە تیلاکی سەرمەوەی دەنێم و هەڵی دەقوڕێنم.تەماشایەکی ئەم لاو ئەو لا دەکەم، نانێکی دیکەش دەهاومە باخەڵمەوە.بۆ جاری سێهەم و چوارەمیش لە کۆڵانەوە دەنگی فیکەکێشان دێت.

دەیناسمەوە، فیکەی خۆم، فیکە فیکی خۆیەتی. دەبێ بڕۆم، ئەگینادایکم پێ دەزانی و دەیکاتە خوێنی سیاوەش. تاقە ئیسکانێک چایی بەگەروومدا دەکەم و هەڵدەستمە پێ، دەرکی حەسارێ ئاوەڵایە، بە ماتەمات بەرەو دەرگا دەخزێم. دایکم لە حەوشە لیباسە شۆڕاوەکان بەتەنافداهەڵدەواسێ. هیلاک و ماندوو زاری داپچڕیوە. دیانێکی لە زاردانەماوە، گەرووی گەروو نیە، ئەشکەوتە. مارێکی سوور لەسەر لێویەوە تاقورووی پڕ کردووە. لەگەڵکوو چاوی پێم‌دەکەوێ، دەیکاتە بڵمە بڵم.لێی نابڕێتەوە. چەشنی بلوێرلێدانی مار – ئەفسوونی دایکم ودەنگەکەی – تاوێک لە دەرکی حەسار رادەوێستم، دەڵێی نەچمە دەرێ!بەڵام گورگە بۆر چ لێ بکەم. لە دەرکی ئاوەڵاوە چاوم لێ دادەگرێ و بەفیکە و ئاماژەی پەنجە و قامکەکانی بۆ دەرکەوتن هانم ئەدات. ناتوانم‌نەچم! دەنا لە پاشان چەرمەسەرێ ئەدرێم. چ کەردەن بم؟ بچم؟ نەچم؟دەنگی دایکم دەمهێنێتەوە خۆ: ناوێری؟ دەترسی؟ ئەی لەسەر نان‌خواردن نەت گوت چی دی لەگەڵیان ناکەوم؟ بڕیارت نەدا لە کۆڵ خۆتی‌کەیەوە؟ مەترسە، پڕی پێداکە، قورووی بگرە، ملی لە نێوان باسکدابگوشە، منیش دێمە یارمەتیت. هاوەڵانیش یارمەتیت ئەدەن. جوێنی‌دەیە، بەدار و بەرد لەسەر و گوێلاکی راکێشە. مەترسە، پیاوبە!

مووچڕکێک بە ئازای لەشمدا دێت، من؟ یانی ڕۆژی هاتووە؟ بڵێیدەروەستی بێم؟ ئەریَ بڵێی ئەمڕۆ و سبەی بۆ خۆی نەمریَ و بە دەرد ومەرگێک نەچێت؟ ئەی بۆچ دەڵێن سەگی هار چل ڕۆژ دەژی؟ دایم ودەرهەم بە شوێن نێچیر و راو و ئەشکەوت و چیا و گورگ و بە شوێنراوی داڵ و بەرازەوەیە. بڵێی مارێک، هەژدیهایەک، ورچێک، بەرازێکزەفەری پیَ نەبەن؟ راوچی نیە، راوچی ئەوەندە بەڕەڵا نیە، دەعبایبەڕەڵا زۆر زوو دەفەوتیَ!

بانگم دەکا و چی دی خۆم بۆ ڕاناگیریَ. لەناکاو خۆم دەهاومەباوەشی کۆڵانەوە. کۆڵانی چۆڵ و هۆڵ و سارد و سڕ، بەڵام نەماوە،رۆیشتووە، چۆلەکە کوژ بە دەرەوە نیە.

بە کۆڵاندا شۆڕ دەبمەوە. دەچمە نێو شاری. خولێک بە شەقامدادەگەڕێم. پشیلە مێروو رمبازێنیانە. سەربان و کۆڵان دەکەن. لەجەمسەری چوار ڕێیانی کۆڵان، لە ڕووانگەمداقوت دەبێتەوە. وەکئەوەی دارت لەگەڵۆزی بڕی بێت. قیت و قوز دێتە پێشیَ. بزەیەک لەسەرلێوەکانیەتی. ڕەنگە بە من پێبکەنی! ڕەنگە لەگەڵکوو بگاتە حاندم گەپمپیَ بدا. بەڵام، نا نا. ئیدی دەرفەتی نادەم، ڕۆژی گەیشتووە، هەلی باشمبۆ ڕەخسیوە. لەگەڵکوو گەیشتە حاندم... ئەریَ، ئەریَ... لەگەڵکووگەیشتە حاندم، پڕ جوێنی دەکەم، کۆڵانی وەسەر دەگێڕم، ئابڕووی بۆناهێڵم.

لە درزی دەرگاکەوە چاوم لێتە. لەسەر کورسیەکەت هەڵدەسیتە سەرپیَ. لە ژوورەکەدا دێی و دەچی. لە فیکرێکی دوور و درێژ دای.نێوچاوان و ڕوخسارت ڕەش و شین داگەڕاوە و، پەستا پەستا ئارەقەهەڵدەقولیَ. بەرەو ئەو ژوورە دێی وا نێویت ناوە (ژوورە چکۆڵە)، هەیدۆششاو! لە لای تۆ چووکەیە. بۆ گەلحۆی وەک تۆ، ئەگینا ئەم ژوورەیاندەیان هێندە گەورەترە. جا خۆ تۆ ئەمە نازانی، هەر نافامی! بە هەر تکپەنجە پاڵ بە دەرگاوە دەنێی و دێیە ژووریَ. چاوەکانت هەڵدەگلۆفی.ڕەنگە ڕێشکە و پێشکە بکەن. دیسانەکەش هەڵیان دەگلۆفی. ئەمجارەوەک کوێرێکی زگ ماک دەست دەکوتی و بە ژووردا دەخولێیەوە. بەدەیان و سەدان، ڕێوی و سەگ و پشیلەت لەگەلە. بۆیەش هاتوویەتە ئەمژوورەوە، دەتهەویَ لە ئاوێنەدا تەماشایەکی خۆت کەی. تەماشایەکیوردی ئەم هەموو سەگ و ورچ و ڕێوی و پشیلەیەش بکەی. بەسەریانکەیتەوە، پێت

خۆشە چاوێکیش بە سامانەکـەتـدا بخشـێنی. مجرێکـەتبکـەیتـەوە و بـڕێک گەڵاشینەکانت بلاوێنی و...

لە پڕ هەڵدەبەزیەوە. لە جێی خۆت رادەوەستی. چاوەکانتدەرپەڕیون و بـە مۆلەق ویستاون! چاوت بە خۆت و من کەوتووە. لە منوردبوویەتـەوە، زۆر بـە وردی لە من دەڕوانی. سەیرکە، جوان بڕوانە. بەروودا مەکـەوە. تاکونـێ دڵـت پێوەیە بڕوانە. کەمێک دەڕۆیە پێشتر. دەستدەبەی و گۆزەیەک لەسەر رەفحـە دادەگری. پاشە و پاش دەکشـێیەوە.لـەسـەر کورسـیەکـەت دادەنیشـی. ئـەوا گۆزەکەت نا بە تیلاکی سەرتەوە. وادیارە زۆر تینووی، دەبێ وابێ، چاوت، دڵت، ئازای بوون و نەبوونتتینووە. دەمی لێناکەیەوە. هەزار ئیشەڵڵا وەندە بخۆیـەوە تاکوو چەشنیکووپەی بێ سەر و بن بەلادا بێی و بتەقی. هەپروون بە هەپروون و تەفر وتوونابی. ئەوا چۆڕەت لـە گـۆزە بـڕی و ناتـە ئـەولاوە. چـڕ و چـەنـە و ردێنتخووساون. تنۆک تنـۆک و دڵـۆپ دڵـۆپ ئـاو بـەسـەر سـنگ و لاقـت وعەرزەکەدا دەبارێ. هەمیسان چاوە خوێن گرتووەکانت لە من بڕیوە.پێت وایـە منت کوشتووە! لەبەرچاوت هەزارەها کرم و مشک و مار لەتەرمی من بەربوون. چەندە حەز دەکەی وابایە. منت دیوە؟ گورگە بۆر،دوژمنە قەستە سەرەکەی تۆ. لەبەر دەمی خۆت دەڕوانی. لە نێوانلاقەکانت وردبوویەتەوە، لە تەرمەکەی من! گەرم داهاتووی، شایی لەدڵت دەگەڕێ. لە ناختدادەهۆڵ و زوڕنا لێدانە، دیلـان گیراوە، رەشبەڵەکەکە گورگەمێش، رەشبەڵەک...

لەگەڵ پۆلێک کیژ و کوڕی لاو هەڵدەپەڕی. سەرچۆپی بۆ خۆتی.دۆی هەرە جوان لە دەستی تۆدایە. لەسەر تەرمی گورگە بۆر هەڵبەز ودابەزتە. کوشتووتە و رزگار بووی، ئۆخەیش، شایی و سەما و دۆ!دەنگت هەڵێناوە: قەت قەت ئەمەندە سەرخۆش و دڵخۆش نەبـووم! قـەتموەنـدە هـەسـتی رزگـاری و رەزامـەنـدی نەکردووە. گورگە بۆر دەیان وسەدانکەڕەتی دیکەش بتکوژم کەمـە، کـەمـە... هەرتۆ بووی هەزارەها ساڵـجەرگـت کۆڵـیمەوە. هـەنـاوت رەش کـردم. کونـە جەرگت کردبووم، ئاخ...ئۆخەیەش ئەوە منم لەسەر تەرمە بۆگەن و هـەپـروون هەپروونەکەتهەڵدەپەڕم؟

جێژنە، جێژنەمە. دەبا گۆزەیەکی دیکەش بە ئاوری دڵـمدا بپـڕژێنم.دەبـێ لەمەش سـەرخۆشـتر بم. کـافری دەویـت بڕسـتی لـێ بـڕیبووم، ئـۆقرەیلـێ سەندبووم. دەک هەزار کەڕەت لە منت کەوێ کوڕی مەرد، پیاوی ئازا.دەسـت

خۆش بێ، دەرفەت و مۆڵەتیم نەدا. لەگەڵکوو لە جەمسەری کۆڵان دەرکـەوت، بەڵێنم داو بڕیارم بەست بیکوژم. وەک قامک بەسـەرپـەلـە پیتکـەی دەمانچـە دابنێی و بی‌تەقێنیتەوە، ئاوەها نەڕاندم: یان تۆ،یان من. دەتکوژم گورگـە بـۆر. خۆت بگرە بزانین خوا بە کێی ئەدات؟! جاخۆ دیارە، خودا بە منی داوە. دایکم، بابم، هاوەڵەکان، هـەمـوو بـڕیاریان‌داوە بێنـە یارمـەتـیم. دوو شـا لـە وڵـاتێدا ناحاوێنەوە. دەبێ هەر یەکمان‌بین، ئەویش من! دەسا خۆت بگرە. ئەم قامک و دەست و پەنجانەتان‌دیوە؟ هەر بەمانە ملیم گرت و گوشیم. وەندەم گوشی تاکوو چـاو بـەمۆلـەق ویـسـتا. ئـەژنۆکـانی تێکشـکان و وەک سـۆنکە هــەویـر بەسەرخۆیداچەماوە. بەسەر عەرزی کۆڵاندا پان بۆوە. بێ هەست و خوست‌تۆپی و نووزەی لێوە نەهات. تەنیاش نەبووم، دایک و باب و برا وهاوەڵەکانیش هاتنـە یارمەتیم! بە هەمووومان کوشتمان. تەنانەت‌کەوماریکیش هات ولە حاندی سەر دڵ و شادەماری ئەستۆی ڕاگەستی.گەستی و ژەهـری دەیـان و سـەدان سـاڵ بێزاری خۆی رشتە ناخ و جەرگ ودڵیەوە. لە پاشان کێشامە ئەم ژوورە. لێرەدا جەستەیم نایە سەر سەرم ووەک شوتی‌یەک بە عەرزمدا کوتا. لەت و کوت و پرژ و بڵاو بۆوە!تەنانەت لە پاش پرژ و بڵـاوبوونەوەش، دوو سـێ پێلـەقـەم پێـداداو چەندتفم لێکرد. چیە؟ بۆ وام تەماشا دەکـەن؟ بـە خـوێن مـژم دادەنـێن؟ لـە لاتان‌زۆر پەست و بێبایەخم؟ ناهەقتان نیە! ئاخە خۆ ئێوە لە دەروونی مندانین و نازانن گورگە بۆر چەندەی گۆڕپە پێ رەخساندووم؟ چەند سـاڵ وعـەیـام کونـە جەرگی کردبووم! هەزار جار پێم‌دەگوت: هاوەڵین، شەقـام وکۆڵـان و گـەڕەک گەڕانمان پێکەوەیە. بەڵام شاخ و کۆسار و هەرد ومێشەڵانم مەبە. هانم مـەدە، وازم لێبێنە... شەو و شەو نەخوونی و چۆڵ وکۆسار بڕینم لـە وزەدا نیـە. بینـە قاقام بەردە! لە کۆڵم بەوە، تێدانیم،فججەم کرد. وازم لێبێنە... وازی لێنەهێنام. هەر بە دووی خۆیداملکێشی کردم. لـە پێشـەوە دەڕۆیشت، بـێ وچـان، بـێ ماندووبوون.لووتی هەڵدێنا. کلکی دەنا سەر موغـرەی پشـتی و بـە غـاردان و رمبازێن‌دەڕۆیشت. شـەکـەت دەبـووم. مـن بـەتـەنـێ نـا، چـوار پێنجێکمـان وزەمان‌لانەدەما، لە شان و پیـل و دەسـت و لاق دەبـووین. سـەرمـا زۆری بـۆ دێناین،برسیەتی برستی لێ دەبڕیین. دەکەوتین و هـەڵـدەسـتاینەوە. کـزەبـا وشیری دەبان لاڕوومەت و تەوێڵ و لێوەکانمـانی دادەبـڕی. چڵـم وفرمێسـک لەسەر کوڵمەو چڕ و چەنەمانەوە بەرەو سنگ و بەرۆکمان‌شۆڕاوگەی دەبەسـت.

گوێچکەکان توێژێکیان لێ دەبۆوە. توێخیان فڕێئەدا، بەڵام ئەم مارژ بابە هەر دەڕوێی و دەڕۆیی. لەم شاخ بۆو شاخ، لەمدۆڵ بۆو دوند، لەم هەرد بۆ و چیا، ئێمەشی بە شوێن خۆیدا دەکێشا. مل کێش،
پەت کێش... دەیکێشاین.
* * *

ئەوا لەسەر کورسیەکەت هەستایە سەر پێ. گورگە مێش لە ژوورەکەدادێی و دەچی، راوێچکە دەکەی. لەم سەر بۆو سەر و هەمیسان... کەفهەڵدەخڕێنی. خۆت دەخۆیەوە. لێوە کرۆژەتە. هەمیسان دەستتکردۆتە بانگەشە: بەم پەنجانە، بەم دە قامکە و بەم دوو دەستە بینەقاقایم گرت. دەستم کرد بە مل گوشین و گەروو هەڵدڕینی. دای وباب وهاوەڵەکانیش هاتن. هەموو پێکەوە دەستمان دا دەستی یەک و کۆتاییمانبەکار هێنا. وەندی لێ داخداربووم، چارەکە سەعاتێک لە پاش تخێڵبوونەوەشی هەر بەم چەقۆیە، بە هۆ و تەورداسە، بەم تێخە کەوتبوومەگیانی. بست بە بستی لەشیم ئەنجنی، لەت و پەتم کرد. جوان سەیری‌کەن، ئەم هێڵە سوورە فیشقەی خوێنی گورگە بۆرە، بەم دیوارەوە ماوە.خوێن لە ئازای لەشی فیشقەی دەکرد و بە دەست و پەنجە و سەر وگوێلاکمدا دەپرژا. خوێن دڵۆپ دڵۆپ لە قامکەکانمەوە چۆڕاوگەیدەکرد. لە خۆشیانە شاگەشکە ببووم. لە خۆ ببوومەوە. لێوەکانمدەلستەوە. هەستی سەرکەوتوویيم دەکرد. هەستم کرد ئیدی گورگە بۆرلەسەر دنیا نەماوە. لە خۆشیانە سێ جار نەعرەتەم کێشا. یەک بە هێز وتوانای خۆم نەڕاندم و گوڕاندم! ئەمسا هەر بەم دەست و پەنجانە، بە هۆ وخەنجەرە شادەماریم هەڵدڕی. خوێن وەک فەوارە فیشقەی کرد. دەمم نابە شادەماریەوە. خوێنەکەم هەڵلووشی. هەڵلووشی... ئەوسا هەستامەسەر پێ. سێ چوار مستەکۆڵەی باشم بە سنگمدا کوتا. باوێشکێکیدوور و درێژم کێشا و لەسەر کورسیەکەم دانیشتم. دەمەویست کەوڵیکەم و کەوڵەکەی لەسەر کورسی و مێزەکەم راخەم. پێمخۆش بووگۆشتەکەی مسقال مسقال ببرژێنم و بیخۆم. ئاخ خوێنەکەی شەڕاب،کەوڵەکەی راخەر، گۆشتەکەی کەبابی شێو! ئەی ئێسکانەکانی چ لێبکەم؟ بۆچی دەبن؟ بیرم نایگەیەنێ! تۆ خوا ئێوە پێمبڵێن: بۆچدەمتان گرێ داوە؟ بۆچ متەقتان لێوە نایە؟ رەنگ بێ لایەنگری ئەوبن!چش، چش. حەوجێم پێتان نیە. ئێسکانەکانی دەکەم بە قەتحە و قاپیئەکس. کەڕاکەی سەریشی لە

نێو ئەم قاپەدا بە دیواری هۆڵەکەداهەڵدەواسم. با هەر لەبەر چـاوم بێـت و زوو زوو تفی لێ بکەم. دەباهەموو کەس بیبینێ و بزانن چ پـەنـدێکم پـێ داوە. چ پەندێک!

* * *

ئای دۆشاو! دەزانی بۆچ وا لەگەڵ من کردتە دوژمنایەتی؟ تـۆدەیشـاریەوە. بەڵام من وەبیرتی دێنمەوە. هەموو شتێکت وەبـیر دێنمـەوە،تـۆ هـەر خوێـڕی بووی، گورگە مێش! لە هەوەڵەوە تاکوو ئەمڕۆ خوێـڕیبـووی، وەک خـۆت. لـە گوێنی دایک و بابت، وەک بابە گەورە و هەمووکەست. دایم و دەرهەم مل کەچ و سەرشۆڕ وە شوێنمان دەکەوتی. چاوچنۆک و بە تەماح بووی. دەتهـەویسـت ئەوی دەستکەوتمان بو، هەر بۆتۆ بێت. لانی کەم زۆربەی بـۆ تۆبـێ، نسـحەتی دای و بابت بوو. هەر تۆبەتەنێ نا، چوار پێنجێکتان وابوون.

وە پێشتان دەکەوتم، شاخە و شاخ و هەڵدێر و هەڵدێر رچەم بۆدەشـکاندن، پێ و پێ بە شوێنمدا دەهاتن. کام دوند ئەستەم وکام هەڵدێرچەتوون بوو، بـۆم دەکردنە رێگایەکی ئاسـایی. بـە دوامـدا دەهـاتن و چـاوبـەسـەرتانـەوە بـوو. پارێزگاری و چاوەدێریم دەکردن. بەڵام تۆ... ئاخ تفـلە زاتـت، بـە قـەراخ هـەر گوندێکدا تێپەڕبایەین، گوێت بۆ هەمووسەگوەڕێک رایەڵ بوو... لە وەڕە و مڕەی سەگەل دەترسای و دڵت بەگۆرانیەکانیانەوە بوو. بە بیستنی سـەگـوەڕ کلکـت دەخزایە نێو گەڵۆزتەوە.بەڵام لە بیستنی گۆرانیەکانیان، دەمت دەکەوتـە سـەر ئاو! لە خۆشیانەدەتریقایەوە... ئاخ... ئەشکەوتی گەوهەر ئاخر پێکەوە بوونی من و تۆبوو. لە نێو ئەشکەوتەکەدا، حەوت هەشت کەس پێکەوە بە دەوریـەکـەوە دانیشتبووین. تۆ و دووانی دیکە کلاتان گرتبـوو. سـێ چـوار رۆژبـوو لـە مـاڵ دەرکەوتبووین. چ دەسکەوتێکمان وەگیر نەکەوتبوو. پێمانشوورەیی بوو دەست بەتاڵ بگەڕێینەوە! چاوەنواڕی ئەوە بووین، بەفرببارین بوەستێ و لێی کاتەوە ،راو دابەستینەوە. ئێمە لە تەگبیر و ڕایخۆمانـدا بـووین و تـۆ؟... کـلات گرتبـوو، نەتدەزانی لەچی دەدوێین.نەتدەزانی چاوەکانی ئێمە بۆچی بوونەتە ئـەسـتێرە! بۆچی گۆنامان بۆتەخاشخاشکە سوورە؟ بۆچ دەنگمان بەرز و گڕ و گەرمە؟ ئاگات لە هیچنەبوو. لە دەرکی ئەشکەوت قنگەڵفست خواردبوو. چاوت بڕیبووەدەرێ. لە بەفر و بارِنـدو بـادەوە دەترسـای. بـادەوە جاروبـار بـڕێکی بـەفربـەرەو زاری

ئەشکەت دەهێنا. لە ترسان چاوەکانت دەقووچاند ومووچڕک بە گشت ئازات دا دەهات، رادەچلەکای.

ئێمە لەو لاترەوە، لە قسە و باسی خۆماندا بووین، بەڵام من بە دزەدزە سیلای چاوێکم هەر لە تۆ بوو، زۆر لە دوور، لە نێو ماڵانی دێیەکیدوورەوە دەنگی سەگوەڕ دەهات. گوێت بۆی شل کردبوو. لە ناختدادابووم. لە خۆت باشتر دەتناسم! دەمزانی لە بیری چی دای؟سەرانگوێلک و سەرپەین و پاڵ و نێو قەڵاخ. ورکە نان و ئێسک وپرووسکی بەرماوەی خاوەن ماڵ، لێوەکانت دەلستەوە. نێوزارت پڕ لەکەف بوو، کەفت هەڵدەخڕاند و خۆزیات بەو سەگانە دەبرد. ئاوڕێکتداوە بە تووڕەییەکی زۆرەوە. چاوەکانت دوو شیری ئاگرین! بۆ کوشتن وبڕینی من و داغ کردنی سەردڵ و هەناوم! هەمووی ئەم سەرما وسەخڵەت و بەفرە سووچ و تاوانی من بوو! چما من نەبایەم تۆچی وئێرەچی؟ ئەشکەوتی سارد و سڕ و گەمارۆی بەفر و سەرماو بادەوەیچی؟ قەڵاچۆی سبەی و دووسبەی چی؟!

دەسا بێتوو من نەبایەم و منت بفەوتاندایە، هەموو کارێکت راستدەهات. قاتی قەڵاخ و سەرانگوێلک و بەرماوێکیش بۆ تۆ نەبوو! لەسەرتەرمی کێ راوەستاوی وبە نووکی کەوشەکانت دەیلاوێنیەوە؟ تەرمی منیان هی خۆت؟ تەرمی کاممان؟ هی من؟ گەلحۆ، هەی دۆشاو! ئەوەکەلاکی تۆپیوی خۆتە لەسەر تەختی عەرزی هەپروون هەپروون بووە.تەنانەت ئەو ئێسک و پرووسک و کەڕاکە سەرەی وا بە دیواریهۆڵەکەوە بۆتە رەسمێک لە قەتحەیەکدا، یا خۆتی یان بابتە یان باپیرەگەورەتە. دەسا کەوایە ئەی بۆچ بە منی دادەنێی و بە منی دەردەبڕی؟ منئەوەتانێ لەسەر ترۆپکی ئەم کیوەی شانی ماڵی ئێوە ئۆقرەم گرتووە.ئەوە نیە خۆشم لەم بەرزاییيەدا دێم و دەچم. گریمان کەڕەتی وایە بەراکردن و چەلی وایە بە راوێچکە. راوەکەی داوێنی ئەشکەوتی گەوهەردواین هەڵەی من بوو. بەستەڵەک و کڕێوە و لوورەی زریان، لەگەڵتاندابەستم. سەگ و رێوی و ورچم لە بیرە. هەمووتان کەوتنە لایەک و من وچەند هاوەڵ لەوبەر. جوان لەبەر چاومە، لەگەلکوو ویستت جوابەجەنگەم بکەی، نەڕاندم بەسەرتدا... ئەوسا تێکچووی. رەنگت بەرۆوەنەما. قوڕ و قەپت کرد و بێ دەنگ، دۆش دامای! سبەی لە قەراغ هەوەڵگوندی سەرە رێگە بووینە دوو بەرە. ئێوە لاتان دایە نێو گوندەکە وئێمەش بەرەو شوێنێکی دوورتر وەڕێکەوتین. ئەم چەند

ڕۆژەی دوایی‌دەستکەوتێکمان نەبووبوو، پێمان شوورەیی بوو دەست بەتاڵ بەرەو ماڵبێینەوە. چەند ڕۆژ تێپەڕی، لە کۆڵانی ئێوەدا بە شوێن کارێکـەوە بـووم.لـە جەمسەری کۆڵانەکەتان تووشت بووم؛ گێژ گێژ دەڕۆیشتی و لەسێبەرەکەت مۆڕ ببوویتەوە. لەگەڵکوو گەیشتییە، حاندی من،بەرەنگاری سێبەرەکەی خۆت بووی و لە خۆڕا وەک شێتان کردتـە مشـتو مـڕ و جـوێن دان و گریـان وپاڕانـەوە و هەڕەشە و گوڕەشە! بەسەرعەرزەکەدا پان ببوویتەوە، وڕێنەت دەکرد و چەقـۆت هەڵدەسووڕاند.

چەقۆت لە عەرز و دار و بەرد و خاک و خۆڵ رادەکێشا. زۆر جارچەقۆ سەری دەکرد و بەرەو سنگ و بەرۆک و پەنجە و گوێلاکی خۆت‌دەخزا. دەست و پەنجە و قامکەکانت خوێناوی ببوون. هەستایە سەرپێ. کەفی زارو خوێنی جەسـتەت بە چۆڕاوگە دەتکایە عەرزی. سێچوار چەلان بـە دەوری خۆتـدا خولایـەوە، لـە پاشان خۆت بەماڵەکەتداکردەوە. گوێم لێ بوو لە حەسارێدا نووزە نووزت دەهات و هاتەران‌پاتەرانت دەگوت. لەوە دەچوو بـە دزیـەوە بـە بڵـمە بڵـم جـوێن بـە کەسێک‌بدەی!

هەموو ڕۆژێک تووشت دێم. بە پتەی قامک خـۆت دەتـەکـێنی، خێراخێـرا دەست بەسەر و فۆکل و سمێڵتدا دێـنی. جگـەرەیـەک بـە لالێوتـەوە، بـەدوو کەڵەکەی گاڵتە دەکەی! بە شەقام و کۆڵاندا دێی و بـزەی ڕەزامـەنـدی‌گشـت ڕوخسارتی داگرتووە. بەڵام هەر کا تووشی من دەبی یان چاوت‌بە هاوەڵەکـانی ڕابردووت دەکەوێ، تێک دەچی و سەر دادەخەی، یان‌ڕوو وەردەگێڕی.

بەرخم بەختیار بوون شەرمی پێ ناوێ. ئەوە نیە دایکـت نێـو چاوانـت‌مـاچ دەکا و شیریت حەڵاڵ دەکا! ئەوە نیە برا و باوک و باپیرانت پێت‌دەڵێن: ئافەرم، ئێستا پیاوی.

دەسا شەرمی چی دەکەی؟ ملت قیت کەوە، سەرت ڕاست ڕاگرە،چاوەکانت خۆمارکەوە، بە لار و لەنجە وەرەو برۆ، بەختیـاری بـەختیـار،...زۆر بـەختیـار و سەرکەوتوو!

* * *

بووک

لەم ژووره سارد و سڕەو، لـەم دیـوە تاریـک و ڕەش داگـەڕاوەدا، سـێمانگی ڕەبەقە بە جێ و بان کەوتووی. چت لە دەست نایە بێجگە لەوەیجار و بار بڵمە بڵمێکت لێ هەستێ: «ئاخ پیرە گەردوون، ئاخ، ئامان وهەزار دەخیل لە مەکرت. چی بووم و چیم بەسەرهات؟ سەگی دەرکیخۆم پێم دەوەڕێ! دەک نـەمـەک گیرم بن! خـۆ شـەرم و حـەیـا ناکـەن و ڕوونایـانگرێ، چاویـان بـە نـانی مـن پشکووتووە، کەچی قسەی چۆنیشدەکەن! هەک تف لە ڕووتـان! سپڵـەی بـێ بەقا. دەک ڕووڕەشی دەرک ودیوانی خودابن. بڵێی لەم ناساخیە هەڵنەستمەوە؟ مەرج بێ لە کلکیئەسپ و ئێسترتان بـەسـتم و بـەسـەر دارو بـەردی مـەزرادا بتانگێڕم وتەیاتوورتان پێ ساز کەم. ئاخ... ئەی هاوار دیسانەکەش نەڕە و گوڕە سازبوو! گەڕانەوە! خەیاڵ، خەیاڵ بۆچی پێمناڵێی ئەم هات و هاوار و زەنازەنایە چیە؟ دە پێمبڵێ ئەم دارە تەرمە، کێی تێدایە، ئەوە سێ شەووڕۆژی ڕەبەقە ئەم چوار زەلامە بەم دەرک و بانەیدا دێنن؟ خەیاڵ وەڵاممدەوە، پێت وایە مردووم؟ ئاخ مەگەم چاک نەبمەوە؟... هەموو لەشمشەڵاڵی ئـارەقـەیـە خـەیـاڵ، بـۆنی ئارەقەی ترشاوی لەشم ڕۆژە ڕێیەکدەڕوات! ئاو گەرم کە و بمشۆرەوە خەیـاڵ. ئەمڕۆ و سبەی ئاغادەگەڕێتەوە. سێ مانگی تەواوە نەیـدیتووم، دەزانم چـەنـدە تامەزرۆیدیدارمە! دەبێ لە چەپکی گوڵە بـاخ و ڕێحانـە بـۆن خۆشـتر و پـاک وخاوێنتر بم. ئاخ... خەیاڵ، خەیاڵ ئەوە دەنگی ئەسپە کوێتیئەمیرخانـە. تـۆ گوێ هەڵخە، گوێ بگرە. حیلەی ئەسپە کوێت لـە پشـتچاڵـووکەکـانی باخـە چکۆڵەی خۆمانەوە دێ. چاوت بەم لاو ئەو لاوەبێت، من دەڕۆم. وشیار بە کەس پێنەزانێ، کەس بەسەردانەیە کچێ!ئەرێ خەیاڵ گوێت لێیە دەڵێم چی؟ لە ژێر لێوتەوە هەر پرتە و بۆڵەتدێ، بەڵام دەنگت ئەوەندە نزمە... ئەوەنـدە نزمـە... ئەوە دەڵێی چی؟»

بەرەو خەیاڵ وەرسووڕاوی، گوێچکەت بۆ بڵمە بڵمەکەی ئەو تیژکردووە. خەیاڵ دێ و دەچێ و پرتە و بۆڵەیەتی. جار و بار نزم و بڕێجار بڵیند. ئەوا دەنگی گەیشتە گوێت، لەگەڵ تۆیەتی: «ئاخ سەڵیتەی‌سووزمانی! چەنێکم پێخۆشە دەس بنێمە بینە قاقات و... قەت ئەو گشتەچەرمە سەریەی پێت داوم لە بیرم ناچێتەوە. چما لە بیرم چۆتەوەچەنێکت وەرهەم و زووخاو پێ هەڵێناوم؟ کەلاک! ئەوە خوێی چێشتت‌بێ، بیخۆ دەی، دە هەڵی گرەوە، ئاغا؟! هەر دەبێ پەلکەی سپی لە ماڵەباباندا بهۆنیەوە. تەشی بڕیسە دەی خانم! پەلکەی سپی بهۆنەوە دەی...ئاغا؟! دیتەوە! هەڵیگرەوە. لەسەر جێ و بانەکەت کەوتووی، وەک‌تەرمی دایکی پۆڵازرەی دێو، قژە ئاڵۆزاوو کاڵ و کرچەکەت لە سنگ وبەرۆک و دەم و چاوت هاڵاوە. نیوژوورەکەت پڕ پڕە لە تاڵی هەڵوەراوی‌پرچە رشکاویە بۆگەنەکەت. ئاخی من ئەوا لە بۆگەن و پیسایی خۆتدادەڕزی. ئاخ ئەگەر لە خۆفی خوا نەبایە، هەر ئەم پرچەی خۆتم دەکردەگوریس و لە ملتم داویشت و، دەمخنکاندی! بۆ وا لێم‌دەڕوانی؟ نازانی‌لەم چاوە شینانە و لەو سەر و تەرحە دەمەو مەرگەت دەترسم؟! تف لەم‌تەرحەت... شایکە ئەم قاچ و قولە باریکانەی دەڵێی تیرۆکە.»

چاوت لێیە خەیاڵ چۆن دێ و دەچێ و چی دەڵێ! بەڵام بۆت‌ناچێتەوە سەر یەک! نازانی لەگەڵ کێیە و دژ بە کێیە؟ چاوت لێیە بەرەوزەنازەنای زەلامەکانی پشت پەنجەرەکە وەردەسووڕێ و دەنەڕێنێ: «ئەم‌دەرک و بانە بەردەن، هۆو... لەگەڵ ئێوەمە، چۆلی کەن و بڕۆن ئەم پشت‌پەنجەرە و دەرک و بانە بەردەن. نایدا... نایدا... نایدا...! دە بڕۆن‌دەی!»

چاوەکانت بە مۆلەق وێستاون، گوێچکەکانت کپ بوون، داوای‌شەربەیەک ئاو دەکەی و دەیکەیە وڕێنەکردن: «بۆ کەس تاسەر بەقات‌نیە، ئاخ و ئامان و دەخیل لە دەستت! دەڵێن نەهات باشە، بەڵام قۆرتی‌خەراپە. بە خودای درۆ دەکات، لاقەکانم تیرۆک نین، روخساری من کاڵو کرچ نیە. ئاخ تاکوو جەحێڵ بووم... ئاخ پیری، ئای کەوتوویی ونەخۆشی چت بەسەر هێنام. دایکە لە کوێی بەو گوێچکانەت ببیسی چی‌دەڵێن بە کیژە نازارەکەت! بەو چاوانەت ببینی چی دەکەن بە ئازیز وخۆشەویستەکەت. ئاخ باوکە لە کوێی بە شەپێک زگی ئەم دێڵە کرمانجەبدڕی. گوێتان لێیە چ دەڵێن و چ دەکەن بە جگەرگۆشەکەتان؟ تف لەرووت خەیاڵ، دەک نەمەک گیرم بی، ئاخی من کلکت لێ بڕۆی...

ئاخ...ئەرێ خەیاڵ ئەم خرمە خرم و زرمە زرمە دەنگی پێڵاوی کێیە؟ چیان‌دەوێ؟ ئەم داره تەرمەی سەرشانی ئەم چوار زەلامە رەشپۆشە مەیتی‌کێی تێدایە؟! ئەوە بۆ پێم‌ناڵێی کێ مردووە؟ من؟ من؟ هەک زمانت بەبڕین چێ خەیاڵ، قەزا و بەڵای من لە تۆ کەوێ. رەببی مەرگت سەت‌ساڵ وەپێش مەرگی من کەوێ. بە کوێرایی چاوی تۆ ئەمڕۆ لە هەمووڕۆژێک باشترم. ئەمڕۆ زۆر چاکم! ئەمڕۆ و سبەی لەم ناساخیەهەڵدەستمەوە... جا ئەوسا من و تۆ دوو قسە دەکەین! پێت وایە گوێم لەم‌هەموو ورتە ورت و پرتە و بۆڵەیەت نیە؟! بۆ خۆت پێتوایە خەیاڵ،دەنا زۆر چاک گوێم لێیە. لەگەڵ منتە، ئەوە نیە، دەڵێی:

«بەجێ و بان کەوتووی خانم، ژوورەکەت بۆگەن بووە. تەرمە بۆگەن‌و رزیوەکەت دوو بەشی مردووە، بێ قەدر و قیمەت فڕێ دراوی. جومعەبە جومعەش کەس ناتشوا، چرو چاوت چڵک و چەپەڵی مانگێکی‌لێنیشتووە. جل و بەرگەکەت لە گەند و گوو و پیسی خۆتدا ماسڵەساوکردووە! سێ مانگی رەبەقە ئاغا تلیاکیەکەت بەجێی هێشتووی. تاکوونەمری ناگەڕێتەوە، گوێت لێیە خانم؟ ئاغا چاوەڕێیە بمری، جا ئەوسابێتەوە سەر مڵک و ماشەکەت. هەر بکۆخە و بڵێ چاردەی مانگە! ئەوباوکەت مرد کە بە تڕ گۆزەڵەی دەشکاند. هەر لێی بڕێسە! نەوەڵڵا قژ وپرچی سپی لە ماڵە باباندا بهۆنەوە، مەگەم هەر بووکی دایکت بی.خودای من ئاوات بەسەر دێنێ. لە بیرتە قژی منت لە پەنجەت دەهاڵاند،پڕ جنێوت دەکردم و ئازای گیانمت دەکردە گۆشتی کوتراو. ئەوە خودای‌منە ئاوای بەسەر هێناوی. دڵم بە چیت خۆش بێ؟ بە جنێوەکانت؟ بەوگشتە شەپ و تێهەڵدانە و، یان بەوەی لێت دەپاڕێمەوە و دەڵێم ئەم‌چوار بستە زەوی و زارەم بۆ بکە قەباڵە و قامکم بۆ پێوەنێ، با لە پاش تۆدەرم نەکەن و نەکەومە سواڵ! بەڵام نایکەی. دڵم بە چیت خۆش بێ. بەئاکارە جوانەکەت؟ تا کچ بووی تۆ کەیف و نەهەنگت دەکرد، دەبایە من‌کێشک بدێرم و شەو نەخوونی بکێشم. قەرەواشی و کارەکەری و شەپ وجنێوەکانیشت بەجێی خۆی.»

لێت دوور دەکەوێتەوە، چاوت بە دووی دا دەڕوا، گوێت لێیەدەیکاتە نەڕەو گوڕە: «لەگەڵ ئێوەمە هۆ» ئەم دەرک و بانە چۆل کەن. بەدەستەوەی نادا... نا... نا... هیچیان بە دەستەوە نادا. دە چۆلی کەن‌دەی.»

ئەم قسە تازەیەت پێخۆشە. پشوویەکت دێتەوە بەرو دەگەشێیەوە،هەمیسان دەکەویە جیهانێکی دیکەوە: «ئاخ ئەمیر قەت لە یادم ناچی،چۆن بووی و چت

لێ هات؟ دنیای بێ بەقا و بە شەری سپڵە وەفایان بۆکەس نیە. لە بیرمە شایی «گەلە»ی خوشکم بوو. باوکە پێی شوورەیی بووبۆکچ بە شوودان شایی بگێڕێ. جـەحـێڵ بـە دزی باوکـەوە چووبووینـە نێوهۆڵـە مـەڕ و سـەمـا ودیـلان و هەڵپەڕکێمان دەکرد. ئاخ لەو گشتە تەڕ پۆشەو لەو هەموو جل و بەرگە زەرد و سوور و رەنگاو رەنگە؟! جەحێڵئەوەندەیان عەتر لە خۆ دابوو، هۆڵ وەک کۆشکی شا لە دوورەوە بۆنیعەتر و گوڵاوی لێ دەهات. لە قاوەڵتوونەوە تـا لای نیـوەڕۆ گەڕی دیلانمبەر نەدابوو، یەک بە یەک لە دەست هەموو جەحێڵەکاندا هەڵپەڕی بووم.لای نیوەڕۆ ئەمیرخان خۆی بە هۆڵدا کرد. هەمـوو بـەرەو پـیری چـوون. بەحاڵ جوابی سڵاوی دانەوە. چاوێکی بە گەڕی دیلاندا گێڕاو یەکراسـتبـەرەو من هات. هاتە دەستمەوە، دەستی گوشیم. هاتم شایی بەردەم وبڕۆم، دەسـتی بەرنەدام، دەستمی توند گوشی و سەری نا بـە گوێمـەوە:«نـاتوانی لـە دەسـتم دەرباز بی، خاسەکەوی دەرک و بانی ئێوە هەرنێچیری بازی دیـوەخـانی ئێمـە بووە!» شانی لە شانم توند کرد و بەسەرقامبێژ دا گوڕاندی: «هەواکەت گرژتر کە کوڕە!» دوو سێ کەڕەتبەگوێمی دا چپاند: «لە ماڵ خەوتناندا دێمـە ژووانـت! یان ژوورەکەتچۆل کە هەر خۆت بی، یان جـێ ژوانێکـی دیکـە دانـێ!» چـم نەگوت.شەوێ تـازە چـاوم چووبـووە خـەو، لـەبـەر هـەیوانـەکـەوە لـە جـامی پەنجەرەیکوتا. ڕوومەتی خۆم رنی. پاڵی بە پەنجەرەوە نـاو، هاتـە ژوور. هـەر ئـەمخـەیاڵـە دێڵـە پشـیلە سپڵـە و بـێ بـەقایـە، سـێ چـوار ساڵـی رەبـەق کێشکیکێشاین. دەیهێنـا ژوورێ و بـە ڕێـی دەکـرد. شـەو و ڕۆژ بـە قوربـان وسەدەقەم دەبوو! لە دەوری سەرم دەگەڕا. بە شەوگاری بەهـار و هـاوینیشلـە شیرینی خەودا دەست و پەنجەی دەگوشیم: «خانم! خانم! هەستەگوێ بگـرە! تۆ گوێ بگرە!»

دەنگی رمبازێنی ئەسپ دەهات. دەمناسیەوە، رەوتی ئەسپە کوێتیئەمیرخان لە خوناوکەی بارانیش خۆشتر بوو. سێ چوار کەڕەت دەهاتو دەچوو. لە پاشان بێ دەنگی وڵاتی دادەگرت. پشـت بـەسـتی پـەنجـەرەمدەترازانـد. زۆری پـێ نەدەچوو ئەمیرخان خۆی بە ژووردا دەکرد. ئیدیدەبایە خەیاڵ کێشکی گرتبایە، ئاگادار بایە. چەندە خۆش بوو حیلکەحیلک و تریقانەوە. رەوتی چوار ناڵی ئەسپە کوێت. خرمە خرمیخۆناوکە باران... ئاخ...» لە جامی پـەنجـەرەکـە دەڕوانی، چاوەکانتسپیاییان تێدەزێ. بـە خـۆف و خورپـەیـەکـی زۆرەوە هـەمیسـان

دەیکەیەبڵمە بڵم: «خەیاڵ، خەیاڵ! دیسانەکە هاتنەوە. چوار زەلامی سەر و چاوداپۆشراو، چەکمەی رەشی زەلام لە پێ، سەر تا پا رەشپۆش - تەنانەتسەر کڵاوەکانیشیان رەشە - دارەتەرمەکەیان هەروا لەسەر شانە. لەحاندی مندا دارە تەرم سێ جار دەنێنە سەر شان، دایدەنێنە عەرز ودیسانەکە دەیخەنەوە سەر شانیان. حەشیمەتێکی زۆریان بە شوێنەوەیە.ئەوانیش هەموو رەش لەبەرن، بە کۆڕ بالۆرە لێدەدەن و «ئەی ڕۆ، ئەیڕۆ»یانە، چرکە ساتێک لەبەر چاوم ون بوون و ئەوا دیسان دێنەوە بەرپەنجەرەکە. هەموو لە من دەڕوانن، چاویان لە دەمی منە. گوێم لێیانە:«دەڵێی چی؟ بۆ نایدەی؟ ئیزن بدە... قامکی پێوەنێ... قاقەز... مۆر.دەنا دەتبەین و دەتنێژین... دەڵێێ چی؟ یەک بە خۆم دەقیژێنم: «بڕۆن،بڕۆن بینێژن! بەمن چی؟ ئەم مەیتە چی منە؟ خۆ دایک و باوکی منبیست سی ساڵ لەمەو بەر مردوون. خوشک و برای من لەم وڵاتە نین.هەموو بە شوێن ژین و چارەنووسی خۆیاندا لەم وڵاتە رۆیشتوون. خۆئاغاش سێ مانگی رەبەقە بێ ماڵاوایی و خوداحافزی رۆیشتووە. دەیجائەم تەرم و دارە تەرمە بە من چی؟ ئەی چیتان لە من دەوێ؟ چی؟...خەیاڵ، خەیاڵ... دەریان کە، بڕۆن، بڕۆن واز بێنن... بڕۆن... ئارەقەکوشتوومی خەیاڵ. ئۆف لەم دەریا ئارەقەی گەرمەیاوی ئەم لەشە ناساخو نەخۆشە، وەی لە بۆ دڕنی چڵک و چەپەڵی ئەم جل و بەرگانە. خەیاڵئاوگەرم کە بمشۆ... ئاو... ئاو... تینوومە خەیاڵ... ئاورم گرت...شەربەیەکم ئاو دەیە. کەمێ دەست و لاقم فێنک کەوە... ئاو... گڕم گرت،خنکام... خ... ن.... ک..ا.م.»

دەکەویە کەف هەڵخڕاندن و لێوە لەرە. چاوەکانت دەردەپەڕن و دەم ولێوت خوار و خێچ دەبن. پشووت سوار دەبێ و زگت زوو زوو بەرز و نزمدەبێ... کەف... کەف... چاوەکانت دەخولێنەوە. بڕێک بلمە بڵم دەکەیو دەکەویە وڕێنە کردن.

«ئەمیر گیان کەی دەمخوازی؟ چۆن؟ پێمدەڵێی خوازبینی چی؟ ئایلە خەیاڵ پڵاوی من! ئای لە بەقای پیاو! رۆیشتی و ئیدی بیڕای ببرچاوم بە چاوت بکەوێ. هەی لە بەقای پیاو!... لە پاش دوو ساڵ هەواڵمبۆ هات دێڵە حەجەمێکی حەکەدارت مارە کردووە. دەک خودا گیرمبی... خودا گیریش بووی. حەجەمە فێرەتلیاکی کردی و لە پەڕ و پۆبوویەوە. زەوی و مڵک و ماشت فرۆشت و دات بە تلیاک، قەڵاو نێو ماڵتفرۆشت و دات بە تڵیاک. دەسا کە لە

پەڕ و پۆ بوویەوە، حەجەمە بە جێیهێشتی و ڕۆیشت. ئـاخی مـن لـە دەرک و دیوانی خودا، خوداگیری منیکردی و سەری جوانە مەرگیت ناوە. سێ ساڵ بەر لە ژن هێنان و کۆچکردنی کاکەم بۆشار بوو... گـەلـەش ڕۆیـی... گـەلـەرۆ... گەلەرۆ... کاکەمڕۆیی... کاکەڕۆ... کاکەڕۆ...»

خەیاڵ دێت و کاسەیەک ئاوت بە دەمەوە دەنێ. ئاوەکەت باش بۆنـاخورێ. زۆربەی بە دەم و لێوتدا چۆڕاوگە دەکا و بە سنگ و بەرۆکتـدادەڕژێ. بـە زبـان لێوەکانت دەلێسیەوە، سەر دەنێیەوە سەر سەرینەکـەت.مـەنـگ و بـێ دەنـگ. ڕەنگ بێ لە زەریای بیرەوەریەکی کۆن ودوور دابینبخۆیەوە، یان وەک ئـاوێکی وێستاو پەنگ بخۆیەوە، دەچیەوەنەوزەوە... رادەپەڕی... دەکەویەوە وەنـەوز... ڕادەپەڕی... وا دیارەئێستاکە لە خەیاڵ پڵاوێکی خۆشدای، بە وڕێنەکەتدا لـەوە دەچێ:

«ئەرێ خەیاڵ دەنگی تورومبیل نایە؟ تـۆ سـەرێـک بکێشـە دەرێ،دەڵـێی دەنگی سیگناڵی ماشێنەکەی میرزایە! بڕۆ پێی بڵێ شەوێچاوەڕوانم... ئاخ میرزا چەندەم خۆش دەوێی! سیگناڵی ماشێنەکەتچەندە خۆشە! ماشێنەکەت چەندە جوانە!... ئاخ... هەوەڵ جار ئەوکچەتیوە مەڕدۆشە دای بە گوێمدا: «کچێ خانم هێندە جوانی کە...ماشێنەکەی ئەوەندە جوانە، سیگناڵەکەی ئەوەندە خۆشە... کچێ خانمتاکوو کچەتیو، مچەتیوی نێو دێ نەیان ڕفاندووە، خۆیەکـی نیشـان دە،شانێکی لە شان دە... جا چەندە جوانچاکە؟ چەندە خوێن شیرینە؟!ئەوەندە دەوڵەمەندە نەبێتەوە. سـێ دانـگ زەوی و زار و باخـات و ملـک وماشـەکـەی ئاغایانی بە پووڵی نەغد کڕیوە. مـیرزای جوانچـاک... خـوێنشـیرین... ئـەی قەڵاکەی نێو شارتان؟ قـەڵـای چـی! کۆشـک و تـەلاری شـابو. بانگێشـتنیان کردبووین. قەرار و بڕیار بۆ شەوی جومعە. سێ ڕۆژ وشەو بەر لە جومعە، ژنان و کچانی ماڵی ئێمە خۆیان ساز دەکرد.حەمامیان دەکرد؛ جل و بەرگیان لـەبـەر دەکرد؛ لە ئاوێنەدا لە خۆیاندەڕوانی؛ جل وبەرگیان دەگۆڕی و هـەمیسـان لـە ئاوێنەدا دەیانڕوانییەخۆیان! ئەم کراسە نا، ئەو کراسە. ئـەم کـەوشـە نـا، ئـەو کەوشە. دەیانگوتدەچینە شار، دەعواتی ماڵی تاجر باشی باوکی میرزاین. باوکە دەڵێشەددادن! دەبێ ئیرادمان لێ نەگـرن... ئـاخ مـیرزا دەورەی ئـەوینـداری ودڵداری تۆم چەندە خۆش بوو. چەندە خۆش بوو... چەنـدە... خـو...ش.ئـاخ باوکە ڕەببی هەر شەوەی قەبرێک بناسی، لەگەڵکوو هاتنەخوازبێنی!... وەی...

وەی... وەی لەو شەوە! باوکە چی کرد؟ چی کرد؟چیکرد؟ باوکە یەک بە خۆی دەینەڕاند:

«سوالکەری سیرمەخۆر، کچم لێدەخوازن! لە بیریان چۆتەوە کـێن وکـوڕی کێن! خۆیان لێ گۆڕدراوە، نەفام، کرمانج! کەوش و کڵـاش نـابن بـەیۆڵـداش! چەرچی و سوالکەری سیرمەخۆری شار...» ئەرێ خەیاڵ ئەوشەوە باوکە مەست نەبوو؟ ئارەق و شەرابی نەخواردبوو. ئەی بۆ وایدەگوڕاند؟ هەموو شووشەکـان دەلەرانەوە!... دەرگا و پەنجەرە دەکرانـەوە،شـەق پێکـدادەدرانـەوە. دەرگـا و پەنجەرە شەقەشـەق پێکـدادەدران،دەلـەرانـەوە... باوکـە دەهـات و دەچـوو. دەینەڕاند و دەیگوڕاند. شووشەیدەشکاند و دەرک و پەنجەرەی پێکدادەدا. ئەم دەرکەمان دادەخست،ئەوی دیکە پێکدادەدرا. ئـەم پـەنجـەرەمـان دەبـەسـت، خرمەیشووشەشکانی ئەوی دیکە هەڵدەستا. شەقە شەقـی پێکـدادانی دەرگـا وخرمە خرمی دارژانی شووشە شکاو رۆژە رێیەک دەڕۆیـی. جنێـودان ونـەڕە و گوڕەی باوکە قەڵاو نێو دێی پڕ کردبوو: «چەرچی سیرمەخۆر!قسـەی دەمیـان نافامن، نازانن هاوشانی کێن و کچ لە کێ بخوازن! رۆڵەکەو لەگەڵ کـەو، قـەل لەگەڵ قەل. جارێکی دیکە شەکری وا بشکێنن،پشیلەتان لە دەرپێ دەهـاوم... ئەرێ خەیاڵ تۆ خودا باوکە مەست نەبوو؟ناوەڵڵا، نەشە بـوو، نـەشـە. نـەشـەی تلیاک. تلیاک ماڵ کاولی کردین. زەویفرۆشرا و درا بە تلیـاک. بـاخ لـە بـری تلیاکدا رۆیی. ملک و ماش وئاغایانەی خەڵکی نێو دێ درا بـە پـول و پـارە بـۆ تلیاک، تاکوو وای لێهات‌کوندەبوو لەسەر دیوار و سەربانمان مەزڵی گرت. دەک باوکە گۆڕەکەت‌پڕ لە مار و مێروو بێ، چۆن منت لە ماڵە باباندا پیر کرد! چـۆن بە کەست‌نەدام تا لە ماڵە باباندا پرچ و پەلکەی سپیم هۆندەوە و لە ماڵە بابانـدا هەربووکی دایکم مامەوە... ئاخ....»

چاوت لێیە خەیاڵ بزەی لەسەر لیوە! لە دڵیدا گاڵتەت پێدەکا، ئـەوادەمـی کردەوە:

«تەشی هەڵسووڕێنە خانم! تەشی بادە و بەن بڕێسە. وانەکەی شـێت‌دەبی! دەنا خەیاڵ پڵاو بکە. خەیاڵ پڵاو زۆر خۆشە!!! خانمی قەڵایئەمیرخان! بووکی تاجر باشی شارنشین، خاتوونی کۆشک و تەلاریبلوور! هـۆدەی ئاوێنـە بـەنـد، حەمامی کاشی و ئاوێنە! پف...» جەرگت‌ژان دەکا، ئێشی ئەم تەوس و توانجـە

سەر دڵ و بن دڵ و ناختدەئاخنێ. نەشتەری ئەم تەشەرانە چزە لە هەناوت هەڵدەستێنێ:

«ئاخ پیری، ئاخ... تاڵە سپیەکانی پرچت دەرکێشە و حەوای دە!رۆژێ پتر لە سەعاتێک دەچوومە بەر ئاوێنە، پرچم پەخش و پەرێشاندەکرد و تاڵە سپیەکانم هەڵدەکێشا! بە سەد بڕ و بیانوو سەرێکی نێو دێمدەدا و خۆم بەم ماڵ و ئەو ماڵدا دەکرد. ئاخ... خۆم بۆ کێ نەڕازاندەوە؟!خۆم پێشان کامە کوڕە رەعیەت نەدا؟ نەبوومە مشتەری کێ؟ بەڵام کەسهاوشانی باوکە نەبوو!! کچی بە کەس نەدا. بووکی دایکم مامەوە، هەر لەماڵە باباندا پرچی سپیم هۆندەوە. تاکوو دایکەش مرد. لە دەست باوکەفججەی کرد. لە دەست تلیاک کێشان و ملک و ماش فرۆشتنی باوکەدیقی کرد! وەرهەمی هەڵێنا. ئەرێ خەیاڵ لە پاش مردنی دایکە، باوکمچەند ساڵ ژیا؟ زۆری نەکێشا، نا؟! نا... نا، سێ چوار ساڵ پتر لە دوایدایکە نەژیا. هەرکا گەسکی لە ملک و ماش و ماڵ و سامان دا و، بێجگەلە پشیلە، چوار پێ لە قەڵادا نەما، باوکەش سەری ناوە. ئەی لەم قەڵازەلام و لاڕووخاوەدا کێ ماوە؟ بە رۆژ دا هەر خۆم و خەیاڵ و قەرەواشو نۆکەرێک و بە شەودا هەر تاقە خۆم و خەیاڵ. خەیاڵ! لە بیرتە هەراتلێ دەکردم: «لەم قەڵا زەلامەدا تەنیای خانم، خۆت بە شتێکەوەبخافڵێنە، ئەگینا شێت دەبین خانم! با پیاوێک بخوازین و بیهێنینە سەرماڵێ! ئەم قەڵایە پیاوی گەرەکە، دەنا رەش و رووت ئەم چوار ربەگەنمەشکارتەیەشمان پێ رەوا نابینن. هەر بینا شەوێک هەڵیان کوتایە سەرمانو لە پاش... تاڵانیشیان کردین. دەنگی تۆ بوو خەیاڵ! وەک کوندە بوو،بوو.. بوو بوو بووت دەکرد، دەنگت، دەنگی دەدایەوە، قەڵایەکی زەلام ولاڕووخاو و من و تۆ و هەزار هەودا بیرەوەری... سەرسەراو کاریدۆڕیدوور و درێژ و تاریک و شێدار. کوندەبوو بێ دەنگی دەشکاند. بەڵامزیاتر خۆف و بێ دەنگی بوو! جارجاریش سرتە و چپەی ئەتۆ ووڕێنەکانت... بوو... بوو! سەرم دەخورێ خەیاڵ، دە وەرە با سەرییەکتری بدۆزین! تەشی رستن شەکەتی کردووم! وەرە تەون بنێینەوە،وەرە لە نەخش و نگار و رەنگ و گوڵ و تان و پۆی ئەم تەونەدا وێنەیخۆمان رەسم کەین. ئەرێ خەیاڵ ئەوە بۆ ورتەت لێوە نایە؟ بۆ وادەکەی؟ بۆ وات لێ هاتووە. بۆچی ددانەکانت لە گۆشت و پێست وئێسکی من تیژ کردووە؟ بۆچی وەک لەمەو بەر نەماوی؟ چاوەڕوان وئاواتەخوازی مردنی منی؟! بۆ؟...ها؟...»

دێیەوە خۆ. حەشـیمەت بـەر دەرک و پـەنجـەرە بـەر نـادەن. زەنـا زەنـاو ڕاوتەگبیرە! هەرای خەیاڵ دەکـەی: «خـەیـاڵ ئـەم حـەشـاماتە دەنـگ دەبـا بڕۆن،جوابیـان کـە!... نـا... نـا... لـەم خـەڵـکە خـۆف دەکـەم. لـەم جـل و بەرگـرەشانە... لەم چوار زەلامە... لـەم تـەرم و دارە تـەرمـە خـۆف دەکـەم! ئەرێخەیاڵ ئاغا نەهاتۆتەوە؟ لە دڵم چەقیوە ئەمڕۆ دێتەوە! ئاخ سپڵەی بێبەقا، لە هەمووان بێ شەرت و بەقاتر بوو... خەیاڵ لە بیرتە مەلاو کوێخاو پیاو ماقووڵـی نێو دێی هێنابوو... لە خوارەوەی دیوەخان، لە لایدەرگاکە دانیشتبوو... چەندە پاڕایەوە؟ چەندە خۆی شیرین کرد؟...»

پێی دەگوتی: «هەر ئاوا جوان و جەحێڵ نابی خانم... با ببمە چەتریسەر و دار عەسای دەستت، ئەم قەڵایە پیاوی دەوێ بیپارێزێ! سەرڕووت و دەم رووت نەفامی دەکەن! تەماحی پووڵ و ماڵ و زەوی و جێجووت دەیانگرێ. مـن لـەم ماڵەدا بم، کێ غیرەت دەکا بە دەرکتدابکۆخێ؟» بەم زمانە لووسـە، بـەم کلکـە سووتێیە مارەی کردی و هاتە سەرماڵ! کەچی لەگەڵـکوو نـەخـۆش کـەوتی و دوکتۆران جوابیان کردی، بێخودا حافزی دەرباز بوو! دیسانەکـەش کـەوتیـەوە بۆڵەبۆل: «پێی وایەدەمرم و هەڵناستمەوە، خۆی لە مردنی من و دەسـتداگرتن بەسەر ئەمملک و ماشەدا خۆش کردووە. بۆ خۆی پێی وایە... بەم دەرک و بانە دابێتەوە سەگی پێوە دەنێم. سەگی تێبەردەدەم. پشیلەی لە ... ئاخگـەرمامـە، وەی ئاورم گرت. تینوومە خەیاڵ... چۆڕێکم ئاو دەیەخەیاڵ... ئاخ بۆ چۆڕێـک ئاو... ئاخ...»

چاوت ڕێشکە و پێشکە دەکات. نێو مۆخت وەک شانەی هەنگ ویـزەویـزی دێ! چاوت لێیە چوار زەلامە رەش لەبەر و حەشاماتەکـە لـەدەرگاکـەوە دێنـە ژووری. مەترسی ناخت دەئاخنێ و دەقیژێنی: بەریانبگرە خەیاڵ! لـەم ژوورەو لەم دەرک و بانە دەریانکە و دووریان خەرەوە!شایکە ئـەوە خـۆ رەعیـەتـە بـێ ئەمەکەکانی خۆمانن، ئاشا... چەندە سپڵە وبێ ئەمەکن. بەم ناساخیە دەورەیان داوم و داوای زەوی و قەباڵەی زەویملێدەکەن. قاقـەزیـان نووسـیوە، دەیانـەوێ قامکی پێوە نیم... شا..شایکە...ئاشا... چەنـدە تـووڕە و چـەنـدە شـڕ و دڕن. چەندە ناشیرین وناحەزن! خەیاڵ دەریان کە... دەریان کە... نایـدەم... نـا... نا... نا...»

یەک بە خۆت هاوار دەکەی و، لەسەر و گوێلاکی خۆت بەردەبی! قژ وپرچ و روومەتی خۆت دەڕنی، دەگری و دەبارێنی و هاوار دەکەی. وەندەخۆت دەڕنی و هاوار دەکەی تاکوو لەسەر خۆ دەچی. لەم بێ خودی ولەسەر خۆچوونەشدا هەر غڵدە غڵد و وڕێنە کردنتە: «ئەرێ خەیاڵ! خۆبڕیار بوو ئیدی خوری نەڕێسین، ئەی ئەم خوریە چیە؟ بۆچی تەواوبوونی نیە؟! هەموو قامکەکانم هەڵوەرین... کەچی خوری رستن تەواوبوونی نیە!»

هەست دەکەی خەیاڵ پێت دەڵێ: «بیڕێسە خانم، بیڕێسە! بۆنایڕێسی؟ نایڕێسی! چ دەکەی و کارت چیە؟! لەم قەڵا زەلام ولاڕووخاوەدا بێکار و تەنیای. خۆت بە شتێکەوە نەخافڵێنی شێتیش‌دەبی. لە بێ کاری و خەیاڵاتدا لە کەللەت دەدا و دەدەیتە شاخ و کێوا!تەشی بڕێسە، تەون بکە، پرچ و پەلکەی سپی لە ماڵە باباندا بهۆنەوە...

دیسانیش خۆت دەیکەیە بلمە بلم و غلدە غلد: «راست دەکەی... بەقسەت دەکەم... بەڵام تینوومە... ئاو... ئاو خەیاڵ... ئەمیرخان ئەوەتۆی؟ ئەی ئەم چەند ساڵە... لە کوێ بووی؟... لە کوێ بووی؟...شایکە... ئاشا! خۆ ئەوە ئاغایە! ئاغا...؟ هاتیەوە؟... نەمگوت... ئەمڕۆدێتەوە!! بڕۆ... زەویت دەوێ... قەباڵە؟... قاقەز؟...قامک؟... بڕۆ...نایدەم... نایدەم... بەمن چی قۆپی و مەڕتەتان نیە... زەوی خۆم...کاغەز... خەیاڵە... نادەم، نا... نا... نە بە ئێوە نە بە خەیاڵ... بە کەس، بەکەس! خەیاڵیش داوای دەکا... هەڵیپێچاوە... نا... یدە... م... نا...نا...»

سەرت بە لادا دێ، بە لادا دەکەوی... نە پشوو، نە هەناسە، چاو بەمۆلەق و ئاواڵە، دەم کراوە، بێ دەنگ، تەواو بووی خانم، تەواو بووی،بێ ئەوەی کەس لە بن سەرت بێ، بێ ئەوەی دەم و چاوت وێک بێننەوەو بی بەستن. مەگەر لە مەولا بحەسێیەوە!

* * *

خاسەکەو

خێوەتی شەو نزم و نەوی، بە ڕەشایی مێژوویی خۆیەوە، بێمانگ، بێئەستێرە، بێ هاموشۆی شنە بایەک. لە نێو قەڵایەکدا کۆن و لاڕووخاو، بەدەیان ژوورەوە. لە یەکێ لە ژوورەکانیدا کابرایەکی بێ حەجمین دێ ودەچێ و لێوە کرۆژەیەتی. لە حەساری قەڵادا دارچنارێکی بەرز و ئیشکو بە قەد چنارەوە کەوێک لە نێو ڕکەیەکدا. کابرا بە قەڵافەت زەبەڵاح وتێکسمراو، بە ڕەنگ و روخسار سوور و سپی و بە ئاکار و کردەوە تووڕە وتۆسن ورەزا گران. تووڕەیی و تۆسنی ئاواڵە دوانەیەتی و شانازی پێوەدەکات! پێی وایە ئەم خوو و خدەیە زۆر پەسند و بەجێیە. کابرا بە دەم وچاوی مڕ و مۆچەوە، بەرزە دەماخ و دار لە گەڵۆز بڕدراو دێ و دەڕوا.سمێڵی دەجوێ و بای دەدا و بەرەو ژوور قیتیان دەکاتەوە. خێرا خێراتف دەهاوێتە سەر عەرز. چوارەندەوری خۆی خووساندووە و،ژوورەکەی تفەساو کردووە. تفەنگی «یوزی» بە دەستەوە، ئۆقرە وحەجمینی لە لا نیە. کورد گوتەنی: «دەڵێی جیوەی تێکراوە» بێ وچاندێ و دەچێ و بێ پشوودان لە هام و شۆ دایە. ساتێ لە نێو ژوور و کاتێلەسەربان، جار و بار بە حەساردا هات و چۆ دەکات و زوو زوو خۆ بەژووردا دەکاتەوە، بەڵام ژوور چ ژوورێک؟ دیوارەکانی ڕەش ولاڕووخاوە، ڕەشایی دووکەڵ و قورم و دوودە. قورمێکی چەور و چڵێکساپیتکی ژووری ڕازاندۆتەوە، بە تایبەت بە یارمەتی جالجاڵووکە وجۆڵاتەنە. بە دەیان و سەدان هەنگ و پەپوولەی قەتیسی تاڵەکان. ئەواکابرا بۆ ساتێ لە ژووردا ئۆقرەی گرت. لە قۆرییەکی ڕەشەوە چایەکیڕەشتر دەکاتە ئیسکانەوە. چایی هەر بە گەرمی بە گەروویدا دەکا و، یەکبین هەڵیدەلووشێ. لەسەر کورسییەکی شڕ و شکاو دانیشتووە. لەپەنجەرەی ژوورەوە چاوی لە حەسار بڕیوە و، لە کەو مۆڕ بۆتەوە.چاوەکان بێ ترووکان بە حەساردا پیاسە دەکەن. هەودای خەیاڵات وبیرەوەری کابرا لە تاریکاندا هەر لە جم و جۆڵدایە. دەستەکانی کابرالەچەکی سەر ڕانی جیا نابنەوە، دەست و پەنجە و قامک

چەکدەلاوێننەوە و، بەسەر چەکدا هەڵدەڵێن. لە حەساردا. لە روانگەی کابراداچناره ئیشکەی بێلک و پۆپ و بێ گەڵا دەڵێی خاچە. بە تایبەت بەمرکەئاسنە و کەوەکەی ناویدا. رکەیەکی جێ جێ زەردی ئامال بۆر و جێجێ رەش و تەواوەن ژەنگاوی. خاسەکەوی قەتیس و یەخسیری نێورکەکز و کەنفت لە سووچێکدا هەڵنیشتووە. کابرا لە دەلاقەی ژوورەوە چاوی‌لە کەو بڕیوە. لێی دەڕوانی و جار جار بە تەوس و توانجەوە دەیدوێنێ:«چۆنی کوڕی باش؟ تووڕەی؟ نانا تووڕە مەبە. گەوجە ئاوامان باشترە!تۆ لەوێ بە، لەناو ئەو رکە جوانەدا. منیش لێرە لەناو ئەم ژووره کاولاشە.دان و ئاوت لەسەر خۆم. ئاگاداریت دەکەم و لەسەر ما دەتپارێزم. ئە ئاواشەڕی شەیتان و بەڵای ناگەهان زەفەرت پێ نابەن...» کابرا دەیهەوێهەروا لەسەری بڕوا، بەڵام چاوی بە جم و جۆڵی کەو دەکەوێ. بەهەڵەداوان خۆی خڕ دەکاتەوەو هەرا لە کەو دەکات: «هۆو بە تەمای‌چی؟ چاوم لێتە. نەخەڵەتابی پەل ببزێوی. کەلاکت دەخەمە سەر عەرز وساردت دەکەمەوە. لە خوێنی خۆتدا دەتگەوزێنم.» کەو چاوێک‌نوستوو، چاوێک بەخەبەر. هەستی بۆ دەنگێکی دوور راگرتووە. زۆر لەدوورەوە دەنگێک بە حاڵ دێ. دەنگی پۆلێک کەوە. قاسپەی چ وەختی؟لە حەوێقی ئاسمانیشدا لە بەرزاییەکی زۆر دوورەوە جار و بار تروسکەتروسکی ئەستێرەیێ دێت و دەدرەوشێتەوە. دڵی کەو دەکەوێتە کوتەکوت. هیوایەکی دوور گەرمایەک بە دڵیدا دێنێ. هەودای بیرەوەریەکانی‌دەلەرزێن و درێژ دەبنەوە. خەیاڵاتی بۆ زۆر دوور رۆییوە: «دەبێ شەو لەتێپەڕ بوون بێ، بەرەبەیان بەسەردا هاتبێ و، رۆژ نێزیک بووبێتەوە.عەیامی پێشوو - دوور لە ئێستا - لەگەڵ پۆلی کەو، لەم کاتانەدا پڕ بەگەروو دەمانقاسپاند!» دەمانگوت: «خەڵکینە! هۆ خەڵکینە! لە خەوهەستن بەیانە.» هەر کا هەودای بیرەوەری دەگاتە ئێرە، ئاگر لەئازای‌ئەندامی بەردەبێ. هەموو مەترسی‌یەکی لە بیر دەچێتەوە. خۆی بەدیواری رکەدا دەدات و بە دەنگێکی بەرز تێدەچریکێنێ.

کەو پڕ گەروو دەکەوێتە قاسپە قاسپ. کابرا هەر لە ناو ژوورەوە،دەربیجەی پەنجەره دەکاتەوە و، تفەنگ بە دەستەوە دەگرمێنێ: «بێدەنگ دەبی یان بێدەنگت کەم؟»

دەسرێژی گوللە بەسەر سەر و بنا گوێی کەودا ویزەیان دێ. کەو بۆماوەیەک بێ دەنگ دەبێ. کابرا بە دەنگی بەرز دەست دەکا بە جنێو دان وهەمدیسان

دەکەوێتەوە تف کردنەوە. تف بە چوارەندەوری خۆیدادەهاوێ، ژووری تفـاوی و خووساو پتر پیس دەکا. ئەوا دانیشتەوە،دەستەکانی دەلەرزن، زۆر بە شڵـەژاوی دوو سێ پیاڵە ئاوی تاڵبەگەروویدا دەکات. بەرەبەرە شنەبایەک کەوتۆتە جووڵە جووڵ. برێکرووناکایی بەسەر وڵاتداهاتووە. لە دوورەوە دەنگـی کـەڵـەشـێری بەیاندێتە گوێ. دیسـانەکـەش ئـەم دەنگانـە کـەوی نێـو رکـە دەهـەژێـنن و دەچێتەماڵی فیکرەوە. بیرەوەری رابوردووی دوور سەرهەڵدەبڕن: دەبایە لەمکات و ساتەدا دەنگ هەڵێنم و جاڕی «بەیان» بدەم. بە کۆڵانەکانیبیرەوەریەکانیـدا دەڕواتە خوار: «بە خوا دۆڕاندومە. لە هەڵەدا بووم. بەدرێژایـی شـەو بێـدەنـگ ماوم. دیلی و یەخسیریم کێشاوە و چیم نەگوتووە.بەڵام هاوەڵانی من کەم و زۆر هەر کام بە پێی توانای خۆیان دەنگیانهـەڵـێناوە، قـام و گـۆرانییـان گوتـوە. ئێستاکە شەو لە تێپەڕ بوونە و ئەوانروو سوور و سەر بەرزن. ئەوا بەیان بەسـەر دادێ. زۆری پێ ناچێ رۆژخۆر و رووناکایی خۆی بەسەر وڵاتدا دەپژێنێ. منیش دەبایە ئەئاواکۆڵم بە کلۆڵی و کۆیلەیی نەدایە. ئاخ نە باڵ لێدانێکم بوو، نـە قـام وگۆرانیەکم بەگەرووداهات. نە هەڵڵایەکم ساز کرد و نە زەنایەکم خستەکۆڵان و شەقام. لە پڕ سەرهەڵدێنێ و پڕ بە گەروو تێـدەچریکێنـێ. قاسـپەقاسـپێکی خۆش وڵات دەلاوێنێتەوە و چەشنی خوڕەی ئاوی رووبار ولایە لایەی بلاوێـنی دایک بۆ وەخەبەرهێنانی کورپەی نازداری، یانوێنەی گـازەی کیـژ و کـوڕێکی لاوی ئەویندار بۆ یەکدی. ئەوا دیسانەکەشکابرا شڵەژاو تووڕەو پەشۆکاو دەستی دایەوە تفەنگە قوڵە و لەدەربیجەی ژوورەوە هەرایکردە کـەو: «بـێ دەنـگ بـە، شێت بووی؟خەرەفاوی؟ هاری یـان لـە گیـانی خـۆت بێـزاری؟ زۆری نـەمـاوە مدەتتەواو بێ، بەڕەڵات کەم و رزگار بی. بێدەنگ دەبی یان بێدەنگت کەم؟»

کەوی نێورکەی ئاسن گوێی لە دەنگی کابرا نیە. دەنگی کەڵەشێر لەکۆڵان و قاسپەی هاوەڵانی خۆی لە دوور و نێزیکەوە دەگاتە گوێی.ئەستێرەی بەیان لـە جوانترین دیمەنی خوێدا لەبەر چاوی کەوتۆتەترووسکە ترووسک و ورشە ورش و درەوشانەوە. شنەی شەماڵیبەربەیان کەوتۆتە سەما. شـنە بـە سـەمـا دێ و دەچێ و دەیلاوێنێتەوە.هەمووی ئەوانە بـۆ قاسـپاندن هـانی دەدات. هـەر بـەو هۆیەوە لە قاسپەقاسپ نابێتەوە و خۆشتر و بەرزتـر تێـدەچریکێنـێ. کـابرا بـە هەڵاتن لەژوور دێتە دەرو، دەیکاتە نەڕەو گوڕە و هـەڕەشـە و گـوڕەشـە. یـەک دووگوللە دەمانچە بە سەر کەودا هەڵدەتەقێنێ و وەبەر جنێوانی دەدا. بەڵامکەو

کەڕە و نەبیس بووە، پەیتا پەیتا قاسپەی بەرزتر و بلاوێنتر دەکا. کابرابە جنێودان و کەف هەڵخڕاندن و تف ڕۆ کردنەوە دەگەڕێتەوە بۆژوورەکەی. دەست دەداتە یوزییە قوڵە، دەربیجە دەکاتەوە. ئەوا تفەنگو قۆنداغەی تفەنگی لەبەر شانی توند کردو، سیلای گرت. ئەوا قامکی بە پەلە پیتکە دا هات و ڕێژنەی گوللە بەگژ کەودا کرا. ئای خوێن، خوێن، خوێن،خوێن باران. خوێنێکی سوور و گەش دڵۆپ دڵۆپ چەشنی پەڕەی گوڵەباخ لە لەشی کەوو لە نێوان تەلەکانی ڕکەوە چۆڕاوگە دەکات. لەڕووناکایی گەردوگوڵی بەیاندا دەبێ بڵێی ڕێژنەی خوێن بارانە یان پەڕەی گوڵەباخە لە حەواوە دەبارێ؟ شنەی شەماڵی بەرەبەیان عەتری خوێنی کەو دەبات و کۆڵان و شەقامی شاری لێ کەلاوڕێژ دەکا. خۆهێشتا کەو بێدەنگ نەبووە و، لە قام چڕین نەکەوتووە. تا تینی تێدایەسترانی خۆی هەر دەڵێ. کابراش ڕانەوەستاوە و، هەروا قامک بە پەلەپیتکەدا دێنێ و گوللان دەڕژێنێتە ناخ و جەرگ و دڵی کەووەوە. لاوژەی کەڵەشێری کۆڵان و سترانی کەو و دەنگی گوللە بێدەنگی بەیاندەشکێنن. پۆلێ کەڵەشێر لە شەقام و کۆڵانی شاردا بە کۆڕ و بە کوڵدەخوێنن و نێزیک دەبنەوە، دەنگەکەیان شەوی ڕاوناوە. بولێڵ و بۆرەتارکەوتۆتە هەڵات و ڕووناکی بە تەواوی بەسەردا هاتووە و باڵی بەسەروڵاتدا کێشاوە. لە لانی ڕۆژ هەڵاتەوە، لە پشت هەموو کەل و ملە و گرد ودوندە بەرزەکانەوە خۆر ڕمبی زێڕینی هاویشتۆتە عەرز و ئاسمان. کابرالە پشت پەنجەرەی ژوورە ڕەش و تاریکەکەیدا وێستاوە. کابرا وەک کۆڵەکەیەکی کۆن کە سەدان ساڵ لەمەو بەر چەقاندبێتیان و ئیدی ڕزیووبن کۆل بووبێ و هێزی نەمابێ، بە پێوە ڕاوێستێ، کەوتۆتە لەرینەوە.ئازای ئەندامی وەک مێوژۆکە دەلەرزێ و دەشەکێتەوە. دەنگی کەڵەشێرانی شار و شەقام و کۆڵان کە ئەوا تەنانەت برێکیان گەییونەتەسەربانی قەڵاش لە کەرڕاکەی سەریدا بۆتە گڕکان و بوومەلەرزە و پەستاپەستا دەتەقێتەوە. لە ترسان چرای ژوور دەکوژێنێتەوە. بە چوارەندەوری خۆیدا باوە خولێ دەکا و دەخولێتەوە. دەچەمێتەوە و سمێڵە زەلامەکەیفش و شۆڕ دەبنەوە. کابرا لە نێو ژووردا هەروا بە دەوری خۆیدا دێ ودەچێ، باوە خولێ دەکا و چاوی بە مۆلەقی دەگێڕێ و دەچەمێتەوە،قامێکی نێزیکتر و وشوویەکی بەرزی دەوێ، تاکونێ ژوورەکە بەسەریدادابڕووخێ. ئەوە نیە بە عەرز دا کەوت، دەمەوروو بەسەر تەختیعەرزیدا پان بۆوە و بە چنگ و نینۆک عەرزی هەڵدەکۆڵێ و خۆڵەکەیبەسەر و گوێلاکی خۆیدا هەڵدەپرژێنێ.

باوەکوو کەوی نێورکە گیانی‌لەبەر دا نەماوە، بەڵام قاسپە قاسپی هەزاران کەو و دەنگی بە کوڵ و بەکۆڕی هەزاران کەڵەشێر لە سەر بان و حەساری قەڵای کۆن ولارووخاودا، ژوور و کەڕراکە سەری کابرایان پێکەوە تەقاند. دەنگی‌تێکشـکانی دەستەک و کاریتە، دەنگی تێکڕمان و داڕووخانی دیوار وساپیتک، هاواری کابرا و بەرز بوونەوەی تۆز و خۆڵێکی خەست،خەڵکی شاری ڕژاندە نێو شار و شەقام و قاسپەی کەو و دەنگی کەڵەشێروڵاتی پڕ کرد.

* * *

هەوارچی

گوێتان لێیە؟
دڵمان لە لاتە!
«هەر لە بەردی بناغەوەماڵتان وا ساز کەن...» بێدەنگ بوو، ئاخە بۆ؟بۆ بێدەنگ بوو؟...
«ماڵتان وا ساز کەن! دوو دەرگای هەبێ. لەبەر و پشتیەوە دوو دەرکی‌تێکەن. دەرک و دیواری پشتەوەی پاڵ بە چیاوە بدات. پاڵپشتت چیابێت، پشتت بە کەس ناشکێ. دەرک و دیواری پێشەوەی ماڵتان بەرەوخۆر و دەشتان بێ باشترە. دەرک و دیواری بەرەو خۆر و دەشتان لە جانی‌بنی جانەوە پەسند و بە پیت و بەرەکەت بووە...»
دەنگی گەرم و گوڕی دایکی بوو کە جار و بار تێکەڵ «با» دەبوو. «با»دەنگەکەی دەبرد و باش نەدەبیسترا. باش بۆی نەدەکەوتەوە سەر یەک.ئەو بۆرە تارەی کە لە پاش دوو هەزار و حەوسەد ساڵ بەرد کێشان،ئەحمەدی خانی لە خەونووچکەی چرکە ساتی ڕاپەڕی و هەستی کردئازای ئەندامی لە ژێر توێژێ خوێ و خوێن و ئارەقە دایە، نەیدەزانی ئەموتوویژەی بە خەو دیوە یان بیرەوەریەکی دوورە و بە یادی هاتۆتەوە.
بۆرە تارێکی تایبەت نەبوو، بێج لەوەی ئەحمەدی خانی لە ترسی‌مەترسی ئەو ڕووداوەدا وەک مێوژۆکە دەلەرزی و کوتەی خوێن و کوتەی‌دڵی دەهۆڵ لێدانی بە سامی مردوو ناشتنی وڵاتێکی دور بوو.
بەیانێکی تایبەت نەبوو، ئاسایی بوو، وەک ژیان و جیهانێکی کۆن وکەوناران. ئەی هەرکا ئاسایی بوو لەبەرچی ئەو پیاوە مەزنە وەک تاکەدارێکی سەر لووتکەی کۆساران دەشەکاوە و، ئارەقەی دەرشت و لەوڕێنەیەکی بێ برانەوەدا تەواوەتی ئەم دیمەنەی وەک شانۆیەکی‌ئەفسووناوی لە نێو تەم و مژێکی خەست و پتەو دا بە بەرچاو دا دەهاتو دەچوو. وێڕای ئەوەی ویزەویز و هاڕەهاڕێکی

گوێدڕناخ و مۆخیئاخنی بوو. هێند لەم دیمەنە و لەم ویـزە ویـز و هـاڕە هـاڕە سەرسام بوو،لەوانە بوو فجەجە بکات.
ئەحمەدی خانی لاو نەبوو. ساویلکە و خانەگی و دونیا نەدیدەنەبوو، بەس کە وابوو، ئەی لەبەرچی ئاوا هەژا بوو؟ خۆیشی ئەمەی بەباشی نەدەزانی! بەڵام هەر لە لاشانیەوە وت و ویژێک سەرنجی ڕاکێشا.
«دیسانەکەش سەر ئەم گاشە بەردە و جگەرەکێشان و ڕەخی ئەمتاڵاوە. شەو درەنگانە و چرای هەموو ماڵان کووژاوەتەوە شەریف! کەسنەماوە نەخەوتووبـێ. تۆش ئیدی دەسبەرداری شەونخوونی وئەستێرەبژاردن بەو هەستە، هەستە بڕۆ سەر بنێوەو ساتێ بنوو. ئەمهەموو جگەرەکێشانە دەتکوژێ.
لەگەڵ منتە؟ بە من دەڵێی شەو درەنگانە و هەستە بڕۆ بنوو؟ هەه!!ئەوە تـۆ وتتوو منیش بیستم. بە هەر دووک گوێ، بە دڵ، بە مۆخ، بەتەواوی هـەسـتو نستمەوە بیستم. جا پێت وایە بتوانم؟ها؟ پێت وایە؟وەی لەم هاڕە هاڕە وەی!
بۆ دەبێ نەتوانی؟ نەتوانین یانی چی؟ لە دەمی دوژمنـەوەی دەبیسـیپێـت دەڵێ بڕۆ بنوو؟ غەوارە و بیانی و دوژمن پێتدەڵێن بـڕۆ بنوو؟بـەلای نـاخێری هاوەڵی هەرە نێزێکی یەکدیین. شەڕ و خێر و خۆشی وناخۆشی و خێر و بێرمان دەبێ ئییەک بێت. ئەی بۆچی و لەبەر چیئاوام وڵام ئەدەیتەوە؟ها؟
بە دەس من نیـە، بـە تـۆش نیـە. لـە توانامـدا نیـە. ئـەم فیکـر و زیکـر و شەونەخوونیە بەرگێکە و بە باڵامان بڕدراوە، ئەمە چارەنووسێکە و لە نێوچاوانمان نووسراوە... ئەو شەمچەیەم دەیە. خۆم بە جگەرەیەکیدیکەوە نەخافڵـێنم ئـەم ویزە ویز و هاڕە هاڕە لە وزەم دەبات.
بەسە بەس! چەندە لەم قسە بێ بناخە و بە بێ تێـڕوانین و بـە بێتێڕامانانـە قێزم هەڵدەستێ. ئەم بیرو ڕا کۆن و دووپات و چـەنـد پـاتبووانـە دەمخـەنـە هێلنجدان و ڕشانەوە. کوڕە عەیبت کەن، شوورەییە. تۆئەوە بڵێی دەبێ ڕەجمت کەن، ڕەجم.»
ڕەجم ڕەجمت لە چیە؟ ڕشانەوە و هێلنجدانی چیی؟ لە تۆشوورەییە. دەڵێی بیانیی و لەم وڵاتە نەبووی و لەم دیرۆک و ژیانە بێهەواڵی. چـۆن دەتـوانی ئـاوا بدوێی؟ یانی تۆ کەڕی و نابیسی؟ کوێری ونابینی؟ شـایکە ئـەم گشـتە مـەل و پەپوولە مردووە.

تۆ پێت خۆشە دایەلۆگ ساز کەی و من بیلێم و تۆ بی‌ئەستێنیتەوە.بەڵام من مەبەستم نە دایەلۆگ و نە چەلەحانێ بوو. پێم وابو کە بێتوو ناخو هەناوی خۆمت بۆ هەڵڕێژم حالی دەبی و دێیە سەر رێ... کەچی...ئاخ حالی بوون لە هەڵوا شیرین‌ترە.

شەو درەنگانە و هەموو عالەم نووستووە شەریف. کەچی تۆ لەمچۆلپەرستی و ئەستێرەبژاردنە تێر نابی. نە رۆژێک و دووان و سیانە و نەسالێک و سەدەیەک. قسە لە ساڵ و سەدەش دەرچووە. باس لەسەر سێهەزار ساڵ دەکەن، سێ هەزار ساڵ. کەچی هەر ئەم بەزمەیە و هەردەس‌بەرداریش نابن. دووایین کەڕەت کە ئەستێرە پرشنگدارەکەت ئاوابوو کەی بوو؟ ئەرێ چی لێهات؟ ئاخە هەر لەو سەردەمان و شەوگارەوەئەمە بۆتە کار و کردەوەت. دێی و لەسەر ئەم گابەردە دادەنیشی و دەستدەکەی بە چاو گێڕان، بە ئەستێرە بژاردن. تەنانەت بە سرینەوەی زۆرئەستێران. ئەوی دوێشە و جوان بوو، ئەمشەو ناشیرینە، ئەوی‌ئەمشەویش جوان بێ سبەی ناشیرینە. هەە... هە. جا هەر کاوایە چاوهەڵێنە و بڕوانە. جوان بڕوانە. هەها لە پشت هۆ و هەورە بووچکەوە سەردەکێشێ و قەرێ قەرێ و دایە مەمدە بە گورگەت لەگەڵ دەکا. دە هەستە وبڕۆ پێشوازی. بڕۆ لە ئامێزی بگرە ورایمووسە و لە ماچدانوقمی کە...

ئاخ... شەمۆیە شەمۆ. بگرە من بلێم سالێک و دووان و سیان، تۆ بڵێی‌دە ساڵ و سەد ساڵ و سەدان سەدەش... ئەوە بە خاترجەمیەوە بڵێ.مەرج بێ بە مەرجی پیاوان بێتوو و سەدان سەدەش بەسەر کارەساتی‌مەرگی شەمۆدا تێپەڕی، من لە یادی ناکەم و بە قەرابی چڵەموویێ چیەلە ئەوین و خۆشەویستی و ڕێزی کەم نابێتەوە.

خۆ ئەوە بە دەست خۆم نیە. قسەی من و ئیختیاری من نیە، ئەمەقسەی دڵی من و سەربورد و چارەنووسی من و مێژووی هەڵس و کەوتی‌من و شەمۆیە. ئاخ شەمۆ. شەو شەقڵی شەمۆی شکاند، کەچی من‌شەوارە بووم. شەوارەی مەرگ و ژیان و شەوارەی مەرگی شەمۆ و ئاوی‌ئەم تاڵاوە و ڕێگە و ڕێباز و رچەی ئەو.

لە چەشنی قاسپەی کەو، قاسپەی دەم بەیانانی بەهارانی کەو، بەئەسپایی و چپە چپ پێی دەوتم: دەڕۆم شەریف! دەرەتانم لێبڕاوە، چی‌دی وزە و توانای ئەم ژینەم نەماوە... بێکەڵک و بێخێرەیە ژیانی ئاوا.دەبێ بڕۆم، چ ناهێنێ. تۆش

لەگەڵمدا وەرە. زۆر ساڵانە پێکەوەین، دەباڵەم کۆچ و هەوارەشـداپێکەوە بـین. خۆشترین و بلاوێن‌ترین قاسپەقاسپی کەوی باری بوو. کەچی من، هەر وەکوو ئا ئێستا، لە نسێی ئەم‌گاشەبەردە، ئالێرە دانیشتبووم و متـەقـم لێـوە نـەدەهـات. قسەی ئەمرۆ ودوێنێ و پێرێ نیە، قسەی سەربورد و چارەنووس و تەمەنێکە.

ئەمانەت هەموو بۆ وتووم. کەڵکی نیە. ساڵێک و دووان و بگرەسەدەیەکیش قسەت بۆ بکەم، هەر دێیەوە سەر قسەی خۆت. ئاخەحوللەسێ هەر دێتەوە سەر سێ. دەزانی چۆنە؟ تۆ هەر...

بێـدەنـگ، بێـدەنـگ، بڕوانـە. دە چـاو هـەڵـێنە و ببینـە. هـەهـا لـە نێـوەڕاسـتی‌تـالاوەکـەدا راسـت لـەو جێیـەی مانـگ لـە نێـو تاڵـاوەکـەدا دەدرەوشێتەوە.لەبەر دارەکانەوە. زەینی دەیە شەنگـەیـە، شـەنگـە. شـەنگـەی جوانچاک ودڵ بە دنیا و بە گەشە و نەشە. دایم و دەرهەم سەرخۆش و دڵخۆش وتەڕپۆش و دەم بە پێکەنین بوو. ئای لەو رۆژەی تەقەی دەرک لێـدانی‌دەرکـی حەوشە هەستا. بە چەکە چەکی دەمپایەوە دەڕۆم بزانم کێیە!لـەگـەڵـکوو پـێ دەنێمە حەسار و چەکە چەکی دەمپایە و تەقە تەقی کوتانی‌دەرگا تێکەڵ دەبن، لە کۆڵانەوە هەرام دەکەنێ: «دەک لەشت داوەشێ چپیاوێکی، هەک بە کەم بی لاو. کوڕە ماڵ کاول سێ شەو و رۆژ گۆێەند وهەڵـپەڕکـێ. بـە لای ناخێرتـەوە دۆستی شەمۆی! هەواڵی ژن هێنان و بووک‌گوێستنەوەی کاوەی برایت نیە. زوو بەزوو ساز بە با بڕۆین.» دەسـتمی‌گـرت و بـە دووی خۆیـدا تـا ماڵـی شـەمـۆ رایکێشام.

هەر خەون و خولیا و خەیاڵات. ئەی ژیان چی؟ ئەی جیهانی‌راسـتەقینـە و ژین و ژیانی ئاسایی چی؟ ئەی کێ وەک پیاوان قۆڵی خۆی‌لێهەڵماڵێ و بچێتە مەیدان و نەهێڵێ تەگەر لە گەڕ بکەوێ؟ ئەە...ئـەوەش پـۆلێکی دیکـە... رەوە هەسارەیەکی وڵـاتی کاکێشـان. هـەسـارە ووردە هـەسـارە. دەیـانبینی؟ دەی نێوێکیان لێ نێ! بەختی تۆ بوو، هەورباری کرد و رۆیـی و ئـەم رەوە ئـەسـتێرە دەرکەوتن. دە سەیر و سەیاحەتیان‌کەو نێوێکیان لێ نـێ و بـڕۆ نێـو خـەون و خولیا و خەیاڵاتەوە.

تۆ هەر بلێ خەون و خولیا و خەیاڵات. ئەوە هەر تۆ نی ئـەمـە دەڵـێی.زۆر کەسان و زۆر تاقم و بەرە دەیلێن، بەڵام کەڵکی نیە. ئەم فشە بێبایەخانەی ئێوە بەری راستەقینەی پێ ناگیرێ. قوتابیەکانن! قوتابی‌پۆلی سێ و چـوار و پێـنج.

دەچن بۆ گوڵە گەزیزە، ئاخە بەلای ناخێری‌دەمەو بەهارە. چوار پێـنج ڕۆژێکـی ماوە بۆ نەورۆز. عەتر و عەبیری بەهاروڵاتی داگرتووە. قوتابی دەچن بۆ گەزیـزە چنین. دەیانەوێ ئەمڕۆ بەگوڵە گەزیزەوە بگەڕێنەوە لای دایک و باب و تەنانەت لای‌مامۆستاشیان. ئاخە ئەمساڵ هێشتا کەس گوڵە گەزیزەی نەچنیوە. ئەم‌مێر منالانە دوێنێ لە لای من وتیان سبەی دەچینە مێرگوڵان و قەدپاڵ ورەوەزان بۆ چنینی گوڵە گەزیزە. یان ئەوەیە سەرمان دادەنێین، یـان بـەگوڵـە گـەزیـزەوە دەگەڕێینەوە. دا تۆغا جگەرەیەکم دەیە. دووکەڵ کوێری‌کردم! ئەم هاڕە هـاڕ و ویزە ویز کەڕی کردم، ئاخ...

شەو درەنگانە شەریف! دەسبەرداری ئەم قسانە نابی. ئاخە ئەم وڕێنەو خەون و هاتەران و پاتەرانە چیە؟ بۆچ خۆت دەکەیتە گاڵتە جـاڕی‌هـەمـوو کـەسـێ؟ هەستە، هەستە بڕۆ پشوویێ بدە.

خەوتن و بە خەبەر بوونت تۆفیری نیە. ڕەمـۆ هـەروەکـوو مـردن وزینـدوو بوونیشت جیاوازی نیە، بڕۆ، بڕۆ وەک زۆر ڕۆژگار و شەوگار وهەموو تەمەنت. بڕۆ و بنوو ڕەمۆ. ئاخ ڕەمۆ، ڕەمۆ، بڕۆ. تۆ دەڕۆی و من‌بە تەنیـا دەمێنمـەوە. تـەنیـا لەگەڵ خۆم، لەگەڵ مێژوو، تەنیا لەگەڵ جیهان وکۆمەڵ و گەل، تەنیا لـەگـەڵ شەمۆ، شەنگە، سوارۆ، شۆڕا، زاگرۆس، هیوا،شاهۆ و... ئاخ چ جیهانێکی بەرین و بی سنوورە. ئەه خۆ ئەم هاڕە هاڕەلێ ناگەڕێ. خوایە بە خێـری بگێـڕی. هـەر لەبەر چاومە. شەمۆ هەواڵی‌مردنی شەنگەی هێنا، سوارۆ هەواڵی مردنی شەمۆ، زاگرۆس هەواڵی‌مردنی هیوا، سامڕەند هەواڵی مردنی زاگـرۆس و... کـوێراییم دایـە.ئـەمـەش کـارەسـاتێکی تـازە... ئاشـا ئـەم هـەمـوو فڕۆکـە و ئـەم بۆمباردمانە.شایکە ئەم دووکەڵە سپی‌یە و ئەم تەم و مژە خەستە. ئای لەو هاوار هاوارو زەنا و ناڵین و گرینە. دەبێ ڕاکەم بزانم چی بـووە. ئـای لـە مـنی مـاڵ وێران‌و هـاوار بـە ماڵـم. دووکـەڵ ڕاسـت لـە گوڵـجاڕی گوڵـە گـەزیـزە و لـە لای‌قوتابیەکانەوە هەستا. دووکەڵێکی دیکەش لای شارەوە هەسـتا. دەبێبـەرەو شار و بەرەو شاخ ڕاکەم. بەرەو خەڵک و منالان! بەرەو قوتابیەکان.ئەی هاوار لە من و دڵی من و هاوار لە منی ماڵ وێرانی ڕەنجەڕۆی ڕەنجبە خەسار. دووکەڵی سپی و تەم و مژی خەست و پتەو بەرەو من دێن.پێشاو پێش بۆسار و بۆدڕن و بۆگەن چوارەندەوری تەنیوم. عوە... عوە...عوە.

قسەی دایکم بوو، بە قسەیمان نەکرد، زەرەرمان بوو. دایکم دایم ودەرهەم دەیگوت: «دیواری پشتەوەی ماڵتان بە لاپاڵ و بنار و بەرقەدی‌چیا و کۆسارەوە بێ قازانجتانە. دەرکی پێشەوەی بەرەو دەشتان و راستان‌بێ زەرەر ناکەن...»

بە قسەیمان نەکرد، زەرەرمان کرد. لە پاش قابیل هەوەڵ کەس جیران‌زەفەری پێ بردین! وەک دزان بە شەو دا هات. چارشێوی خزمایەتی وجیرانەتی بە خۆیا دابوو. کەچی هەر کا دەورەی دەسەڵاتی هات،شەپۆلی شاتاولی شۆڕشی رەشی شەقی کردین. عوە... عوە... عوەئەوەش گوڵجاڕی گوڵە گەزیزە. گەزیزە بە قەیرایی خیز و خۆڵی چۆمی،هەی مخابن، هەموو ژاکاو، هەموو هەڵبڕوسکاو. عوە... عوە... عوە.دەبێ راکەم. نابێ کۆیلە و کلۆلی ئەم بومباردمانە بم. شەنگە، شەمۆ،رەشۆ، هیوا، زاگرۆس لە یادم ناچن... ناچن... رادەکەم تا بمێنم، بۆ ئێوەبمێنم.

ئەوا دیسانەکەش رەخی ئەم تاڵاوە و سەر گاشە بەردەکە و ناراکەی‌خۆم و تریفەی مانگ و ترووسکەی ئەستێران و ورشە ورشی پووڵەکە وزریێ زێبار و تاڵاو. سێ هەزار کەڕەت چوو زەرەدان و هەڵبروسکان‌هێشتێش یادی هەمووان. یادی مێژوویەکی کەوناران و سێ هەزار و...کەڕەت ژاکانی ٥٠٠٠ گوڵە گەزیزە کووژانەوەی ٥٠٠٠ ئەستێران، باڵسووتانی ٥٠٠٠ مەلان. لە یادن... لە یاد ناچن. پێنج هەزار، پێنج هەزار،پێنج هەزار...

ئەو بۆرە تارەی کە ئەحمەدی خانی لە پاش دوو هەزار و حەوسەدساڵ بەردکێشان لە وەنەوزێکی چرکەساتی راپەڕی و دیتی ئازای‌ئەندامی زامێکی کۆنە و کرم تێیداوە. دیتی زامەکەی لێوان لێوی خوێن وخوێ و ئارەقەیە، بە تێکەڵ بوونی تەقینەوەی بۆمبا و ویزەی گوللە و نالەنالی پێنج هەزار شەهیدو جریوە جریوی پێنج هەزار ئەستێرە و عەتری‌پێنج هەزار گوڵە باخ و باڵە فڕکەی پێنج هەزار باڵندەی وڵاتەکەی‌چەشنی مێوژۆکە لەرزی و هەڵلەرزی. لە گوێنی تاکەداری ترۆپکی‌سەرەندیپ و ئاگری و قەندیل و گۆیژە و ناڵەشکێنە شەکایەوە، شەکایەوەو شەکایەوە و...

ئەحمەدی خانی لەو بڵندایەوە کە جوان لە چوارەندەوری خۆیوردبۆوە، رێبوارێکی دیت کە بەرەو ئاسۆیەکی ئەوپەڕی کۆساران رێدەبڕێ.

ئەحمەدی خانی هەستایە سەر پێ و دەستی نایە بنا گوێی و تاکووهێز و توانای بوو، هەرای کرد:

«هۆ خاڵۆ ڕێبوار!(١) ئەوا منیش هاتم و دەتگەمێ و بە جووتدەڕۆین، هەواڵ دەبەین بۆ دەور و بەر، بۆ دوور وڵات، بۆ هەندەران، بۆهەموو مرۆێ لە گشت جیهان.»

١ـ ئەم نیوەدێڕی «هۆ خاڵۆی ڕێبوار، هەواڵ بەرە بۆ هەندەران» قسەی سەر زاریدۆستێک بوو کە لە ڕۆژانی ڕاپەڕینی گەلانی ئێراندا زۆر جاران دەیووتەوە.

* * *

یاد

لارەوە لارەوە بە بڵمە بڵم و پرتە و بۆڵە دێی و لەسەر ئەم کورسیەبەردینەیەی ژێر ئەم دار هەنارە گەڵازەردە دادەنیشی. هێندە مڕ و مۆچ ورووگرژی خەڵک پێیان وایە هێشتا هەر بووکی دایکتی و پرچ و پەلکەی‌سپیت لە ماڵە باباندا هۆندۆتەوە؛ کەچی وانیە و هەر لە هەرەتی تازەلاویتا زۆر ئەویندارانە کۆشک و تەلاری بووکێنیت بۆ رازاندراوە و، هاتیەماڵەمێرد. بێتوو خۆت حەپۆل نەکەی، دەبێ لە یادت مابێ لە ژێر ئەم‌دارهەنارەو، لە سای لک و پۆپ و گەڵاکانیدا و، لەسەر ئەم کورسی‌یەدادەنیشتن. تۆو کوڕە حەیرانەکەت دەورییەک میوە لە نێواندا شێعر وچیرۆکتان دەخوێندەوە و باس و خواس و راێە و لێکدانەوەتان لەسەردەکرد. میوەتان بۆ یەکدی پاک دەکرد و بە دەم یەکدیتانەوە دەکرد.

چما ئەوانە و ئەوێ رۆژان لە یاد ماون؟... یاد...!!!

لەگەڵ هەوەڵ گزنگەکان لە خەو هەستان و لە ماڵ دەرکەوتن. لەچوارچرای شار یەکتری گیر بوون، دەستەکانتان خستە نێو دەستی‌یەکدی و، بەرەو باخێکی دەرەوەی شار بەڕێکەوتن. باختان لە هەمووبارێکەوە دایە بەر نیگا و، پەسندتان کرد. شوێنی بینالای ژووروو بێت وروگەی بەرەو خۆر بێت؛ ژوورەکان رووناک دەبن. بە شەوگاری بەهار وهاوین مانگی چاردە و خەرمانەی مانگی لێوە سەیر دەکەن‌و، بە درێژاییی‌رۆژ و رۆژگار ژوورەکان پڕ لە تیشک و خۆر و رووناکان دەبن. جۆگەلەئاوێک بە بەر دەم بینادا بخوشێ و لەو سەری حەسار بڕژێتە بن دارەکان‌و نێو باخچەکانەوە.

دەستتان تێدا دەشوشت؛ ئاوتان بەسەر و گوێلاکی یەکدیدادەپڕژاندو، لەمبەر بۆو بەر بازبازووکێنتان بەسەردا دەکرد.

چما ئەم گەشە و نەشە و دڵتەڕی و دڵ بەدنیاییە ماوە؟

هەر زارکی گونجەش بەرنادەن تاکوو ئاو برژێتە حەوشە وحەسارتانەوە. بـن دیوار و بن دیواری حەسار، دارە رەز بێت و، گەزێک بۆنێو حەوشە چنـار بـەرەو ئاسمان هەڵکشێ و سەرباقی حەسارداره هەنـارو سـێو و گـێلاس بـێ. دایم و دەرهەم ئاو لە ژێر داران بێ و، ترووسکە وترووسک و ورشەورشی گوڵ و گـەڵـا چاو لاوێن بێت. کەچی ئێستا وزەیئەوەتان نەماوە، ئاویشیان بدەن. ئـەوە نیـە تەنانەت ئەم دارهەنارەی وا لەژێری دانشتووی بێ گوڵ و بەرەو گەڵاکانی چەندە زەرد و بێ گەشە ونەشەن... پیادەرۆکان چیمەنتۆ نەکرێن، لەموزاییک بن باشتر و جوانترە ودوور و نێزێک کورسی بەردینەیان لە قەراخدا و لە ژێر دارەکاندا لێ سازکرێ، تاکوو لە ژێر سێبەری دار و لەسەر کورسیە بەردینە دانیشـن و قسـە وباس و متاڵا بکەن.

بێتوو ژێر بایەن، دەبایە وابایە. کەچی ئەوا ساڵگارێکی زۆرە لەمپەرو دیوارێک لە نێواندا، لەسەر کورسی دادەنیشن و بە گژ یەکدیدا دێن.ئای لە نەشتەری ئەم تەوس و توانجەی بە نیو دڵ و دەماخ و ناخ ومۆخی یەکتریدا دەکەن!...

ئەو کات و ساتەی جێگەی تایبەتی کورسی بەردینە لەبەر چاوگیرا،بە کـوڕە حەیرانی خۆت گوت: «دڵم تاقە بە قەیرایی پەپوولەیەکیلێماوەتەوە، تۆغا دەس و بردکە و لە زووترین کاتدا بیناکـەمـان سـازکەو -هـەمیسـان لـە پـاش ئـاخ هەڵکێشانێک درێژەت دایە - تاکوو لەسەر دونیابم ئی تۆم و بێتـوو بچمـە ژێـر خاک ئێ گۆڕ. مەگەم مردن بتوانێ لە تۆمجیا کاتەوە.»

لە یادت ماوە؟ لاو چی نەگوت! دوو دڵۆپ ئەسرینی گەش لە دووئەسـتێری روخساریەوە هەڵزنان و بە ورشەورش و تروسکە تروسک بەمەزرای روخسـاریدا داخوشین و داچۆڕان - ئاخ چ ئاخێکی هەڵکێشاکوڕە حەیرانەکەت - لە بیرتـە بە دیتنی ئەم دیمەنە، هانات بردە ئامێزیلاو و گوتت:

«بە ئەمانەت لە خوام وەرگرە و تۆش ئەمانەتی تایبەت و تاقانـەیخـوای بـە لای منەوە. لەسەر ئەم جیهانە سەفا و وەفام بۆ تۆیە و، جەور وجەفام لەگەڵـتا، لەگەڵ خوام کردبێ.»

بە یادت ماوە کوڕە حەیرانەکەت چـی بـە گوێـدا چپانـدی؟ «ژیـن وژیـانم تەرخانی بەختەوەری تۆ بێ و خوا دادوەر بێ لە نێوانماندا...»

ئەمە خاکەلێوەی هەوەڵ بەهاری ئەویـنداریتان بـوو. خاکـەلێـوەیـەکـیلـە چەشنی گوڵان و جۆزەردان.

بەرەبەیانی هەوەڵ ڕۆژی بنیاتی بینا، کوڕە شوانێکی مێرمناڵ لەشانی باخەوە تێی‌چریکاند: «کەویارەی کەویار، کەویارەی خۆمی...»ئەم قامە حەوت ڕۆژ و شەوی کێشا و لە هەوەڵ چرکەساتەوە کوڕەحەیرانەکەی تۆ بێل و پێمەڕە و قولنگی هەڵسووڕاند و زەوی ئەنگووت وبەننا و کرێکار بە گوێنی لۆدەر و بۆڵدیزێر کەوتنە کار. ئای لەم حەوتڕۆژەدا بە هەوای ئەم کەویار کەویارە چی کرا؟ ئای بەننا و کرێکار وەک‌ئەوەی بینا بۆ خۆیان و کیژۆڵە کار مامزی خۆیان سازکەن، چۆن‌هەڵسووڕان و چیان کرد؟!

لە بەرەبەیانی حەوتووی دووهەمدا شوانێکی ئەویندار لە نێزێک‌باخەوە، سۆزی ئەوینی ئاگرینی خۆی و هەوای «قاسپە قاسپی کەودێ»ی خستە گەرووی شمشاڵەوە و شەپۆلی شۆڕشی شمشاڵ جیهانی‌لەراندەوە، شۆڕە لاوەکەت بە هەوای ئەم شۆڕشە هەوەڵ پێمەڕە و کاسەی‌بەرد و بێتۆن و ئاجوری خستە گەڕ.

ئەرێ کیژێ تۆ لە کوێ بووی! ئارەقی ئەم هەموو کار و ماندووبوونەی‌کوڕە حەیرانێ خۆت لە نێو چەوان و بەرگەردن و سەر لێوانی بسترِی.زۆر چاوەڕوان بوو شەر بە ئاوێک لە دەستت وەرگرێ و هەستی مانوویی‌لە گشت لەشی دەرچێ و گەز گەز باڵا بکا و بحەسێتەوە. بڵێی بە خەیاڵدایەنابێ بۆ ژیانی هاوسەری؟ ئەوە نیە ژیانی هاوسەریە و سەعاتی دەجاران لەگەڵ یەک پرتە و بۆڵەتانە و بەسەر یەکدیدا دەنەڕێنن. هەرکا بینالە پەی و کورس هاتە دەر، ئێوارەیەک لەگەڵ دایکت و خوشکت هاتنەسەیران و تەماشا کردنی بینا. ئای چەندەت باسی تەلار و ژوورەکان ونێو حەسار و باخ بۆ کردن! لە تاریفات و چەنەدرێژی و باسی خەون وخولیاکانت ماندوو نەدەبووی و لێت نەدەبڕیەوە.

لەگەڵکوو (بینا) گەیشتە «دارەڕا و تیرڕێژی» بۆ جاری دووهەم‌هاتیەوە سەیری بینا. قەسری‌یەکی سەرتاپا سەوزی گوڵ سوورت لەبەردابوو، کە دەهاتی و دەچووی دار و باخ و گوڵ و گەڵا لەگەڵت‌دەتریقانەوە، دەیانقریشکاند، دەشەکانەوە و سەدان هەستی لاوانە وئەویندارانەیان دەخولقاند.

هەر لەو ئێوارەوە دار مشکە گوێ بوون و گیا چووزەرەیان گەیاندەبەرنیگای خۆر و هێزێکی تازە و نەهێنی و ئەفسووناوی کەوتە لەشی کارو کرێکار و بینا و بەنناوە و کار یەک ڕۆژەی سێ ڕۆژە بوو.

سێهەم کەڕەت لەگەڵ باب و دوو براکەت هاتیەوە سەیرانی «کۆشکیئاوات».
ئەمجارەیان گوڵە باخەکانی ئەمشان و ئەوشانی پیادەڕۆکانچەتری سەوزیان هەڵدابوو و دەم و لێوی خونچەکانیان، ئاماڵ سووربوو. وەپێش باب و براکانت دەکەوتی و بە لار و لەنجە و پێ بە پەنجەتەلار و ژوورەکانت پێ نیشانیان دەدا. کڵاوێکی سەوزی پووڵەکە زێڕتبە تیلاکی سەرتەوە نابوو، بە ڕەوتی «کەوی» خوشەت دەکرد و، بۆ ئەم لاو ئەولا دەچووی.

زۆری مابوو هاوین بگاتە نیوە، بینا ساز بوو. بینا تازە و چنار و ڕەز وهەموو دارەکان شۆڕەلاو. گوڵەباخ پڕ گوڵ و شیناوەرد و سەوزەڵانیحەسار تەڕ و تازە و بە گەشە و نەشە. ئای چ عەترێک بە دەم شنەیەکیخۆشەوە لەم بینا و باخەدا دەشنایەوە و تۆ؟ چەندە مەستانە مەستیتافی لاوی و ئەویندارى بووی؟

ئەوڕۆژەت لەبیرە هەردووک بنەماڵە بە خاوو خێزانەوە هاتبوونەزیافەت و سەیرانی ئەم «کۆشکی ئەوین»ە. ئای چ جەژن وخۆشڕابواردنێک بوو؟ ئای لەو هەموو قاقا و پێکەنین و قریشکاندن وحیلک و هۆڕە. چما لەمڕۆدا شتی وا دەبێ؟ ئەوە نیە ئێستاکە ساڵە وساڵیش ئەم دوو بنەماڵە تاقە جارێک سەر بە ماڵی یەکدیدا ناکەن.

مانگێکی ڕەبەق شۆڕە لاو کەوتە نێو شار و شەقام و بازاڕ بۆ تەیارکردنی کەل و پەلی پێویست. ڕۆژی هەینی گەیشت. ئای چ گۆیەند وزەماوەندێک کرا لەو ڕۆژەدا؟ لە یادت ماوە؟ دەنگی دەهۆڵ و زوڕنا ودیمەنی سەما و هەڵپەڕکێ تەواوی ناوچەی بە شار و دێهاتی نێزیکەوەهێنابووە سەیر و سیاحەت و جۆش و خورۆش. لە بیرتە؟... تۆغا لەیادت ماوە؟

تاکوو ساڵە وەختێک دووان، لە پیادەرۆکاندا وە شوێن یەکدیدەکەوتن، ئاوی جۆگەلە پڕ ئاوەکەتان بە سەر و پۆتراکی یەکدیدادەپرژاند. خۆتان لە پشت دارەکان حەشار دەدا. لە پشت لک و پۆپ وگوڵ و گەڵای دارەکاندا لە چاو ون دەبوون و جار و بار دەنگی قاقا وپێکەنینتان دەر و دەشتی دەلەڕاندەوە.

لە ژێر سێبەری دار هەنار، لە بن هەنارە سوورە گەشەکان، لەسەرکورسیە بەردینەکان دادەنیشتن و باس و خواستان دەکرد. ڕۆمان و شێعرو چیرۆکتان دەخوێندەوە. ئەوی موتاڵان کردبوو، ڕایەتان دەکرد و قسەو باس و لێدوان دەهاتە ئاراوە. بۆچی بۆ چرکە ساتێ حەجمینتان بوو؟چما دەتانتوانی مات بن و یەکدی نەدوێنن؟

ئەی ئێستا چی؟ ژن و مێردێکی دەم بە پرتە و بۆلە، بە بڵمە بڵم و بۆڵەبـۆڵ بە نێو دار و باخ و حەسار و ژوورەکانـدا دێـن و دەڕۆن و لـە عـەرد وئاسمـان و خەڵک و خوا مۆڕ دەبنەوە!!

بە کۆخە کوخ و هەناسکە هەناسک هەڵدەستن و دێن و دەچن و، ئەمژوورا و ژوور دەکەن. لەبەر کۆکین و هەناسە سوار بـوون دادەنیشـن و زووزوو بـە گـژ یەکدیدا دەچن و دۆعا و نزا لێکدەکەن. ئەرێ بڵێی لە یاد مابێسالگار و عەیام و سەردەمانێک یار و دڵدار و ئەویندارى یەکدی بـوون وچ شۆڵـە و ئاگرێـک لـە ناختاندا داییسا؟ ئەوە نیە هەردووک بە جووت لێموەجواب دێن: «چیی؟ کـەی شتی وا بووە؟ جا شتی وا چۆن دەبێ؟! منو ئەم نەگبەتە؟ حاشا! ببڕای ببڕ!!»

ئای لە بەقای بەشەر!!

*   *   *

شۆڕەلاو

لە پاش سی ساڵی رەبەق ، گەڕاومەتەوە ئامێزی ئەم شۆخە و ئەمشۆڕە لاوە، دەڵێم شۆڕەلاو، وەی وەی لەم شۆڕەلاوە، لەم شۆخە،لەم شارە! دەڵێن شارو بەڵام چ شارێک و چ گوتنێک؟ هەر گوتنێک وهەزاری لێ دەکەوێتەوە!

خودا دەزانێ لەم شارەدا و لەگەڵ ئەم شۆخە، چەندەمان شتی سەیر وسەمەرە دیت: «لاوی باڵا بەرزی سمێڵ بابڕی رەنگی سپی هەڵگەڕاو، بەدەنگێکی پڕ لە تکاو نزاوە لالایەوە: (کوڕە بێکە بۆ خاتری خودا ئەوگوێیەی دیکەشم زوو ببڕە، با زووتر نۆرەی پێکەوە نووساندنیان بێتەوە!)

دەروێش لەسەرەخۆ وڵامی داوە: «دەیبڕم رۆڵە، ئەوەشیان دەبڕم!وزەت بێ و مۆڵەت بدە. بە خوا تا هەر دوو گوێت نەبڕم ناڕۆم...»

ئاخ لەگەڵ ئەم شۆخە، ئەم شارە و ئەم شۆڕە لاوە چەندەمان وەڕەزیو تاڵ و سوێری چەشت: «ئەوە ئارای ساڵە وەختێکە هەواڵێکی تازە وسەیر و سەمەرە لەم ناوەدا بڵاو نەبۆتەوە و، لەوانەیە شارو خەڵکی شار لەبێ قسە و باسی و، لە بێدەنگیدا بڕزێن و کرم هەڵبێنن.»

ئاخە ئەو عەیام شارەکەمان وەک ئەمڕۆ نەبوو بووە زەریا!شارۆچکەیەکی ژیکەڵە بوو، لە باوەشی دارستان و کۆسار و سروشتدا.دیسانەکەش رەحمەت و هەزار کەڕەت رەحمەت لە دایک و باب ومردوو و زیندووی پاڵەوان و مارگر و جادووباز و دز و درۆزن کە جاروبار لایان دەدا ئامێزی ئەم شارە شۆخ و شەنگ و شۆڕەلاوەو بە کردەوە وئاکاری تایبەت بە خۆیان، باس و خواسی مدە و ماوەیەکیان بۆپێکدێناین.

کارەساتە، کارەسات! ئەمە نەقڵی هەڵس وکەوتی پڕ لە کارەساتی منو ئەم شۆڕەلاوەیە، هەر ئەم شۆڕە لاوەی کە سی ساڵی رەبەقە لە ئامێزیدوورم و تەواوەتی ئەم سی ساڵە هەر لە یادیدا بووم و، لە زەین و خەونو خولیا و خەیاڵاتمدا هەر لەگەڵی بووم! لە پاش ئەم هەموو ساڵە ئەواگەڕاومەتەوە ئامێزی،

دەبا بزانم چۆنم لەگەڵدا دێتە ڕێ. لە باکووری شارلە تورۆمبیل دادەبەزم و بـە پێیان وەڕێدەکەوم و لەگەڵ بست بە بستیدەست و موشتاق دەکەم و لە هەموو هەنگاو و شەقاوێکدا بیرەوەرییەکەملێ قوت دەبێتەوە. ئـای داتـۆ خوداکـەتـان دەست ڕاگرن خۆ ئەم کابرایە«عەبە»یە! ئەو «عەبە»یـەی ئـەویـنـداری پاڵـەوان بازی بوو! دەبا پرسیاریلێبکەم: «ئەرێ عەبەگیان لە پاڵەوان بازی ئەوێ عەیام چت لە یادە؟داتۆ خوداکەت شتێکمان بۆ بگێڕەوە.»

ئەوا عەبەش لە خۆشیان شاگەشکە بوو و سوور هەڵگەڕاو دەنگیلێهـەڵـێنا: «وەڵڵا... پاڵەوان زۆر دەهاتن. پووت و دووپوتیان هەڵدێنا وخەڵک سەڵەواتیان لێدەدا، بەردیان لەسەر سینگیان دەشکاندو خەڵـکپـووڵ وەشـانیان دەکـردن. پاڵەوان زەنجیریان دەپساند و بەردیان بە مستدەهاڕی، خەڵک سـەڵـەواتیـان دەنارد. ئاخ کاکە... بڵێم چی پاڵەوان بازیخۆش بـوو، فـێڵ و فـەرەجـی تێیـا نەبوو. ئاخ بۆ ئەوساڵەی پاڵەوانبەختیاری دە کەسی سواری دارێکی ئـەسـتوور کردو خۆی چووە نێوەڕاستی دار و، بە زۆری شان و مل و باسک و بازوڵەی ئەو دە کەسەیوەحەواخست! جا خۆ لەوێ نەبووی، خەڵک چەندەیان چەپڵە لێـدا وسەڵەوات نارد و چ پووڵێکیان دا بە پاڵەوان؛ دەستی شکاوم بۆ ئـەوێساڵـان... ئاخ.»

پاڵەوانێک هاتبایە و، ڕۆژێک و دووان مەیدانداری کردبایە، لەسبەیڕا تا کونێ پازدە بیست ڕۆژان ئەم دەمگۆ و دەلەسانە نەدەبڕایەوە:خوشکم پێشکەش کـرد، بە حەڵاڵی بیخوازێ و ببینە خزم.

«دوو سەعاتان، دوو بە دوو باسی ئەم لاولامـان کـرد، هێنددۆسـتایەتیمـان خۆشە، وک گوێی کەر جووتین! باسی بـاب و بـاپیریخۆمـان کـرد، بـە خـزم دەرچووین! ئاخە بەختیاریش کوردن...

مەرجم لەگەڵ بەستووە ببمە شاگردی و...»

ئەوەندی خەڵک لە پاڵـەوانبـازی ڕازی بـوون، هـەزار ئـەوەنـدە لـە مـارگر وجادووباز قەڵس و تووڕە بوون. ئاخە ئەمانە درۆیان لەگەڵ خەڵکدەکرد. جا بۆ قسە و باس لەسەر مارگر و سێحربازان شتێکمان لە بۆوەگێڕە!... هەر بۆ پـووڵ بوو. هەمووی درۆ و دەلەسە و فڕ و فێڵ بوو.سەگبـاب! دەتگـوت کـەس مـاری نەدیوە. مارێکی دەردەهێناو: «ئەمەکـوێرە مـارە، ئـەم خـەڵـکەش دەیانـدا لـە سەڵەوات.» مارێکی دیکەی پێنیشان خەڵک دەداو: «ئەمـە مـاری زەنگیـە» –

دیسانەکە سەڵەوات -ئەمجارە دەستی دەدایە کەشەف و جاوەرە پووڵ وەکۆکەوە - جائەمانەش بۆیان کەر دەبوون! ئەی خۆم؟ ئاخ چەندەیان لە قوونێدەرهێناوم و چەندەیان وەشوێن کەوتووم؟ کوڕە لایبە هەی...»

ئای لەگەڵ ئەمشارەو ئەم شۆڕەلاوە چـەنـدەمـان بـیرەوەری تـاڵ وشـیرین تێکەڵە؟ کاکە خۆ دنیا ئاوا بە قوڕ نەگیرا بوو، خەڵک هەرخەریکی پووڵ و پـارە وەکۆکردن بن! ساڵی بەفرە زۆرەکە هەواکـەی زۆرسـارد بـوو. تـەواوی چـۆمی تەتەهوو بەستبووی. گۆمی سەرسەکۆ بووبووەپارچە شووشەیەک. لەگەڵکوو رۆژ دەبۆوە ورد و درشتی خەڵکی شاردەچوونە سەرسەکۆ بۆ خلیسـکێن. ئـەی تـۆ خوداباسی جادووبازەکەی‌ئەم چوارچرایە بۆ نەکەم؟ ئەم قسەیە بەراستی خۆشە! لەوە پێش بۆتم‌باس کرد کە سێحر بازەکان درۆیـان زۆر بـوو و درۆی سـەیـر و سـەمـەرە وعاجباتیـان دەکـرد. یـەکـێ دەیگـوت: مـردوو زینـدوو دکـەمـەوە «سڵەوات،پووڵ وەشان». دووهـەمـی دەیفـەرمـوو: ماشـێن وەحـەوا دەخـەم! «سڵەوات،پووڵ وەشان». سێهەمی دەیـووت: بـە فیتوولێـدان ئـەوی مـار لـەم شـارەدایـەبـانگی دەکـەمـە ئـەم مـەیدانـە «سڵـەوات، پـووڵ وەشـان». هەمووشیان‌درۆیان دەکرد و ببڕای ببڕ ئەم مەرجانەیان بەڕاست بگەڕێ؟

بەڵام یەکێکیان قسەکەی بەڕاست دەرچوو. ئەمەیان دەمگوێ خستـەشـارو گوتی هەردووک گوێی کەسێک دەبڕم و پێوەی دەنێمەوە! قسـەی‌خـۆی بـردە سەر و، گوێی کابرای بڕی. ئەمە هەوەڵ راست و ئاخر راستبوو، بـەڵـام چـۆن؟ سەبر کە با لەپێشدا باسی ئەوەشت بۆ بکەم کە ئەم‌شارە کەنگـێ لـە هـەمیشـە زێدەتر دەشڵەقاو دەخرۆشا؟ ئێرە شـارە خنجیلـەو خشـپیلانەکـەی حـەسـەن زیرەکە. ئەو زیندە یادەی کە لەسەر ناڵەشکێنەتێیدەچریکاند و دەنگی لـەسـەر ئاساسۆنی بەغدا و تاران و کرماشان بڵاودەبۆوە. ئای گەڕانـەوە و سـەردانـەوەی زیرەک بۆ ئەم شارە چ حەشرێکی‌ساز دەکرد؟ باخی میراوا دەبووە باخی ئـیرەم. بەستەنیخانەی سەیدسوولی دەبووە هێلانەی زەردەواڵە. شەوانە تا نیوە شەو لە هەر ماڵێک‌زیرەک بانگێشتن کرایە، گۆرانی دەگوت و دەرک و پەنجەرەی ئـەو ماڵەدەکرایەوە و ئەو گـەڕەک و کۆڵـانە پـڕ لـە حـەشـیمەتی گوێـدێر دەبـوو. زیرەک‌دەیگوت و جەحـێل لـە زۆر لاوە لـەگـەڵـیان دەگوتـەوە. هـەردەسـتی لێمەدە،باسی ناکرێ. ئەویش بەم پەلە پەل و هەلە هەلە!

بەڵام باسی ئەو سێحربازەی مەرجی خۆی بردە سەر و هەر دووگوێی کابرای بڕی! لە پاش بانگی عەسری ڕۆژێکی هاوین لەمەیدانەکـەی شـانی چـوارچرای شارەوە - ئەم چوارچرایەی لە پاشهەڵتۆقینی گوڵەباخ لە چـوارچرای هـەوەڵ، ئەمیش گوڵەباخی لێپشکوت - دەنگی زوڕنا لێدان بەرز بۆوە. دیار بوو سێحرباز هاتووە، دەنابێتو پاڵەوان بوایـە، دەنگـی دەهۆڵیشـی لـەگـەڵ دەبـوو. خـەڵـک کاروکـەسـپیان بـەس کـرد، دووکـان و بـازاڕ داخـراو، گشـت ڕوویـانکردە مەیدان.دەروێشـێکی لاوازەی ریشـنەی چڵـکن زوڕنـای لێـدەدا. خـەڵـکێکی زۆروەکۆبوونەوە، جا زۆری چی؟ نەوەڵڵا بووە سارای مەحشـەر. جێگـەیدەرزی هەڵاویشتن نەبوو. دەروێش زوڕنای وەلاناو، دەستی بە قسەکرد:هـۆی براینـە و برادەرینە، ئاهۆی خەڵکینە، دادەی سەڵەواتێک لێدەن بۆجەماڵی ئەو نەبییـەی فەخری عالەمە.

کوڕینە دەروێش و تەڕدەستوو زۆر دیوە. ڕاست و درۆشتان زۆر لێبیستوون، من لەوان نیم. ئەوەی گوتم دەیکەم؛ هەوەڵجار دەیکـەم، لـەپاشـان کـەشـەف دەگێڕم. دەیجا ئێوەش خۆتان و هەڵم و برایەتی وپیاوەتیتان. سەڵەوات، بڕێکی زوڕنا لێدا...

مشـــکێکی لـــە پـــەڕۆ ســـاز کـــرد، مشـــکە وەک تێســـکەی تفـــەنـــگ هـــەڵـدەهـات!پووڵـێک وەخـڕکراوە سـەڵـەوات لێـدرا. مـارێکی ڕەشـی لـە مجرییەکەیدەرهێنا، وەک ئەژدیها دەیهووشـاند و لـە قـەتـران ڕەشـتر بـوو... مارەکەلەسەر کلک هەڵدەستا و سەرو چـاوی دەگێـڕا... پووڵـێکی دیکـەشـی وەکۆکرد... سەڵەوات... دەروێش لاقی خـۆی کـرد بـە گـەرووی مـارەکـەدا. لاقـیدەروێـش تـاکوو بسـتێک لـەسـەر قولاپـەیـەوە چـووە گـەرووی مارەکەوە.سەڵەوات لێدرا... بووە چەپڵەڕێـزان. پووڵـێکی زۆر بـاش وەکـۆکرا. لەپاشان دەروێش دەستی بەرز کردەوە. خەڵک وسکوت و بێدەنگ گوێیاندایە: هۆی گەلۆ نە سێحرە، نە جادووە. حوندەرە و حوندەری ئەمدەروێشەیە. بـەڵـام چەشمەیەکم حوندەر ماوە نیشانوو بدەم، کە جگە لەمن هیچ کەس لەسەر دونیا نایتوانێ! هەر ئێستا لەبەر چاوی خۆتانگوێی ڕاستی یەکێک دەبڕم، کەشەفێک دەگێڕم. ئەمجار گوێی چەپیدەبڕم و کەشەفێک دەگێڕم. لە پاشان هـەردووک گوێی وەها بە جێیخۆیەوە دەنووسێنمەوە، کەس نەڵێ ببڕای ببڕ گوێی بووە!!!! ئـاخ کاکـەبـووە چ چـەپڵـەڕێـزان و سـەڵـەوات و پـووڵ فڕێـدانێک؟...!...!!!

دەروێش‌هەرای کرد: ئای بۆ جاهیلێک بوێرێ بێتە مەیدان‌و نەترسێ گوێی ببڕم.چەند کابرایەکی پیر و بەساڵا چوو هاواریان کرد: «کوڕە نەکەن، کەس‌نەچێ. بە خودای ئەمە گوێ بڕە و گوێتان دەبڕێ... نەکەن، کوڕەنەکەن...» بەڵام بێتوو من بڵێم پەنجا کەس، ئێوە بڵێن سەد کەس رژانەمەیدان و دەیاننەڕاند: من، من، من. ئیلان وبیلان من. بە هەزار تکاورجای ریش سپی و پیاوی ماقووڵ پۆلی جەحێڵیان ناردەوە سەر جێی‌خۆیان و، یەکی لە هەمووان زەڵام و زەبەڵاحتریان گیراوە. ئەمجاردەروێش گوتی: شەش پاڵەوانم دەوێ بێنە پێشێ و ئەم جاهیلە بگرن کەگوێیم بڕی و خوێنی خۆی دیت، فێی لێ نەیەت و سەر و دڵ نەیگرێ ولێمانی تێک نەدات. شەش جەحێڵ چوونە پێشێ. گوریسێکیان لە قۆڵ وشان و پشتی گرێ دا و بە هەر شەشیان گرتیان. دەروێش بە شاگردەکەی‌خۆی گوت: ئەم مجری و ماروکەل و پەلە بەرەوە مەزڵ، کارمان بەمانەنەماوە. شاگرد خەریکی کاری خۆی بوو. دەروێش سێ چوار جار هات‌و رۆیی و گوتی: «ناترسی رۆڵە؟ ئەگەم دەترسی یەکی دیکە بانگ‌دەکەم.» کوڕە گوتی ناترسم. دەروێش بە شەش جەحێڵەکەی گوت باش‌بیگرن. هانێ ئەم پەڕۆیەش لەبەر دەستتان بێ کە گوێیم بڕی، بینێنە سەرگوێی، خوێن فیشقە نەکات. رووی کردە خەڵک و گوتی: سەڵەوات.سەڵەواتێکی بەرز و درێژ لێدرا. دەروێش هەڵیکوتایە سەر کوڕە،چەقۆیەکی تیژی لە گوێی ناو، گوێی راستی لێکردەوە و دایە دەستی‌یەکێ لە شەش جەحێڵەکە و هەرای کرد: سەڵەوات. ئای بووە چسەڵەوات و چەپڵە رێزانێک، ئای چ حەشرێک و چ رۆژێک بوو؟دەروێش کەشەفی گێڕاو گوتی:

مەرجی خۆتان بەرنە سەر و کەشەفم بۆ پڕ کەن، تاکوو گوێیەکەی‌دیکەشی ببڕم.

کوڕە هاواری لێهەستا: بیکە بۆ خاتری خودا، هەر ئێستا ئەم‌گوێیەی دیکەشم ببڕەو، رزگارم کە، با زووتر نۆرەی پێوەنوساندنەوەیان‌بێتەوە. دەروێش هەر وەکوو خەریکی کەشەف گێڕان بوو، گوتی: «زۆر بەپەلە مەبە رۆڵە نۆرەی ئەویش دێت، وزەت بێ، بە خوا هەتا هەر دووگوێت نەبڕم ناڕۆم...»

خەڵک تکایان کرد: دەروێش گیان، تکایە ئەم گوێیەشی زووتر ببڕە،چەندەت دەوێ دەتدەینێ. دەروێش گەڕاوە سەر کوڕەو، گوێیەکەی‌دیکەشی بڕی و نایە بەری دەستییەوە.

جەحێلی باڵابەرزی سمێڵ بابڕی دەلاڵاوە: کوڕە بۆ خاتری خودا دڵـمتـۆقی زووکە گوێچکەکانم پێوە نووسێنەوە. حەشیمەت فیتوو لێدان وچەپڵەڕێزانیـان بوو، سەڵەواتیان بەرەو ئاسمان هەڵدەچوو، پووڵ وپارەیان هەڵداویشـتە حـەواو کەشەفی دەروێش پڕ دەبوو. کوڕەشدەینالاَند و هاواری دەکرد! بـەڵـام کـەس ئاگاشی لێی نەبوو. دەروێش بێخەیاڵ لە نێو حەشیمەتـدا کـەشـەفی دەگێـڕاو ئەمسەراوسەری مەیدانیدەکرد. لە دووکانە نێزیکەکانەوە، لە پەنجـەرەی ماڵـە دوو نهۆمەکانەوە، لەدەرو ژووری مەیدانـەوە، دەروێـش بانـگ دەکـرا و، پووڵـی بەسەر و گوێلاکو بەسەر کەشەفدا دەباری.

هەرا و هوریای حەشامەت تەواوبوونی نەبوو. هەر دەروێش بوو بۆپووڵ وەکۆ کردن هەڵـدەخـولا و دەرو ژووری ئـاپۆرەی خـەڵـک و نێومـەیـدانی دەکـرد. هەڵدەسووڕا، ون دەبوو، دەردەکەوتەوە. حەشامەتناهەقیان نەبوو، ئاوەها مەست و سەرخۆش بن و دەروێـش ئـاوەهـا پووڵـوەشـان کـەن. ئاخـە ببـڕای ببـڕ چ دەروێشێک راستی لەگەڵ نەگوتبوون وئاوای مەرجی خـۆی نـەبردبـووە سـەر! دەروێش هەروا کەشەفی دەگێڕا وپووڵی وەکۆدەکرد و لـە هـات و چـۆی دەر و ژووری مەیدان و قەرەباڵغیخەڵکدا بوو. لە پڕ مێرمناڵێکی سێزدە چاردە ساڵان هەرای کرد: ئەوەکوادەروێش؟ خۆ دەروێش نەماوە!! قاوی خەڵک بەرز بۆوە: کوا دەروێش؟کوا دەروێش؟ چی لێهات؟ بـۆ کـوێ چـوو؟ دەنگێکـی بـەرز و بڵـند وەسـەردەنگـەکـانی دیکـە کـەوت: «قوڕتـان وەسـەر! دەروێـش هـەڵـات و رایکـردانـەمگـوت؟! پـێمنـەگـوتن نـەکـەن، ئـەوە گـوێ بـڕە و، دەسـت و گوێتاندەبڕێ.» دەروێش بوو بە دڵۆپێک ئاوو بە عەرزدا رۆیشتە خـوار و ئێسـتا وئێستا کـەس رەنـگ و روخسـاری نـەدیتـەوە. بـەڵـام ئـەی پاڵـەوانـە گـوێ بڕاوەلێقەوماوەکەمان؟ لە شەرمەزاریـدا لـەم شـارە کـۆچی کـرد و ئـەوە ئـارای سیساڵە ببڕای ببڕ رووی لە ئامێزی ئەم شارە کردبێتەوە. بەزار خۆشە بڵێیشار! هەر گوتن و هەزاری لێدەکەوێتەوە. ئای لەم گشتە بیرەوەرییەسەیرو سەمەرەیە و لـەم هـەمـوو خۆشـی و ناخۆشـییە. لـە چـوار چـراوە بـەرەوحـەوزە گـەورە هەڵدەکشێم. ئەو حەوزە گـەورەیـەی ئاوایـان بـەسـەرداهـەڵـگوتوە: «حـەوزە گەورەمان قووڵ وبێ بنە - دوو ماسی تێدا خاڵ لەگەردنە.»

ئاخ ئەوەش کۆڵانە کۆنارەکەی ماڵە باب و باپیران. دەبێ بەرەو ماڵــبڕۆمەوە. بە خودای زۆر تامەزرۆی دای و باب و خزم و کەسم. ئاخە سیٚساڵی عەلەنتەواوە نەمدیتوون.

لە دەرکی ئاوەڵای ماڵە بابەوە دەڕۆمە نێو حەسار - لە بیرتان بێ کەجارێکی دیکە پێک‌گەیشتینەوە، زۆر شتی دیکەشتان بۆ بگێڕمەوە،ئاخە زۆرم لە دڵداماوە - هێشتا لە حەوشەم و مقۆمقۆی ئەوەمە: بڕۆمەژوورەوە یان نا؟! کە چی گــوێم لێیە دووکەس لە کۆڵاندا بە یەکدی دەڵێن:ئەوە پاڵەوانە گوێ بـڕاوەکـەی ئـەم ماڵەش لە پاش سی ساڵ راکردن،گەڕاوە، دەک قەدەمی خێر بێ، هەر مەبارەکی دەوی!!!

*   *   *

رەخش

دیسـان دەنگـی ئـەوە، دەنگـی شـەمـەی بـاوکم! کـەمـی مـاوە گـوێم بدڕێ.هەمیسان خەیاڵ پڵاو دەکات، ئاخە وڕێنە و خـەون و خـەیاڵـی ئـەو بـە منچی؟ لە لاشانیەوە دایکم دیارە. کز و کەنەفت و بێدەنگ دانیشتووە ومتەقی لێوەنایە. دەڕوانێتە هەموومان و هەموو لایەک. ئەوەی دیکەشوله بۆڕە تارەکەدا دێ و دەچێ یۆسفە. یۆسف بە سواری ئەسپێکمەیدانی گرتـووە و، خـەریکـی تەقلە و جلیتانە. ئەوانی دیکە زۆروەبەرچاو نایەن. وەک سێبەر لە نێو تارماییدا دێن و دەڕۆن و بە دەوریخۆیاندا دەخولێنەوە. ئەوە دیسان دەنگی شەمە بـەرز بۆوە. نا، تاکوورۆژی مـردن ناهێڵـێ بحـەسـێمەوە. بۆتـە چـارەنووسـم، دەبـێ بیکێشم،بیکێشم، بیکێشم، تا ئەوڕۆژەی دەمرم و دەمنێژن! دەڵێی چارەنووسمـە وچی لەگەڵدا ناکرێ؟ ئەوا یۆسف بە تەقلە هاتـەوە روانگـەم. ئـاخ ئـەمئـەسـپە بەرەڵایە! وەی لەم بەدقەدەم و وەیشوومە! ئەو کردی، ئەو کردی،هەر، ئەو، ئەو، ئەو...

لەسەر چیمەنەکەی شانی باخەکـەی بـارام دانیشـتبووین. مانـدووببووین. دەمانەویست پشوویەک بدەین و بڕێک بحەسێینەوە. لە پـڕکۆڕژنێکی بـە سـام رایچڵەکاندم. یۆسف بانگی کرد: کاکە، کاکە ئەوئەسپەت دیوە؟ بەو خودایە بـێ

سێحەبە و بەڕەڵا کراوە. دوور و نێزیک کەس دیار نیە ئاگەداری لێ بکا. هەستە با بچین خورجینەکە بخەینەسەر پشتی و تاکوو قەراخ دێی بەرین. لە ڕێگە بۆ خۆشمان بە نۆرەسواری دەبین. ماندووش نابین. لە قەراخ دێ بەڕەڵای دەکەین. قسەکەیم بە دڵ بوو. لە ئەسپ چووینە پێش، بە ڕواڵەت لە جوانوویەکی تازە گیراوەچوو، بەڵام زۆر کز و لاواز بوو. سەر هەر تک دەستەکانی بریندار بوو.پشتوێنەکەی خۆمم کردە ملی و خورجێنەکەم هاویشتە سەرپشتی.سەری پشتوێنم دا دەست یۆسف و بۆ خۆم لە دواوە (هەی)م لێکرد.بەرەو دێ وەڕێکەوتین. ئەرێ ئێمە ئەومان بارکرد یان ئەو خۆی بەسەرئێمەدا داسەپاند؟ ئاخ... ڕەخش!... باوکم وای نێو نا... ئاخ چمادەمزانی ئاوامان بەسەر دێنێ، قەت دەمهێشت؟... ڕەخش؟!!نەوەڵڵاکەرە بەڕەڵا. یۆسف لە پێشەوە ئەسپ و پشتوێنی دەکێشا و من لەپشتەوە دەنگم دەدا و نێو نێوەش یەکمان سواری ئەسپە دەبووین. کەگەیشتینە قەراخ دێ، یۆسف گوتی: کاکە ئێوارە درەنگانە، لێرە بەڕەڵای کەین، ئەمشەو گورگ دەیخوا. زۆر گوناحە... من کردم ئێوە نەیکەن!قەت بەم جۆرە قسانە دڵتان نەرم نەبێ، دەخیل سەد دەخیل، نەیکەن. بەئەسپەوە خۆمان بە حەوشەی ماڵێدا کرد، باوکم لە حەسارێ دەسنوێژی‌دەگرت. ئەسپ حیلاندی، باوکم داچڵەکی و بەسەرماندا گۆڕاندی: ئەم‌ئەسپە چیە هەتیو؟ دایکم لە مووبەق دەرپەڕی و لەگەڵکوو ئەسپەی‌دیت، ڕوومەتی خۆی دارنی و کردیە بۆڵە بۆڵ: ئەیارۆ قەدەمی خێربێ،ئەوە چیە؟ دزیوتانە؟... یۆسف هەموو شتێکی بۆ گێڕانەوە. باوکم لێوی‌خۆی گەزی. بڕێکی بیر کردەوە و، لە پاشان هەڵیدایە: هەتیو باش‌چاوتان ورد کەنەوە بزانن دەڵێم چی؟ لەکن کەس نەڵێن دیومانەتەوە،بڵێن لە شەممەبازاڕی شار تووشی خاڵمان بووین و ئەو پێی داین! جاشەوێ لە پاش شێو خوران تەگبیرێکی لێدەکەین. زووکەن بیبەنە تەویلەو تفاقی بکەنە بەر. ئەوە خودا گەیاندوویە. باشی خزمەت بکەین دەمەوبەهار و دووسەد تمەن دەکا! ئاخ ئەم قسەیەم چەندە پێ ناخۆش بوو.بۆچی؟ لە خۆڕا؟ نەوەڵڵا دەمزانی بابم قەت سەرەندەری چ ناکا و ئەوی‌بیکات پێچەوانەکەی باشترە. ئاخە تفاق دەرخوارد چی بدەین؟دەترسام خەڵکی دێ گەپمان پێ بدەن! تفاقی سێ بزنە کۆڵەکەی خۆمان‌نەبوو، چ دەگا بەوەی ئەم ئەسپە بەڕەڵایەش بە خێو کەین. لەگەڵ باوکم‌دامبەستە شەڕەقسە! جار و بار دەمنەڕاند و دەمگوڕاند و دەمگوت:نامانەوێ، دەبێ بەڕەڵای کەین. لەم

ڕێوی‌یە خوێری‌یە چ دەرناچێ.بڕێکجاریش دەپاڕامەوە: تفاقی ئەم بزنە کۆڵانە دەرخوارد ئەم بەڕەڵا وبریندارە مەدەن. لەم ڕێوی‌یە ئەسپ دەرنایە. باوکم هەر گوێی نەدامێ،زۆریشی قسەی کاڵ و کرچ پێگوتم. منیش سەرم دانەنواند و بەرپەرچی‌قسەکانیم داوە... ئاخری بە تووڕەی‌یەوە رووم کردە هۆدەکەی خۆم ویۆسف. ئاخ لەو شەوە وەیشوومە. وەی لەو باوکە ڕەنج بە خەسارە و، لەمنەهامەتە! بنچینە و بەردی بناغەی ئەم نەیامەت و کەند و کۆسپە ئەوشەوە دارڕژا... یۆسف بەو کراسە ئاڵەوە، بەو کراسە مۆرەوە، بە کەوشی‌ڕەشی بۆیە کراو و کاکۆڵی بە شانە کراوەوە بە سواری ڕەخش مەیدانی‌دەگرت. بە تەقڵە دەهات و دەچوو، چوار ناڵ ئەسپی غار دەدا، بە دەوری‌دێدا دەفڕی، لەبەر ماڵان یۆرغەی پێدەکرد، لە پشت ماڵان دەیکردەقۆرتە! خەڵکی دێ دەچوونە سەیری. لە پشت ماڵانەوە دەفڕی و لە چاوون دەبوو، لە قەبران وەدەر دەکەوت و بەرەو شیوە قووڵ دەچوو، لەوێوەدەیدایە تەلانی کێوی چاکی و قەدی شاخ و کەژی بەرەو نووکی کۆساردەبڕی و هەمیسان بەرەو خوار شۆڕ دەبۆوە.

ئاخ ئەم مێرمناڵە لەسەر ئەو ئەسپە چەندە جوان بوو، ڕۆژ بە ڕۆژیش‌جوانتر و لێهاتووتر دەبوو. سواری و ڕمبازێن و تەقڵە و جلیت هەر لەوجوان بوو، هەر لەو... بەڵام ئاخە چۆن؟ خۆ لە مێژە یۆسف سواری ناکا!خۆ ئێمە لە مێژە لەو دێیە نەماوین! دا تۆ خودا ئێوەش جوان زەینی‌دەنێ! تەماشا سەری ناوەتە سەر ملی ڕەخش و چۆن دێ و دەچێ؟ ئەوەکاکۆڵی یۆسف و یاڵی ڕەخشە تێکەڵ بوون و شنەی شەماڵکەرۆێشکەیان پێدەکات. دەبێ دوای کەوم و بیگێڕمەوە. دەبێ بیبەمەوەماڵێ. چاوەزار کاری لێدەکا! چاوی پیس دەیگرێ! وە شوێنێ دەکەوم.ئەو بە سواری دەفڕێ و من بە دووی دا. دەڕۆین و دەڕۆین، تا لە دێدوور دەکەوینەوە...و لە چاو ون دەبین... جیڕەی گرێژەنەی دەرکی نێوماڵ لە جێگەی خۆم ڕاپەڕاندم و لە دەلاقەی هۆدەکەوە ڕوانیمە حەوشە.شەمەی باوکم لە نێوەڕاستی حەوشەوە هەرای کرد: هۆ و خالید، هۆ و،ئەو فانۆسە بێنە با تفاق بۆ ئەم ئەسپە بەرین. هەر لە جێی خۆمەوەجوابم داوە: چیە؟ چیت دەوێ؟ «پیتی ڕەشی دروشت‌تر؟» شانازی چی‌پێوە دەکەی؟ هەزار کەڕەتم پێگوتی هیچ هیوام پێی نیە، دوو قڕان‌ناهێنێ! من تێدا نیم، ئێوە کەیفی خۆتانە. یۆسف و دایکم و منداڵەوردەی ماڵێ ڕژانە حەوشە و هەموو پێکەوە بەرەو تەویلە چوون. دڵم‌کەوتە کورکە کورک! دەبێ چی بکەن؟ بەرەو تەویلە ڕێکەوتم.

بەتووڕەیی‌یەوە چوومە ژوور. ئەسپە بەڕەڵا لەبەر کزی و لاوازی و لە برسان‌وەک مێوژۆکە هەڵدەلەرزی. یۆسف فانۆس بە دەستەوە بە دەوریدادەخولاوە و تیشکی فانۆسی دەدایە سەر و گوێلاکی! شەمەی باوکم بەدەوریدا دەسووڕاوە و سەرنجی دەدایە و هەڵیدەسەنگاند. مناڵە وردەکان‌وەک بازنە دەوری ئەسپەیان دابوو. ملە باریکەکانیان بەرەو پێشەوەکێشابوو. چاوەکانیان کەوتبوونە سەماکردن. دایکم تەماشای هەمووانی‌دەکرد: باوکم لە پاش سەرنجدانێکی زۆر دەستێکی لە ئەستۆی‌دا و بەدەنگێکی بەرزەوە: ئەشهەدەم بیللا چاکت گوت خالید! بە پیتی ڕەشی‌درشت‌تر! قسەی لەسەر نیە!
- هەک زمانی من بە بڕین چێ! بۆ تەوس و توانجی هاویشتم، خۆ نێوی‌نارەخش!! - شەمە کەوتە وڕێنە و خەیاڵ پڵاو: بێ خاوەن بووە، خزمەت‌نەکراوە. لە ڕۆحی منتان کەوێ! ئەم سێ مانگە زستانە خزمەتی کەن،شەوی نەورۆز دەبێتە ڕەخشی ڕۆستەم! جا بەهاری مال و کۆچی‌لێدەنێین و وردیلەکانی لێ سوار دەکەین و موکوریان - وڵاتی باب وباپیران - خۆت بگرە و هاتین. کوڕە لە ڕۆحی منتان کەوێ بزانم چۆنی‌خزمەت دەکەن؟ نە دایکم، لە قسەی دەرناچوو نە یۆسف، نە وردیلەکان.هەرام کرد! رزق و ڕۆزی ئەم مناڵە ڕەش و ڕووتانە دەرخوارد ئەسپەرێوی مەدە خودا هەڵناگرێ... هەر ڕووی تێنەکردم. زۆرم نەڕاند وگوڕاند، هەر جوابیان نەدامەوە. بەرەو دەرکی تەویلە ڕۆیشت و بە دەم‌ڕۆیشتنەوە: نێوی ڕەخشە، خاڵتان بۆی ناردووین، لە بری قەرز. هەموویێی بڵێن ڕەخش. جرتێکی بڵندم کێشا و گوتم: مامە شەمە لەسەر ئەم‌ئەسپە هەمووومان لە برسا دەکوژی! بەڵام ئەوەش بزانە: «کەس بە خەیاڵنابێ بە ماڵ!» هەر گوێی نەدامێ. سبەینێ زوو باوکە چووە ماڵی کەریمی‌دراوسێمان، جۆیەکی زۆری قەرز کرد و هێنایەوە. دایکەش چووە لای‌ئامەی دەستەخوشکی و وێنجەی قەرز کرد. مناڵ دەستیان کرد بەخزمەتی ئەسپ. یۆسف بوو بە سوارچاک و هەموو ئێوارە لە دەوروبەری دێ مەیدانی دەگرت. منیش مانم گرت و لە هیچ کارێکدایارمەتی‌یانم نەدا. بەڵام ئەسپە بەڕەڵڵا؟ ڕەخش ڕەخش کەری نێرنەیدەکێشا. یەک ڕۆژەی دە ڕۆژ بوو! ڕۆژ لەگەڵ ڕۆژ لە قەڵەوی و بەکەیفی و هەڵدانی دەدا. ئەی شەمە؟ هیچ منی نەکوشتبوو، شەمەی باوکم‌نەبێ! لە خۆ دەرچووبوو. لە بن دیواری حەوشە و لەبەر بەڕۆچکەی‌کۆڵان و دەرکی مزگەوت دادەنیشت و وڕێنە و خەیاڵ پڵاوی دەکرد. بریائێوەش وەک من دیباتان، چەنێ

جوانچاک؟! چەنێ خوێنشیرن؟!دەتگوت شیرەیی و حەمە حەپۆلە. جا خەون و خەیاڵاتەکەی: «ئیشەڵڵابکەوینە شەوی نەورۆز بـار دەکـەیـن و دەڕۆینـەوە بـۆ موکوریانی خۆمان!موکوریان بەهەشتە. هـەمـوو وڵـات ئـاوو ئـاوەدانی .بـاخ و سەوزەڵان وشیناوەرد. پڕ لە رزق و رۆزی و خێر و بەرەکەت. پڕ لە پیاوچاک و پیـاوی‌ئـازا و دڵـاوا. ئـافرەتی هـەمـوو داوێـن پـاک و سـەخـی و دوختـەر کەیبانوو!»بێتوو لە حەساری ماڵە خۆمان بوایە و گوێم لـەم قسـانە بایـە، خـۆم بۆرانەدەگیرا و دەپەڕیمە نێو قسەکەی: «کوڕە دەبەسە! بەس خەیاڵ پڵاوبکە!

لە کارنەکەری و تەوەزلیدا هەموومانت لە برسان قڕ کـرد؛ ئـابرووت‌بـردین. بووین بە گەپجاری هەموو کەس. رزق و رۆزی ئەم مناڵە رەش ورووتانە بە زگ ئەم کەرە بەرەڵایە دامەکە.» باوکم جنێـوی دەدامـێ،منیش جوابـە جـەنگـیم دەکرد. لێمان دەبووە هەڵڵا. دایکم نێو بژی‌دەکردین و کۆتایی پێ دێنا. ئەمجار باوکم و یۆسف دەچوونە تەویلە بۆخزمەت کردنی ئەسپە و دایکم و وردیلەکـان دەکەوتنە نێو دێ بۆ سواڵ وسەدەقە وقەرز و قۆڵەی کا و یۆنجە و جۆ. منیش لە داخاندا لەوانە بووبتەقم. دەچوومە نێو ماڵ و لە ژێر لێورا هەر جنێـوم دەدا. بـە قوربانی کاری‌خودا بم دەتگوت لە داخی منە ئەسپە هەر هەڵیدەدا و بە کەیـف دەبوو.نێوبانگی یۆرغـە و قۆرتـە و چـوار ناڵـی رەخـش دێ بـە دێ و شـار بـە شاردەڕۆی! لە دوور و نێزیکەوە مشتەری دەهاتە سەر. جا کە مشتەری‌دەهاتـە دێ، یۆسف رەخشی جل دەکـرد و لـە دوری ماڵـان مـەیـدانی‌دەگـرت. دڵـی مشتەری دەخستە کوتە کوت. مەزندە و نرخی رەخـش هـەردەچـووە سـەرێ. بەڵام ئەسپە بەرەڵا بوو. هەر پێم وابوو شەمە خەرەفاوەو سەفی بووە. بە تایبەت لە پاش ئەوەی یەکێک لە وردیلەکانمان بەکۆڵێک جۆوە کە لە ماڵە جیران قەرز کرابوو، کەوتە نێو گۆلەکەی نێو دێ ولە پاش سێ رۆژ تا و چـەق و چـۆ مـرد، سەد ئەوەندەی دیکەش شەمە ورەخش لەبەر چاوم کەوتـن. ئـاخ ئـەم کابرایـە تێداچوونی‌جگەرگۆشەکەشی وەخـۆی نـەهێنـاوە و دەیگـوت: خـەتـای خـۆی بوو،ئاگای لە خۆیبایە نەکەوێتە نێو گۆل و ئەستێرەوە هـەر دەهـات و شـەمـە ورەخـش زیـاتر بـە کـەیـف دەهـاتن. بـە تایبـەت لـە پـاش ئـەو سـێ مشتەری‌یەی‌شەوی چلەقاوان هاتنە سەر رەخـش. ئـەو شـەوە لـە دوای شـێو خوران‌پیاوانی دێ یەک یـەک و دوو دوو چوونـە مزگـەوت. نیـو سـەعـات لـە شـێوخواردن تێپـەڕ نـەبووبـوو مزگـەوت لـە ژێـر شـۆقی چـرا تـۆڕ دا، بـە

دووکەڵیجگەرە و سیغار و زەنازەنای خەڵکی ئـاوەدان بـۆوە. مامـە شـەمـەی باوکمبۆ هەوەڵـجار ڕێگـەی لای سـەرەوەی مزگـەوت درابـوو. شـەمـە پـەیتـا پەیتاجگەرەی بە جگەرە دادەگیرساند و بێ وچان دەکۆخی و دووکەڵ وهەناسە و تف و بەڵغەمی کۆخە و گەرووی بە گـژ سـەر و چـاوی ئـەم وئـەودا دەکـرد. خەڵکیش دەتگوت خدری زیندەیان وەلای سەرووی‌خۆیان خستووە، شـانازیان پێوەدەکرد. سێ کابرای مشتەری وەکسەغیری مەکە و مەدینە مات و کز و مل کەچ لە خوار بابمەوەدانیشتبوون و چاویان بڕیبووە دەمی ئەو. منـیش لـە لای خوارەوەی‌مزگەوت دانیشتبووم و پێکەنینم بەم بەزم و ڕەزمە و هـەمـووی ئـەم خەڵکەدەهات! ئاخە خەڵکینە ئەم شەمـەیـەتـان تـاکوو مانگێـک لـەمـەوبـەر ڕێگەی‌مزگەوت نەدەدا، ئێستا بۆ وەلای سەرووی خۆتان خستووە؟ ئاخەشەمەی واوا لێکراو تۆ لە برسان زگت بە پشتتەوە نووساوە، بۆچی ئەمسەودا باشە ناکەی و خۆت و ماڵ و مناڵت لە رووت و قووتی و برسیەتی‌ڕزگار ناکەی؟ عەبە شۆڕای پیاوماقووڵ و کوێخای دێیەکەمان کە لەشانی شەمە دانیشتبوو، بڕێکی سمت و نێوڕان و نێوگەڵی خوراند، ڕووی‌کردە بابم و گوتی: مامـە شـەمـە ئـەم پیاوانـە لەسەر قسەی تۆ ڕاوەستاون.نازانم تەگبیرت لەگەڵ کەس کردووە یان نا؟ ئیدی منگە منگی ناوێ،وەڵامێکی ڕاستەوخۆیان دەوە. هێشتا قسەی عەبە شۆڕا تەواو نەببوو،یەکێ لە مشتەرییەکان هەڵیدایە و گوتی: مامە شەمـە! ئێمـە لـەسـەر قسەی‌خۆمان سوورین! بـە هـەزار تمـەن مشـتەری ڕەخشـین. مامـە شـەمـە لەسەرەخۆ مژێکی قووڵی لە جگەرەکەی دا، بە دەم کۆخەوە تفێکی زۆری‌بەسەر مشتەریدا پرژاند و بێ سێ و دوو گوتی: بەم پووڵانە فرۆشـی نیـە ونایفرۆشـم. ئەسپێکی لە ناوچەی قەرەلەری کاولبوو هەزار تمەن بکات لـەموکوریـان پـازدە هەزار و شازدە هەزاریش دەکا! شەمە ئـەوەنـدەی گـوت وهـەسـتا سـەر پـێ. پێچەکەی لار دانا، لووتی هەڵێنا و بەرەو دەرکی‌مزگەوت چوو. هەرام کرد: بابە بیدە، پووڵی باشیان داوە. خەڵکینەمەیەڵن بڕوا، یەکیان خەن. کوێخا و خەڵک بە تێکڕا تکایان لێکرد،بەڵام جوابی کەسـی نـەداوە و لـە مزگـەوت دەرکـەوت. مزگەوت چۆڵ کراو،منیش بەرەو ماڵ چوومەوە. بە خودای نەیدەبڕیەوە. دەبایە فجەم پێبکات! دیسانەکەش خەیاڵ پڵاو خستبوویە وڕێنـە کـردن: «زسـتان لـەتـەواو بوونـە و، ڕووڕەشـی بـە ڕەژی مـاوە. چـەنـد ڕۆژێـک لـە پـاش نـەورۆزوەرێـدەکـەویـن. لـە دۆڵـە درێـژەوە دەڕۆیـن. پـاش دۆڵـە درێـژ

دەگەینەمێرگەشین. لەسەر کانیەکەی مێرگـەشـین پارووپـەک نـان و پـەنـیر دەخوێن‌و، وەڕێدەکەوینەوە. وردیلەکان، بـە نـۆرە سـواری رەخشـتان دەکـەم. لـەسـەرکـەل و پـەلـەکـەتـان دادەنـێم. لـە پـاش ملـە و تـیرەگـی هـەبـاس ئاوەژووی‌دەشتەپان دەبین. لەو سەری دەشتە پان دەگـەینـە دۆڵـی مـەحـاڵ. دۆڵی‌مەحاڵی چی؟ هەمووی شیناوەرد و سەوزەڵانە. پڕە لە جەگەن و کانی وگژ و گیا و دار و گوڵ. دۆڵی مەحاڵ سنووری موکوریان وقەرەلەرە.شەوێک لەسەر ئەستێرە گەورەی دۆڵی مەحاڵ لە چارداخی شوانەکاندادەمێنینەوە. رۆژی دوایی سبەینێ زوو لە گەرد و گوڵی بەیانداوەڕێدەکەوین و بۆ نیوەڕۆ دەگەینە هـەوەڵ دێی موکوریان. ئاخ... ئاخ‌موکوریان - مەڵبەنـدی شـێران و بـاب و بـاپیران - بڵێی جارێکی دیکەبتبێنمەوە؟» لە وڕینە نـەدەوێسـتا. نـەشـیدەزانی گوێیـان داوەتێ یان نا؟هـەر بـۆ خـۆی دەیڕسـت و دەیڕسـت! لـە داخـان هـەر خـۆم دەخواردەوە، لێوەکرۆژەم دەکرد و جووڵە جووڵم بوو. ئاخری خۆم بۆ ڕانەگیرا و، بە بێشەرمـی‌یـەوە گـوتم: جـڕت... هـەرچـی مـەڕو گـاڕانی قـەرەلـەر دەڕی بەموکوریانەکەت! دەستی دا دارێکی هەڵگرت و هەڕای کردمـێ. منـیش‌قـوت بوومەوە و گوڕاندم: دەتەوێ لێم دەی؟ بـە منالـم دەزانی؟ وەڵڵا پـەل‌بزێـوی بیرازت دەکەم. بەرەو پاش گەڕاوە، دارەکەی حەوادا، کۆڵێکی‌تف و بەڵغەم کردە سەر عەرز و گوتی: وەڵڵا تۆ زۆڵی! بیـژوو تـۆ لـە مـن نی!دەنـا لـە رووی مـن وەرنەدەگەڕای. بەرەو تەویلە و تیماری رەخش‌خوشەی کرد و رۆیـی. ئـاخ کـە بیری لێدەکەمەوە... ئاور دەگـرم. دوو سـێرۆژێکی بـۆ شـەوی نـەورۆز مـابوو. رەخش هێندە بە کەیف هاتبووەتگوت جوانەگای دابەستەیە. پەلی بۆ ئاسمـان داویشـت، چـەپۆکـانی‌دەکـرد، بـە کـۆڕژنی رەخـش پیـاو زەنـدەقـی دەچـوو. بەرەبەیانێک بە دەنگی‌حیلەی رەخش لە خەو ڕاپەڕیم. چوومە بـەر دەربیجـەی ژوورەکەم وتەماشای حەوشەم کرد. شەمەی بابم فانۆس بـە دەسـتەوە دەچـوو بۆتەویلە. دەرکی تەویلەی کردەوە و چووە ژوورێ. رەخش نەدەسـرەوت،سمـی دەکوتا و دەیحیلاند. لە پڕ هاواری بابم هەستا. یۆسفیش وەخەبـەرهـاتبوو. بـە جووت دەرپەڕین و خۆمان بە تەویلە داکرد.. ئاخ... بـاوکم لـەخـوێنی خۆیـدا دەتلاوە. تا گەیشتینە سەری، جووڵەی لێ بڕا. نە ئەمرۆمردبوو نە پار. رەخـش کەفی هەڵخڕاند، دەهات و دەچوو و دەیحیلاند.یۆسف سەری ناسەر دڵی باوکم و هەستی ڕاگرت. زۆر زوو هەستاوە، بەچەپۆک بەسەری خۆیـدادا. بـە بانـگ و

سەڵاڵە کۆڕی گریانمـان دا. دایـک وخوشـک و دەرو جـیران تێـڕژان. یۆسـف هەوساری ملی رەخشی لە گۆڵمێخ کردەوە و رووی کردە من: خالید! ئاگەداری دایکم و ئەو منداڵانە بە.دەیبەم مەیدانی پێدەگرم. تاکوو نەیپسێنم و نەیتۆپێنم ناگەڕێمەوە.لغاوی رەخشی کێشاو لە تـەویلـە دەرکـەوت. نـازانم بـۆچی دڵـم داکـەوت وبـە دووی رەخـش و یۆسـفدا دەرکـەوتم. هێشـتا ئـەسـتێرە بـە ئاسمانەوەمابوو. نەرمەبایەکـی فێنـک کولـمەکـانمی لاوانـدەوە. بـەرەو پشـت ماڵان‌رامکرد. سروشت گەپی بە مردنی شەمەی باوکم دەهات. یۆسف بەسواری رەخش دەهات و دەچوو. دەردەکەوت و ون دەبۆوە. وەک‌تێسکەی تفەنـگ بـە نێوان عەرز و ئاسماندا دەفڕی. دەبێ بڵێی ئاسکەسلی دەشتی بەگێـڕ بـوو یـان ماسیی زەریای نیل بوو؟ بە خودای هیچپیان‌نەبوو، کـێ برکێـی مـان و مـردنی یۆسف و رەخش بوو. هەی لەو شۆڕەسـوارەی سـەرپشـتی رەخـش، وەی لـەو جوانچاکەی بەرەو هەورو ئاسمانو ئەستێران دەفڕێ. کاکۆڵـی یۆسـف و یاڵـی رەخش بە دەم بای دەمەوبەیانەوە کەروێشکەیان دەکرد. لە بەرز و نزمی دەوری دێدا بە چوار ناڵدەفڕین. خەڵکی دێ بەشێکی لەسـەر تـەرمـی بـاوکم و چـوار بەشی لەسەیرانی غارێن و رمبازێنی یۆسـف و رەخـش بـوون. وەک تاکـەداری سەردوندێک لە جێی خۆم دەلەرزیم و دەمڕوانیە ئەم غارێن و رمبازێنە. هەوازۆر رون داگەڕابوو. هەوەڵ گزینکەکان دەرکەوتبوون و ئاسۆ خوێناویبـوو. لـە پـڕ گێژەڵووکە بوو یان گەردەلوول یان تەپ و تۆزی ئەم رمبازێنە،هەستاو هەڵیکرد. سووڕاو خولی خوارد و لە یۆسف و رەخش هاڵا!حەتمەن تۆز و خۆڵ لە چاویان رۆچوو و نەیانتوانی هیچ کوێ ببینن،بۆیە لە پڕ سم و پەلی رەخش تێکهاڵا، سەر سمی داو لاتراسکەی بەسـتو ئـەسـپ و سـوار وەک تـاژی و نـێچیر، گـلان! ئەڵڵایەکی تێکڕا و گشتی لەخەڵکەوە هەستا و هەمووان پێکەوە رایان کردە سەر یۆسف و رەخش.تاکوو گەیشتینە پێشێ، رەخش هەستابۆوە سەر پـێ و پـڕ بـە گەروودەیحیلاند، سمکۆڵی دەکوتا و چەپۆکانی دەکرد. یۆسف لە خوێنی‌سەری شەقار بەستە و شکاویدا گەوزابوو. جووڵەی نەدەکرد. خـوێن لـەدەم و لـووتو کونە گوێچکەکانیەوە شۆڕاوگەی بەستبوو. هەناسەی‌نەدەکێشـا، تـەواو ببـوو... تەواو... مردبوو. عەبە شۆڕا گوێی ناسە سەردڵـی یۆسـف و هـەسـتی راگـرت. لەگەڵکوو هەستاوە سەر پێ، چەشنی‌هەوری بـەهـار بـە دەنـگ گرمانـدی، بـە فرمێسک باراندی و بە چەپۆک‌بەسەری خۆیدا کوتـا و هـاواری کـرد: ئـەوە لـە

کوێی مامە شەمەیماڵکاولی ڕەنج بە خەسار؟ ئەوە لە کوێن دایک و خوشکی یۆسفیجوانەمەرگ؟ ئەرێ خەڵکینە ئەوە بۆ نایکەنە شینگێڕی و قوڕ پێوان؟ئەوە بۆچی کەس یەخە دانادڕێ و قوڕ بەسەردا ناکات؟ دەنگی شین وگرینی ورد و درشتی خەڵکی هەستا. بەڵام من؟ عەبەسابووم، وەکرمبێک لە بن سەری یۆسف چەقیبووم و متەقم لێوە نەدەهات. لە ناکاوچاوم بە دایکم و خوشکەکانم کەوت. خۆیان بەسەر تەرمی سارد وسڕی یۆسفدا گێڕا. دەمیان نا نێو دەمی. ماچیان کرد و بە زمان خوێنیدەم و ڕوومەتیان لستەوە. پاش قەدەرێک دایکم هەستا سەر پێ. دەستییۆسفی کێشا و هاواری کرد:

هەستە ڕۆڵە هەستە! ئەوە بووکی سوورت بۆ هات، بووک دابەزیوە.بڕۆ پێشێ و بە خێرهاتنی بکە. هانێ ئەو شووشە عەترە. عەتری پێدابکە. دایکم دەستی یۆسفی بەردا و ڕووی کردە خەڵک و قیژاندی: ئەوەبۆ چەپڵە لێنادەن؟ بۆ هەڵناپەڕن؟ ئەمڕۆ چەپلە لێنەدەن و هەڵنەپەڕن،ئەی بۆ کەنگێی هەڵدەگرن؟ دایکم ئەوەی گوت و هەشاولی بردە عەبەشۆڕاکە فرمێسکی دەڕشت و سەبیلەی دەکێشا. دایکم یەخەیعەبەشۆڕای گرت و ڕایوەشاند و بەسەریدا قیژاندی: لۆتی عەبە ئەوەبۆچی ئەو زوڕنایە لێنادەی؟... لە پاش ئیستێک یەخەی ئەوی بەردا وبەرۆکی کراسەکەی خۆی دادڕی. لەچکەی لەسەری خۆی کردەوە، بەدەستیەوە گرت و هەڵیسووڕاند و دەستی کرد بە هەڵپەڕین. بە دەوریتەرمی یۆسفدا سەمای دەکرد و گۆرانی دەگوت. شین و شەپۆڕی خەڵکبە کۆڕ هەستا. هەموو خەڵک بە کۆڕ و بە کوڵ دەگریان. دایکیشم هەرواسەمای دەکرد و بە نێویاندا دەهات و دەچوو. لە ناکاو کۆڕژنی ڕەخشوەک هەورە برووسکە هەستا. ڕەخش بە حیلاندن و جووتە هاویشتن وچەپۆکان بەرەو شاخەکەی شانی دێ ڕۆیی. بە ڕمبازێن فڕی و ڕۆیی تا لەچاو ون بوو، کەس وەدووی نەکەوت، بەرە بەرە مژێکی پتەو بەسەرمانداکشا. هەموو کەوتینە نێو مژێکی خەستەوە. هەموو لێک ون بووین! بەتەنیا لە نێو مژدا ڕامدەکرد. یۆسف و باوکم بە شوێن ڕەخشەوە بوون!دایکم پێشاو پڕی دەدانەوە. مناڵە وردەکان کایان بەسەر دادەباری،یۆنجەیان بە کۆڵەوە بوو، جۆیان لە دەست دەڕژا. هەموو پێکگەیشتن وتێکهاڵان. دەستی یەکتریان گرت. بە شوێن ڕەخشدا ڕۆیشتن و لە چاوون بوون. بەڵام دەنگی باوکم دەهاتە گوێم، بەسەر ڕەخشیدا هەڵدەگوت.خەونی دەدی. خەیاڵ پڵاوی دەکرد: «ڕەخشە ڕەخش... بەرەوموکوریان

دەگەڕێینەوە... ڕەخشی ڕۆستەمیش هەر ئاوا بووە. لە منتـان کـەوێ بـا بـزانم چۆنی خزمەت دەکەن... ڕۆڵە خالید ماڵەکـەی مـن ویۆسـف گـەسـک دە... ڕەخش بەرە لە تەویلە تاقەتی کە...» ئـاخ دەسـتهـەڵـناگرێ. تـا نـەمکـوژێ دەسبەردار نابێ! فججەم پێدەکات.چارەنووسمـە و دەبـێ بیکێشـم! بیکێشـم! بیکێشم!

* * *

زاخەیەک لە پاڵ زاخەکانی دیکە

١ـ ورێنە

گەڵاشینەکان لە روانگەمدا لە حەواوە بەردەینەوە. لە هەموو جوانترئەو حەوت گەڵا شینەن کە لەسەر عەرز کەوتوونە و لێ دادەگرن! بەهەموو هێز و توانای خۆم بەرەو گەڵاکان رادەکەم. رایان دەکەمێ هەڵیان‌گرمەوە. دەگەمە سەریان و دەستەکانم بۆ هەڵگرتنەوەیان درێژ دەکەم.دەستەکان دەیانگەنێ و نایانگەنێ! لە نەکاو دەنگی حەوت گوللەهەڵدەستێ! گوللەکان بە بن گوێمدا ویزەیان دێت و تێپەڕ دەبن. لەحاندی خۆم دەچەقم! ئەژنۆم دەشکێ، رەنگ بە روخسارمەوە نامێنێ.لە پڕ کابرایەک لەبەر دەمم قوت دەبێتەوە! بزەیەک لەسەر لێوەکانیەتی وپێم‌پێدەکەنێ! پرسیار دەکا: «زۆرت پێ جوانن؟ زۆرت خۆش دەوێن؟پێت خۆشە هی تۆ بن! دەت‌دەمێ، لەمانە جوانتر و رازاوەتریشت‌دەدەمێ! بەڵام مەرجی هەیە، بۆ گەیشتن بەمانە دەبێ حەوڵ بدەی وتێبکۆشی، بە زەحمەت کێشان و ئارەق رشتن دەبێت. دە هانێ ئەم‌گەڵاشینە بگرە، برۆ بەستەیەک جگەرە و نۆشابەیەکم بۆ بێنە، هەرچی‌مایەوە بۆ خۆت.» کابرا دەم خێچ و خوار و ناشیرینە! گەڵاکان لەسەرزەوی هەڵدەگرێتەوە بۆ خۆی. مۆرەیەکی لێدەکەم و پوڵەکەی لێوەرناگرم، بەرەو ژوورەکەی خۆم دەگەڕێمەوە، پشووم سوار بووە، کۆخەزۆری بۆ هێناوم، دەکۆخم، حەوت جاری رەبەق . بەسەر ئەژنۆکانمدائەچەمێمەوە. بە دەوری خۆمدا دەخولێمەوە، هەروەها دەکۆخم، لە پرچاو دەبرمە بەردەمی خۆم، خوێن، خوێن، حەوت دڵۆپ خوێنی سوورو گەش تەختی زەویەکەی رازاندۆتەوە! چاو لە دڵۆپە خوێنەکان‌دەبرم، لە هەوەڵەوە سوور و گەش بوون، ئەوا خەریکە رەش دادەگەڕێن.بوونەتە حەوت دڵۆپ خوێنی رەش و پڕ لە کێم و زووخاو. دڵم لە ژێرپرادێت و دەرشێمەوە، بە کۆخە کۆخ بەرەو نێو ژوور و سەرجێ و بانەکەم‌رادەکەم. لەسەر جێ و بان هاوار دەکەم، هاوار دەکەم: دەرمانەکانم

بۆبێنن؛ کەس بە دەنگمەوە نایە. ڕەنگە گوێیان لێنەبێ، گوێشیان لێ بێت،خۆیان کەڕ دەکەن! دیسان کۆخە و پەرۆش زۆری هێنـا. دەکـۆخم، پـەرۆش‌دەکـەم. کۆخە، پەرۆش، حەوت جاری ڕەبەق . چـاوم بـە لێفـەی سـەرجـێ وبانـەکـەم دەکەوێت. خوێناوی بووە. حەوت دڵۆپ خوێن تێکەڵ چلک وچەپەڵی لێفەکـە بووە. دڵۆپە خوێنەکان دەستی یەک دەگرن و بە دەوری‌مندا هەڵدەپەڕن، سەما دەکـەن، ڕەش بـەڵـەکیـان گرتـووە. دیـلان دەگێـڕن،هـەمـوو کیـژ و کـوڕە جەحێڵەکانی جیرانی خۆمانن، دەیانناسمەوە. من‌دەکۆخم و دەڕشێمەوە، کەچی ئەوان شایی لە دڵیان دەگەڕێ. پللەتەقاندن و گۆرانی گوتنیانە و سەما دەکەن. دەزانم دیسانەوەش ڕابە سەرچۆپی گرتووە. بۆیە گوێی لە دەنگی من نیە. دیلان بە دەوری مندا خول‌دەخوات! دەبێ شایی و زەماوەندی ماڵی کێ بێت؟ داخـۆم بووک بۆ کێدابەزێنن؟ من هەروا دەکۆخم و دیلانەکە هەروا بە دەوری مندا دێ ودەچێ. ئەوا هاتنەوە بەرچاوم، ڕابە سەرچۆپی گرتووە، قاقا و پێکەنین‌لـە دەم و لێوی نابێتەوە. هەموویان پێدەکەنن، هەموویان قاقا لێدەدەن،کۆخە لێم ناگەڕێ، پشووم سوار بووە. کۆخە، پەرۆش، کۆخە، هاواردەکەم: دایە دایە! ڕابەی دایکـم دەرگا دەکاتەوە، دێتە ژووری. هەناسکەهەناسکی دێ، ئارەقەی کردووە، ڕەنگی ڕوخساری سوور داگەڕاوە.دەرمانەکانی بە دەستەوەیە، کەنگـێ دەسـتی دانـێ؟ سەری لابردن وئیسکان و کەوچکـی دۆزیـەوە. دەرمـان بـە دوای دەرمانـا بـە گەرووم‌دادەکا. حەوت دەرمانن! یەک لە یەک تاڵتر و بۆگەنتر و پیستر. دایکـم بەپەلە دەرمانەکان ئاوقای گەرووم دەکات و بە هەڵە داوان دەگەڕێتەوە بۆژووری ئارایشگاکەی خـۆی. دەرمـان بـەرە بـەرە کـار دەکـەن. سـەرم‌دەسـووڕێتەوە! کەڕاکەی سەرم بادەکا! دەماسێ و وەگێژ دەکەوێ، گشت‌لەشم دەکەوێتە بـاوە خولێ! باوەخولێ زۆر ناخۆشە. دڵم لە ژێرڕا دێ،چاوم ڕەشکەو پێشکە دەکـەن. ئۆخەیش باوەخولێ چەند خۆشە! لەباوەخولێدا کەس وەک مـن نایـەتـەوە. لـە دەرس و مەدرەسەشدا هەروازیرەکم! تەماشای ئەوە مەکـەن کـوڕە فـەقـیرم و لیباسەکانم بە قەدرایی‌لیباسی خەسرەو و ئەشکان و مەنوچێر تازە و جوان نیە! لە دەرساهیچیان وەک من نایەنەوە. نمرەکانم هەمووی بیستە! شاگرد هەوەڵم. بـەزۆرەبـانیش دەیـان‌خـەم! بـە شـەڕیـش دەروەسـتم نایـەن! ئـەلحانـەکـە زەنگی‌وەرزشە، کەس لـە تـۆپێن و بـاوە خولـێ دا وەک مـن نایـەتـەوە! ئـەوە کێبەرکێی باوەخولێیە! دەخولێمەوە! دەستەکانم بوون بە چوار! بـە شـەش،بـە

حەوت! سەرم بووە بە سێ، بە پێنج بە حەوت! لاقەکانم چوارن،شەشن، حەوتن! هەموویان سوورِ دەخۆن و دەخولێنەوە. سەرم سوورِدەخوا، دڵم لـە ژێـرڕا دێ. حەوت جار دەکۆخم و حەوت کەڕەتدەرِشێمەوە! حەوت قڵپ خوێن، خـوێنی سوور و گەش! نا ناخوێنیڕەش و پڕ کێم و زووخاو!

لە تاریک و نووتەکی ئەم شەوە رەشەدا دەبێ بچمە سەربـانی مالـیحـاجی رەحمان و کۆترە هەڵفڕیوەکەم بگرمەوە! لەسەر دوو نەهۆمەکەیماڵـی حـاجی رەحمانەوە بەر دەبمەوە! یەکسەر بۆ نێو بیرەرەش و تەنگ وتیوارەکـە! سـەرەو نەخوون هەر بەرەو خوار دەڕۆم! هـەر دەڕۆم و ناگـەمـە بـنبـیرەکـە؛ دڵیشـم بەربۆتەوە! سەریشم بەر بۆتەوە. جیا جیا بەربوونەتەوە!دڵ و سەر و لەشـم جیـا جیا بەربوونەتەوە. بە بیرەکەدا هەر دەڕۆینە خوار،بەڵام ناگەینە بن بیرەکە. ئـاو لە دڵمەوە هەڵدەقوڵێ! بە گەرووم دا دێت ولە دەممەوە شۆڕاوگەی بـەسـتووە. من و لەش و سەر و دڵم هـەروا بـەبـیرەکـەدا دەچینـە خـوار. لـەم تاریکاییـە دەترسم. ئەی بۆچ لە بـن نایـە؟بـۆچی ناگـەینـە خـوارێ. بـۆچی کـەس نیـە بمگرێتەوە! کەس نیە، کەس نیە.حەوت سەعـات، حـەوت سـاڵ، یـان حـەوت سەدە بەرەشایی و تەنگ وتیواری بیرەکەدا دەڕۆمە خوارێ! حەوت ساڵی رەبەق شاگرد هەوەڵبووم! ساڵی حەوتەم گەڵاکانم دێت! دیتم گەڵاکان لە دارەکە بەر دەبنـەوە.گـەڵـاکان زۆر جـوان و رازاوە بـوون. سـەرنجیـان راکێشـام! دڵـیان رفاندم!وەدوویان کەوتم. هەموو کارێکیـان پـێ دەکـرا! لـە مـەدرەسـەدا، لـە مامۆستادەپرسم چۆن دەبمـە خـاوەنی گـەڵاشـینەکـان؟ چـۆن ژوورێکـی پـڕ لـەوانـەمدەبێـت؟ دەڵـێ: بـە خوێنـدن کـوڕم، بـە خوێنـدن. ئاخـە مامۆسـتا خوێندنیچی؟ ئەوە نیە حەوت ساڵی رەبەقە شاگرد هەوەڵم و گەڵایەکم نیە؟ نا ناتۆ پێم ناڵێی! هەر رەوانەی خوێندنم دەکەی. لە شەقام و بـازاڕیباژێـڕەکـەدا دێم و دەچم. تۆ خودا کاکە تۆ پێمبڵێ، چۆن دیـوەخـانێکیپڕپـڕم دەبیـت! بـە خودای ئەم برادەرە راست دەکات. بە قسـەی دەکـەم.کتێبـەکـە حـەوت جـار دەخوێنمەوە، حەوت جێ دەچم، لە حەوت دەرکئەدەم! حەوت مانـگ چیـە؟؟ حەوت کەڕەت، حەوت ساڵیش بێت،دەچم. جاخۆ ئەگەر گەڵاشینەکانم هەبـێ چیم نابێت؟ بەڵام حەوت گەڵاچیە، حەوت هەزاریشم دەبێـت! حـەوت ژووری پڕیشم دەبێت!

ئەی دونیا بۆ وا تاریکە؟ بۆچ کەس بە دیارەوە نیە. ئەم دووکەڵەخەریکە دەمخنکێنێ! دیسان کۆخە، کۆخە هەشاوڵی هێناوە. ئەرێکۆخەیە یان دەنگی تەیارەیە؟ بڵێی دەنگی تۆپ و خومپارە نەبێت؟ تۆخودا گوێ بگرن. دەنگی تەیارە و تۆپ و خومپارەیە. تەماشای کەنئاگر! دووکەڵ! هەور! تەم و مژ!!! ئیدی چاو چاو نابینێ، بەڵام گوێم لێیە. دەنگی کۆخە و تۆپ و تەیارە تێکەڵ بووە.

عەلی! عەلی لە کوێی؟ چت لێهات؟ بۆچ دیار نیت!! ئەحمەد وهەمزە و حەسەنیش دیار نین. دایکم و حەمە و منداڵەکانی دیکەش دیارنین. هەر گوللەیە و دێتە خوار. وەک گەڵای دار، چەشنی خیز و خۆڵیچۆمی! حەوت کەس بووین. بە منەوە حەوت، ئەی چییان لێهات؟کەس ئاگای لە کەس نیە، کەس نەماوە، ئاخ ئەوا دیسانەکەش کەوتمەبیرەرەش و تەنگ و تیوارەکەی پشت ماڵی حاجی رەحمانەوە!

بە تەنێ تێکەوتووم! لە بیرەکەدا دەڕۆمە خوار. خۆم بە جیا، لەش وسەر و دڵم بە جیا بەربووینەتەوە! سەرم لە گێژەوە دێت. ئاو لە دڵمەوەهەڵدەقوڵێت. بە گەرووم دا دێت و لە دەممەوە دەڕژێتە دەرێ! بەڵام ئاونیە! ئاو کوانێ رەشە! کوانی سوورە؟ ئەوە خوێنە. حەوت دڵۆپ خوێنیسوور، نا، نا خوێنی رەش. لە پڕ بە سەرەوە، بە ملەوە، سەرەو خوار، تەق بە بن بیرەکەدا دەکەوم! لەت لەت و کوت کوت دەبم! دەبمە حەوتکوت. کوێم نەشکاوە؟ کوێم ساخە؟ تاقە جارێک نەکەوتم، حەوتجاری رەبەق بوو، لە حەوت جێگە کەوتم! ئاخ بۆچ چوومە مەدرەسە؟بۆچ لە مەدرەسە چوومە دەرێ؟ بۆچی چاوم لە گەڵاکان دەبڕی؟ خۆم بەخۆمم کرد یان پێیان کردم؟ بۆچی گەڵاکان دڵیان لێ رفاندم؟ بۆچ لە هەرکەس و ناکەس نزیک دەبوومەوە؟ بۆ لێمدەپرسین، چۆن دەتوانم دیوێکمگەڵای شین هەبێ؟ بۆچی رێگەی حەوت ساڵم پێ رێگەی حەوتدەققە بوو؟ بیکێشە، کاوە بیکێشە! خۆت بە خۆتت کرد. مریشک بۆخۆی خۆڵ بەسەر خۆیدا نەکات، کەس خۆڵی بەسەردا ناکات.

رۆژی حەوت کەرەت دەکەوم و هەڵدەستمەوە، دەخەوم و رادەپەرم،دەمرم و زیندوو دەبمەوە! هەموو رۆژێ حەوت سەتڵ خوێن لە حەوشە،لە ژوورەکەم، لە نێو جێ و بانەکەم لە دڵمەوە هەڵدەقوڵێ. خوێن حەوتلایەنم دادەگرێ! ئاخ ئەم حەوت دڵۆپە خوێنە، ئەو حەوت گەڵا گڵاوانە،ئەم حەوت دیلان گێڕ و چۆپی

گرانه، ئەم حەوت دەهـۆڵ و زوڕنایـەرەوانـەی کـوێم دەکـەن؟ لـە کـام گـۆڕدا دەمنێژن؟ لە کام قسنم دەهاون!!!ئەی هاوار کۆخە، پەرۆش، کۆخە، هاوار دڵـم هەڵقەندرا، ئاخ دڵم لەدەممەوە...! چاوم کوێر...! گوێم دڕا! ئاخ هاوار... دایە... دایە...رابەگیان! رابە... رووناک، رووناک. کەس گوێی لێ نیـە. گوێشـیان لـێ بێـت،نایـەن! سـەد خۆزیـا حـەمـە بێتـەوە!!! ئـەگـەر حـەمـە بێتـەوە بـۆی دەگێڕمەوە،هەموو شـتێکی بـۆ دەگێڕمـەوە، پێـیدەڵـێم مـانگی رەشـەمـەیـە، گریمانزستانیش تـەواو نـەبووبێـت، رەشـەمـە مـانگی دەمـەو بـەهـارە. دەبـا بڕۆین،بڕۆینـەوە بـۆ دێ، بـۆ گونـدەکـەی خۆمـان. رابـەمـان نـاوێ. ئـەویـش ئێمەیناوێت. هەمیشە ژوورەکـەی پـڕە لـە سـەگ و ڕێـوی و پشـیلە. دیـلان دەکەن،شایی و گۆوەند و سەمـا و زەمـاوەنـد سـاز دەکـەن. رابـە سـەرچـۆپی دەگرێ،پل لێ ئەدات و سەما دەکات!! ئاخ ئاخ خـۆ ئـەوە دیسـان کـەوتمـەوە نێوبیرەکەی خوارماڵی حاجی رەحمان! خوایە ئەم بیرە چەنێ تاریک وتنۆکـە؟ چەندە رەش و بێ بنە. بنەکەی پڕ لە خوێنە. حەوت دڵۆپی تەواو!هەر دڵۆپەی پڕ بە حەساری‌ک! پڕ بە ژوورێک! پیاو تێیدا دەخنکێ.وشیار بن، من لام روونـە تێیدا دەخنکێم، ئێوە لێی دوورکەونەوە. ززۆرتتاریک و تتەنگ و تتیـوارە. ووشیار ببن تێـیی ی نـەکـەون! تێـیکـەوننن دەخنکـێننن. ئـاخخخ بـۆ دەسـتێک دددەرم بێنێتـەوە. وەوەهـۆیحـەمـەگیـان. نن لـە کـوێی؟ لـە کوێیی ی؟ بابەگیان، حەمەگیان، ننن لەکوێی؟ لە... کوێ... ی...ی...

٢ - بالۆرە

دراوسێکان، حاجیرەحمان شەرمەزارتانم، سەرتان دێشێنم. هەوەڵـتا سـەر گەڵاشینەکان کردیان! حەوت گەڵای شین لە گیرفانی کوێخاشەریفەوە سەریان کێشا بووە دەرێ. چاویان لێ دائەگرتم! کوێخاشەریف جار و بـار زۆر خۆمانـە و ئاسایی خۆی بە حەساری ماڵەکەمائەکرد و هەرای ئەکردمێ: «حەمە، لە کوێی حەمە؟ زووکە برۆ بۆ ئاشیخـدر. ئاشـەکـەی شـکاوە، خـەڵـک و ئـارد ماتڵـن، چاوەنواڕی تۆن ئاشەکەوەکار خەیتەوە!» کوێخای گوندەکەمان بوو، نەدەکرا بـە قسەی نەکەم! بەتایبەت ئەو گەڵاشـینانەی دەیهاویشـتە گیرفانمـەوە دەمـی ئەبەستم!

کەوتمە جەغزی جادووی گەڵاشینەکانەوە. ئەو کارانەی پێیان‌جێبەجێ ئەبوو بەری چاوی گرتم! ئەقڵی لێسەنـدم. دەوری ئاشـی ئاو،ئـاش وەسـتای حـەوت ئاشان بووم. دەوری ئاشی ئاوریش کە بەسەرچوو، رابە و رووناک هەڵیان پێچامماڵمان بێتە شار، لە ناخما بە خۆمئـەگـوت: «لـە دێ ئـەڕۆم و ئـەچمـە شـار، وەستایەتی ماتۆڕی کوورەخانەئەزانم. وەستایەتی هەموو کورەکان ئەگرمە دەس! بە حەقت دەس و لاق ئەکەومە کار. زۆری پێ ناچێ ئەبمە خـاوەنی کۆمایـەک لەم گەڵاشینانە!ئاخ گەلحۆ بە خەیاڵ نابێ بە ماڵ؟ چ خەیاڵ پڵاوێک؟ چەنێـک زوو لەمخەونە راپەڕیم.»

ئەوە کاوەیە ئەناڵێنێ. کاوەگیان! هاین لە ماڵ خۆمان! لە ناو جێ وبانەکەی خۆتا راکشاوی. دەوران دەوری دەم و لێوت کەف و خوێن‌دایگرتووە. ئەم کەف و تف و لیکە خوێناویە بۆ ناو سنگ و ملت‌شۆڕاوگەیان بەستووە. دەبێ چـەنێکـت هاوار کردبێ؟ ئاخۆ چەنێک‌داوای حەب و شەربەتت کردبێ؟ دەک کوێراییم دایە کەس بە هاوارتەوەنەهاتووە.

ئەی من ئەم گشتە هەوڵ و تەقەلایە بۆ ئەدەم؟ بۆ کێ؟ بۆچی!کاوەگیان هەر ئەناڵێنێ و هیچ ناڵێ. رۆڵە چیت دەمـێ؟ چـت ئـەوێ؟ ئـەواڵـە ژوور سـەرت دانیشتووم، ئەی بۆچ داوای هیچ ناکەی؟ ئەوا لەبەرخۆتەوە کەوتیە وڕینە. لەگەڵ کێتە؟ چی ئەڵێی؟ ئەرێ ئەرێ باسی رابەمبۆ ئەکەی. پێم‌ئەڵێی لە ئارایشگاکەی دا هەڵئەپەڕێ، پللە لێئەدات.سەما ئەکات. منیش ئەزانم رابە و میوانەکانی زوو بەزوو دابی قژ و پرچ وجل و بەرگیان ئەگۆڕن. کوڕە رۆڵە ئـەم قسـانە بـۆ کـێ ئەگێڕیتەوە؟ من خۆمئیمرۆ لە مەدرەسەی شاهۆ بووم، خۆم ئەم قسە و باسەم بۆ مامۆستاکەی‌شاهۆ گێڕایەوە! تۆ حەوتەیەکە ئەمەت زانیـوە، مـن حـەوت ساڵـە ئەمانەئەزانم! بەڵام چم لە دەس نایە. بەزیـوم! دەروەسـت و دەرەقـەتی نایـەم. تۆبەم ناساخیە کارت بەم قسانە نەبێت، چت لە دەس نایەت. خۆم حەوتساڵـە ئەیکێشم! هەمو شتێ ئەبینم، ئەزانم، بەڵام چی بکەم؟ ساڵی‌هەوەڵ زۆرم نەڕەو گوڕە کرد، فرە بۆڵە بوڵم کرد، سەد شەڕم لە تەکیا کرد،بەڵام رابە هینـدە دڕ و زووان درێژە دەروەستی نەهاتم و بەزیم. ئیتر لاڵ وبێدەنگ بووم. ئەم وسـکوتە بۆم بووەتە یاسا! لە کڵۆڵی خۆم! کاوەگیان‌تۆش چ مەڵێ! حەوات ئەداتە دەرێ. منیش لە تەک تۆدا فڕێ ئەدات،هـەر دووکمـان وێـڵ و دەربـەدەری کۆڵـان و هەندەران ئەکات!

دەرکی ماڵ بێ چرپە ئەکەمەوە. بێدەنگ و بە ئەسپایی ئەچمەژووری. بێهەست و خوست دەورێک بە حەسارەکەدا ئەدەم و ئەڕۆمەژوورەکەم دائەنیشم. بەشکوو برێک بحەسێمەوە. لە ژوورەکەی رابەوەدەنگی رابە و میوانەکانی دێت. نەواری هەڵپەڕکێیان خستووەتە سەرزەبت و دەنگی پێکەنین و جەفەنگیان دێت. ئەگەر لێیان ئەچیە ئەو دیوو لە رابەخان پرسیار ئەکەی: خانم شایی چیت لە دڵ ئەگەڕێ؟ ئەم بەزمو رەزمە چیە؟ بووک بۆ کاوە ئەڕازێننەوە؟ چاوت نابینێ جگەرگۆشەکەت دەمەو مەرگە. جواناو ئەڕێژێ و ئیمڕۆ و سبەی... لاڵ بم...کوێراییم دایە... مەرگ. تۆ دایک نیت؟ رەحم و دڵت نیە. کاوە کوڕی تۆنیە؟ ئەزانم دیسانیش چاو ئەقووچێنێ و دەم ئەکاتەوە...

ئاخ چی ئەڵێم؟ چ بکەم؟ هاوسێکان... حاجی رەحمان ئێوە گشتبرای ئەم دونیامن، برای قیامەتیشم بن! بەسەری ئێوە، حەوت ساڵ نا،حەفتا ساڵە ئەم کۆڵەبەردە باری سەرشانمە. لە ئاسن کێشان گرانتر وناخۆشترە! بارستایی ئەم ناڵەشکێنەیە خەم لە دڵم بارە. بەڵام چم لەدەس نایە. کوێراییم دایە پیاو نەماوە! رۆژگاری پیاو نیە. قەت بۆچیپشیلە مێرووپەک ئاوا بکات!

«تا لە دێ بووم رابە پێی ئەگوتم: حەمە نەهێڵی کۆیخا بزانێماندووی! لە نان خواردن ئەکەفین! خۆشم ئەمگوت ماندوونیم کوێخا!هەر ئەلحان لە ئاشەکەی خدر تێمەوە، شەوی رابردووش ئاشەکەیجافرم وەکار خستەوە، بەڵام ماندوونیم. تۆ برا گەورەی کوێخا! چیئەفەرمووی هام لە خزمەتتا! بۆ کوێ ئەفەرمووی وەڕێ کەوم. ئادەی رابەئەو پرێسکە نان و پەنیرەم بۆ ساز کە با وەڕێ کەوم. لە دڵما بە خۆمئەگوت: حەمە نەهێڵی بزانێ ماندووی! رزقی خۆت و منداڵەکانت ئەبڕێ!لە قسەی دەرنەچی! ئەم کابرایە پیاو ماقووڵی ئاواییە، دەم راستیئاغایە. وەدووی فەرمایشەکانی کەوە، راکە دەی راکە! حاجی رەحمانئەمبووری سەرت دێشێنم! دوێنیش وەک رۆژانیتر، ماوەیەکی زۆر لەژوور سەری کاوەوە دانیشتم. بە درێژانیی عەمرم ئەوەندە پەرۆش وخەفەتبار نەبووم. کاوەی چی؟ پەڕپووش! دە پانزە کیلۆ پێست وئێسکان! یەک لە ناکاو حاڵی گۆڕدرا. کەوتە وڕینە کردن و هەنیسک دان.هەنیسکی وای ئەدا، لەوانەبوو جەرگ و دڵی بێتە دەرێ. خوێنئەڕشایەوە، هاوارم کرد: رابە رابە! بگەیێ! دەواکان بێنە، کاوە لە دەسچوو. نەخێر خانم پێی نەئەکرا، کاریتری هەبوو! خۆی لێ کەڕ و نەبیسکرد. مێوان و مشتەری هەبوو، ئەوی پێویستتر بوو!

جیرانەکان، ئێوەش لە برا نزیکترن، دوور لە رووتان ژنان هاتبوون چاوو برۆیان بۆ هەڵگرێ.زوڵف و پرچ و قژیان بۆ برازێنێتــەوە! دەم و لێویـان بـۆ سـوور کـات. ئەم‌کارانە لە بوون و نەبوونی جگەرگۆشەکەی گرنگتر بوو! هەستام و کەوتمەماڵ پشکنین، بەشکوو دەواکان بدۆزمەوە. کاوە لە گیانەڵڵا دابوو. کەفی‌هەڵئەخڕاند. ورینەی ئەکرد. هەنیسکی وای ئەدا، لەوانەبوو دەفەی‌سنگی بدڕێ و سەری بـە هەنیسکەوە چەشنی بـەردی گۆچـەقـانی‌حـەوادرێ. بـە هـەڵـە داوان قـوژبن وقولینچکی ژوورەکانم پشکنی. ئەی‌خـوا هـاوار دڵ بریـنـدار و جـەرگ بـرژاوم نەکەی! هاوار خوایە! ئەم منالە بێسووچ و تاوانە هیچ لە دونیا و عەمری خـۆی خێر و خۆشی نەدیوە!زۆری پێ چوو تاکوو دەواکانم دۆزیەوە! پەیتا پەیتا هاواری رابە ورووناکم ئەکرد! بەڵـام بـە هاوارمـەوە نـەهـاتن. دەوام بـرد و گـەڕامـەوە بۆژوورەکەی کاوە. هەروا ورینەی ئەکرد. تەواوی بەسەرهاتی خۆی و منو رابەی ئەگێڕایەوە!! دەواکانم بە زۆر بە گەروویا کرد: «رۆڵە هەر ئەڵێ لـەبـیرەکـەی پشت ماڵەکەی حاجی رەحمان کەفتووی! نا نا رۆڵە لە بیر وچاڵاو نەکەفتووی! ئێرە ژوورەکەی خۆمانە، من حەمەم! حەمەی بابت.دەم بکەرەوە، ئەم حەبانەش بخۆ. هانێ ئاوی بەسەرا بخۆ! ئا ئەم‌کەوچکە شەربەتەیش هەڵقوڕێنە. چـی؟... بۆت قووت نادرێ! کاری‌حەسارێت نیە؟ نارۆم... نا... دڵنیابە نارۆم. ئەوە لە لات دائەنیشم.لێم‌ئەپرسی بۆ کوێ چووبووم؟ لە کـوێ بـووم؟ زۆرت هـاوار کـردووە وکەس بە دەنگتەوە نەهاتووە؟ ئاخۆ رۆڵە چ بکەم؟ قوڕی کوێ بەسـەر داکـەم؟ چۆن دەرنەکەوم و وەدووی کوێرەوەری نەکەوم؟ مەگەر بۆ کێی‌ئەکەم؟ هەر بـۆ ئێوە نیە؟ تۆ خوا دراوسێکان ئاوەها دەس وەسانم تەماشامەکەن؟ ئاش وەسـتای حەوت گوند بووم. ئێستاکەش وەستای حەوت‌کوورەخانەم. رۆژ و شەو ناسرەووم! هەدانادەم! ئەی لەبەر چی و بۆ کێ؟ئەدی جل و بەرگ و خەرج و خۆراکیان کێ ئەیکرێ؟ ئەدی شەربەت وحەب و دەرمان و دەرزی و دوکتۆریان بە پوولی کێ جێ بەجێ ئەکرێ؟

خۆ رابەخانم خوا نەکا قڕانێکی خۆی بۆ ئەم منالانە خـەرج بکـات. بـەخـوا بناغەی گشت ئەم نەهات و چارەڕەشیە رابەیە! تۆی تۆ، تۆ رابەخان!ئـەوا تـۆش ئێستاکە خۆت لێ بە پشتا خستووین! نامان‌ناسی! بەدی وخەراپەی تۆ ئاوقـای ئێمە بوو! ئێخەو بەرۆکی ئێمەی گرتـووە. ئـاخ‌رابـەخـان چـۆن ورد و درشـتی ئێمەت سەرشۆڕ کرد؟ بە بیانووی ژن وبووک رازاندنەوە! لەم ئارایشگایەدا چـت

نەکرد؟ چت نەکرد و چ ناکەی؟کوێربم دەورەی پیاو نەماوە! پیاویان خەساندووە! ئەگینا چۆن پشیلەمێرووەیەکی ئاواکەڵەگایی بکات؟ کوێراییم دایە بۆ تۆ کاوە، رۆڵە گوللەتبە دەم ئەگرتەوە. بە خۆت و پانزە ساڵ تەمەنەوە حەوت مانگ لەهۆردوو بووی. چەنێکیان تاریفی مەردئازاییت ئەکرد. جا تۆ ئاوا زەلیل‌نەبووایەی، رابەی دایکت چۆن ئەیتوانی ئاوامان بەسەر بێنێت؟!

حاجی رەحمان، دراوسێکان، رەببی قەت خراپەی کەس و کارتان بەچاو نەبینن، بە گوێ نەبیسن، ئاخ هەر لێ گەڕێین! لە مەدرەسەی شاهۆی‌کوڕە بچووکمەوە ئەنێرنە دوام، پێم‌ئەڵێن: مامە حەمە شاهۆی کوڕت‌دەرس ناخوێنێ! مەشق نانووسێ! موتاڵا ناکات! جگەرە ئەکێشێ! مامەحەمە بۆچ سەرپەرشتی ناکەی؟ خزم و کەس لێم رائەسپێرن: رووناک‌واچوو... رابە وابوو... بۆچ بەریان ناگری؟ ئەدی هەر ئەم رووناکە نەبووئەم گشتە بە هۆش و گۆش و ئەقڵدار بوو! شارێک بە ئاواتیەوە بوون. قسەلە گوێ و گوێ لە مشت بوو. ئەی بۆچ وای لێهات؟ حەوت مانگ بووکی‌ماڵان نەبوو! ئەوا حەوت مانگە تەڵاق دراوە! ئەم گشتە بەرگی سوور وشینە ئەگۆڕێت! رابە ئەیڕازێنێتەوە، کەس پێی ناڵێ کەرت بە چەن؟! پیاوحەز بە کوێری خۆی ئەکات، بە خراپی ماڵ و منالی ناکات. کوانێ من‌ئەوەندە گەورەیەکی خراپ بووم؟ بە خوا ئەم رۆژگارە رەشەم بە خەون وخەیاڵیشدا نەئەهات! تۆ خوا ئەمبوورن! سەرتان دەئێشێنم! ئەڵێن:نەهات باشە، قورتەکەی خراپە، ئەمە لە من رووی داوە! شارهاتنم لەچی‌بوو؟ ئارایشگا دانان بۆ رابەم لەچی بوو؟ خۆم کردم! کە دیم کاوەخەریکە ئەمرێ، رفاندم بۆ نەخۆشخانە. بە دوکتۆم گوت: کوڕە دوکتۆربۆ خاتری خوا بگەرە فریام! دەسم بە داوێنت! کەسم نیە، بێ کەسم! دنیاو دینم ئەم تفڵەیە؟ ئاوای تەماشا مەکە، هەیدە، هەژدە ساڵانەیە، لەمنالی سەر لانکە پاکترە! چی لە دنیا نەدیوە! دوکتۆر بۆ خاتری ئەوکەسەی خۆشت ئەوێ، دەرزییەک، دەرمانێک، چارەسەری کە. توا خواپێم‌مەڵێ: ئەدی هیچت لەدەس نایە! جا چۆن کاوە ئەمرێ؟ نا... نا...قەت وانیە! وانابێ! ئاخ قۆڵم بەردەن دانیشم! قورم بەسەر، پشتم شکا!ئەژنۆکانم ناتوانن رام گرن! کاوەگیان لەگەڵ تۆم، لەسەر تەختەکەی‌ئەتوێتەوە. وەک شۆقی چرایەک لە کزی بداو بەرەو کووژانەوە بچێ!وەک مۆم ئەتوێتەوە، کەم ئەکا! جا چۆن شێت و هار نەبم و وەشاخ و کێونەدەم! قسە بۆ تۆ ئەکەم دوکتۆر پشتم تێمەکە، مەڕۆ! بۆچ ئەڕۆی؟ کاکی‌نەخۆش بۆ تۆی ئەگێڕمەوە. قسە نەکەم

دڵم ئەتەقێ! فججە ئەکەم. گیانلەجێیەک سەخت دایە و دەرناچێ. ڕۆژی ئاوا ڕەشم بە خەوی تاڵیشەوانیش نەئەدی. لێقەومان و ئاوا؟ قەت بیرم بۆ ئەوە نەئەچووچارەڕەشی و نەهاتی ئاوەهام دەرک پێبگرن! حەجمێنم نەبوو، لەسەرخۆ ئەچووم و ئەهاتمەوە خۆ! سەرتان دەئێشێنم، ئەمبوورن! ئاگرم‌تێبەربوو! کاوە پشتی شکاندم. لە ژوورەکەیا ئەهاتم و ئەچووم. وڕینەم‌ئەکرد و قسەم ئەپەڕاند! ڕۆڵە کاوە بۆ وات کرد؟ بۆ وات بەسەر هات! منئاواتەخوازی دەرس خوێندنی تۆ بووم! بەم ئاواتەوە بووم ببیە دوکتۆر،مەهەندیس، مەعلم!

مەگەر هەر تۆ نەبووی بە نمرە هەوەڵ دەرئەچووی؟ کەمت نمرەیبیست ئەهێنایەوە؟ بۆ جارێکیتر کەوتەوە وڕینە؟ باسی تۆپ وخومپارە و شەڕی ئەکرد. باسی بیرەڕەشەکەی پشت دیواری ماڵ حاجیڕەحمانی ئەکرد. هەر دەشکۆکی، دەکۆکی و کۆکە و وڕینەی تێکەڵکردبوو. شانیم ڕائەوەشاند و پێم‌ئەگوت: ڕۆڵە! کاوە لە مەیبانی شەڕنیی؟ لە ماڵی خۆمانین! تۆپ و خومپارە و بیرەڕەشی کوێ؟ نا، نا، لە بیرنەکەوتووی. دەنگی تۆپ و خومپارە نایەت! شەڕگەلێ ساڵە تەواو بووە!ئەمە دەنگی کۆکەی خۆتە لێت بووەتە ئەم دەنگە. هەرای کێ ئەکەی؟هەمزە و حەسەن و یاسری کوێ؟ من حەمەم! حەمەگیان! بابی خۆت.هانێ ئەم شەربەتە بخۆرەوە. کەم بکۆکە. دەم بکەرەوە هێندە کۆکیویخوێنت لە لەشا نەماوە. لە پڕ لەسەر خۆ چوو. گرتمە باوەش. زۆرم‌هاواری ڕووناک و ڕابە کرد! هاواری دراوسێکانم کرد! کەس بە فریامەوەنەهات! کاوە بڕێ هەنیسکی زۆر توندی دا، هەناسکەیەکی گەلێ درێژیکێشا ولەسەر خۆچووەوە، بە دوو چەپۆکە بەسەر خۆما کێشا. هاوارم‌کرد: ڕابەخان بگەیێ جگەر گۆشەکەت مرد! نازانم چۆنم تەرمی سارد وسڕی کاوە گەیاندە نەخۆشخانە خۆم بە ژوورەکەی دوکتۆرا کرد و بەسەرلاق و کەوشەکانی دوکتۆرا کەفتم! سەد کەڕەتم کەوشەکانی ماچ کردولێی پاڕامەوە: دوکتۆر بۆ خاتری خوا، بێ کەسم، بگەرە فریام! دوکتۆرچووە سەر تەرمەکەی کاوە. تەماشایەکی کرد و نەیکرد، بێ سێ و دوووتی: ئەمە خۆ مردووە مامە! چی دی نەوت، لێی دا و ڕۆیشتە دەرێ!گیان لە جێیەک سەختە و نایەتە دەر، دە وەرە مەمرە حەمە! تۆ خوا کاوەمرد؟ تەواو بوو؟ دەک کوێخا شەریف ئاگر لە قەبرت کەفێ بۆ ئەم‌گەڵاشینانەی تەماحیانت خستە دڵ منەوە! ڕەببی هەر شەوەی قەبرێک‌بناسی! ئاخ خات ڕابە چەنێکم ئامۆژگاری کردی وا مەکە! وا مەبە!هەموو

ئاگری تۆیە ئەم چۆلەکە بێ تاوانەی سووتاند! ئاخ قوڕ بەسەرخۆم کاوە! کوێر بم! حاجی ڕەحمان ئاگرم تێبەر بووە، پشتم شکاوە،کاوە بۆ وات لێکردم؟ ئاخ مردن، چەنێ خۆشە! مردن! مردن.ن ن ن..مـردن چـەنـێ ی ی ی خۆشـە!شـە ە ە مردن.ن ن ن .. چەنێ.ێ ێ ێ..ئاخ.خ خ خ...

٣ـ خەونە نەخشینەکان

گشت ڕۆژ و شەوگار هەر گەڵا بوو ئەباری و لـە ئاسمانـەوە ئـەڕژایـەخـوار! گەڵاشینەکان لە حەوادا سووڕیان ئەخوارد، ئەخولانەوە، سەمایانئەکرد و هێدی و هێمن ئەنیشتە سەر زەوی. گشت وڵاتیان دائەگرت! لەنێو گەڵاکانا ئەهـاتم و ئەچووم، مەلەم ئەکرد! سەما و هەڵپەڕکەم ئەکرد،رائەکشـام و بـە نێویانـا تلـم ئەخوارد. لە ئاکامیشا، هەر کاتێ لە کایە و سەمامانوو ئەبـووم، گشـت باخـەڵ و گیرفانەکانی کوڵۆجەکەم لە گەڵاکان پڕئەکرد! بەسەر ئەمەشدا باوەشێکی باشم گەڵای شین و جوان و رازاوەهەڵئەگرت و بەرەو ماڵی خۆمان وەڕێ ئـەکـەوتم! تەنانەت لە حەساریماڵەکەشمان هەر گەڵا بوو ئەباری!

تەختی حەسارەکە لە گەڵاشینەکاندا ئەشاردرایەوە. بەڵام بارانەو گەڵـاباران هەر تا گوێسەوانەی حەسارێ بوو! ئیتر ئـەوەنـدە ئـەمکـرد وئـەمکۆشـی، تاقـە گەڵایەک چیە بۆم نەئەبردرایە نێو ژوورەکەوە. دەستمئەکردە گریان و خـۆم بـە ژووردا ئەکرد. لە پشت پەنجەرەی نێو ماڵەکەوەئەمڕوانیە گەڵاکان و هۆڕە هـۆڕ لە قڵپەی گریانم ئەدا.

نازانم بۆچ کوێر نابم؟! ئەوەندەی حەمە ئەبینم دەس ئەداتە ئەمفەرغونە و لە کۆڵانا هەرا ئەکا: ورکە نان ئەکڕم! کێ ورکە نانی هەیە؟ورکەنان! کەس نیە پێی بێژێ پیاوی خاس تۆ ئاش وەستای حەوت ئـاشبـووی، وەسـتای مـاتۆڕەکـانی حەوت کورەخانە بووی، ئەم کارە چیەرەچاوت کردووە لەویش خەراپتر شاهۆیە. بەسەر و مل و جل و سیپاڵیچڵکن و شڕ و کۆنە بۆوە، وەدوی حەمە ئەکەوێت و لەگەڵ ئەو دابانگاوازی ورکەنان ئەکات. کەس نازانێ بۆچ بە ملـی شـکاوی لـە خوێنـدنکشـایەوە؟ ئـەمانـە گشـت لـە لایـەک، داخ و دیقـی ڕوونـاکیش لـە لایەکتر!ئەم گشتە ئامۆژگاری و خەرجەم بۆ کرد؛ ئەم گشـتـە لیباسـە سـوور و شین ورازاوەیەم بۆ کڕی؛ ئەم هـەمـوو خـوازبینیکـەرە دەوڵـەمـەنـد و باشـەم بۆدۆزیەوە؛ لە ئاکامدا لەگەڵ شۆفرە بەڕەڵایەک ڕەدووکەوت، لێـیدا ورۆیشـت؛

ئێستاکە حەوت مانگی ڕەبەقە هەواڵێکم لێی نیە. نازانم ماوە،مـردووە! سپڵـەی بێ ئەمەک ئەڵێ قەت قەت دایک و باوکی نەبووە؟ ئاخرۆڵە، ڕوونـاک کـوێربم! کوێراییم دایە، هیوام بە تۆ زۆر بوو. من دوکتـۆر وقـازی و کاربـەدەسـتی فـرە دەوڵەمەندم بۆ دۆزیبوویتەوە، بەڵام ئەمەی تۆبە خۆت و بـە منـت کـرد خـۆش نابێتەوە. نە بە خوا، خۆش نابێتەوە! ئای‌چمان بەسەرهات! سـێ ڕۆژ و شـەوی ڕەبەقە نە شەومان شەوە، نە ڕۆژمان‌ڕۆژە! هەر یـەکـێ دێ و یـەکـێ ئـەڕوات! دەستەیەک دێن و دەستەیەک‌ئەڕۆن. سەحەرخانم بە گیانی تۆ، بە گڵکۆی ئەو کاوەیە، دەر و ئامانم لێبڕاوە! ئارام و حەجمانم نیە. کوڕەکـەم زۆر جوانچـاک و بـاش و ڕەزاشـیرین بـوو، زۆرم خـۆش ئـەویسـت! خـوا غـەزەب لـەم بابـە بەدریختەی‌گرێ. گشت تـاوانی ئـەو بـوو. ئاشـقە پوولـی کـرد. بـو پـوول بـە گوللەوەی‌نا!زۆر بە خێر بێی، قەدەمی شەریفت هێناوە. خۆ بـە خـوا کارناکـەم! سێرۆژە پرسەی کاوەیە. خزم و کەس و دیو ناس دێن بۆ پرسە. بەڵام لـەرووی تۆشدا نازانم بڵێم چی؟ بەرووی سـوورەوە، بـەم هـەمـوو ئـازیزی وبـەم گشـتە شەخسییەتەوە هاتووی! دیارە پێویستە بۆیە هاتووی. ناتوانم‌دەس بـە ڕووتـەوە بنێم. دەرکی ئارایشگاکە ئاوەڵایە. بێ دەنگ بڕۆژوورێ! نا نا زۆر ماتڵت ناکـەم، زوو دێم. با ئەم لا بە ڕشکاویەی‌هاوسێمان بڕوات! ئەوە خوشکە جەیرانیش هاتە پرسە! خوشکەجەیران بە خێر بێیت! پێڵاوت سەرچاوم! زەحمـەتـت کێشـاوە! خواخێرتـان بنووسـێ. کـوڕی ئێـوە خـۆش بێـت؛ بـرای تـۆ سـەڵـامەت! هەستاوی‌بڕوێ، سەرچاوم خێر بەریەوە، ڕۆڵە ڕووناک جەیران خانم بەڕێ کـە! من‌ئەچمەوە ژوورێ، سەرحەر خانم ماتڵە!... سەحەر خانم شەرمەزاری‌تۆم! خۆ لە کۆڵ نابنەوە! تۆویان بڕێ. دوو ڕوون! پشتە سەر لۆمـەم‌ئـەکـەن! تۆمـەت و بوختانم بۆ هەڵئەبەستن! پێم ئەڵێن: «ڕابە کوا دایکە؟دایک کەنگێ وایە؟ ئەڵێن حەوتمانگ ئەو کوڕەی لەسەر جـێ کـەوت،ڕابـە حـەوت جـاری لـە بـن سـەر دانەنیشت.» ئەرێ سەحەرخانم من ناڵێم‌تۆ بڵێ! ئەتوانم کار نەکـەم و دەرکـی ئارایشگاکەم داخەم! ئەتوانم دەم بەقوڕ و قپ و ڕوو گرژ و مۆن بم؟ ئەتوانم بەم دەفتەرە ڕانەگەم و دۆستان‌ئارایش نەکەم؟ ئەویش لەم ڕۆژگارەدا؟ خـەرج بـەم گرانیە!

خۆت لە من باشتر ئەزانی، کراسێکی کریپ و پشتوێنێک سی تمەن‌ئەبڕێ! هاڵقەیەک، کلکە وانەیەک پانزە بیست تمەنی ئەوێت. ئەگەم‌حەمە پیـاو بوایـە،

من بۆچ ئاتاجی کارکردن بووم! قەت نەبوو قەرانێکی‌لە گیرفانا بێت! هـەرگیـز شایی‌یەکی خۆی خەرجی من و رووناک ناکات!فەرموو خانم، سەرهەڵێنە و لـە ئاوێنەکە دا لە خۆت بڕوانە. پرچ وزولفێکم بۆ مێش کردووی لە سنە و بۆکان و سەقز و سابڵاخ بەخیلیت‌پێ بەرن و ئاواتت پێ بخوازن! تۆ خوا ئەم وەستایەتی و دەس وپەنجەیەی من حەیف نیە ئارایشی دۆستان نـەکـەن؟ حـەیـف نیـە بـۆ دووقەران چاو لە دەستی حەمە گیپاڵ بم! رەببی بابم هەر شەوێ قەبرێبناسێ! وا منی دایە دەس ئەم حەمە... یە! گوڵ کوانێ خواردنی کەرە...نوقوڵ کەنگی خۆراکی سە...یە؟ تا لە دێ بووین نەم‌ئەزانی دونیا بەری‌بە کوێوەیـە. بـە خـوا کوێخا شەریف باسی بۆ نەکردبایەم، هەرگیزنەم‌ئەزانی مانـای ژیـان چیـە! خـۆ لەمەو بەریش بۆم باس کردووی. هەرئەو بوو وتی رابیعە خانم تۆ لـە شـار بی و دەستێ بە خۆتا بهێنی وەزێر ووەکێل ئاو بـە دەسـتا ئـەکـەن. ئـاش نـەمـابوو، حەمەش بێ کار کەوتبوو.پووڵیشی خۆش ئەویست. لـە دەسـت ئـەم و ئـەودا دیتبووی! هەوای پارەلە کەللەی دابوو، بە هەزار زمان رازیم کردبێینە شار. تـۆ خوا سەحەرخانم ئەمجارەیـش لـە ئاوێنـەکـەدا سـەرنجێکـی خـۆت بـدە، لـە مژۆڵەکانت‌رازیت؟ برۆکانت چی؟ هەستاوی و ئەرۆی؟ سەرچاوم. خۆش هـاتی. تۆخوا وەرە بەم حەسار خەڵوەتەدا برۆ. با نەتبینن. ئەم کەللە کۆنانەی‌دراوسـێ هەزار قسەم بۆ هەڵئەبەستن! رۆڵە رووناک سەحەرخانم لەدەرکی پشتەوە بەرێ کە.

رووناک گیان ئاگای وڵاتت نەبرێ! نەکا دۆستان بێن و بگەرێنەوە، من‌پووڵی ئەم کراس و لەچکە رەشانە قەرزدارم. من ئەبـێ برۆمـەوە ژووری‌پرسـە، نـەکـا یەکێک بێت و لێرە بمبینێ، رەجممان ئەکەن!

ئەم سێرۆژە کافر بە حاڵم نەبێت! هەر دوورە خـزم و کـەس ودراوسـێیەک حەوت جاری سەر و دڵ گرتووم. وا وا لێکراوانە بۆ تۆپ وتەشەر و قسە و باس و چایی خواردن دێن! کێ دەروەستی ئەمەیەهـەتیـوی حـەمـە گیپـە مـردووە؟ ئەوەندە هەستام و دانیشتمەوە، هیندەم ئەمو ئەو بەرێ کرد، بـە جارێـک تێـدا چووم! گشتی سووچ و تاوانی حەمەیە،شەرت بێ حەوتوویەکی دیکەت لە تەکدا نەبم. مەرج بێت شەپێکی‌وەهات تێهەڵدەم، بە خەوی شەوانـیش رێگـەی ئـەم دەرک و کۆڵانەنەدۆزیـەوە! ئـەوە تـاکوو ئیمـرۆ بـۆ خزمـەت و نۆکـەری کـاوە رامگرتبووی!ئەشێ دەستی شاهۆ بەرەڵای کوڕت بگـری و گـۆڕت گـوم کـەی.

بەڵامڕووناکت نادەمێ. کچ بێدایک، دەرنابات! ئەویش بێوەژن! ڕووناک بـۆمن و شاهۆ بۆ حەمە. نە گوڵ خواردنی کەرە،... نە نوقوڵ خۆراکی‌سەگە!...

بە زۆر تەڵاق ئەستێنم! ئەی قازی ناسرم بۆ ڕۆژێکی ئاوا نەوێ، بۆچیمە؟ دە چەلان بـە بۆنـەی ئارایشـی خانمـەکـەیـەوە هـاتووە پـوولی‌ئارایشـەکـەم لـێ وەرنەگرتووە. ئەوا دیسانەکە ڕووناک بانگم ئەکات. ئەبێمشتەری هات بێت.

دەبا تاکوو کەس دیار نیە خۆم بە ئارایشگادا بکەم! ئای ستارەگیان‌تۆی! بـە خێر بێی. چی؟ بۆ پرسە هاتووی، کوڕی تۆ خۆش بێت! کـەس وکـاری خـۆت سەڵامەت بێ. قەیدی ناکا، هەر لێـرە فاتیحـە ئـەخـوێنین! زۆرزووش بـەڕێـت ئەکەم... وەرە بەرەو ڕووی ئاوێنەکە دانیشە. ئەزانم لەسەرسەفەری! بە ڕووناکم ئەسپاردبوو، دەی خانم لە تەک ئاغارەزادا چۆنی؟بەم زووانـە چـی بـۆ کـڕیوی؟ منت بمرم ڕاست بڵێ! تۆ؟ موبارەکە، مارزتۆ ئەزانی چیـت؟! کچـی کافرۆشـی! تەماشایەکی خۆت کـە! سـەرهـەڵـێنەولـە ئاوێنـەکـە بڕوانـە. سـوورایی سـەر کوڵمەکانت چۆنن؟ ڕوون وگەش نین؟ئێستا کە زولف و پرچیشت بۆ فڕ ئەکەم. هەک بەسەرچاوان، زۆرناکێشێ، بەو چاوە شەهلایانەت بفەرموو تاوێک بخون!

لە پێش پێی تۆدا سەحەر لێرە بوو. پێموایە بۆ شەوێ میوانداری‌ئەکات! بـە بۆنی دەمی دا لەوەی ئەچوو. چۆن نەتئـەزانی؟ خـۆ ساڵـزیاترە... بـەم جووتـە نیرگزی شەهلایە بفەرموو هەستن لە خەوێ...دەسـت و چـاوی تـۆش خـۆش بێ.... ڕازیت؟!! سەرچاوم.

ئاخ ئەگەر تەنیا سێ کەلاسم سەوات ئەبوو؟ ڕەببی باوکە... هەرلەبەر ئەوەی نانخۆرێک کەمتر لە ماڵت دابێ، هێشتا بستێ مناڵ بووم،حەمەت بـۆ دیمـەوە. کلکت گرتم و حەوات دامە دەرێ. ئاخۆ کابراتۆخۆت پیر ببووی، ئیتر شـوانی و مجێوریت نەئەتوانی منت بۆچ بەدووپارە فرۆشت؟ هەروەک دایکم کارەکـەریـی خەڵکی نێو دێی ئەکرد.منیش کارەکـەریـی حـەوت ماڵـم ئـەکـرد! لـە برسـا ئەمردین؟ خۆ تۆ لە پاش‌بە شوودانی من دوو مانگ نەژیای! شـوو!!! دەک لـەم شووە من کردم!...

جا تۆ خوا حەمەش مێردە؟ تاقە بۆ سـێ پـەنـات جومعـە و جومعـەوەمـاڵ ناکەوێتەوە. وشوی لێ بکەم لە تەک سەت سەگ و ورچ و ڕێوی‌بەجێم دەهێڵێ. ئەمە بە خێر ماڵی هاتۆتە شار! لە قەراخ شار، زاخەیەکی‌لە شان زاخەکانی‌تر بە کرێ گرتبوو، سەگ تێی دا نەئەژیا!!! بەز نەبووخۆم ئەم ماڵەم دۆزیەوە. یادت بە

خێر شەهلاخانم! لە هەر کوێ هەیهەر چاو هەڵبێنی و، بەهەشت ببینی. جا خۆ ئەگەر تۆ فێریئارایشگەریت نەکردبایەم، هەر چاو لە دەستی حەمە ئەبووم. بە خوا تۆنەبایەی هەرگیز نەمئەزانی شارنشینی دەبێ چۆن بێ!

دە ساڵ... دە ساڵ... دە ساڵی عەلەن تەواو خانمی نێو شار. ئارایشخانمە هەرە دەوڵەمەندەکان! بووکی هەرە بنەماڵە گەورەکان،خۆشەویست... ئەم گشتە جلکە زەرد و سوور و رازاوەیە... رەببی قازیناسر خۆشی لە عەمرت نەبینی! لەگەڵکوو پێمگوت بۆچی ڕووناکمارەناکەی؟ ساختەیەکی بۆ کردم، سێ مانگی رەبەق لە زیندانا رزام.تەڵاقەکەشمی هەر لە بۆ خۆش گوزەرانی خۆی لە حەمە سەند..

پاش زیندان ئیتر حەوتوو بە حەوتوو مشتەریم لە ئارایشگە نەدی.ڕووناکیش کەوتەوە، مایەوە. تاکوو لەگەڵ ئەو شوفرە بەڕەڵایە بۆیرۆیشت! دیسانەکەش ئەقلداریم کرد، هاتمەوە لای حەمە! ئەگینائەبوومە سوالکەر و چاو لە دەستی دەرو جیران، بەڵام ئەم ئیشەی! ئەمفەرغونەی... ورکەنان... ورکەنان... ئاخ خەونە نەخشینەکانی دە ساڵەمەوبەر. ئاخ گەڵاشینەکان... گەڵاشینەکان. ئەی بۆچی تاکوو حەساریماڵەکەمان ئەبارین و کەچی تاقە گەڵایەکتان چییە؟، ڕووی لە نێو ماڵ ونێو گیرفانم نەئەکرد؟! ئاخ... مەخابن!...

* * *

گورگ

سێ شەو و رۆژی رەبەق چاوەنوارِی وێستانی بەفربارین بووە.ئەمرِۆکەش کە ئیتر بەفر نابارێت، ئەوا هێدی و هێمن لە دێـوەدەرکـەوتـووە. لـە نـاخی دا زۆر شادە! دەچێتە شار، کەلو پەلی پێویستدەکرِێت، حەمام دەکـات و چـاوی بـە هاوەڵانی دەکەوێ! تا لە دێ وەدەرنەکەوتبوو، چ ترسێکی نەبوو! بیری چ بۆ لای تەمو مژ و باو گورگەوەنەدەچوو. بەڵام لە وەتا ئاوایی لە چاوی نوقم بووە، کۆسارو لووتکەکانو هەرد بە تەواوی لە ژێر بەفـردا دەبینـێ، ترسـی مـەترسـی‌یـەکـی گەورەکەوتۆتە دڵیەوە. با، «لۆدە لۆدە» بەفـری ورد و تیـژ بـەسـەر و گـوێلاکی دادەپرِژێنێ: «بە خوا هەڵەم کرد لە رۆژی ئاوەها دا سەفەری چـی؟ بـاش‌وایـە پاشەو پاش بگـەرِێمـەوە! بێـدەنـگ و بـە دزی خـەڵـکەوە بخزێمـە نێـوژووره گەرمەکەم. وا لۆرەکە هەڵکەم و کتری پرِ لە ئاوی بنێمە سـەر!ئۆخـەیـش نێـو ژوورەکەم چەنێک گەرمو خۆشە نەبایـەو نـە بـەفـرە.عـەلی‌گیـان چایـەکـەت هەڵقورِێنەو داشەکانت هەڵسوورِێنە. ئەم تەختەدامەیە و ئەم داشانە چاوەرِوانی ئێمەن».

لە ناکاو لە بەردێکی چەشنی کێلی گۆرِێک هەڵدەکەوێت! لەترێـکئـەدات، لەوانەیە بکەوێت. بە هەزار حاڵ خۆی دەگرێتەوە تا کونێنەکەوێت. لە خـەیـاڵ پڵاو دێتە دەرێ. وا دیارە لە ژوورەکەی خۆی دا نیە!لـە دەرەوەی دێ، لـە نێـو بەفر دایەو رچەی بەفری سێ شەوو رۆژ باریودەشکێنێ. باو سەرما بەرەبەرە بـە دزیەوە خۆیان دەخزێننە سەرگۆشت وپێستی. سەرما لەسەر ئازای ئەندامی جێ خۆش دەکات! راوەستاوە! بەوردی تـەماشـای هـەمـوو لایـەک دەکـات. سـام دەیگرێت و ئەژنۆیدەشکێت: «تۆ خودا ئەمە چ کارەساتێکە؟! کۆسار، لووتکەی چیاکان،هەوراز و نشێو، هەردو بـاخ و مـەزرا گشـت کفـنی سـپی‌یـان لـەبـەر دایە.هەموو لە من مۆرِ بوونەتەوە. تەنانەت دەست و پەنجەیان بۆ گرتنی‌یەخـەو بەرۆکی من هێناوەتە پێشێ! دەیانەوێ بەرگ و سیپاڵی سپی‌بەفرم لەبەر کەن!

له عه‌رزم ده‌ن و بم‌خنكێنن. به‌ خودای واباشه‌ تاكووده‌رفه‌تم هه‌یه‌ بگه‌ڕێمـه‌وه‌! جا هه‌ر له‌م دۆزه‌خه‌و هه‌ر له‌ ژووره‌ گه‌رم وگوڕه‌كه‌م؟!»

هه‌نگاوێک دوان به‌ره‌و دێ ده‌گه‌ڕێته‌وه‌. به‌ڵام دیسانه‌كه‌ بڕیارده‌گۆڕێت. ملی ڕێگه‌ ده‌گرێت و به‌ره‌و شار وه‌ڕێ ده‌كه‌وێته‌وه‌. شه‌وی‌رابردوو له‌ پـه‌نـای كـووره‌ گه‌رمه‌كه‌ی مزگه‌وت به‌ حوزووری كه‌یخوداكانی‌دێ گوتوویه‌: «سبه‌ی بـه‌یـانی زوو ڕچه‌ ده‌شكێنم و ده‌چم بۆ شاری».به‌ڵام هه‌موو پێی پێكه‌نی بـوون! پێیـان گوت بوو: ناتوانی، كاری منالی‌شار نیه‌، كاری تۆ نیه‌! دیسانیش پێكه‌نی بـوون. ئه‌وا ئێستا كه‌ ده‌نگی‌پێكه‌نینه‌كه‌یان له‌ كه‌ڕاكه‌ی سه‌ری دا ده‌ته‌قێته‌وه‌! له‌ گوێی داده‌زرینگێته‌وه‌! سامێكی گه‌وره‌ی خستۆته‌ ناخیه‌وه‌. ئه‌وا ماوه‌یـه‌كـه‌ لـه‌جێـی خۆی ڕاوه‌ستاوه‌، ده‌ڕوانێته‌ چـوار ده‌وری خـۆی. بـه‌فـر لـه‌ ژێـرپێلاوه‌كـانی دا كه‌وتۆته‌ كرته‌ كرت. هه‌مدیسان وه‌خۆ دێته‌وه‌، لای روونـه‌لـه‌ ترسـی گـه‌مـه‌ و گاڵته‌ی خه‌ڵك له‌ رووی هه‌ڵنایه‌ت به‌ره‌و دێ بگه‌ڕێتـه‌وه‌!دیسـانه‌كـه‌ش وه‌ڕێ ده‌كه‌وێت. ئازای ئه‌ندامی پڕ له‌ ترس و خۆفه‌! له‌ترسان ده‌كه‌وێته‌ پـه‌لـه‌ پـه‌ل! كه‌وتۆته‌ حه‌سێب كردنی ئه‌وه‌ی، چه‌نده‌ی‌ڕێگه‌ بڕیوه‌؟ چه‌نده‌ی مـاوه‌! نـه‌خێـر شتێكی وانه‌هاتووه‌. له‌ شه‌ش دانگی‌ڕێگه‌ پێـنج دانگـی پتـر مـاوه‌! لـه‌سـه‌رمـا مچووڕكی به‌ له‌شدا دێت. وه‌ك‌ئه‌وه‌ی كاره‌با بیگرێ له‌رزه‌ له‌رز به‌ هه‌موو گیانیدا دێت. زۆری پێ سه‌یره‌ساڵانی پێشوو ئه‌وه‌نده‌ لاسار نه‌بـوو! بـۆ خۆشـی نازانـێ چۆنه‌، سه‌ری‌هه‌ڵهێناوه‌ و چاوه‌كانی بڕیوه‌ته‌ دوندی شاخه‌كانی ده‌سته‌ ڕاسـتی! مژێكی‌زۆر ره‌ش و پته‌و له‌وێوه‌ دێته‌ خوارێ. له‌وانه‌یـه‌ بێتـوو بكـه‌وێتـه‌ گـیری ئه‌م‌مژه‌وه‌، سه‌ره‌نده‌ری ڕێگه‌ نه‌كات و گیان ده‌ر نه‌با! له‌ ترسی ئه‌م مژه‌كه‌وتۆتـه‌ ڕاكردن. به‌فر له‌ چۆكی ئه‌دات. جارو بار له‌ترێك ئـه‌داتوتـه‌نانـه‌ت یـه‌ك دوو چه‌لیش ده‌كه‌وێ و هه‌ڵده‌ستێته‌وه‌. ئه‌وا هه‌ستی كردژێر پێڵاوه‌كانی نه‌رمه‌! پێی زانی له‌ ڕێگه‌ لای داوه‌، له‌ مه‌زرا كێڵدراوه‌كان دایه‌. بۆ لای ئه‌و جێگایه‌ی پێـی وایه‌ ڕێگه‌یه‌ ده‌گه‌ڕێته‌وه‌.هه‌ست ده‌كـا زه‌وی ژێـر پێڵـاوه‌كـانی ره‌قـه‌! ده‌زانـێ هاتۆته‌وه‌ سه‌ر ڕێگه‌كه‌.شێنه‌یی شێنه‌یی ده‌ڕواته‌ پێشـێ. ڕاكـردنی وه‌لانـا! لـه‌ مه‌ترسی ڕێگه‌ وون‌كردن، ترسی مژی له‌ بیر چۆته‌وه‌!

هه‌ر بۆیه‌ له‌ناكاو مژ تێی ده‌هاڵێ. به‌ری چاوی لێڵ بووه‌. له‌ چوار پێنج‌گـه‌ز به‌ولاوه‌تر چ نابینێ . ئه‌وا مه‌ترسی‌یه‌كی تازه‌تر هه‌شاوڵی بۆ هێناوه‌!

«خودایە من کردم تۆ نەیکەی ! بڵێی گورگ و ورچ دەورەیاننەدابێتم؟ بڵێی ئێستا کە چاویان تێنەبڕیوم و بە ماتە مات لە پشتەسەرمەوە بۆم نایەن؟ خودایە چم کرد؟ خودایە ڕەحم»

دیسانیش ڕاوەستاوە. بە دەوری خۆی دا دەخولێتەوە، چاوەکانی بەوردی و بە ترسەوە دەڕوانێتە هەموو لایەک. دەست بە گیرفانیکەواکەیدا دەکات و چەقۆیەک دەردەهێنێ! دەمی چەقۆ دەکاتەوە، بەدەستیەوە دەگرێ و وەڕێ دەکەوێتەوە. بە پەلە پەل و هەڵە داوان ڕێدەبڕێ! زۆر باش لە شوێنەکە شارەزایەو بست بە بستی دەناسێت.تەنانەت بۆیان باس کردووە کام ساڵ و کام ڕۆژ و لە کوێ دا، کێ کوژراوە!کێ گورگ و ورچ خواردوویانە! یان کێ و لە کوێ لە سەرما دا کەسیرەبووە. ئەمانەی هەموو وەبیر دێتەوە. دێنە بەر چاویو خۆف و خەتەر بەتەواوی سەری تێدەکەن! «با کەمێک ڕاوەستم، بزانم لە کوێم! ئەرێ وایە،مەزراکەی قادرە، بڵێی لەبن دارە چاڵووکەکان، لە نێو چاڵی توورەکان،یان لە پشت ئەو دار سنجووانەدا گورگ خۆیان ماتە نە دابێت؟! ڕۆژیئاوا جێگەی بەقا نیە. بە خودا هەر بینا هەڵیان کوتایە سەرم، وە ژێریاننام، بە ددانە تیژەکانیان کەوڵ و گۆشتیان پچڕیم» ژان و ئێش بە گشتلەش و گیانی دا هات و چۆ دەکات! تەزوویەک بە لەشی دا دێت. خۆیوێک هێناوە، چاوەکانی قووچاندووە. دەڵێی لە ڕاستی دا لە ژێر ددانیگورگ دایە لە ترسانە ڕا دەچڵەکێ! لە جێی خۆی ڕاوەستاوە، ئارەقێکیسارد لەسەر و چاویەوە دەڕژێتە خوارێ. دڵی وەک دەهۆڵی مەیدانیشەڕ لە کوتەکوت دایە!

مژ ئەوەندەی دیکە ڕەش و پتەو بۆتەوە. هەمیسان دەکەوێتە بیریئەوەی تاکوو درەنگتر نەبووە بەرەو دێ بگەڕێتەوە، بە دزە دزە خۆی بەنێو دێ و بە نێو ماڵەکەی خۆی دا بکات! بەڵام سوور سوور لای ڕوونەناتوانێ و لە ڕووی هەڵنایە بەرەو دێ بگەڕێتەوە. چونکە منداڵی شارە،مامۆستای دێیەکەیەو دەترسێ لەمەو دووا بە چاوی سووک تەماشای کەن! بۆ جارێکی دیکەش وەڕێ کەوتۆتەوە، چنارەکانی سەررووبارەکەی لێ وەدەرکەوتوون. لێرەوە تاکونێ نیوەی ڕێگە، جادەکە لەهەورازەوە بۆ نشێو دەچێ. دەکەوێتە غاردان و ڕاکردن. سەرما زۆری بۆهێناوە. هەناسکە هەناسکی لە دوورەوە دەبیسترێ. سنگ وپەراسووەکانی بەرز و نزم دەبنەوە. لە ناخدا ئاگر لە سی و جەرگ و دڵیبەربووە. دەڵێی میلی داغ بە نێو دڵیدا دەکەن. بەڵام هەر ڕادەکات و لە نێوبەفردا ڕێ دەبڕێ. سەرەو

خواری تەواو بووە. گەیشتۆتە داوێنی کێوەچکۆلەی دێ چۆڵەکەی (دۆماوا)، ڕێگە نیوە بووە. بێتوو لەم کێوەو لەترۆپکی کێوەکەوە لە یەک دوو تەپۆڵکە وەسەر کەوێت، دەگاتە راستاییجادە. لەوێشەوە تا گوندی (ئاق تەپە) چی وای نامێنێ. لە (ئاق تەپە)یەوە هاوەڵ و هاوڕێی تاکوو نێو شاری دەبێ. دیسانەکەش لە جێیخۆی راوەستاوە. لەبەر راکردن پشووی سوار بووە. هەناسەی بە هەزارحاڵ هام و شۆ دەکات. گوێی لە دڵە کوتەی خۆیەتی. کوتە کوتی دڵیوەک دەنگی دەهۆل دەچێت. لەناخیدا سی و جەرگ و دڵی دەبرژێتەوە،چەشنی ئەوەی لەسەر ئاگر بیان برژێنن. کەچی لە دەرەوە زۆریسەرمایە! چاوێکی دیش بە دەوروبەری خۆیدا دەگێڕێ. کێو سپی، دۆڵسپی، مەزرا سپی، دارو سەر چۆم و هەڵدێرەکان سپی، سپیایی کافوور،سپیایی کفنی مردوو!

«دەبێ لاقەکانم هەر لە جێی خۆمەوە هەڵبێنم و داینێمەوە، قامکیلاقەکانم سڕ بوون! دەڵێی سەرما بردوونی! قامکەکانی دەستم گۆناکەن!دەبێ هوویان لێ بکەم! دەبێ بیان نێمە بن باخەڵم! نێو بەرۆکم! نێو رانم.دەبا هوویان لێ بکەم. پشووم بێتەوە سەرخۆ وەڕێ دەکەومەوە.» ئەواهاتەوە سەرخۆ. هەناسکە هەناسکی هێدی تر بوونەتەوە. ئەوە وەڕێکەوت و ملی ڕێگەی گرتە بەر. دەبێ لەم کێوە سەرکەوێت. هێور هێورلاقەکانی هەڵدەهێنێ و دایدەنێتەوە. لەبەرزایی کێوەکەوە باڕند بەفر بەهێڵەک دەکات و بەسەر و گوێلاکی ئەوی دا دەپرژێنێ. قژو برۆ و سمێلتوێژێکی بەفر لەسەر دەنیشێ. بای تووڕەو تۆسن بەفرەکە لۆدە لۆدە ورەشکە رەشکە لە ئازای ئەندامی دەهاڵێنێ. بەفری ورد وتیژ و سارد بەڕوومەت و سەر و چاوو گوێلاکیدا ڕۆ دەچێ.

چۆڕاوگەی فرمێسک و ئاو لە چاو و لووتیەوە جۆگەلەی بەستووە. بەحاڵە حاڵ دەتوانێ چاو هەڵبێنێ و سەرەندەری ڕێگە بکات. باڕندوەبیری گورگی خستۆتەوە.

بیستوویەتی دەڵێن گورگ لە ڕۆژانی بەفر بارین دا، ڕێ بە پیاوەگرێ، پشتی تێ دەکاو بە دوو لاقی دوواوەی بە سمکۆڵ بەفر بەسەروگوێلاکی دا دەکاو هەشاولی بۆ دەهێنێ. لەناخ دا بە خۆی دەڵێ: «جا خۆخودایە خۆت دیوتە، بە بێ هەشاولی گورگ ئەمە حاڵمە، چماخودانەخواستە سێ چوار گورگم لێ وەدەر کەون، بەفرم پێ داکەن وهەشاوڵم بۆ بێنن، چ بکەم؟! خۆ بە خودای

دەروەستیان نایەم. هەپروونبە هەپـروونم دەکـەن، زگـم ئـەدڕن و دەمخـۆن. خودایە ڕەحمێک!» دەستیڕاستی بەرەو گیرفانی پانتۆڵەکەی دەچێ. چەقۆکە دەهێنێتە دەرێ.دەیەوێ دەمەکەی بکاتـەوە، قامکـەکـانی گـۆ ناکـەن، هێـز و قەوەتی ئەوەیاننیە دەمی چەقۆکە رووت و ئاوەڵا بکەن. مـەترسـی هـەشاوڵـی هێناوەتەوە،بەڵام زۆر سامناکترو بە خۆفتر. لەسەر لاقەکانی دادەنیشێ. چـەقـۆ دەنێتەسـەر رانی. پـەسـتا پـەسـتا هـوو لـە پـەنجـەکـانی دەکـات، پێکیانـدا هەڵدەماڵێ.بە حەولو تەقەلایەکـی زۆر دەمـی چـەقۆکـە دەکاتـەوە. چـەقـۆی بەدەستەوەگرتووە! هەستاوەتە سەر پێ و هەستی ئازایەتی و نەترسی دەکا.ئەوا وەڕێ کەوتەوە. لە نێو قەدی شاخ دایە. بارند پتەوتر و بـە هێزتربـووە، جارجـار لەتر ئەدات، جاری وایە دەکەوێ و هەڵدەستێتەوە. بەهەناسکە هەناسک دەچێتە بەرەوە و هەروا بۆ پێشەوە دەڕوات. لەنەکاوسـێ بـۆرایی لـە روانگـەی دا قـوت دەبنەوە. دوو سێ هەنگاوی دیکەدەڕواتـە پێشـێ و رادەوەسـتێ: «دەبـێ ئـەم بۆراییيانە چ بن؟ بڵێی گوێنیبن؟ ئەرێ خـوژە نـین؟ ڕەنگـە گڕاڵـک و گیـای وشک بن! زۆر سەیرە!دەجووڵێنەوە، جێگە دەگۆڕن، ئێرەو ئەوێ دەکـەن. ئـەوا ئەلحانڕاوەسـتان. کـابرا تـۆ جـوان تێیـان بڕوانـە! جـوان، جـوان! بڕوانـە بـە خودایگورگن، سێ گورگ!»

ڕاوەستاوە! ئارەقەیەکی سارد و سڕ لە هەموو لەشییەوە هەڵدەقوڵـێ،بەڵـام نێو زارو گەرووی وشکە! دوو سێ هەنگـاو پشـتاو پشـت بـۆ دواوەدەکشـێتەوە. گورگەکان بەرەو پێشەوە دێن.

هەر کا هـەسـت دەکـا گورگـەکـان هـاتن، ئـەژنـۆی دەشـکێت لـە جێـی خۆیدەچەقێ. دەسکی چەقۆ لە پەنجەیدا دەکوشێ، لە ژێر لێوەکانیەوەدەستی کردووە بە قورئان خوێنـدن، (حمـد) و (قـل هـوالله) سـێ کـەڕەتدەخوێنـێ. گورگەکان لە جێی خۆیان دەچەقن! ئـەمجـارە دەسـت دەکـاتبـە خوێنـدنی سوورەتی (ناس). ئەوا کەوتۆتە خوێندنی (فەلەق)، بـەدووی ئـەم سـوورەتـەدا دەستی کردووە بە حەوت (ان یکاد)، (ان یکاد)حەوت جار دەخوێنێتـەوە. هـەر حەوت جارەکەش فوویـەکـی زۆر بـە چـواردەوری خـۆی دا دەکـات! لـە نێـو سوورەتەکان دا هاواری خـوداو پێغـەمبـەروپیاوچـان دەکـات. کوڵـی گریـانی هەستاوە، دەپاڕێتەوە، وەبیر تاوان وگوناهەکانی کەوتۆتەوە! تۆبە دەکـا! سـوێند دەخوات و مەرج دەبەستێلەمەو بە دوا - بێتوو لەم نەهاتییە رزگاری بێت - لە

هەموو گوناحوتاوان و حەرامێـک بکشـێتەوە. ئیـدی قـەت قـەت تـاکوو رۆژی مـردنئـەزیـەت و ئـازاری بـە مێروولـەیـەک نـەگـات. هـەروەکـوو خـەریکـە قورئاندەخوێنێ و دەپاڕێتـەوە و سـوێندان دەخـوات، لـە پـڕ هـەسـت دەکـاو دەبینێگورگـەکـان هـەسـتانە سـەر پـێ و رایـان کـردێ. دووسـێ چـەلان چەقۆیهەڵسووڕاندو بە دەوری خۆیدا خولاوە، گورگ خۆیان پێدادا. لەعەرزیان داوە. سواری سەری بوون و دەمیان ناوەتە نێو زگو جەرگودڵیەوە. «ئاخ، ئەی هاوار خواردیانم، ئەمە خوێنی سوور و گەشی منەبەسەر بەفرەکەدا دەڕژێ! ئاگام لێیە لاملمیان هەڵدڕی. ئەمەش پێستیزگمە دڕاوە، ئەوە گەدەو ریخۆڵەی منە بە دەم گورگەکانەوە. زۆر جوانهەست دەکەم گورگەکان دەمیان خستۆتە نێـو ران و قەبرغەو لاملم! ئەوابە گاز پێست و گۆشتم دەپچڕن. برووسکەی ئـێش و ژان عەجمانی لێسەندووم. هەست دەکەم تەقەلام نەماوە، بەرەو مردن دەچـم. دایک وباب و خوشک و برا لەبەر چاوم بـەسـەری خۆیانـدا ئـەدەن و بـە کـوڵ بۆمدەگرین. خوزیا زبانم بایە و دڵنەوایی دایک و بابم بدایەتەوە! باوەندەنەگرین!

ئەوا هەست دەکەم هەر گورگێک و لەتکێ لە گوشـت و پێسـت وئێسـکانی منیان بە دەمەوەیە! ئەوا گورگەکان لە دەورم کەوتـوون وخـەریکـی خـواردنی جەرگ و سی و دڵ و گەدەو ریخۆڵەی منن»،ئەمجارە هەستی کرد قامکەکانی دەستی - لە حاندی نینۆکەکان دا -ئێشێکی دڵتەزێنیان هەیە. لە ئێش و ژانی نینۆک و قامکداوەردەسووڕێ، دوو سێ تل دەخـوات و بـە هـەمـوو پاشمـاوەی هێـزی خـۆیدەقیژێنـێ! لـە زریکـەی قیـژەی خـۆی وەخـۆ هاتۆتـەوە. ئاگـا دەکاتکەوتووە، بە نینۆک بەفر و زەوی دەڕنـێ. ئاگـا دەکـات گورگـەکـان زۆر لـــەودوورتـــر، درێـــژ بـــوون، تـــل دەخـــۆن و پێکـــەوە گاڵـــتە دەکـــەن یەکتریدەخلەپێننەوە. هەست دەکات چەند سەعـات ئـێش و ژان و رووداوەی لەئانێکدا هاتۆتە زەین و خەیاڵاتەوە. دەساکە لـەزریکـەو قیـژەی خۆیـداوەخـۆ هاتۆتەوە، هێدی و هێمنایەتییەکی زۆر لەزەین و ناخ و فیکریخۆی دا هەست پێ دەکات، تەنیا قامکەکانی زۆر دەئێشێن. قامکەکانیشین و رەش هەڵگەڕاون و راست وێستاون! دەڵێی سەرما بردوونی. تەنیاقامکە گەورەی چـەقۆکـەی بـە پـەنجـەوە نووسـاندووەو گرتوویـە.دادەنیشـێتە سـەر پـێ. قامکـەکـان و دوو پەنجەکەی زۆر پێکدا دەماڵێ،زۆریان هوو لێ دەکات،هـەر کـا گـەرم دەبنـەوە هەڵدەسێتە سەر پێ و بۆجارێکی دیکەش ملی رێگە دەگرێتەوە بەر. چوار پێنج

هەنگاو لەولای‌شانی چەپی گورگـەکانـەوە لێیـان تێـدەپـەڕێ، دەبینـێ دەم و لەوسیان‌خوێناوی‌یەو پەیتا پـەیتـا باوێشـکیان دێتـێ! چـاوی لـەگورگـەکـان بڕیوە،ئاگادارە ئەوانـیش چاویـان لـەو بـڕیوە. هـەر کـا لـە گورگـەکـان تێپـەڕ دەبێ،پاشەو پـاش بـۆ پێشـەوە دەڕوات. قـەدی کێـو لـە بـن دێـت و دەگاتـە ترۆپکی‌شاخ. هـەناسـەیـەکـی درێـژ و بڵـیند دەکێشـێ. رادەوەسـتێو دەوران دەوری‌خـۆی ئـەداتـە بـەر زەیـن. بـە وردی لـە خـۆی و لـە هـەمـوو لایـەک دەڕوانێ!خۆی و هەموو شـوێنێک و هـەمـوو شـتێک چـەشـنی کـافوور سـپی داگەڕاون.کفنی مردوو لەبەر هەموو شتێک کراوە. تـەنانـەت خۆشـی، خۆشـی لەژێرتـوێژێ بـەفـردا، جـل و سیپاڵـی سـپی دا گـەڕاوە. وەڕێ دەکـەوێتـەوە، لەگورگەکان زۆر تێدەپەڕێ. لەشی سووکە، هەستی هێمنی و حەسانەوەدەکات. خێرا خێرا دەڕوات و پاشماوەی ڕێگە دەهێنێتە بەر زەین. ئیدی‌لێرەوە تا گوندی (ئاق تەپە) راستاییە، خەیاڵی راکردن لە کەللەی‌ئەدات. ئەوە دەست بە غاردان و راکردن دەکات. چەلی وایە ئاوڕێک‌ئەداتەوە تاکوو زیاتر را دەکات، پتر گەرم دا دێت و پتر هێز و تینی وەبەردێتەوە، ماندوو بوونی نیە! خێراتر و ئازاتر رادەکات. جارو باری وایەدەکەوێت، بەڵام هەرکا هەڵدەستێتەوە، هەمیسان تەقڵە کوت غار ئـەداتو را دەکـات. زۆر بـاش گـەرم داهـاتووە. بارنـد نـەمـاوە، ئـازای ئـەنـدامی‌خـوێنێکی گـەرم و گـوڕی پێـدا دێـت و دەچـێ. بـەرە بـەرە لـە راکردن‌دەوەستێ و هێور هێور هەنگاو هـەڵـدێنێتەوە. ترۆپکـی شـاخ لـە چـاو وون‌بووە. ئیدی گورگەکانیش وەبەر چاو نایەن. لە راستایی نێوان (دۆماوا) و(ئاق تەپە) دایەو لەبەر خۆیەوە گۆرانی دەڵێت، تا نێو دێ چی وای‌نەماوە. مژو باڕند و با شوێنەواریان نەماوە. تەنانەت ئەو هەورانەی بەری‌ئاسمانیشـیان گرتبـوو، زۆر تەنک بوون‌و وڵات ئێکجار روونە، لەوانەیـەئێسـتاکە یـان تـاوێکی دیکـە خـۆر وەدەرکەوێت. بێ هەلەو پەلە، هێدی وهێمن و هێور رچـە دەشـکێنێ و بـەرەو پێشەوە دەڕوات، لە ناخی دادەهۆڵ و زوڕنا لێدانە. شـایی لـە دڵـی دەگـەڕێ و گۆرانی بە دووی گۆرانیدادەڵێت. لە پڕ لە نێو زەریای سپی بەفردا خالێکی بۆری وەبەر چاودەکەوێ. ئەوەندی دەڕواتە پێشتر خاڵـەکـە جـوانتر و ئاشـکراتر خـۆ نیشان‌ئەدات. «بڵێی چ بێـت؟ دیسـانیش دەعبایـەکـی دیکـە سـەرەڕێـی لـێ نەگرت‌بێتم؟ خۆ گژو گیانیە! گورگ و ورچیش ئەوەندە بیچکەنین! ئەی دەبـێ چ‌بێت؟!»

راوەستاوە، بە وردی سەرنجی داوەتێ! بە ترسێکی زۆرەوەتێیدەڕوانێ. لە پڕ هەڵیدا چیە! کەروێشکە، کەمێک لەو لای کـابراوەجێگـەی لاقـی کـەروێشـک دیارە. وا دیارە تازە گەیشتۆتە ئەم شوێنەوئۆقرەی گرتووە. بە ماتەمات بێ چرپە چەند هەنگاو دەچێتە پێشێ ورادەوەستێ. سێ چـوار دڵـۆپ خـوێنی سـوور و گەش لە هێلێکی بەرەوکەروێشکەکە وەبەرچاو دێـن. بـۆی روون بۆتـەوە: ئـەم کەروێشکە بەگوللەی راوچـی پێکـراوە و زامـار بـووە. بـەڵـام جێگـەی کـاری نەپێکـراوە، بـەشـەلـەشـەل رای کردۆتـە ژێـر ئـەم گـوێنی و گراڵـکەو خـۆی حـەشـارداوە..کـابرا کـەیفـی سـاز بـووە، ئـاو لـە دەمو لـەو سـێیـەوە بـەرەو چەناگەیشۆڕاوگەی بـەسـتووە، ئـەوە هـەمیسـان چـەقـۆی دەرهێنـا، دەمـی چەقۆیکردەوە. چەقۆ بە دەستەوە بە دووقەڵەمباز خۆی بەسەر کەروێشکدائەدا. بە دەستێک بۆقەتەی ملی کەروێشک دەگرێ و بە دەستەکەیدیکـەی حـەوت هەشت جاران چەقۆ لە قەبرغەکانی نێچیرەکەی دەکوتێ.نێچیری بێ دەسەڵات، نە رادەکاو نە دەجوولێ! تەنیا چاوەکانی چەشنیئەستێرە لە کابرا دەڕوانێ و بـە زمانی بێ زمـانی دەپرسـێ: «بـۆ؟» کابراچـەشـنی گـورگ تـەرمـی بیگیـانی کەروێشک لە ژێری دا، ئازای ئەندامی لەژێر توێژێک بەفردا، دانیشتۆتە سەر دوو ئەژنۆ. چۆک و لاق و ئانیشکیکابرا لە سەر عـەرزەو سـەرنجـی نـێچیرەکـەی ئەدات. کەروێشک و راوچیچاویان لە چاوی یەک بڕیوە. ئەم بە نیگایەکی پڕ لە پرسـیار و تـەوس وتوانجـەوە، ئـەو بـە هـەڵسـەنگانـدنی گۆشـت و قورسـایی دەستکەوتەکەی.لیکاوی نێو دەمی کابرا لەسەر لێوەکانیەوە بەرەو چڕو چەنـەی شۆڕاوگەدەکەن. هەڵدەستێتە سەر پێ. زبان بەسـەر لێـوەکـانی دا دەهێنـێ و بزەیەکتەواوی روخسـاری داگرتـووە. دوو لاقـی نـێچیری لـە مسـتایەو ملـی رێگەیگرتۆتەوە بەر و بەرەو (ئاق تـەپـە) دەڕوا. خـۆر دەرکـەوتـووە، هـەواش زۆرخۆشە. لەسەر بانەکانی (ئاق تەپە) خەڵکی دیارن: «کەل و پەلیپێویسـت دەکرم، حەمامیش دەکەم. بۆ شێویش سـەنگـەسـیر، سـەنگـەسـیردەخـۆم... ئاخ...سەنگەسیر... سەنگەسیر... پێواز رۆن... نەرمە گۆشتیئەم کەروێشکە... بە پێواز رۆنەوە... نۆشـابەش... نۆشـابە... سـاردی و...پێـواز رۆن و نۆشـابە و سەنگەسیر، سەنگەسیر!

گەردەلوول

لەگەڵکوو پێدەنێیتە حەوشە و، تیشکی خۆر چاوەکانت دەنگێوێ، نێوچاوانت بڕێک تێکدەنێی، بەرەو دەرکی حەسارێ دەچی، دەرگادەکەیەوە، پێ دەنێیتە کۆڵان، دەرکە گاڵە ئەدەی و بە گەرووی کۆڵاندادەڕۆیە خوار. بۆقی ماشینێک راتدەچڵەکێنێ، لە ناختدادەهەژێی و، دووسێ جنێو بە خاوەنەکەی دەدەی. هەنگاوەکانت خێراتر هەڵدێنییەوە.دەگەیە جەمسەری کۆڵان و شەقام. فڕکەی ماتۆڕسوارێک بە لاشانتدائەوەندەی دیکەش دەتپەشۆکێنێ. هەست دەکەی مۆتەکە چۆکی داوەتەسەر سینگت. رەنگت دەگۆڕدرێ و هەنگاوەکانت زوو زووتردەگوێزییەوە. لە دەست زۆربەی دەنگ و رەنگەکانی شەقام جاڕز و دەمبە گلەیی. تەنانەت لەم کیژ و کوڕە جوان چاک و لاوەش کە بەرەو رووتدێن، روو وەردەگێڕی. دیسانەکەش هەنگاوەکانت توندتر دەکەی و، بەهەڵەداوان خۆت بە نێو ئیدارەکەتدا دەکەی. ئەرێ سڵاوت لەهاوکارەکانت کرد یان نا؟ بەڵام هەواڵپرسییەکی سارد و سڕ دەکەن ودەڕۆی لە پشت مێزی کارەکەت دادەنیشی. ئاواتەخوازی ئەوەی کات وسات زوو تێپەڕ بێ و بەرەو ماڵ بگەڕێیتەوە. هەوەڵ کەس کە بۆچارەسەرکردنی کارێک دێتە ژووری کارەکەت، ئاوقای تۆی دەکەن.دووهەم کەسیش. پێت وایە ئەم هاوکارانەی تۆ نیوەی کارەکەی خۆشیانبە تۆ دەکەن. چاوت لێیە لە نێزیک یەک دادەنیشن و، هەر ئەوەندە دەزانن‌پێکەوە گاڵتە و گەپ بکەن و بە خەڵک پێبکەنن. ئەم هەموو قاقا و حیلکەحیلکەیان وزەت لە لا ناهێڵێ. دەنگی ئەوان و دەنگی ئەو کەسانەی هامو شۆی ژوورەکە دەکەن، وەک بە کوتکی ئاسنگەر لە کەڕاکەی سەرتکوتن، سەرت وەژان دێنێ. گوێکانیشت لە دەست ئەم دەنگانە، دەکەونەئێش و زریکانەوە. جار و بار لە پشت میزەکەت چاوێک دەنێیە سەریەک. لەم ئیدارەیە و ئەم کارە و ئەم بارو دۆخە پەرۆش و شێواوی. ئەمئەرک و ئیش و ئیدارەیە، دایم و دەرهەم بۆ تۆرکە بووە. چی بکەی‌لەگەڵ پێویستی بە نان و بە رگ و

ماڵ؟ هاوکارەکان دەردەکەون وتێدەگەی کاتی گەڕانەوەی ماڵـێ گـەیشـتووە. چەشنی مەلێک وا لە رکەرزگار بووبێت باڵ دەگری وبەرەو ماڵێ دەربـاز دەبی. خۆشی دەکەوێتەدڵتەوە. دوو لاقت هەیە، دووی دیکەش قەرز دەکەی و بـەرەو ماڵدەبییەوە. چ پێت وا نیە ئەم شەقام و کۆڵانە کەسی پێدا دێ و دەڕوا.مەگەم جار و بار شان تێکوتان یان قاقای رێبوارێک لێت تێک دات. بەتایبەت سەرەڕێ گـرتن و هــەواڵپرســی ئـەم کچــە، کابــانی جیرانتــان، هــەمووجارێــک هەڵتدەبەزێنێتەوە. خۆشت نازانی ئەم کچە چی لێت دەوێ و،بۆچی بە قسەتەوە دەگرێ و دەتدوێنێ؟ ئاخە خۆ تۆ قەتت وەنـدە بایـەخبـۆ دانـەناوە، ئـەی بـۆچ لێنابێتەوە و هەموو جارێ لە مەلەی نێو زەریای‌بـیرەوەرییـەکانـت دەتهێنێتـە دەرێ؟ لە کابان تێپەڕ دەبی و خۆ بە ماڵەکەتدادەکەی. ئۆخـەیـش! جیهـان و ژیانی تۆ ئێرەیە. ماڵەکەت بە حەسار وحەوز و دار و باخچە و ژوورەکانیەوە، بـە تایبەت ئـەو ژووره تایبـەت ونهێنییـەت کـە قـەت کـەس رێ نـادەی سـەری پێداکات. بە چەند لۆ وقەڵەمباز خۆت بەوێدا دەکەی. تابلۆکان لە جێی خۆیان بە دیوارەوەن.دیمەنی جوانی زرێبار، ورشە ورشی پووڵەکە و وردە زێڕ و زێـوی سەرئاوەکە، ئۆخژنێک بە دڵتدا دێنێ. بەرەو کۆسارەکە وەردەسووڕێی. تەحا!لـە بڵندی ئەم شاخە! دەک لەم هەموو رەوەز و زەردوماهـە! جێگایـەکـیچـەنـدە خۆشە! شنەی شەماڵێکی فێنک و هاتوچۆی بازێک بە شـێنەیـی لـەئاسمـانی کۆساردا. خۆزیام بە خۆی، دەستی کەسی ناگاتـێ! کـەواکـەتدادەکـنی و، بـۆ سووچێکی ژوورەکەی حەوا دەدەی. پەردەی پەسێوی‌ژوور لا دەدەی و خـۆ بـە پەسێو دا دەکەی. تەمموورەکەت چاوبڕکێت‌لەگەڵ دەکا. لەسەر کورسی نێزیـک تەمموورەکە دادەنیشی. دەستێکی‌بەسەر دا دەکێشی. بەسەر تەمموورەکـەدا یـان بەسەر رۆحیدا؟جیاوازییـەکـی نیـە! لـەم پـەسـێوەدا هـەمـوو شـتێک رۆحـە. دەیلاوێنییەوە!تەمووره وەزمان دێ: «هەی سەوزە سەوزە، سەوزەی کۆساڵان». هـەمووشـتێک لـە جێـی خۆیـەتی. دەبـا مجرییـە بۆرینـەکـەشـت بـەسـەر کەیەوە.قفڵەکەی دەکـەیـەوە و، دەرکـی مجـری هـەڵـدێنی. هـەوەڵ کـەس کاوەی‌هاوەڵت دەردەپەڕێتە دەرێ. یانی هاوەڵی ئێستاکەت نیە. هاوەڵی منالیو مێرمناڵیت بوو. دە پازدە ساڵ دەبێ نەتدیوە. بگرە بێتوو لەم ژوورەنەبێ لە دەرێ تووشت بێ، نەشیناسییەوە! ئەی لەم کاتەدا بۆچی لێرەقوت بۆوە؟ زۆریش جوان و جەحێڵ ماوە. لە تەمەنی ئەو رۆژە دایە کەپێکەوە بۆ مەلـە کـردن چووبوونـە

زرێبار. هەر ئەو جل و بەرگەی ئەورۆژەشی لەبەردایـە! دە رۆژ دواتـر بـەینتـان تێک چوو؛ ئیدی ببڕای ببڕنەتدییەوە. دەڵێن بۆتە دوکتۆری شێتخانەی شارێکی دوور. دەگێڕنەوەگوتوویە شێت پووڵی باشتر دەدا. بیر لەوە دەکەیەوە کە دەبـێ چ ئـاڵ وگـۆڕێکی بـەسـەردا هاتبـێ، وا ئـەم قسـەی کـردبی؟ جـاران ئەوەندەپووڵپەرەست نەبـوو، لـە داخ ئـەم قسـەی دەری کـە بـا بـڕوا. دەسـت دەچەقۆکەت و هاتوو بە خۆشی خۆی نەڕۆیی، بە زۆری چـەقـۆ دەری کـە.ئـەم چەقۆیەش یادگاری ئەوە کە بە خەڵات پێی داوی. ئـەورۆژەی ئـەمچـەقۆیـەی پێدای، پێیووتی: «لەبیرم بوو کە ئەمڕۆ سالهاتیلەدایکبوونتـە. هـەر ئێسـتا لـە ڕێگە بۆیان گێڕامەوە، لە تاقیکاریقوتابخانەدا دەرنەهاتووی. ئەم چـەقۆیـەم بـۆ کڕی کە بێت و زۆر قەڵس بیخۆتی پێ ڕزگارکەی. دەزانی چۆن؟ زگـتی پـێ بدڕە و جەرگ و گەدە وریخۆڵەت هەڵکۆڵە و حەوایان دە بەردەمی هۆو گەماڵە و خۆشت دووپارووی لـەگـەڵـدا بخـۆ.» بـەڵـام تـۆ خـۆت نـەکوشـت. بوویـە وردەفرۆشیڕاستە مەیدانی چاوەشەکان. هەر لە یەکێ لەوانەوە فێری تەمـوورە لێدانبووی. ئای یادی بە خێر، نێوی ڕەشۆ کەمانچە بوو. تـەمـووره و کـەمـان وکـەمانچـەی بـاش لـێ دەدا. ئـەم تـەمـوورەشـت لـەو کـڕی و لـە بـری پوڵەکەیجگەرەو تۆ و وردەکەل و پەلت دایـە. خـودا عـافووی کـات لـە تـافی لاویداله کاتی تەموورەژەنـدنا پـەردەگـیر بـوو. ئـەی ئـەو تـەسـبێحەی هـۆ و سـووچیمجرییـە چـی؟ ئـەوە یادگـاری بابتـە. ئـەو بابـە کۆتربـازەی کـە ساڵگارێکیدوور ودرێژ هەر کۆتری وەحەوا خست. قـەتی ڕکـە بـۆ نـەکـردن و حەولینەدا کە هەستان و فڕین بنیشنەوە. ئەو بابەی کە ڕۆژێک لـە شـەقـامی شاردا شەڕ ئاوقا و یەخەگیری بوو. زۆردار بە بێ تاوان زللەیەکیان لە بـنگـوێی دا. زۆر بە تووڕەیی هاتەوە ماڵێ. کۆترەکانی بەسەر هاوەڵەکانیدادالبەش کرد و، بۆ خۆی رووی کردە کێوێکی وەک قوللەی قاف و ئیدیببڕای ببڕ چ خـۆی و چ هەواڵێکی بۆ تۆ و دایکت بێتەوە. ئەو دایکەچارەڕەش و ڕەنجەڕۆیەی کە تۆی بە بێ بابی پێ گەیاند و هەرچاوەڕوانی بابت ماوە تاکوو مرد.

ئـەم وێنـەیـش کـە بـە دەرکـی مجرییـەکـەتـدا نووسـاندووە، وێنـەی کوڕەونبووەکەتە. ئەو کوڕەی کە کاتێک نەهات دەرکی پێ گرتی و لەگەڵدایکیدا تەڵاقتان هاتە نێوان، ژنە کوڕەی لێ ساندی و لەگەڵ خۆیدابردی و ئیدی قـەت چاوت بە چاوی نەکەوتەوە. ئاخ... دەیان و سەدانهـەسـتی جۆراوجـۆر نـاخی

هەژاندووی. هەمووشی ناخۆش. هەستی‌تێکشـکان و دارِمـان. لـە پـڕ دەرکـی مجری دادەخەی و یەک بە خۆت‌دەنەڕێنی. چتان لێم دەوێ؟ بەسە ئیدی! وازم لێ بێنن! دەبەسە! تاکەی؟دەرکی مجری قفڵ دەدەی، بەڵام چاوم بە زۆر شـت کەوت، بە تایبەت‌دەفتەری بیرەوەری و بەسەرهاتەکەت و ئەو قەڵەمە جەوهـەر سوورەی کەپێی دەنووسی. بەڵام جەوهـەر نـا، خـوێنی تێـدا بـوو! ئاخـە وەک شتێک‌لێت بۆتە خوو و خدە کە دەبێ بە خوێنی خۆت بیرەوەرییەکانت‌بنووسی. دوو ماسیشم لە تۆنگێ ئـاودا و کۆترێکیشـم دیـت. کـۆترەکـەلـەسـەر هێلکـە هەڵنیشتبوو، مجرییەکە زۆر شتی دیکەشی تێدا بوو،نەتهێشت بیـانبینم. ئـەوا تەموورەکە هەڵدەگـری و دەچییـەوە ئـەو دیـوی‌پـەردە. لـەسـەر فـەرشـەکـە دادەنیشی. تەموورە کۆک دەکەی. یانی کۆک بوو،دەزگاکەی دەگـۆڕی. چـاک خافڵاوی. ئاگات لە کات و سات نیە. دەئەمجار لێدەدەی. تەموورەکەت لێدە. لە تەنیایی خۆتدا، لە ژوورەنهێنییەکەت‌دا تەموورەی بۆ لێدە و سەر و مـل و شـان راوەشێنە. بەرە بەرەهەموو لەش و رۆحت لەگەڵ تەموورە لێدان دەجووڵێنییەوە. لەگەڵلێدانی تەموورە هۆنراوە دەخوێنییەوە. خۆبا دەدەی. ئۆقرەت لانیە. ئای‌لە شەپۆلی شۆڕشی ناخت. خۆت بەم لا و لادا دەخەی و راست و خـواردەبییـەوە. خۆت داوەتە دەست هەوای دڵ و دەروون. دەست لە تەموورەلێدان هەڵدەگری و هەڵدەستییە سەر پێ. دەیکەی بە سەما. سەمایەکی‌سەیـر. دێـی و دەچـی. سەر و کاکۆڵ هەڵدەسووڕێنی. قژ و کاکۆڵدەئاڵـۆزێنی. ئـەم سـەمایـە چییـە؟ سەمایەکی دەروێشانەیە یان هـەڵـپەڕکـێ ودیلانێکـی ئـەویندارانـەیـە. کـەف هەڵدەخڕێنی و مژی قووڵ و درێژی لەجغارەکەت دەدەی. هەموو جارێ بە قەد دووکەڵی قۆڵە کـوورەیـەکدووکـەڵ دەدەیـە دەرێ. هـەروا سـەمـا سـەیـر و سەمەرەکەت درێژە دەدەی.دێی و دەچـی و لـە سـەمـادا جگـەرە دەکێشـی!! دووکەڵ ژوور دەئاخنێ. تۆلە نێو تەم و مژ و دووکەڵدا وەک تاپۆیەک کە بـێ و بچێ و کەس نەزانێدەروێشە و جەزبە گرتوویـە، یـان لاوێکـە و هـەڵـدەپـەڕێ، کەفهەڵدەخڕێنی. ئەوا کەوتییە باوەخولێ. بە دەوری خۆتدا دەخولێی وخۆت رادەوەشێنی. کەڕاکەی سەرت بۆتە بەرداش و دەخولێتەوە.لەترێک دوان دەدەی و بە تەختی عەرزیدا دەکەوی. تل دەخۆی و بە تل‌خواردن ئـەمسـەراروسـەری ژوور دەکەی. تەم و مژ و دووکەڵ و تل‌خواردن، لە بن دیوار رادەوێستی. سەرت وەژان کەوتووە. کەف لیباستی‌خووساندووە. نە جارێک و نە دووان بەرانی سـەر

به دیواردا دەکوتی. لەهۆڕەی گریان دەدەی و لەسەر خۆ دەچی. بـێ جووڵـە و بێ هەست وخوست. ئەرێ ماوی یان مردووی؟ نا نا، ماوی. بەشی تۆ ئـەوەیـە. دەبێئەم کۆڵەت هەر بەسەر شانەوە بێ. دەڵێی تەرمێکی بێ هەست وخوستی، بەڵام نا. ئەوا تەزوویەک بە لەشتدا هات و پڕخەیەکت دادەرێ. هەستاویەتە سەر پێ و چاوەکانت هەڵدەگلۆفی. لە ژووردەردەکەوی و دەڕۆیە حەسارێ. خۆر لـە پشت ملەی رۆژاوا خەریکیماڵاوایی کردنە. سـووڕێک بـە حـەسـاردا دەدەی و دەچی لەسەر بەرەیژێر دارە شۆڕەبییەکـە دادەنیشـی. چـاو دەبڕییـە شـینایی باخچـە،خشـپیلانەکـەت، شـینایی سـەوزە و سـوورایی گوڵـەبـاخ، سـوکنایی لەشتدادێنێ. واق وڕماو و چاو بە مۆلەق وەستاو لە هەمـوو شـتێک دەڕوانی. بێهەست و خوست وبێ هەست ونست، دەڵێی لەم جیهانەشدا نی، شەوبەسەردا دێ. حیزە ڕووناکاییەک لـە حـەساردایە. شـنەیـەکـی فێنـک دێ ودەچـێ و دەتلاوێنێتەوە. هەستی سەرخۆشی دەکەی. تریفەی مانگەشەوحەوشە ڕووناک دادەگیرێ. هەڵدەستی و دەچییە سەر حـەوزەکـە،چراکـارەبـای ژێـر ئـاوەکـە هەڵدەکەی. سەیر و سەیاحەتی ئاوی ڕوون وهام و شۆی ماسییەکانی نێو حەوز ئۆخژنێک بە دڵتدا دێنێ. دەست لەئاوەکە وەردەدەی و جار و باریش بڕێک ئـاو بە دەم و چاوتدا دەکەی.لاقەکانت تا ئەژنـۆ هـەڵـدەکـەی. لـە لێـواری حـەوز دادەنیشی و لاق دەخەیەنێو ئاوی حەوزەوە. ئۆخەیش بە ناختدا دێ. دامرکانی کوڵ و کۆی ناختام و چێژێکی چەندە خۆشی هەیە. پەیتا پەیتـا ئـاو بـە دەم و چاوتدادەپرژێنێ و دەسـت بـە سـەر و گوێلاکتـدا دێـنی. ماسـییەکـان دێنـە پێشێ،ئاویان بە شوێندا دەپرژێنی. ون دەبن. دووپات دەبێتەوە. گۆرانیدەڵـێی بۆ خۆت و دڵت و ماسییەکان. بڕێ جار گوێت لە دەنگیئەوبەری دیوار دەبێ – دەنگی کابان – حەسار زۆر ڕوونتر دادەگەڕێ.دەڕۆی نان و پێخۆر ساز دەکەی. دەیهێنی و لەسەر بەڕەی ژێر شۆڕەبیدەست بە نان خواردن دەکەی. پاش تێـر خواردن بە ئەسپایی لەبەرخۆتەوە گۆرانی دەڵێی. نەرمەونیان خۆت بە ملاو لادا رادەوەشێنی. چاوبە هەناری دار هەنارەکە و گوڵەکانی دیکە دادەگێری. دەڕۆیە ماڵـیبـیرەوەرییـەکـانی خۆتـەوە. بیرێـک لـە دایـک وبـاب کـە نـەمـاون. هـەمووهـاوەڵـەکـانی منالـی و تـازەلاویـت و تـافی لاویـت، شـۆڕاوگەی ئەسرینێکیزوڵاڵ بـەسـەر گۆنـادا. وەبیرهاتنـەوەی ئیـدارە و هـاوەکـارەکانـت هەستێکیناخۆش بە دڵتدا دێنێ وەبیر ئەو ڕکە ناخۆش و تەنگەبەرە دەکەوییەوە

کەبۆ کۆترەکانی باوکت لە هەمووو جێگایەک ناخۆشتر بوو. ئای چەندەتبەزەیی پێدا دەهات. دەبێ خۆت لە دەست ئەم بیرەوەرییە رزگار کەیت.تاپۆیەک لە نێو دارەکاندا دێ و دەڕوا. دەردەکەوێ و ون دەبێ. تاپۆیسەمای کیژێـک لـە نێـو تابلۆیەکی مینیاتۆریدا. کیژێکی جوان،پەریلەیەکی تاپۆ ئاسا بـە کراسـی سـپی بووکێنییەوە. بە کراسی زەرد وسوورەوە لە پڕ بیزاری و نەفرەت داتدەگرێ. دوو سی تف دەکەیە سەرعەرزی. زۆر ناکێشێ و دیسان تەماشای هەنار و دارهەنار و حەوز. لە پڕهەست دەکەی پەریلەکە هاتووە و لە لا شانت دانیشتووە. هەسـت دەکەیهەڵدەستنەوە سەر پێ. کابان لەسـەر کورسـی بـووکێنی دانیشـتووە و تـۆشبـە بـەرگـی زاوایـی تـازەوە لـە پشـت سـەری راوەسـتاوی. زۆری پـێ ناچێهەستێکی ناخۆش ناخت دادەگرێ: «چی؟ من؟ تف بە نەحلەت بی! مـنو ئەم بیرەوەرییە ناشیرینە؟ ژن هێنان؟! ئەویش کابان؟ قەت قەت! جـاچۆن بـە دەستی خۆم گۆلمەزێکی دیکەش ساز کەم؟ ببمەوە کابرایـەکـیئاسـایی؟ وەک زۆربەی ئەم خەڵـکە؟» رادەچڵـەکـیـی و وەخـۆ دیێـەوە.وڕێنـەی سـەر لێـوت جەغزێک بە دەورتدا دەکێشێ. خولکت تاڵ بووە.سۆزێکی دڵتەزێن لە ناختـدا دەگەشێتەوە. ژان و ئێشێکی پڕ مەترسیدەڕژێتە جەرگ و دڵتەوە - ژانێکی دوو لایەنە - سەرکێش و شلەژاوبەرەو ژووری تایبەت دەگەڕێیەوە. دەچییە پەسێوی پشت پەردە. ئاڵۆزاوو پەشێو وەک کـلـافێکی ئاورێشـم دێـی و دەچـی و خـۆت دەخۆیەوە. کولـیکولۆلـی دەروون دەتهـەژێنـێ. دەبـێ خـۆت بخافڵـێنی بـە خوێندنەوەیهۆنراوە، پەخشـان، چـیرۆک، بـە گـۆرانی گـوتن و هـۆرە چـڕین، بەسیاچەمانە. چەندە؟ سەعاتێک؟ دووان؟ لە ژوورەکەتدا دێی و دەچـی وسـەر هەڵدەسووڕێنی. دەست دە دەیە تەموورە و دەست دەکەی بەتەمـوورە لێـدان. بەرەبەرە رزگاری لەم حاڵە ناخۆشە و لێدانی هەوایشاد، باڵەفڕکەی پۆلێک کۆتر بۆ باڵ کێشان بو فڕین. قاسپە قاسپی کەو لەهەوراز و نەوی و رەوەزی کۆسـار. هەمیسان «ئای سەوزە سەوزە،سەوزەی کۆساڵان.» چەندە و تاکووکەی؟ ماندوو دەبی. تەورزین وشیرێکی هەڵواسراو، بەم دیوارەی بەرەو رووتەوە چاو بـڕکێنت لـەگـەڵـدەکـەن. دایانـدەگـری و بـە دەسـتیانەوە دەگـری. بـە دەوری خۆتدادەخولێیەوە. شیر و تەورزین هەڵدەسووڕێنی. هوو! بگرە! خۆت بگرە!شیر وتەورزین بە شەش لایاندا دەوەشێنی. بۆ سەرێ و خوارێ. هوۆ؟ بۆراست. بگرە دەی! بۆپشتە سەر و بەرەو ڕوو. هوو! بگرەدە! هەرواسەمایەکی شێتانە! شـیر و

تەورزین بە دەستەوە. ڕاست وخوار و چەپ وراست چوون و شیر و تەورزین هەڵسووڕاندن. دێی و دەچی. سەر و ملو قژ و کاکۆڵ هەڵدەسووڕێنی. دیسان کاکۆڵ داڵۆزێ. سەر چەشنیبەرداش هەڵدەسووڕێ. ئارەقە زەنگوڵ زەنگوڵ و دڵۆپ دڵۆپ بەسەرلەشتدا شۆڕاوگە دەبەستێ. شەپۆلی هاواری هوو بگرە! سێڵاوی سڵیسەما کردن، فڕین لە نێوان عەرز و ئاسماندا، تەقڵە و دەور لێدان دەبێتەباوەخولێ، ماندوو بە عەرزدا دەکەوی. ئای دڵت چۆن لێ دەدا. کەفهەڵدەخڕێنی. چاوت لێیە مجرییەکە دەکرێتەوە. ورووژم دەکەنە دەرێ،ئەوی لە نێو مجریدا بوو. دایک و باب، هاوەڵکانی جاران، ژنە ومنداڵەکەت، دوکتۆری شێتخانە و... بە هەموویان چوار دەورت لێدەگرن. دەستی یەکدی دەگرن و بە دەورتدا دەیکەنە هەڵبەز و دابەز:دەمری! دەمری! دەمری! ئەوا دەستی یەکیان بەردا و هەر کام بەتەورزینێکەوە هەڵیانکوتایە سەرت. بیکوژن! بیکوژن! ژنە هانیان دەدا.بیکوژن! هەلی چاکمان بۆ ڕەخساوە. بیکوژن! بیکوژن! یەک بە خۆتدەقیژێنی و هەڵدەستییەوە سەر پێ. شیر بە دەستەوە دەنەڕێنی. «ئێوە مندەکوژن؟ ئێوە؟» هەشاوڵیان بۆ دەبەی. ڕادەکەن و خۆیان بە نێومجرییەکەدا دەکەونە. دەرکی مجری دادەخەیەوە. شەربەیەک ئاویسارد دەخۆی و دەگەڕێیەوە بۆ و دیوی پەردە. جا گوێ بدە من، دەبێشێوی شەوت ساز کەی، بۆ دووهەم کەڕەت دیسان برسیت بۆتەوە. شەودرەنگانە، بیخۆ و بخەوە. سبەی ئیدارە دەچی. بڕێکیش گێژەگێژ دەکەی،وەک دوێشەو و پێرێشەو... شەوگاری ساڵگارێکی زۆر.

* * *

ئەمڕۆکەش خۆت گەیاندەوە ماڵێ. لە ژێر دارهەناری حەوشەکەتراوەستاوی. شنەیەکی فێنک و خۆش گەڵاو لک و پۆپی دار و گوڵ وگیای حەوشەکەت دەشەکێنێتەوە. دەڵێی تۆ باوەشێن دەکات.هاوکارەکانت ئەمڕۆ لە ڕۆژان لەگەڵت بە مەیلتر بوون. کابانیش زۆر لەڕۆژان گەرم و گوڕتر هەواڵپرسی لەگەڵ کردی. شای کە! هەنارەکانچەندە گەورە و گەش بوون! تەقەتەقی دەرکی مجرییەکەت دێ.ڕادەچڵەکێی و وەردەسووڕێی. لە کۆڵاندا گەردەلوولێکی سەیر هەستاوە.تەقەی دەرکی حەساری دێت. دەرک دەکرێتەوە. گەردەلوول و کابانپێکەوە خۆ بە حەسار دا دەکەن. گەردەلوول ورووژم بۆ ئەو دارهەنارەدێنێ، وا لە ژێری ڕاوەستاوی. کابان لە نێوەڕاستی

گـەردەلوولدایـە.پێکـەوە دەگـەنـێ. گـەردەلـوول لـە دارهـەنـار دەهاڵـێ و ئەوەندەیرادەوەشێنێ تا هەنارە هەرە گەورە و جوانـەکـە بـەردەبێتـەوە. پێـت سـەیـرە.چـۆنی تـوانی هـەنـارەکـە بـەرداتـەوە؟! خـۆ لـەمـەو بـەریـش ئـەم گەردەلوولەچەند چەلان هەشاوڵـی کردبوویـە، کـەچـی چـی پـێ نـەکرابـوو. ئەیئەمجارە هەنارەکـە بـۆچ بـەربـۆوە؟ لـەمـەو بـەر تـاق تـاق هـەشاوڵـیان دێنا،ئەمجارە هەرتکیان پێکەوە هاتن، بۆیە دەست دەبەی هەنارەکەهەڵگرییەوە. دەستێکی سپی و ناسک و بڕێک گۆشتن بە گورجیهەنـارەکـە دەڕفێنـێ و لـە باخەڵی دەهاوێ. هەردووکتان ڕاست دەبنـەوە،تـۆش و خـاوەن دەسـتەکـەش، کابانی جیرانتانە. هەر ئەو کراسەی لەبەردایە کە زۆر جاری دیکـەش لـەبـەری دەکرد و ڕێی پێ دەگرتی. زولفەبەشانە کراوەکەی لـە بـادا دەشـەکێتـەوە. بـە زەردەخەنەیەکی بە مەیلەوەلێت دەڕوانێ، پێی دەڵێی: «تکایە واز لەم هـەنـارە بێنە و بمدەوە، بە کارتنایە.» وەڵام ناداتەوە، خۆی با دەدا و سێ چوار هەنگـاو دەکشـێتەوە.سـەری بـەرەو پشـت ڕادەوەشـێنێ و بـە ئامـاژە: «ناتـدەمـەوە» بـــڕێکجێگاکـــەی دەگوێزێتـــەوە. لـــە نێـــوان دارهـــەنـــار و شـــۆڕەبیـــدا ڕادەوەستێ.ژوورەکەت لێ نادیار دەبـێ. بـزەیـەکـی شـاد تـەواوی ڕوخسـاری داپۆشیوە.چاوەکانی پێدەکەنن، بە مەیلەوە لە ئازای ئەندامت دەڕوانێ. دیسـان بـــەتکـــا و ڕجـــاوە داوای هـــەنـــارەکـــەتی لـــێ دەکـــەی. هـــەمیســـان بـــە سەرڕاوەشاندن:«ناتدەمەوە.» هەروا ڕاوەستاوە و نـاڕوات. لـەوە دەچـێ ڕەنگـی کراسەکەیسوورتر بووبێ؛ جوانتر دەنوێنـێ. کابـان دەم بـە پێکـەنـین، بسـک وئەگریجە و پرچێکی ڕەشـی قـەتـرانی، لـە دەوری گـەردن و لـەسـەر سـنگ ومەمکانی دیلانیان گرتووە. سەرچۆپیش گەردنی شووشەیی و گوڵاڵەسـوورەی ڕوخساریەتی. وەک شێتت لێ دێ. دەڕۆی و تەموورەکەتدێنی. دێی و دەچی و دەست دەکەی بە تەموورە لێدان. چەند هەوایزۆر خۆش لـێ دەدەی. پێـت خۆشە دەستی بگری و پێکەوە بیکەنەهەڵپەڕکێ. ئەویش بەرەبەرە دێتە پێشێ و بە چپە بەسەرتدا هەڵدەڵێ.باسی ئەوینت بۆ دەکا. لە پڕ بە دڵتدا دێ: «گاڵتەم پێ دەکا» دەست لـەتـەمـوورە لێـدان ڕادەگـری و دەنـەڕێـنی: «چـت دەوی؟ هەنارەکەم دەوە!زووکە دەی!» هەروا دێتە پێشتر. دەستەکانی بـەرەو دەسـتت دێن. دەستتدەگرێ و بـەرەو خۆیـت دەکێشـێ. دەسـتەکـانی دەسـتەکانـت دەگوشن و بەگوێتدا دەچپێنێ: «ئەم هەنارە بۆ من. منیش بۆ تـۆ. قازانجتـە!»

سەرتبەرداوەتەوە. لە دڵتدا: «چ دەبیسم؟ خەونە، یان بە خەبەرم؟ دەنگی‌چەند خۆشە؟ چەندەش جوانە!» سەر هەڵدێنی و بە وردی لێی دەڕوانی:«ئاشا! دەڵێی سێحربازە و جادوو دەکا. لەوە دەچێ کراسەکەی ڕەنگی‌گۆڕیبێ. ئـەم کراسـە شینە گوڵ سوورە چەندە جوانە!» بـزەیـەک دێتـە سـەرلێـوت و دەسـتەکـانی دەگوشی. پێت دەڵێ: «هەموو هەنارەکان لێ کەوە،لـەگـەڵ منـدا بیـانگۆڕەوە، قازانجتە.» تەزوویەک بە لەشتدا دێ و دەکەوییەلێوە لەرێ. ئـەژنۆکانـت وەک مێوژۆکە دەلەرزن. دڵت نایە. بە گوێتدادەچپێنێ: «ئەوانـەت لـە مـن خۆشـتر دەوێ؟ لێ دەم و بڕۆم؟» بەشڵەژاوییەوە دەڵـێی: «نـا، نـا، نـەکـەی.» دەسـت دەکەی بە هەنار لێکردنەوە.هەنارەکان دێنی و لەبەر پێی ئەودا ڕۆیان دەکـەیـە سەر عەرزی.پێیان‌بەسەردا دەنـێ و دەیانفلیقێنێتـەوە. ئـەو بـەرەو ژوورەکـەت دەچێ و تۆش‌بە دوایدا. پێکەوە دەست لەناو دەست دەچنە ژووری. لـە ژووری تایبەت‌بەرەو رووی تابلۆکان ڕاوەستاون. پێـت دەڵـێ:«هـەمـوو ئـەم تابلـۆیانە لێبکەوە؛ بنەما و بەردی بناغەی نەهاتی تۆ ئەوانەن» ڕادەچڵکی وتەزوویـەکـت پێدادێ: «بۆچی؟ ئەوانە بۆ؟» پێت دەڵێ: «زووکە زو! دەبێبیانشکێنی. دوایش دەچینە ئەو دیوی ئەم پەردەیە و پـەردە دادەدینـەوە.کـە هاتنیـە دەرێ، پـووڵ هەڵدەگری و دەچینە نێو شار. ژیان و خۆشی لەنێو شار و شـەقامدایـە. دەبـێ هەموو شتێکم بۆ بکڕی، جل و بەرگی‌جوان، عەتر و ئودکوڵۆن، شـانە و ئاوێنـە، سوخمە و کۆڵوانە، مووروو وپاوانە، ژێرپۆش و کۆرسـەت و شـۆرت و...» واقـت وڕماوە. بە گنج ولۆچی نێو چاوان و لەرزە لەرزی ئەژنۆکانتدا وێ دەچـێ تێـک چووبێتی.پێی‌دەڵێ: «دەست لە هـیچ مـەدە، بـا بڕوێنـە حـەوشـە. لـە قـەراغ حەوزەکە وژێر هەنارەکان ڕاوەستین و قسە و باس بکـەیـن. لـە ژێـر شـۆڕەبی دانیشـین وبـڕێکت تـەمـووره بـۆ لێـدەم.» خـۆت پـێش دەکـەوی و دەڕۆیـە حەسارێ.گوێت لێیە لە کۆڵانەوە دەنگی فیتوولێـدان دێـت - دووانی درێـژ و یەکی‌کورت، دووانی درێژ و یەکـی کـورت... - کابـان بـەرەو کۆڵـان ڕادەکـا. دەرگادەترازێنێ و خۆی بەکۆڵـاندادەکـا. لـە ژێـر دار هـەنـارەکـە ڕاوەسـتاوی وچاوەکانت وەدوای کابان کەوتن و دیتیان خۆی بە کۆڵاندا کـرد.تـەقـەتـەقـی دەرگا ڕاتدەچڵەکێنێ. بەرەو دەرگا دەچی، سەر بەکۆڵاندادەکەی. چـاوت لێیـە کوڕە جەحێڵەیەکی جوان چاک و کابـان بـە قسـە وبـاس و حیلکـە حیلـک و تریقانەوە بەرەو نێو شار و شەقام دەچن. ئەم‌کوڕە جەحێڵـەت چـەنـد کـەڕەتی

دیکـەش لـەم کۆڵـان و دەرک و بانـە دیـوە.دەڕۆن و لـە چـاوت ون دەبـن. گەردەلوولێکی گەورە خۆ بە حەسار دادەکا. لە خـۆت و دار و ماڵـت دەهاڵـێ. راتاندەوەشێنێ... تۆز و خۆڵ لەگشت سەر و گوێلاکت دەنیشـێ. دادەنیشـی و دەڕشێیەوە. چەندە و چماوەیەک؟ نازانی! پەرۆش و رشانەوە تەواو دەبێ. تفێک دەکـەیـەوە.دەڕۆی و بـە قـەراغ حـەوز و نێـوان دارەکانـدا دەگـەڕێـی. گەردەلوول‌رۆیشـتووە. دەچییـەوە ژووری. وێنـەیـەک دەکێشـی و دەیخـەیـە نێومجرییەکەوە. زۆرت ئیشتیا لێیە بڕێک تەمووره لێدەی و کەمێک‌هەڵپەڕی و، هەر کە لە ماڵ دەرکەوتی بە شوێن بابتدا روو بکەیە کێوێکی‌وەک قوللەی قاف.

*   *   *

گوێچکەکان

ئەو دەست و پەنجەیەی کە تاکوو دوێنێ چکۆلە و چرچ و لۆچ وبێهێز بوون، ئێستاکە زەلام و گۆشتن و بە هێزن. ئەم دەستە چەوروچڵـێک و گـرێ گرێیـە بەری پێگرتووم و دەمانچەیەکی بەرەو رووم گرتووە.دەستەکە بەرە بـەرە بـەرەو ژوور هەڵدەکشێ. هەڵدەکشێ و هەڵدەکشێتاکوو لەگەڵ گوێچکەی چـەپـم دا هێڵێکی راست پێکدێنێ. حەتمەن‌دەیهەوێ ئەوەندەی گوللە لە دەمانچەکە دایە بیتەقێنێتە نێو گوێمەوە.ئێشێکی کوشندە دڵم دەخاتە کوتە کوت و تەزوویەک لە موغەرەی‌پشتمەوە دەزوولە دەکات و هەموو لەشم رادەتڵەکێنێ. دیانەکانم لە ئێش‌و ژانی ئـەم مـەترسـیە بـەسـەریـەکـدا قفـڵ دەبـن، برۆکـانم تـاق و واز دەکـەن،گـنج و لـۆچی خـوار و خـێچ نێـو چـەوانم دادەگـرن و مژۆڵـک و پێڵوەکانم‌چەشنی پەپوولە دەکەونە فڕین و باڵە فڕکە.

پەنجەی رەش و گرێ گرێ، لە یەک نەکاو بە پەلە پیتکەدا دێـن ورێژنـەی گوللە دەڕژێنە گوێمەوە.

کەڕاکەی سەرم دەکەوێتە باوەخولێ! دەسـووڕێ و دەخولێتـەوە،دەسـووڕێ وباوەخولێ دەکات. کەڕاکەی سەرم ئەوەنـدە دەخولێتـەوەتـاکوو لـە ملـم جیـا دەبێتەوە و بە حەوادا دەڕوا و دەڕوا و دەڕوا هەتا لەرۆخی ئاوێک لەسەر لـەشـم دەگیرسێتەوە.

نازانم ئەم ئاوەی لە روانگەمدایە، جۆگەلەیە؟ چۆمە یـان زەریایـە؟ بۆخۆتـان سەرنجی دەن و نێوێکی لێبنێن. ئاوێکی لێڵ و لیخن وقوڕاوی ولـە زۆر جێگـە بۆگەن، لە نێوان دۆڵێکی خوار و خێچدا پۆنگی‌خواردۆتەوە. لە برێ جێگە بڵـق دەدا و لە برێ جێگەی دیکە قوڕ و قەپ‌وێستاوە. لە ئەمبەر و ئـەوبـەری دا بـە هەزاران و هەزاران سێبەر دێن ودەچن و، مناڵانێکی بێ ئەژمار لە هـات و چـۆ دان. مناڵ فیکە کێشان وزەنا زەناو بەردە فڕکەیانە و سێبەرەکان لاڵ و بێزمـان

بە دەوری خۆیاندادەسووڕێنەوە و جارو بار بە دزە دزە تەماشایەکی ئەم نیسکۆڵە ئاوەدەکەن.

لۆتکەیەکی شەق و شڕ ورەش و چڵکن بەسەر ئاوەکـەدا دێ و دەڕوا.بڵـێی ئەم لۆتکەیە ئی کەسێک بێت و گەمیەوانێکیش لێی بخوڕێ؟ لەهەوەڵ نیگـادا کەسی بەسەروە وەبەرچاو نایە. بەڵام بێتوو زۆر ورد لێیبڕوانی شتێک بە ئاستەم وەبەرچاو دێت. دەعبایەکی گولە و نابووتە وسەیـر و سـەمـەرەیـە کـە لاسـایی گەمیەوان دەکاتەوە و زیاتر بە قەراخە وقەراخی ئاوەکەدا هات و چۆیەتی! دوور و نێزیک و کەم و زۆر خـەڵـکدێـن و دەڕۆن. سـێبەرەکـانیش! منالـەکـانیش! هەمووان لە سووڕانەوە وخولانەوە و باوەخولێـدان. لـەم بـاوە خولێیـەدا کـەس کارێکی گرینگی نیەو بێدەنگی باڵی وەسەر وڵات کێشاوە. بەڵام هەر کا دەعباکە لە خەڵکنێزیک دەبێتەوە، خەڵک لێی دوور دەکەونەوە و پشتی تێدەکەن.

زۆر جاریش بە چپە و دزە دزە وشەیەک لەسەر دەم و لێوی خەڵکدەکەوێتە سەما. ئەم وشەیـە دەعباکـە قـوت و قوشـقی دەکـات. زۆر جـار لـەموشـەیـە دەسڵەمێتەوە و چاو دەگێڕێ و هەست رادەگـرێ. زۆر جـاریشخـۆی کـەڕە و نەبیس دەکات، بەڵام ئەم دەعبایە چیە؟ هەر کا بە جـوانیلێـی وردبیـەوە، دوو گوێچکەیە! دوو گوێی زۆر زەلام و درێژ و شۆڕ.سەرێکی بووچک لەسەر، ملێکی باریک و درێژ قوت بۆتەوە، ملێکیئەوەندە باریک کە دەڵێی بە موو بەندە. لەسەر ئەو ملە باریکەشداسەرێکی زۆر گچکە دامەزراوە. سەرێکی هێندە گچکەیە کـە دەڵێی دەم ولووت و چاوی پێوە نیە!

بەڵام کە لێی بڕۆیە پێشێ و بە جوانی سەرنجی دەی، دووچاوی وردو کوێرە مووشە و زیت لە قووڵایی دووبیردا دیارن. دوو چـاوی زۆر حیـزو دز و بـە فـڕو فێڵ. لەگەڵکوو لەم وڕوکاسیە دێمە دەرێ، دەیناسمەوە.ئاخ... خۆیەتی! قسەی ئەمڕۆ و دوێنێ نیە، قسەی پار و پێرار و بەسرپێراریش نیە. هەر لە تافی لاوی را ئەم چۆماوەم پێ خاوێن نەبووە،ئاوەکەیم پێ لیخن و بۆگەن بوو، گەمیەکانیم پێ کۆن و شڕ و شکاوبوو،گەمیەوانەکانیم هەر پێ گەمیەوان نەبوو! دایم و دەرهـەم دەمگوت! ئەمدەور و دووکانە دەگۆڕم. دەرکی ئەم شەیتانە بازاڕە دادەخەم. ئاخ بێتوودەستم بڕوا، داری لەسەر بەردی ناهێڵم. زۆر کات لەم شان و ئەوشانمەوە، لە پشتە سەر و بەرامبەرمەوە، لە بن گوێمەوە، ئەم دەعبایـەوڵـامی ئـەدامـەوە: دەیباشە! زۆر پیرۆز و موبارەکە! جووجەڵە لە ئاخریپاییز دادەبژێرن.

لەسەرچی ماتڵی دەبیگۆڕە دەی! لەسەرچی و لەبەرکێ ڕاوێستاوی؟ڕامان دەکردە یەک و بە گژیەکدا دەچووین. ئێخەو بەرۆکی یەکدیماندەگرت ولێماندەبووە شەڕ و قوونەشەڕ!

زۆر جاریش لێکدەکشاینەوە، هەرکەس بەرێی خۆیدا دەڕۆیشت وخەریکی کاری خۆی دەبوو... پڕوپاگەندەمان دەکرد، دەستەو بەرەوپارتمان پێکدێنا و دژ بە یەک تێدەکۆشاین وبە گژیەکدا دەچووین.ئەوان زیاتر بوون. زیاتریش و بە فێڵ تریش. عەیبەیان بێ شوورەیینەبوو، بە درۆ خەڵکیان هەڵدەخەڵەتاند.

بەمانەش کاریان جێبەجێ نەبایە، بە زۆریان دەکرد. خۆشتان‌دەزانن کە زۆر هاتە گۆڕێ قەباڵە بەتاڵە! بەس ئەی من چی؟ منیش هەرنەدەبەزیم، نەدەکشامەوە، دەسبەردار نەدەبووم. باکم لە زەبر و زەنگیان‌نەبوو، نەفریوم دەخوارد ونە بە ئامۆژگاری و لۆمە و هەڕەشەیانم دەکرد.دەسا کار لە نوێ، بار لە نوێ! شەڕ و بەربەرەکانێمان بوو، دەست وپەنجەمان دەخستە دەست و پەنجەی یەکدیەوە، شەڕە قسە و شەڕەمەتەڵۆکەمان بوو. شێر و ڕێویمان بۆ یەک دێناوە. خێسە و مۆڕە و لێوەکرۆژەمان لە یەک دەکرد و شەڕێکی بەردەوام لە نێوانماندا هەر درێژەیبوو، هەر درێژەی هەیە.

کۆت و زنجیری لە دەست و پێم کردووە، دەم و دەستمی بەستووە وریژنەی گوللە بە نێو گوێمدا دەتەقێنێ. دەیان و سەدان ساڵ و بگرەسەدان سەدە، لە سەدان زەمان و مەکانی مێژوو دا خول دەخۆم!

دەسوڕێم و دەخولێمەوە و باوەخولێ دەکەم تا کونێ کاس و وڕ دەبم.گێژ و وێژ لە جێی خۆم دەحەپەسێم و وەک سێبەرێکم لێدێ. ئەوا لەمژوورەدا، لە نێو چوارچێوەی ئەم ئاوێنەدا دەعبایەکی گولە و نابوتەیسوور لە چەشنی عەمتەر، لە شانی خۆمەوە گوللە بارانم دەکا. تەحادەعبایەکی سەیرە... تووکی سەر و سمێڵ و ردێنی هەڵپرووزاوە،لیباسێکی فەڕەنگی وپەڵەنگی لەبەردا دەڕوانێتە سەر و گوێلاکم. زۆری‌پێ سەیرە کە بۆچی نەمردووم و نامرم و ماوم. گوللەباران کۆتایی دێت.

ژوور پڕ لە ئەم و ئەو دەبێ، پڕ لە دیوناس و غەوارە. هەموو بەدەوراندەوەرمدا دێن و دەچن و لێو دەجوولێنن. دەڵێی هەواڵپرسیملێدەکەن. دەڵێی باس و خواسێک لێک دەپرسن! بەرەبەرە دێمەوە خۆ.قیت و قوت ڕاوەستاوم و تەماشا دەکەم. تەماشای هەموو ئەوانەی لەباس و خواس دەگەڕێن، ئەوانەی لە کفن و

دفنی مردوودا بەشداری‌دەکەن و لە ڕێگای خودا و خێری مردووویاندا یاسین بۆ نەخۆش و فاتیحابۆ مردوو دەخوێنن. جار و باریش میرات لە نێوان وەرەساندا دابەش‌دەکەن. تەماشای سێبەرەکان و منالان و... دوکتۆر و قازی و چەکداردەگەنێ، دوکتۆر معایەنەم دەکات و شتێک دەڵێ. قازی چەند لاپەڕەکاغەز ڕەش دەکاتەوەو دەوسییەک پێکدێنێ... چەکدار چاوەڕوانی‌حوکمی دەعباکەن. لە ناکاو گوێچکەکانم دەزیرێنن و دەزریکێنن! بێدەنگیە! ئای خودا چ بێدەنگیەکی وەیشووم و گوێدڕە! گوێچکەکانم‌دڕاون و بێجگە لەم بێدەنگیە گوێدڕە چ نابیسن. خوێن لە دڵی‌گوێچکەکانمەوە چۆڕاوگە دەکات. خوێن بە شان و پیلمدا شۆڕاوگەدەکات و دەڕژێتە خوار. خوێن بارانە، خوێن باران... خوێن‌چوارەندەوری ژیان و جیهانم دادەگرێ. خوێن بەری چاو دەگرێ.بۆنەکەی نێو دەم و لووت وکەڕاکەی سەرم پڕ دەکات... ئاخ...

لەوەش ناخۆشتر بێدەنگیە، بێدەنگی خەریکە پەردەی گوێم‌دەدڕێ. دەمە جووڵەی سێبەرەکان و ئەوانی دیکە دەبینم، بەڵام چنابیسم. تەنانەت نە جیکە جیکی مشکان و، نە میاوە میاوی پشیلان و،نە حەپە حەپی سەگەل. دەعبا و چەکدار دەمدەنە پێش و دەمبەن ودەڕۆن. لە پاش ماوەیەک دەمهاونە ژوورێکی تاریک و بووچک وبڵندەوە. دە چرا، سەد چراو هەزار چرا هەڵدەکەن و تیشکی هەموویان لەچاوەکانم دەگرن. دەعبا کاغەزێک دەنووسێ و دەیداتە دەستم؛دەیخوێنمەوە:

(نەبوو... نەء... نەبوو. هێشتا چاوەکانت دەبینن! زبانت دەگەڕێ ودەتوانی قسە بکەی، لاقەکانت ساغن و دەتوانی بەڕیدا بڕۆی،دەستەکانت دەتوانن بنووسن. نەء... نەبوو) پێی سەیرە بۆچی ماوم؟ بۆدەبێ بمێنم؟ پێی وایە دەبا مردبایەم. نازانێ لەم دڵۆپە خۆینانەدەڕوێمەوە، زیندوو دەبمەوە؛ نازانێ لە تۆز و خۆڵی ڕێگاکەی خۆم‌هەڵدەستمەوە و ڕێ دەکەومەوە. نازانێ ڕەگ و تووم لە خاک و خۆڵی‌زەویدایە و هەڵدەتۆقم و هەڵدەدەمەوە. لە بێدەنگیدا لێک مۆڕبووینەتەوە. کاغەزەکە بۆ لای خۆی توور هەڵدەدەم. جا خۆ روو نایگرێو دیسانەکە لەسەر کوتە کاغەزێک بۆم دەنووسێ: (بۆ خۆت دەسبەرداردەبی یان ئێمە دەست بەکار بین؟)

بەسەریدا دەنەڕێنم، بەسە! وازم لێبێنن. چیتان لێمدەوێ؟ هیچتان‌بە قسە ناکەم. چیتان لە دەست دێ، منەتتان بە هیچ، بە هەموو هێزی‌خۆی مستێک بە

نێو دەممدا دەکێشێ. لێو دەدڕێن و ددان دەشکێن.خوێن شۆڕاوگە دەبەستێ و بە لافاو وەڕێ دەکەوێ. دەست و زبان و چاوو دڵ و تەرمی منە لەم لافاوەدا نوقم دەبێ و دەردەکەوێتەوە. نوقم بوون ودەرکەوتن، نوقم بوون، دەرکەوتن. دای و باب و هاوەڵ و هاوشارینئامۆژگاریم دەکەن، دەسبەردار بم، بەڵام من پەردەی گوێم دڕاوە و دڕاوەو چ نابیسم.

چ نابیسم، بەڵام قیت و قۆز ڕاوەستاوم و زبانم بەرد دەهاڕێ: کۆڵان وشەقام و جادە و ڕووبار و زەریا و کۆسار و کوێستان و دارستان، تەنانەتشار و دێهاتیش لە تۆ دەبنە غەوارە و دوژمن. هەموو بۆت ناخۆش ومەترسی هێنەردەبن. هەر کا پێیاندا هامۆشۆ بکەی سرتە سرت و چپەچپ وەک تێخی دەبان شیر و تیرت لێدەکێشنو و نجڕ و و نجڕت دەکەن.ڕۆژگارت تاڵ و شەوگارت ئاڵۆز دەکەن. باش دەزانی کەس تۆی ناوێ وخۆشی ناوێی. لە دەست ئەم ڕۆژگارە بڕۆ نێوڕکەی ئاسن، بڕۆ نێو چواردیوارە بڵندەکەت، تاکوو ڕەجمیان نەکردووی ڕاکە، دەرک و دەروازە لەخۆت داخە، داخە، داخە.

بۆ ئان و ساتێک بە ڕاست یان بە درۆ دەکەوێتە پاکانە کردن ولالانەوە: دەزانم شەقام و بازاڕ و نێو خەڵک گۆمێکی بێبنە. ئەو گۆمەیکە ڕۆژێک تێیدا دەخنکێم... ئاخ...

ئاخ... ئەوەندەی بیردەکەمەوە، بە باشی نازانم بۆچی واملێهات!لەبەر چی کەوتمە ئەم ڕۆژەوە؟ کتێبی بیرەوەریەکانم لاپەڕە بە لاپەڕەدەخوێنمەوە، بیریان لێدەکەمەوە و سەرم لەم کارە دەرناچێ... مەترسیناخ و مۆخی کەلاوڕێژ کردووم. زۆر جێگەی مەترسیە. ترسان لەوڕۆژەی لە پەنا و پەسێوی شەقام و کۆڵانێکدا بڕژێن بەسەرمدا، بیکەنەگەلە کۆمەکێ... سواری سەرم بن، بەرچەقۆم دەن، ڕێسمانێک لە ملمتوند کەن و ڕامکێشن... ڕامکێشن... خەتای کێ بوو؟ کی تاوانبارە؟خۆم؟! دای و باب یان هاوەڵەکانم؟ هەموو هاوەڵ و دەرو جیران و هاوولاتێکانم تاوانبارن! بوغزاندیانم... بۆیان هەڵبەستم. حەوایان دام...ئێستاکەش وەخۆم ناگرن... بۆچی ئەوان چین؟ کێن و چیان لە منزیاترە؟... ئەم بیرکردنەوەم لە چیە؟ چیم لەکێ کەمترە؟ ژیر و ئازا و ئاقڵنیم؟ لە ژیاندا سەرکەوتوونیم؟ خۆشپۆش و خۆشخۆر و خۆش ڕابوێرنیم؟ ئەی بەس ئەم بیرەوەری و فیکرە هەڵیت و پڵیتانە چیە بە دڵمدادێن؟...

ئەرێ ئەم حەوشە و حەسار و کۆڵان و شەقامە بۆ وا پڕ لـەم خـەڵـکەبـووە؟ چیان دەوێ؟ باش وایە تاکوو دەورەیان نەداوم و زەفەریان پێنەبردووم. بە چەند دەسرێژ بیانکشێنمەوە: هۆۆۆو... چتان دەوێ؟چۆڵی کـەن و بـڕۆن... بـڕۆن... بڕۆن. دەزانم بە تەمای چین و چتان دەوێ!لێدەن و بـڕۆن... رووم تێـدەکـا و دەیکاتە وڕێنە: منیش وەک تۆ، وەک ئـەمخـەڵـکە! بـە منالـی و مێـر منالـی خۆشەویستی دای و باب و خوشک و برا وخزم و کەس بـووم، خـوێن شـیرن و رەزا سووک بووم، زۆر لە خەڵک زیاتر!

لەسەردەمای لاویمدا پەتایەک بە وڵاتدا هات. لافاو هەستا. نازانم(بـا) بـوو، رەشەبا بوو، چاو قوولکە و شێرپەنجە و ئازارە باریکـە بـوو، چبـوو... زۆر کـەس گرتی، زۆر کەس تێکەوت... منیش یەکێک! نەخۆش‌کەوتم، پێوە بووم. گوێـت لێمە؟ لێم حاڵی؟ پەتا بوو گوێمی درێژ کرد،سەرمی بیچکۆلە کرد! دەم و چاوم خوار و خێچ و ملـم باریـک بـوو...سـووچ و تـاوانم چیـە؟... چیـە؟... بـۆچی هەمووتان بە تەمان لەگەڵکووبۆتان هەڵکەوێ، هەر کاتێک و لە هـەر شـوێنێک بێت، بمفەوتێنن و درێژم‌کەن. درێژ وەک ئەم گوێچکانـە... بـەڵـام نـاتوانن... ناتوانن... نا... نا... لەژوورێکی چۆڵ و هۆڵدا، بەرەو رووی ئاوێنەیەک، چەشنی دوو دار عەرعەر بەرانبەر بە یەک دانیشتووین... لە رووانگەی خەڵکی حـەسـار وشەقام و کۆڵاندا لێک‌دەڕوانین. لە دەرفەتێک دەگەڕێین زەفەر بە یەک‌بەرین. هەردوکمان مڕ و مۆچ! بە ئـەنـدێش... نـاخ و مـۆخ پـڕ لـەوەڕزی وبێـزاری... دەستەکانم دەکاتەوە: دەسبەردار نەبی، ساردت دەکەینـەوە...دەرکـەوە... زوو دەرکـەوە... لـە ژوور و حـەسـارەکـەی دەڕۆمـە دەرێ. دڵ ودەروون زەریـای ئەندێش... روو دەکەمە راستە شەقامی شار، بۆ نێوخەڵک، خاڵێک لـە زەریـای ملوێن ملوێن خاڵی ورد و بچووکدا.

نـــــوقم دەبم و دەردەکـــــەوم... دەردەکـــــەوم و نـــــوقم دەبم. نامناسنەوە،دەمناسنەوە... یەکێـک وەکـی هـەمـووانی دی، وەک خۆیـان، بـە راوێچکەپیاسەی ئەمسەراو سەری شار دەکەم. لە پـڕ دەبێتـە فیکـە کێشـان و زەنازەنا. ئاوڕ دەدەمەوە. دەعبایەک بە شوێنمەوەیە! بە دوو گوێی درێژ وشۆڕەوە. بەسەرێکی زۆر چکۆڵە و ملێکی باریک و دووچاوی زیتەوە.

گوێچکـــەکـــانی هـــەســـت رادەگـــرن، دەم و لێـــوە ورد و خـــوار و خێچەکەیدەجولێنەوە. دەڵێی جوێن دەدا، ئەرێ هەڕەشە دەکا... دەڕشێتەوە. سەیرئەوەیە گوێچکەکانم لە هەمیشە باشتر دەبیسن!

فیکە کێشانی لاوان دەیهەژێنێ. یەک بە خۆی دەنەڕێنێ: دەزانم...لەگـەڵ منتانە! دەڵێن چی؟ چتان دەوێ...؟ بە دەسرێژێک هەمووتان ساردکەمەوە؟...

کەس متەقی لێوە نایە. کەس چ ناڵێ. بەڵام فیکە کێشانێکی بەرز وبەربڵاو چوارەندەوری دەلەرێنێ. دەعباکە سەر بەرەو خوار شۆڕدەبێتەوە.

دەڕوا... بەراکردن دەڕوا. بە شوێنی دا دەڕۆم. خۆی بە چواردیوارەبڵندەکە و ژوورە بێدەنگ و چوڵ و هۆڵەکەیدا دەکات. هەر لە شەقامیشـارەوە دەڕوانمـە پەنجەرەی ژوورەکەی. دەکرێتەوە. دەستێکی رەش وباریک و بیچکۆڵە و چرچ و لۆچ لە پەنجەرەوە دێتە دەرێ. دەستەکەدەجوولێـت و بـە ئامـاژەی پـەنجـەی شایەتمان... منداڵان، لاوەکان، خەڵکو سێبەرەکـان دەنگێـوێ. فیکـە کێشـان کۆتایی نایە و گەردەلوولێک فیکە ودەست و پەنجە پێکدا دەدا.

پەنجەکان یەک بە یەک هەڵدەوەرێن... گەردەلوول دەیانبـات و دەڕوا وفیکـە فیک شار پڕ دەکات.

* * *

شەوەزەنگ

توند بوونی کزەیەکی سارد و تاریکانی بانگی شێوان پێکەوە باڵـیان‌بـەسـەر شارداکێشا. وەک هەموو رۆژێکی ئەم کاتانە بەرەو ماڵ دەبمەوە.چەندە تونـدتر دەڕومو، شەقاوەکانم بلندتر و خێراتر هەڵدێنمەوە، دەڵێی‌هەر لە جێگەی خۆمم و ئەم کۆڵانە دوور و درێژ و خوار و خێچ وتەنگەبەرە لە بن نایە. ئەم کزەبایـەش خۆ لە سەگی یانیگر خەرابترە وپەستا پەستا پشتەمل و لا رووەمەتم دەگـەزێ و دادڕدادڕی دەکا. ئاتەگی‌باڵتەکەم بـە دەم هێرشـی بـاوە هـەڵـتەک و داتـەک دەشەکێتەوە. کوتەکاغەزێکی زۆر بە دەم باوە ئەم سووچ و ئەو قوژبن دەکـەن و لە هیچ‌لایەک ئارام گرتن و ئۆقرەیان نیە. بایەکە دەرەتانی ئـۆقرەگرتنیـان نـادا وهەمیسان بۆم لاولایان دەڕفێنێ. سێ چوار سەگی بۆر و خۆڵاوی وچڵـکن لـە پەسێوی دەرکی بینایەکدا پاڵ کەوتوون و سەریان بەسەری‌یەکدییەوە ناوە. ئەم کزە بایە چەشنی چەقۆ و تێخێکی تیژ رووەمەت ونێو چەوان و رووتایی گـەردن دەڕووشێنێ و چزەی لێدێنێ.

تاریکان بەرە بەرە پتە وتر دەبێ، لاقەکانم دەئێشێن و هەسـتی‌مانـدووبوون دەکەم. تۆز و خۆڵ بە دەم باوە بە حەوادا دێن و لە چاو رۆدەچن. ئەم سەرما و ماندووبوونە هانم ئەدا توندتر شەقاو هەڵگرم. هەرچۆن و بە هەر نەگبەتی‌یـەک دەگەمەوە دەرکی ماڵەکەم. دەست بە گیرفانـدادەکـەم و بـۆ کلیـل دەرهێنـان گیرفانەکانم دەپشکنم. ئەم گیرفان و ئەوگیرفان، هەموو گیرفانەکان دەگـەڕێم، بەڵام کلیل ئاسەواری نیەو، وا دیارەلە شوێنێک بەجێ ماوە، جا لە ئیدارەکەم بێ یان لە ماڵەوە!

دەبـێ دەرگـا بـژەنم و لـە زەنـگ بـدەم. دەسـت بـە کلیلـی زەنگـدا دەنێم.قامکەکانم سەرمایان تێـزاوە و بـە ئـەسـتەم چـەنـد جـاران لـە زەنـگ دەدەم.کەس بـۆ کردنـەوەی دەرگـا نایـە، زۆر جێگـەی سـەرسـوڕمانە. دەبێ کـەڕبـووبن؟ دەبـێ هـەمیسـان دەرگـا بکـوتم و لـە زەنـگ بـدەم. بـەشـکەم

ئایش...هەرواش دەکەم بەڵام بێ سوود و سەمەرەیە! دەڵێی ماڵە چۆڵە وزیندەوەری تیا نیە. وێڕای ژەندن و زەنگ لێدان، بە دەنگی بەرز هەرای خێزان و منالی ماڵێ دەکەم. نە جارێک و دووان و سیان، دەیان کەڕەت وزیاتریش. بەڵام وەڵامدانەوە نیە و نیە. ئەوەندە لە دەرگا دەدەم و منالی ماڵێ بەناو بانگ دەکەم، تاکوو خەڵکی کۆڵان لەم ماڵ و ئەو ماڵەوە سەرلە دەرک و پەنجەرەوە دەردێنن و هەموو دەم دەکەنەوەو هەرا دەکەن:«ئەرێ کابرا تۆ کێی و چیت دەوێ؟» چەند کەڕەت سەر رادەوەشێنم ولەبەر خۆمەوە دەڵێم: «بە خوای سەیرە، سەیر و جێگەی سەرسووڕمان!جیرانەکان نامناسنەوە و دەپرسن: کابرا تۆکێی و چیت دەوێ؟»

جا چۆن؟ یانی هەر بەڕاستی ماڵەکەی خۆم کەسی تیانیە وجیرانەکان نامناسنەوە؟ هەروا کە لەم فیکرانە دام، دەرگا دەکرێتەوە ودوو کابرای نامۆ و غەوارە، بە زبانێکی بیانی زۆر بە تووڕەییەوەبەسەرمدا دەقیژێنن. بە هات و چۆی دەستەکانیاندا وا دیارە لێمدەپرسن:«کابرا تۆ کێی و چیت دەوی؟»

ئەوەندی سەرما و سەخڵەتی ئەم شەوە رەش و تاریک و تیوارە لەشمئازار دەدا، سەد ئەوەندە پرسیاری جیرانەکان و ئەم کابرایانە ژەهری ماربە دڵ و دەروونمدا دەکا. ئاخە جا چۆن؟ ئەمانە کێن و لە ماڵی من چیدەکەن؟ ئەوان دەپرسن تۆ کێی و چیت دەوێ؟ بێ وەڵامدانەوە خۆ بەحەوشی ماڵدا دەکەم. بەڕاکردن و هەڵە داوان خۆم دەگەیەنمە ژوورەکانو سەریان پێدا دەکەم. لەخێزان و منالی ماڵێ شوێنەوارێک نیە.ژوورەکان پڕن لە غەوارە و بیانی. نە روخساریان دیوناسە و نە زبانیاندەزانم. هەر ئەوانە دەورەم دەدەن، سواری سەرم دەبن و قۆڵبەستمدەکەن.

یەکیان بە زبانی خۆمان لێمدەپرسێ: «کابرا تۆ کێی و چیت دەوی؟»بڕێ چاو بەملاولادا دەگێڕم و دێمەوە خۆ. لە شێتی دەگەڕێمەوە. خوایەهەزار جار شوکرت. ئەوە خۆ یەکیان زبانەکەی خۆمان دەزانێ. ئێستاکەحاڵیان دەکەم کێم و چیم دەوێ: «ئێرە ماڵی منە، ژن و منالەکانم کوانێن؟ئێوە کێن و چیتان دەوێ؟» هەموو ئەوانەی دەورەیان داوم، دەم و چاوتێکدەنێن، لێمۆڕ دەبنەوە و رەنگ و روخساریان توێژی تووڕەییوەسەر دەکشێ. پێکەوە بە زبانێکی کە من حاڵی نابم قسە دەکەن. هەربەو زبانە بەسەرمدا دەنەڕێنن. کابرای دیلمانج قسەکانم بە زبانی خۆمانبۆ دووپات دەکاتەوە: «ئێرە نە ماڵی تۆ بووە و نە ماڵی

تۆیە، بەوەندییەک و دوو دەرۆی و گۆرت گوم دەکەی باشە! دەنا گلەیی خۆت لەسەرخۆت!...»

لە پاش ئەم قسانە تەقەی تفەنگ هەڵدەستێ و گولله ویزەویز بە بن‌گوێمدا دەڕوا. چەند کەڕەت زۆر بڵند هاواری ماڵ و منالەکەم دەکەم.کەس وەڵام ناداتەوە و، وەڵامی کەسم ناگاتە گوێ. کابرا گەل بە زلله وشەپ و سیخورمە و پاڵ پێوەدانان دەمرەتێنن و بە دەرکی حەوشەداحەوالەی کۆڵانم دەکەن. تاریکان و سەرمای شڕ و دڕ و بای توندهەشاولم بۆ دێنن. وەک سەگی هار پێست و ئێسکم بە ددان دەگەزن.لەبەر سەرما و لە ترس و تووڕەیی دا وەک مێوژۆکە دەلەرزم. دەمهاونەکۆڵان و دەرکی حەسارم لەسەر دادەخەن. هەر لە پشت دەرکی حەوشەوەک سۆنگە هەویر بەسەر خۆمدا دێم و هەڵدەترووشکێم.

هەر بە هەڵترووشکانەوە، گرمۆڵە دەبم و خۆم خڕ دەکەمەوە.ئەژنۆکانم دەگرمە باوەش و باو سەرما وێکم دێنن. بۆ ماوەیەکی زۆرددانەکانم شەقەشەق وێک دەکەون. بەرە بەرە دێمەوە سەر خۆ. گوێهەڵدەخەم و چاو دەگێڕم هەورێکی رەش و پتەو ئاسمانی شاری‌داپۆشیوە. لە گەڕەک و کۆڵانی دوور و نێزیکەوە دەنگی لووره لووری‌سەگەل دێ. حەتمەن ئەوانیش وەک من ماڵ لێشێواون. بۆیە وا بەسۆزەوە دەلوورێنن. خشە خشی ئەو کاغەزانەی بایەکە مرکێش مرکێش‌بەسەر عەرزا رایاندەکێشێ، گوێم پڕ ئەکەن. نووزە و لوورەی سەگەل وئەم کاغەزانەش لە ناخمدا بوونەتە شینگێڕێکی سەیر. لە پشت پەڵەهەورێکی تەنکەوە مانگ بە تەنێ و بە دزە دزە مل درێژ دەکا و چاوێک‌دەقرتێنێ و هەمیسان خۆی حەشار دەداتەوە. مانگیش بە تەنێ بوو.تەنانەت تاقە ئەستێرەیەک چیە لەگەڵیا نەبوو. ئەم بایە تاو بە تاوسەرکێشتر و و تووڕە و تۆسن‌تر رمبازێن و غارغارێنی خۆی لە کۆڵاندادرێژە ئەدا. کزەبا چەشنی نەشتەر لە گیان رۆدەچێ. ددانەکانم لەسەرماشەقە شەقیان رۆژەرێیەک دەڕوا و لە کۆڵان و شەقامدا دەتەقێتەوە ودەنگ دەداتەوە، بێتو هەر ئاوا بێدەنگ و بێدەسەڵات لە جێی خۆم‌دانیشم، زۆری پێ ناچێ لەسەرما رەق هەڵدێم و ویشک دەبم، دەبێکارێک بکەم!

هەڵدەستمەوە سەر پێ و بە هەموو هێز و توانای خۆم و پڕ بە گەرووهاوار دەکەم. دەرو جیران برێکیان دێنە کۆڵان و برێکیان لە دەرک وپەنجەرەوە سەر دێننە دەرێ.

چەند دەنگێک پێکەوە دەپرسن: «ئەرێ کابرا تۆ کێی و چیت دەوێ؟»زۆر جوان تێیان دەڕوانم. یەک بە یەک دەیانهێنمە بەر نەزەر. تەنانەت یەکیشیان ناناسمەوە. لەوانەیە شێت بم. هاوار دەکەم: «چۆن کێم و دەڵێم چی؟ من خاوەنی ئەم ماڵەم، ئەم نیوەڕۆیە نیوەرۆژەم لەم ماڵەداخواردووە. ئەی ئێوە کێن؟ کەنگی ماڵتان هاتۆتە ئەم کۆڵانە و ئەممالانەوە؟ لە کەیەوە بوونەتە دراوسێی من؟ ئەی خاوەنی ئەم ماڵانەچییان لێهات؟ بۆ کوێ چوون؟ ژن و منالەکانی من کوانێن؟» حەوتهەشت کەسیان لێمدێنە پێشتر و پێمدەڵێن: «ئەرێ کابرا تۆ شێتی؟ دزی؟سوالکەری؟ کێی و چیت دەوێ؟»

گەمارۆم دەدەن. بازنەیەک بە دەورمداساز دەکەن و چنگە رەش ودرێژەکانیان بەرەو چاو و سنگ و بەرۆکم دێننە پێشێ. دەڵێی بە تەمانبەم چنگانە چاوەکانم دەربێنن یان ئێخەو بەرۆکم دادەدڕکەن. بەهەمووان دەمگرن. تێر چەپۆکم دەکەن و مرکێش مرکێش بەرەوخوارەوەی کۆڵان دەمرەتێنن. لەو سەری کۆڵان چەند دەسرێژێکی گوللەم بەسەردا دەکەن و بەسەرمدا دەنەڕێنن:

«دەڕۆی و ئاوڕیش لە پشتە سەرت نادەیەوە. بێتو ئاوڕ دەیەوەوەهات دەخەینە کونە رەشەوە حەوت ساڵی رەبەق رووناکایی نەبینی وچاوت بە چاوی کەس نەکەوێ، وات بەسەر دێنین، یەکێ بڵێ ماوە، سەدکەس بڵێن نەماوە...»

لە پاش ئەم هەڕەشە و گوڕەشە و لە دوای جوێن و سیخورمەیەکیزۆر بە جێم دەهێڵن و پاشە و پاش بە قاقا و پێکەنین و جوێن و هەڕەشەبەرەو سەرێ دەگەڕێنەوە.

لەسەر ئەم عەرزە سارد و سڕ و بەستەڵۆکە ماوەیەک دادەنیشم. وا بیردەکەمەوە بڵێی ئەمە خەونێکی پرسام نەبی؟ ئاخە چ بووە و چ قەوماوە؟کوا ماڵ و منالەکەم؟ لە جەغزێکی سەیر و سەمەرەدا بیر لە خۆم و ماڵ ومنالم و ئەم شەوە زەنگە عاجباتییە دەکەمەوە. دەبێ هەستم و بڕۆم.بەڵکەم لە ماڵە خزم و کەس و ناسیاواندا هەواڵێکی ژن ومنالەکەم گیرکەوێ. بەڵکەم پەناو پەسێوێ بۆ رابواردنی ئەم شەوە بەستەڵەک وئەنگوستە چاوە وەگیر خەم. بە کوڵاندا شۆڕ دەبمەوە. کەس بە دەرەوەنیە و، هام و شۆیەک لە گۆڕێدا نیە. هەموو دەرکان داخراون، دوور ونێزیک و جار و بار هاواری کەسێک هەڵدەستێ.

بای سارد و سڕ و شڕ و دڕ هەر وەها دەگەڕێ و ئێخە و بەرۆکیلێقەوماوان بەر نادا. لوورە و سەگوەڕ بۆ ساتێ نابڕێتەوە. لوورە لوورهێند بە سۆزە، دەڵێی

ماڵ به ماڵی ئەم شاره له گەمارۆ و هێرشی‌مەرگدایه. سەرم سووڕماوه و سەر سوورمانێکی سەیر: ماڵی کەس‌ناناسمەوه! نێوی کەسم وەبیر نایەتەوه. وا دیاره دەبێ ئەم شەوه سەیر وسەمەرەیه به تەنێ رابوێرم. وا باشتره فیکری هەموو ماڵ و دیوناس‌وەڵانێم. دەبێ ئەم شەوەزەنگ و بەستەڵۆک و ئەموسته چاوه له کۆڵان وشەقامەکاندا، له پەسێوی پەنادەرگاکان و پشت ماڵان به تەنێ رابوێرم وبیر لەم بار و دۆخه بکەمەوه.

باڵتەکەم توند له خۆم دەپێچم. دەستەکانم دەنێمه گیرفانەوه و، جاروبار له بن باخەڵەکانمدا لەسەرمایان حەشار دەدەم و گەڕانێکی بێ وچان‌و بێ بڕانەوه دەست پێدەکەم. جار و بار خرمه خرمی کەوش وزرمەزرمی راکردنی ئەم و ئەو دێ. بڕێ جار دەنگی بگره و بەرده دەگاتەگوێ. وادیاره دەبێ وشیار بم و خۆ حەشار دەم و کەس نەمبینێ. دەڕۆم،دەگەڕێم و دەخولێمەوه. له هەموو دەنگ و رەنگەکان خۆم دەبوێرم وخۆم حەشار دەدەم. له هەموو زیندەوەرێ خۆ دەپارێزم. له تاریکانی ئەم‌شەوه پڕ سامەدا دۆست و دوژمن و خێرخوا وبەدخوا ناناسرێنەوه. دەسادەبێ خۆ له هەموو کەسێ لادەم. گەلێ جار هەست دەکەم لەم حاڵەدا بەتەنێ نیم و کەسانێکی دیەش وەک منیان بەسەر هاتووه. جاری وایه بەخشپەی لاق و له جێی وایه جوولانەوه و خوشینی سێبەری کەسێک بۆچرکه ساتێ دێته بەر چاوو گوێ. نا نا به تەنێ نیم و ئەوه چارەنووس وسەربوردی زۆر کەسی دیکەش بووه لەم شەوەدا.

وەی لەم گەڕانه بێ کۆتاییه و لەم سەرما گورچوو بڕه، لەم تاریکان وبەستەڵەک و شەوه زەنگەدا. هەروا لەم جەغزه وەیشوومەدا کۆڵان وشەقام دەکەم، چەند سەعات؟ چەند شەو و رۆژ و مانگ و ساڵ و سەده؟بێ بڕانەوه و بێ کۆتاییه نازانم؟ ئەوەنده دەزانم به قەیرابی سەد عەمرو هەزار تەمەن دەخولێمەوه و دەسووڕێمەوه. وا هەست دەکەم تووکی‌سەر و سمێڵ و ریشم نیوگەز درێژ بووبێ و، ئەگەر وەک چۆڕی شیر سپی‌نەبوبێ، ماش و برنجی بووه، تاکوو بەرەبەره کەمۆکه حیزەرووناکییەک‌بەسەر دادێ. خەڵک به دزی و به ئاشکرا دەرکەوتوون، لوورەی سەگ وکزەبا شلەیان پێ داوه. سەرنجی هەرکەس دەدەم، گەردنی له نێو ئێخەداحەشار داوەو، له ئەندێشی ژیانی خۆی و چارەنووسی خۆیدایه. کەس‌لەگەڵ کەس نادوێ و له چ ناپرسێ.

تەواوی روخساری ئاسمان لە پشت مەلافەیەکی شینکی دایە. تەپو مژباڵی بەسەر شارکیشاوە. بەرەو دایرەی کارەکەم دەڕۆم. لە شـەقـامسـۆفی و حـاجی دووکانیان کردۆتەوە. لە دەرکی دائیرە تووشی رەشۆیهاوەڵم دەبم. پێیدەڵێم: «خراپم بەسەر هاتووە، رەشۆ. ماڵـیان لـێ زەوتکـردووم و منالـم بـێ سـەر و شوێنن...» سەر هەڵدەبڕێ و ئـاخێکی سـاردهەڵـدەکێشـێ و دەڵـێ: «شـەوو رۆژێکی تەواوە لە ماڵی دەسگیرانەکەمدەگەڕێم و نایبینمەوە. بـڕیارە ئـەمشـەو شەوی زاوایی و گۆیەندم بێ» لەدایـرە دەڕۆمـە ژوور، دەچمـە ژووری تایبـەتی خۆم، هیوا بەر لە منگەیشتۆتێ و بێ سڵاو و هەوالپرسـی، هـەڵـدەداتـێ: «لـە دوێنێ ئێوارەوەئەم شارەم تەقاندووە و ماڵی خۆمان نابینمەوە. شـەمـۆش دێتـە نێوقسەکەوە: «دوێنێ وەک رۆژان روومکردەوە ماڵێ، چەند غەوارە و نەنـاسلـە ماڵمان بوون، تاقە کەسێک لەم هەموو خوشـک و بـراو ئـامۆزا و مـام وئامۆژنـە نەیانناسیمەوە، بە عام قۆلیان گرتم و وەدەریان نام. دایکم وبابم هەر نەمابوون و لە هیچ کوێوە دیار نەبوون. تا رۆژ لە کۆڵانان وێلبووم. سەرۆکی دایرە گـوێی بۆ قسەکانمان شل کردووە. یارۆ وتەنی بەچەکمەوە دەپەڕێتە نێو قسەکانمانەوە: «ئەم قسانە چیە؟ هەمووی بێبایەخ و بـێ بـنج و بناوانـە. یـان خۆتـان سـازی دەکەن، یان لە کەللەی داون،چ شتێ نەگۆڕدراوە و، هەموو شتێ بەڕێ و جێ و لە جێی خۆیەتی.»

سەرۆک دەڕواتەوە بۆ ژوورەکەی خۆی. شەمۆ درێژە بە قسەکـانیپێشـووی دەدا: «دوێنێ درەنگان کەمۆکێ بەر لە بانگی شێوان، هەورێکـیرەش و تـوورە، وەک مۆتەکە هەلیکوتایە سەر سنگی شار و تەم و مژێکیخەست بەسەر هەموو شتێکدا کشا.

بەرەو ماڵ دەرۆییمەوەو هەستم دەکرد ئەم خەڵکەی دێن و دەچندیوەزمە و ئاڵ و مۆتەکەن و هەڵیانکوتاوەتە سەر شار و شەقام و ماڵان. لەدووای ئەوەی لە ماڵی خۆمان راونرام، زۆرم هێناو برد، ئەم کارەم هێنایـەبـەرنـەزەر. هـیچم بـۆ نەچۆوە سەر یەک ئەم بەیانە لە رێی دائیرە یەکم دیدەیگوت کە چۆتەوە ماڵێ، دیتوویە مل ئەستووری خێزانی لێ زەوتکردووە و، خێزانەکـەش کـابرای مـل ئەستووری دەوێ، نەک ئەو. یەکەمدی دەیگـوت منالـەکـانم بـە زۆر لـە مـاڵ وەدەریان ناوم. یەکی دیکە دەیوتشوێنەواری ژن و منالی نیە. وا دایارە ئـەمـە بۆتە سەربورد و چارەنووسیزۆربـەمـان. ئـەرێ تـۆ غـاچ کـەردەن بـین و چـی

بکەین؟» منیش لە هیوا وشەمۆ دەپرسم: «ئەرێ تۆ غاچ بکەیـن و چ کـەردەن بین؟»

*   *   *

شەوارە

«بۆ یادی سەوز و هەمیشە زیندووی **سەید جەعفەر مستەفەوی**

ساڵێک و دووان و سیان؟ مەرج بێ بە مەرجی پیاوان بێت و دەیان وسەدان ساڵیش تێپەڕێ، هەروەک ئەوەیە دوێنێ بووبێ، ئەمڕۆ پێش‌نیوەڕۆ بووبێ، بگرە هەر ئا ئێستا بێ! خۆ لەو کاتەوە تاکوو هەنووکە چڵاوگۆڕێک بە دڵ و دەروونمدا نەهاتووە. ئەودەمەش هەر ئالێرە بووین،لە نسێی ئەم گاشەبەردە. من هـەروەک ئێستا کە لەم سێبەرەدا راکشابووم‌و، گوێم دابووە قسەکانی شـەمـۆ. لـە نـاخی خۆی دەدوا. جار و بار پێم‌وابووڕێنە دەکات، چونکە نەمدەزانی لەچـی دەدوێ! بەڵام گوێم لە دەنگی‌بوو، دەنگێکی خۆش لە چەشنی قاسـپەی کـەو، دڵـڕفێن وەکوو خوڕەی‌تاڤگە و رووبار. دەنگێکی زۆرت پێ خۆش بـێ و نـەشـزانی چـی دەڵـێ؟بەڵـام بـە بیسـتنی دەنگـەکـە دڵـم فێنـک دەبـۆوە، دەمـارەکـانم سوکنایی‌یان‌پێدا دەهات و لە جێی خۆمەوە بۆ بیستن یان قوشقی دەبووم. چاوم تێبڕیبوو. لێوەکانی دەجوولانەوە، وەک باڵە فڕکەی پاسـارییەک جـوان بـوون‌و جەغزێکیان بە دەوری مندا دەکێشا. لە نێو تان و پـۆی جـەغـزەکـەدادەنگـێم دەبیست:

«جیهان... ژیان... مان... نەمان...]باسی بوون و نەبوون و مان‌ونـەمانـە. چلۆن بوون، چلۆن مان؟[(١) لە ژیانا برینی وا هەیە بە بێدەنگ،رۆحت دەخواتەوە و ناشتوانی باسی ئەم برینە بۆ کەس بکەی...»(٢)

دەنگی شەمۆ بەرز و نزم دەبۆوە، بە چوارەندەورمدا دەسووڕا وزەنجیری تان و پۆی جەغزەکەی وا گەمارۆی دابووم، پتەوتر دەبوو. بـەقسـە کـردن چـەشـنی خوڕەی جۆبار بە رەوتێکی وەک رەوتی کەو دەڕۆیی‌و دوور دەکەوتەوە. تەنانەت رەوتی رۆینەکەشی زۆر جوان و دلڕفێن بوو.دەڕۆیی و دەیگـوت: «تـۆش وەرە، هەستە با بڕۆین. دەستت بدە دەسـتم.زۆر سالـگارە هـاوەلـین و زۆر هـەوار و رێگەمان پێکەوە بڕیوە، دەوەرە بالەم رێگەیەشدا پێکەوە بین، دەی... هەستە... وەرە... پێکەوە بڕۆین...»

بەڵام من چی؟ من هەروەک ئەلحانەکە، لە شان و نسـێی ئـەمگاشـەبـەردە راکشابووم. خۆمار بووم یان نەشە بووم؟ سەرخۆش و مەستبووم یان مـەنـگ و پەکەر؟ نازانم و وەبیرم نایە. بەڵام چاوم لێبوو شەمۆ بەقسـە کـردن دەڕۆیـی و دوور دەکەوتەوە. رۆیی و دوور کەوتەوە، تاکووگەیشتە سەر هێلێ سنوورەکـە و لە چاو ون بوو. ئەو لە چاو ون بوو و، منخەو و خەم و خەفەت دایگرتم، خەفەت وەک مۆتەکە سواری دڵم بوو.لەگەلـکوو رۆژ تێپـەڕی و شـەو بـەسـەرداهـات، تەزوویەک بە هەمو لەشمـداهات. ئـازای ئـەنـدامی راتلـەکانـدم و وەک پـەڕە کاغەزێکی گاڵتەی با بێتلەرز و هام و شۆ بە خۆم و ئەندامەکانمدا دەهات. لـە ژوورە چۆڵ وهۆڵەکەمدا ئەمسەراو سەرم دەکرد و دەهاتم و دەچـووم. شـتێک وەکوڕینە بە دەممدا دەهات:

«شەمۆ... شەمۆ... لە یادت ناکەم. قەت... قەت، ببڕای ببڕ بۆ ساتێکلەبەر چاوم ون بی؟ لە پاش هەزار ساڵی دیکـەش دێمـەوە. دێمـەوە بـۆ جێقـەرار و بڕیارەکەی رۆژ و مانگ و ساڵگارمان. هەرات دەکەمێ، بانگتدەکەم: تۆ هاوەڵی دوێنێ و ئەمڕۆ و سبەی. دەجا تۆش جارێک بە دەنگو هاوارمەوە وەرە... تۆش پێت نەکرێ، من دێم... دێم... دێم.»

ئەوا هاتومەوە، لە سێبەری گاشەبەرد هەڵدەستم، بە شەقـاوی بلـند وخێـرا خێرا سنووری زەوی و ئاو دەبڕم. هەنگاو لە جێ هەنگاوی تۆدادەنێم. وەک تـۆ ئاواتەخواز و ئەویندای ئاو، باڵ دەگرم و دێمە پێش و،تێکەڵ ئاو دەبم. فێنکایی ئاو چەشنی باوەشێن کردنی رۆڵەیەک لە لایەندایکیەوە وایـە. ئـاو لـە ئـامێزم دەگرێ و نوقمی ئاو دەبم. وێنەی خاڵێک لەوڵاتێکی نامۆدا. هێشتا نامۆییمان لە نێواندا ماوە. دەنا وەک شەمۆدەبووینە یەک. لـە نێـو ئـاودا دەخولێمـەوە، چـاو

دەگێرم. بە بینەمەلەدەرۆم، دەستدەکوتم و چاو دەگێڕم. لە خۆی دەگەڕێم، لە شەمۆ.

هەوالی شەمۆ دەپرسم. لە ئاو، لە بەرد، لە خیز، لە قوڕ، لە زێ و زێبارو زیخی ئەم ئاوە. بەڵام هەوالی نیە و نایبینمەوە. جاڕ دەکێشم، بانگەوازدەکەم و بە نێو بانگی دەکەم. دیار نیە و نایە. هەروا دەگەڕێم. نابێماندووبم، نابێ ناهومێد و هیوا بڕاو بم، دەزانم جارێک لە جاران بەدەنگمەوە دێ... شەمۆۆۆ... هۆۆۆ شەمۆۆۆ... شەمۆۆۆ. هۆ هاوەڵیراستەقینە و بێ فڕوفێڵ. ئەوا لە روانگەمدا قووت بۆوە. دێتە پێشێ،زەردەخەنە لەسەر لێو... دێتە پێش. هەروا جوان و جوانچاک و رازاوە،شووش و خاوێن دێتە زۆر نێزیک و پێمدەڵێ: «بۆ؟ بۆچ وا درەنگهاتی؟ جا تەقا من لەوەش دوورتر رۆیبام و لێت ون بایەم؟ تەقامردیایەم! بۆوا درەنگ، درەنگ... درەنگ» دەستمان خستۆتە سەرشانییەکدی و لەبەر بەرۆچکەی شانی تاشەبەردێکدا دانیشتووین.روخساری ئەدرەوشێتەوە، زۆر بە کەیفە. گشت لەشی پڕ لە خۆشییە. بەودەستەی دیکەی پەنجەکانم دلاوێنێتەوە. لێوەکانی بۆ هەڵمژینی،لێوەکانم دەلەرێنەوە. دەیەوێ دیسانیش دەست بکاتەوە بە قسە کردن.بەڵام ئەمجارە دەنگی دەرنایە و، چ نابیسم. ئەی چاوەکانی؟ خۆ جاران‌قسەی دڵی شەمۆم لە چاوەکانیدا دەخوێندەوە، چاو لە چاوەکانی دەبرم،چاوەکانی هەموو شتێکیان ئەدرکاند. ئاخ خ خ... دوو چاوی رەش ولێل لە قوولایی بیرێکی تاریکدا لۆمەم دەکەن. لۆمەی ئەوەی لەگەڵی‌نەهاتووم! لۆمەی ئەوەی درەنگ هاتووم. ئەو دوو چاوە لەمەو بەروانەبوون. دەبێ هەر هەوەڵ سەعات و هەوەل شەو ماسی زێبار و زەریا وتاڵاو خواردبێتنی.

ئێستاکە ئەم دوو چاوە زۆر بە تەوس و توانجەوە لێمدەڕوانن. گلەییملێدەکەن. هەر گلەیی نابگرە جوێنم ئەدەنێ! بەرە بەرە فرمێسکی سارد وسڕ وەک لیزگەی مرواری لە ئەستێری روخساری هەردوکمانەوەهەڵدەزنێن و، بە مەزرای کوڵمەو روومەتدا شۆڕاوگە دەبەستن. سەردەنێینە سەر شانی یەکدی. شانەکانمان دەلەرێنەوە و، سەرمان هەنیسکئەدەن! لێیدەپرسم: «بۆچی؟ بۆچی؟ بێوەفا!» چاوەکانی دەقووچێنێ،لێوەکانی دەلەرێنەوە. بەڵام چ نابیسم. لاڵ بووە. دەبێ لاڵ بووبێ. خۆدەمێک لەمەوبەر قسەی کرد. دەبێ حەپەسابێ. جارێکی دیکەش‌دەڕوانینە یەکدی و هەناسە هەڵدەکێشین. باوەڕ

ناکەین ئەوا بۆ جارێکی‌دیکەش پێکەوەین. خەم و خەفەت چۆکیان داوەتە سەر سنگی‌هەردووکمان و ئێخە و بەرۆکمان رادەوەشێنن. دەست لە ملان دەبین وبە کوڵ لە قوڵپەی گریان ئەدەین. نێوچاوانمان بە نێو چاوانی یەکدیدادەسووین و لێکدەڕوانین. لە پڕ چاوم بە چاوەکانی دەکەوێ. ئای خوایەهـاوار، لـەم چاوانـە دەترسم. لە قووڵایی دوو بیری رەش و تەنگ وتیوارەوە چاوێک لۆمـەم دەکـا و جوێنم دەداتێ و چاوێک پێمدەڵێ:

«وەرە، لەگەڵمدا وەرە، دەوەرە با بڕۆین.» هەنگاو هەڵدێنێتەوەودەستەکـانم دەکێشێ. رادەچڵەکێم و دەستەکانم لە دەستەکانی دەردێنم.رادەکەم. هەڵدێم و دوور دەکەومەوە، زۆر لە دوور، رادەوێستم و ئاوڕئەدەمـەوە. هـەروا لـە جێـی خۆی راوێستاوە. سێبەری گاشەبەرد بە سەریداکشاوەو چاوی لە چـاوم بـڕیوە. زەردەخەنەیەکی پڕ لـە تـۆپ و تـەشـەر وتـەوس و تـوانج لـەسـەر لێـوەکـانی دەشنێتەوە. دەڵێی نەفرینم دەکەن. هەرلەوێوە بانگەوازم دەکاتێ: «بیتو بـزانی چەندەم خۆش دەوێی، بیتو بزانی‌چەندە ئاواتەخوازتم، بیتو بزانی ئێـرە چـەنـدە خۆشە و چەندەم چێژ وخۆشی لێرە بۆ داناوی، لێم ناترسـی و لـێمهـەڵـنایەی. دێی، دێی، بە لاقی‌خۆت دێی...»

مەترسی هەموو لەشم دادەگرێ. شەمۆبە سپایی و بـەرەبـەرە دێتـەپێشـێ. دیسان رادەکەم. بەرەو سنووری زەوی و تاڵاو رادەکەم و خۆمدەگەیەنمە زەوی. ئۆخەیش ئامێزی گەرم و گوڕی خاک و خۆڵ وخۆرەتاو چەنـدە خۆشـە. زەوی چـەنـدە مـەترسـی و خـەم و خورپـە دووردەخاتـەوە. ئـەمـەش سـەرسـنگی گاشەبەردەکە. ئیدی مەترسیم نیە. ژێرلاقم رەق و تەختە و خۆڵ و خۆر هێز و توانایان وەبەر ناوم. شەمۆش‌هاتۆتە سەر هێڵـی سـنوور و دەسـتی بـە گـۆرانی چڕین کردووە. بێ هەستو خوست گوێم بۆ راگرتووە. هەڵدەستمەوە سەر پێ و بۆی دەگێڕمەوە.جاری جاران ژیاوەتەوە. دوو باڵندەی یەکباڵ، دووکەڵی یـەک پشت ویەک شان و باهۆ، بەڵـێنی دۆسـتی، تـازە و پتـەو دەکـەنـەوە. شـەمـۆ دەنگی‌بەرزترەو بەرە بەرە بەرەو پێشەوە دێ.

خۆر لە روانگەمدا پێدەکەنێ و دەتریقێتەوە و هەرام دەکاتێ:

«لاۆۆ، هۆۆ وشیار بە وشیار.» دێمەوە خۆ. لە گاشە بـەرد دێمـە خـوار وبـە راکردن بە رێگەی شار دا دەگەڕێمەوە. ئای ناخ و مۆخم نوقمی چێئەندێشـێکە؟ «شەمۆ زیز بوو، لێم تۆرا. رامکرد و بەجێمهێشت. ئەمجیابوونەوە، زوڵمە، زۆرە،

ناخۆشه، زۆر ناخۆش. بەڵام هەرچۆن بێ وهەرچی بڵێی دەگەڕێتەوە سەر خۆی. بە ڕێی خۆیا ڕۆیی. وەشوێن ڕێیخۆی کەوت. دەسا منیش بە ڕێی خۆما دەڕۆم. ئەوا چەند ڕۆژە نەمدیوە.چ دەکا و خەریکی چیە و بۆ دیار نیە؟ زۆری بیر دەکەم. دەبێ بڕۆمە پێ وشوێنی. دەگەمە دەرگای حەوشەکەیان، لە دەرگا دەدەم. دەنگی پێیەک لەحەسارەوە بەرەو ژوورەکان رادەکا. دایکی شەمۆ دەرگام لێدەکاتەوە.خوڵکی ژووری دەکرێم. شەمۆ لە ژوورەکاندا خۆی لێ حەشار داوم!دایکی بانگی دەکا. بە جوێن و تۆپ و تەشەر لە ژوور دەیهێنێتە دەر.دەستمان دەخاتە نێو دەستی یەکدی و دەڵێ: «بەهارە، بەهار، ئەوەپێخۆر و کەتری و مەتارە چایی و کەل و پەلی پێویست. بڕۆن بۆ سارا.ئێوەش لاون؟ دەک...!»

شەمۆ بڕوانە خۆر، هەتاو، مانگەشەو. وەرە با بڕۆینە شوێن شەنگە.شەنگەی شۆخ و شەنگ و سەرخۆش و دڵخۆش، قسەی خۆشمان بۆدەکا. سروشتی بەهار بە بێشەنگە شتێکی کەمە. شەمۆ پێمدەڵێ: دڵتزۆر خۆشە شەریف؟ خوا تۆو شەنگەی بۆ یەک داناوە. سەر خۆش ودڵخۆش و دڵ بە دونیا. خۆزگەم بە دڵی خۆتان. شەنگە پەیدا دەکەین ووەڕێ دەکەوین. بەرەو شاخ و داخ، بەرەو دەرەوەی شار و جۆبار ورووبار. پێکەوە هاوار دەکەین: «ئای سەوزە، سەوزەی کۆساڵان، تاوێوەرەوە، وەک سالی ساڵان...» ئەمش گەرد و گوڵی بەیان. ئامێزی فێنکیشنەیەکی میهرەبان و بلاوێن. هێڵێکی درێژ و خوار و خێچ بە کۆڵان وشەقام و دەوری شار و بانووانی باخەکاندا دەکێشم. شار دەهاومە نێوجەغزێکی گەورەوە. خۆشم لە نێو جەغزەکەدا، بە دەوری خۆم و بەدەوری ئەم جەغزەدا دەخولێمەوە. شەمۆم لەگەڵە. پێکەوەین، داتۆ خواپێم بڵێ تۆ بۆچ وای؟ بۆچ زیزی؟ بۆچی زیز بووی و ڕۆیشتی؟ هەڵەتکرد یان بە فریویان بردی؟ قاقا پێمپێدەکەنێ، لە شانم دەکوتێ و:«خۆزگەم بە خۆت و دڵی خۆت و دنیای خۆت» بە قاقاکێشان دەڕوا،کازێوە و هەوەڵ ڕمبەکانی خۆر لەسەر روخسار و سەر و گوێلاکم. گەڕانیبێ وچان و دیسانیش جەغزکێشان. دیسانەکەش یەخسیربوونیجۆڵاتەنەی ئەم جالجالۆوکەیە. شەوارەی شەمۆ و شەنگەم. ئەم لە کوێ،ئەو لە کوێ؟ شەنگە دوو سێ ڕۆژە دیار نیە. ئای خوا چەندەی بیردەکەم؛ دەبێ هەستم و بە دوای کەوم. ئاخر خەریکی چیە؟ بۆ وا دیارنیە، نەکا کوێرەوەریەکی هەبێ، یان ڕووداوێکی تاڵ و نەیامەتیەکدەرکی پێ گرتبێ؟

نەخێر بێ هۆ نیە، شەنگە دیار نیە، جا شەنگە و دووسێ ڕۆژ دیار نەبێ؟ دەبێ هەستم و دوای کەوم.
لەگەڵکوو هەڵدەستم و خەریکی سیپاڵ لەبەر کردن دەبم، تاکوو خۆمبۆ دەرێ چوون سازکەم، لە دەرکێ دەدەن. بە چەکەچەکی دەمپایەوەدەڕۆم بزانم کێیە. تاکوو پێدەنێمە حەسار و چەکەچەکی دەمپایە وتەقەتەقی دەرکە ژەندن تێکەڵ دەبێ، شەنگە لە کۆڵانەوە هەرام دەکاتێ:«دەک لەشت داوەشێ چ پیاوێکی شەریف؟ هەک بە کەم بی لاویخوێڕی! کوڕە ماڵ کاوڵ سێ شەوو ڕۆژ گۆیەند و سەما و هەڵپەڕکێدەبێ. بەلای ناخێرتەوە دۆستی شەموێ! زوو بە زوو! زوو، ژن بۆ کاوەیبرای دێنن، ساز بە با بڕۆین. دەستم دەگرێ و بە شوێن خۆیدا تاکوومالی شەمۆ راکێش راکێش دەمبا. حوللەسێ هەر دێتەوە سەری سێ.دیسانەکەش سەر گاشەبەردەکەی جێژوانی خۆمان! چاو لە سنووردەبرم. ئەو شوێن و سنوورەی شەمۆ لەوێوە لێم جیا بۆوە و، لە چاو ونبوو. تا رمایی تاپۆی شەمۆ بە بەرچاوما دێت و دەڕوا. بزەیەکی کز لەسەرلێوەکانیەتی. بزەیەکی هەم شاد و هەم خەفەتبار. بە مەیلیش و بەلۆمەش. لەسەر هێڵی سنوور رادەوێستێ و دەنگی هەڵدەبڕێ: «بەخێربێی، بەڵام بۆچ هاتووی؟ زۆرم پێخۆشە دەتبینم، بەڵام دەگەڕێیەوە! بەهۆ و تەلانەدا هەڵدەکشێی، لە هۆو ملەیەدا بای دەدەیەوە. لەسەر ئەو یاڵەلە سای هۆوە گێوژە دادەنیشی و پشویەک ئەدەی. شنەیەکی خۆشدەستێ بە لەشتدا دێنێ. سوکناییەک لە دڵت دەگەڕێ. کاجووتێک لەروانگەتدا دەمرێ. خاوەنەکەی قوڕ دەپێوێ و خەفەتی ئەم و چەمەرییمەرگی کوڕە جوانەمەرگە تازە زاواکەی دەگێڕێ. بێج لە حەیف و خەسار!دەستی شکاوم، هەک کوێراییم دابێ، چیت لە دەست نایە. تەنانەتگریانێکی بە کوڵ، تەنانەت یارمەتیەکی کابرای رەنج بە خەساریلێقەوماو. من دەمرم بە تۆ دەڵێن بۆ خۆت خۆش بی! بە هەناسکەهەناسک و ئاخ هەڵکێشان بە ڕێی خۆتدا دەگەڕێیەوە.» بەرەبەرە و بەسپایی دێتە بەرەوە. لەناکاو سامی چاوە لێڵەکانی چاوم دەنگێوێ،دەکەومە دڵە کوتە و، بە کوێرەڕێیەکدا رادەکەم. لە پاش هەندێ هەڵاتن وماندووبوون، بە هەناسکە هەناسک لە ژێر دارە گوێژ و لە نسێی گەڵاکانیرادەکشێم. پشووم سوار بووە. تلێک دەخۆم و بەسەر قەبرغەی راستدادەکەوم. شەنگە لە شانێک و شەمۆ لەو شانی دیکەم راکشاون. بە سپاییشانە و شان دەکەین. یەکدی لە خەو

هەڵدەستێنین! شەمۆ لە پڕ بە چپەپێمدەڵێ: «زۆر بێ بەقای شەریف! جا چۆن هاوەڵی و ئاو دەنگیی تۆ ئاوابوو؟ پێت وایە کە هاتو لەسەر قسەی خۆت سوور بووی و لات گرت و لەمن هەڵاتی، بە کوێ دەگەی و کوێ دەگری و دەبی بە چی؟ گڕکانێکدەتەقێتەوە، کانییەک ئیشک دادەگیرێ، پەپوولەیەک لەسەر گوڵەپایزەیەک دەکوژی. ئەم گوڵەباخە هەپروون هەپروون دەکات، ئەمانەهەموو دەبینی و بێج لە ئاخ هەڵکێشان چ ناکەی و چ ناڵێی! یانی تۆ هەرئەوەندە بووی؟»

دەستم دەگرێ و خولقی چوونەوەی ماڵی خۆیانم دەکات. منیش خولکی ئەو دەکەم. دەستی یەکدی دەکێشین و بە دەوری خۆماندا و بەدەوری دارە گوێژدا جەغزێک دەکێشین. بە دووی خۆیدا بەرەو نێوئاوەکە رامدەکێشێ و قسەی خۆشم بۆ دەکا: «بۆچی پێتوایە ماڵی منیانی هیچ! یانی تەواو. نا، نا، بێتوو بزانی لای من چەندە خۆشە؟ بێتوبزانی چەندە تامەزرۆتم؟ بێتوو بزانی چەندەم خواردەمەنی وخواردنەوەی بە چێژ بۆ داناوی؟!!» لە پڕ دەنگێک رامدەچڵەکێنێ:«شەریف هۆ شەریف. لە بیرت نەچی بۆم نیوەڕۆژەیە میوانی ژیانیدەسگیرانتی.» شەنگەی هاوەڵمە. بە راکردن دەگاتێ. دەستم لە دەستیشەمۆ دەردێنێ. خولقی ئەویش دەکات لەگەڵمان کەوێ و هەر سێ بۆنیوەڕۆژە میوانی ژیان بین! دەگەینە لای گاشەبەردەکەی رەخی تاڵاو.تیشکی هەتاو لە زرێی تاڵاوی داوە. تروسکەی هەتاو نیگام بەرەوچاوەلێڵەکانی شەمۆ وەردەسوورێنن. دەکەومە نێو مەترسی و دڵەکوتە.رادەکەمە سەر گاشەبەردەکە. دەزانم شەمۆ ناتوانێ سەرکەوێ! روو گرژدەکا و بە زیزی و تۆراوی پشتم تێدەکا و بەرەو ماڵە خۆی وەڕێ دەکەوێ.دەڕوا تا لە چاو ون دەبێ، ئاوڕ ناداتەوە. زیز بوونی شەمۆ زۆر ناخۆشە.هاوەڵ دڵی لێت بێشێ و بتۆرێ زۆر دڵتەزێنە. وەک بایەقوش ئاگام لەکات و ساتەکانی ژیان و رۆژگاری خۆم نیە! خولانەوەو سووڕانەوە لە تانو پۆی ویستی شەمۆدا، جارێکی دیکە و چاو پێداخشاندنێکی تازە وخزەی بە دزەی بێخود و سەرمەست بەرەو نێچیری خۆم. شەو ولێولەرەی تاڵاو و شانی گاشەبەردە مێژووییەکەی خۆم. مانگ چاردەیتەواو و شنەی شەماڵێکی خۆش. روخساری مانگ لە زێڕی سوورە،پرچی لە زێو. روخسار و پرچی مانگ لە نێو ئاوداپەرەنگ پەرەنگ دەبێو بە سەما و هەڵپەڕکێ لە نێو ئاودا دێ و دەچێ. ورشە و ترووسکەی لەگلێنەکانمدا پێدەکەنێ و چاوم لێدادەگرێ.

له خۆی دەبێتەوە، له خۆدەبمەوە و مانگ بەرەو خۆیم بانگ دەکات. باوەشی گەرم و گوڕی زەوی‌بەسەر مردنی هەزار گاجووت و هەزار پەپوولە و باڵندە و هەڵپرووکانی‌هەزار گوڵەباخدا هەر خۆشە، هەر جوانە، هەر دڵڕفێنە. دیتنی جاروبارەی دۆستان، دیوناس، کەس و کار. باس و خواس و سەیران و سەفەر،کایە و گەمە و گاڵتە. تەنانەت چوونە پرسە و سەر داوەت. ئەمەش شەمۆ،لە پشتە سەرمەوە هاتووە. لە دڵی چەقیوە، ئەم کەڕەتە بە بێدڵی ناکەم ولە دەستی دەرناچم. شەنگە لەسەر گاشەبەردەوە دەستم دەگرێ وهەڵمدەکێشێتە سەری. شەمۆ ناتوانێ سەرکەوێ و لە خوارەوەبانگەشەی ئەوەم بۆ دەکات لەگەڵیدا بچمەوە بۆ ماڵی ئەوان و میوانی‌ئەو بم! لە ناکاو شەنگە سترانێ تێدەچریکێنێ: «ژیان چ جوان، چناشیرین، چ خۆش، چ ناخۆش، جوان و شیرین و خۆشەویستە.سەیرەی دارستانی هیوام، مەلی وڵاتی ڕووناکایی. کەوی بنار و دوندی‌کۆسارم، پڕ بە گەروو دەقاسپێنم. بە گوێی هەموو کەسا دەچپێنم ئاشقی‌ژینم،، بێزار لە شینم.» شەنگە بانگی شەمۆ دەکا دەسبەردار بێ ولەگەڵمانا بکەوێ بەرەو شار و شەقام بگەڕێینەوە.

دەمەو خۆرئاوا دەگەینەوە شانی شارە خشپیلانەکەمان. لە کۆڵانی‌خۆمان، لە ماڵی شەمۆ شایی کاوەی برایەتی. گەڕی دیلان دەگەڕێ ورەشبەڵەک گیراوە. هەڵپەڕکێ ئۆقرەی لە لاو و برازاوا سەندووە! شەنگەرادەکات و سەرچۆپی دەستێنێ. چەشنی مەلێکی بێئیسک وپرووسک، وەک ڕۆحی شایی و هەوای دەهۆڵ و زوڕنا، دەم بە قاقا وپێکەنین هەڵدەپەڕێ. لە زەوی جیا دەبێتەوە بەرەو ئاسمان دەفڕێ. لەحەوادا دەشەکێتەوە، دەشنێتەوە. چەپلە و چەقەنە و پللان لێدەدا.دێتەوە زەوی و گەڕی دیلان بە دوای خۆیدا ملکێش دەکا. وێڕای‌شایەری شایی شێعر و گۆرانی دەڵێ. سەرنج و نیگا و مەیلی هەموو کیژو کوڕی کۆڕ رادەکێشێ. هەڵپەڕکێ و چەقەنە و گۆرانی شەنگە شەپۆلی‌دەنگی شمشاڵە، لە دڵەوە هەڵدەقوڵێ و لە دڵا جێ دەگرێ. جار و باردەستی دۆی خۆی بەردەدا، جیا دەبیتەوە. بە تاکەکەسی بە دەوری‌دیلاندا دەسووڕێ، سووڕ دەخوا، دەخولێتەوە، رادەکات و هەمدیسان تێکەڵی پۆلی هەڵپەڕکێ دەبێ. سەرچۆپی دەستێنێتەوە. پێشەنگ وپێشەوای شایی شەنگەیە. من کە هەڵناپەڕەم و لە دوورەوە دەڕوانمەشایی و شەنگە سەرم سووڕماوە. لە خۆم و لە

شەمۆ دەپرسم: بڵێی کەس‌ئەوەندە و بە قەیرایی شەنگە ئاواتەخواز و هیوادارى ژین و ژیان وخۆشی بێ؟

شەو درەنگان چاوم لێیە ئەستێرەیەک خولێک بە شەقامەکانی‌ئاسماندا دەگەڕێ. زۆر هێڵی سپی و فەسفۆڕی و خوار و خێچ دەکێشێ.لاتراسکەیەک دەبەستێ و لە باوەشی ئاسمانەوە بەرەو زەوی‌بەردەبێتەوە. بە پێ و شوێنیەوە رادەکەم. رادەکەم و... دیسانەکەش‌جەغزێکی دیکە و جێژوان. من و شەمۆ و سەرگاشەبەرد و رەخی تاڵاو.مانگ لە ئاسمان و کیژی مانگ لە نێو ئاوی تاڵاو. شەمۆ پێمدەڵێ: «من‌دەچم بۆ ژووانی کیژی مانگ. ئاشا، زولفی بە شانە کردووە، روخساری‌زێڕە و زولفی زێوە. زێو لەسەر گەردن و شان و بەرۆکی ئاڵاوە. شەپۆلی‌تاڵاو زولفی دەلاوێنێتەوە. چاوەکانی خاتوونی ماسیەکانی تاڵاون.چاڵی چەنە و چاڵی سەر گۆنا پڕ لە زێڕ و ز ێون. زێڕ و زێو هەموو لەشیان‌زێڕوەشان کردووە و ورشە و ترووسکەیان دێ و شۆ ئەدەنەوە. شەپۆلی‌بەرز و نزمی تاڵاو ئازای لەشی لە زێڕ و زێوی کیژی مانگ پەرەنگ‌پەرەنگ و کوت کوت دەکات و هەمیسان پێکەوەی دەنووسێنێتەوە.شەمۆ دەستم دەگرێ و دەڵێ:

«من دەچم بۆ ژووانی کیژی مانگ، تۆش وەرە.» قەرارم لا نامێنێ وبەرەو ئامێزی کیژی مانگ رادەکەم. شەمۆ لە شانی راوێستاوە وپێدەکەنێ و بانگم دەکات. خۆم دەهاومە باوەشی تاڵاوەوە بەرەو پرچی‌کیژی مانگ بین دەکێشم. زێو تێمدەهاڵێ. باوەش بە لەشمدا دەکا ونوقمی بن ئاو دەبم. دەست دەگەیەنمە پرچی کیژ، ئەمجار بەرەوروخسارە جوانەکەی دەخوشێم. دەڕۆمە پێش. تاڵاو لە ئامێزیدادەمگوشێ. دەکەومە پەلەقاژە و هەناسەبڕکێ؛ لە دەست وپێ دەکەوم.ئەی داد و بێداد شەو شەقڵی منی شەوارەی شکاند و بە شوێن شەمۆداپەلکێشی بن ئاوی کردم. هەروا لەم هەناسەبڕکێ و پەلەقاژەدا نوقمی بن‌ئاو دەبم و بەرەو قووڵایی دەڕۆم. هیوا بڕدراو و ناهومێد، دەست لەرزگار بوون دەشۆڕمەوە. لەناکاو شەنگە لە دوورەوە پەیدا دەبێ. تووڕە وپەشۆکاو. قوڕوقەپی کردووە. دوو چەپۆکە بەسەری خۆیدا دەکێشێ.لێوە کرۆژە دەکا و بە نیگالێم دەپرسی: «تۆ بۆچی؟ بۆچی هاتووی؟بگەڕێوە، زووکە بە ڕێگەی خۆتدا بگەڕێوە!»

هەر خۆی ئازا و چوست و چالاک زولفی کیژی مانگ لە ئەندامەکانم‌دادەماڵێ و دەستم دەگرێ و دەمڕفێنێ. بەرەو سنوور

دەمگێڕێتەوە.دەربازم دەکات و لەمبەری سنووردا دەمهاوێتە ئامێزی زەوی و خاک وگاشەبەردەوە. خۆی لە نێو تالاودا رادەوێستێ. پەراسووەکانی لە نایلۆن‌تەنک و ناسکترن. لە نێوان رکەی سنگ و پەراسووەکانیدا دڵێکی سوورهەڵمی لێ هەڵدەستێ و دڵۆپ دڵۆپ خوێنی لێدەتکێ. خوێنی دڵی‌شەنگە! ئەم خوێنە شۆڕاوگە دەکا و بە نێو تالاودا وەک جۆگەلەیەکی زۆرباریک رێ دەبڕێ و خۆی بەرەو زەوی دەکێشێ. خوێن دەگاتە سەرخاک، چەند جاران بە دەوری گاشەبەردەکەدا بازنە دەکا و جەغزدەکێشێ و ئەوسا بەرەو شار دەخوشێ. هەڵمی لێهەڵدەستێ و بۆنی‌عەتر و گوڵاو بڵاو دەکاتەوە. شەنگە بۆ چرکەساتێ لە بەرچاوم ون دەبێ.ئەمجار کە دەردەکەوێ و دێتەوە رووانگەم - دەستی خوشکە هاوەڵدووانەکەی خۆی - دەستی ژیانی بە دەستەوەیە. شەنگە پاڵێک بە پشتی‌ژیانی دەسگیرانمەوە دەنێ و بە ئاماژە و ئاشێرە بەرەو منی دەنێرێ. ژیان‌بەرەو من دێت و دەمگاتێ و تێمدەهاڵێ. دەستم دەگرێ. بە شوێن‌خۆیدا بەرەو شار و شەقامەکانی شار رامدەکێشێ و دەمبات و دەڕوا.

حوللەسێ، هاتوومەوە سەر سێ. لە شان و نسێی گاشەبەردی‌جێژوان راکشاوین و بە دەنگ و بە کوڵ دەگرین. من و شەمۆ دەگرین. من‌لە سەرە خۆترم. ئای شەمۆ چ دەکا. بۆ شەنگە! وەک شتێک باش لەرووومان هەڵنایە لە روخساری یەکدی بڕوانین! سەعاتێک لەمەوبەرهەواڵیان پێداین ماشێن شەنگەی گرتۆتە ژێر و شەنگە لە ژێر تایرەکانی‌ماشێندا لەت و کوت بووە. ئەو شەمۆیەی کە دایمە ئەوینداری‌کۆچکردن بوو، تەنانەت لەم دنیاشەوە بۆ دنیایەکی دیکە، ئەوەتا هەواڵی‌مردنی شەنگەی بیستووە بە سۆز و داخەوە و بە دەنگێکی بەرز دەگری.هەر گریان؟ چەمەری دەکا و چەمەر چۆپی دەگێڕێ و شینگێڕی مردنی‌شەنگەیەتی. چەندەیش دڵنوایی دەکەم جی ناگرێ. تەنانەت گاڵتە بەخۆم و قسەکانم و دڵنەواییەکانم دەکات. لە داخی ئەم قسانەم بزەی‌دێتێ، گوێم ناداتێ و لە ئاکامیشدا لە خۆم و قسەکانم قەڵس و وەڕەزدەبێ و لە نسێی گاشەبەرد هەڵدەستێ و دوور دەکەوێتەوە. وەک شتێک‌دەست دەکا بە وڕێنە. دەنگی دەگاتە گوێم و ناگا. جاروبار حاڵی دەبم وبڕێ جار حاڵی نابم. زۆریش ئاگاداری لای من نیە، هەر دەرووەستی من‌نیە. ئەو قسەی خۆی دەکا و ناخی خۆی هەڵدەڕێژێ.

شەمۆ بە دەوری من و گاشەبەردەکەدا دەخولاوە و دەیگوت:

«دەڕۆم شەریف، دەڕۆم. تۆش لەگەڵمدا وەرە. زۆر هەوار و کۆچمان پێکەوە بووە، دەبا ئەم سەفەرەشمان پێکەوە بێت. تۆ نازانی شەریف،«برینی وا لە ژیاندا هەیە بە بێدەنگ ڕۆحت دەخواتەوەو ناشتوانی باسی ئەم برینە بۆ کەس بکەی...»(٣) شەنگە لەو شانمەوە بە هێمای پەنجەکانی پێمدەڵێ: «بەرەو شار و شەقام بگەڕێوە. ژیان چاوەڕوانتە.ژیانیش حاڵی دەکا: نەکەی لێی خافڵ بی. وانەکەی بەرەو ئێرە بێتەوە.من ئیدی دەبێ بڕۆم. بەرەو شوێنی خۆم بگەڕێمەوە، ئێوەش بەرەوشوێنی خۆتان بڕۆن.» شەو شەمۆی شکاند، من شەوارە بووم، شەوگارشەقڵی شەنگەی شەق کرد، من شەوارە بووم! شەوارەی شوێنی ئەمدووە و، ئێستاکەش سەر جێژوانی جاران و گاشەبەرد و ڕەخی تاڵاو. لەپڕ شریخەی شەپڵاخەیەک رامدەچڵەکێنێ. لە روونگەمدا، لە نێو ئاوی‌تاڵاودا خۆ هەڵگێڕانەوەی ماسییەک شەقە لە ئاو دێنێ. شەقە و شریخەی‌ئاوی تاڵاو بە چەشنی زللەیەک بە بن گوێمیدا بکێشن، دامدەچڵەکێنێ.تەزوویەک بە هەموو لەشمدا دەهێنێ و وێنەی شیر و خەنجەر ڕوومەت ولامل و قەبرغەم دەبڕێ. تەنانەت جەرگ و دڵ و دەروونیشم دێتە ژان،وەخۆ دێمەوە. لە نسێی گاشەبەردەکە راکشاوم. زەوی و گاشەبەردمەتەرێزی منن بۆ بەرگری لە رق و تووڕەیی و هەڕەشەی شەپۆلی‌شاڵاوی شەمۆ. لەشم لە ژێر توێژێ ئارەقەی گەش و ڕووندایە. پێستم‌سووتاوە و لە ژێر ئەم خوێن و خوێ و ئارەقەیدا دەبرژێتەوە. ئارەقەی‌لەشم وەک تل خواردنی بەچکە بۆقێک بە پشتەمل و نێو پشت و سەرسنگمدا شۆڕاوگەی بەستووە. دەچمە نێو ئاوی تاڵاو و خۆم دەشۆمەوە.لە ژێر تیشکی روون و گەشی خۆردا و بە ئاوێکی زوڵاڵ و فێنک خۆم‌دێنمەوە خۆ. ماندوویی لەشم دەڕوات و سوکناییم دادێ. دێمەوە پەنای‌گاشەبەرد و خۆم لەبەردەکەمەوە. وەبیر ژیانی دەسگیرانم – خوشکی‌ئاواڵ دووانەی شەنگە – دەکەومە. هەوای شار و شەقام و ژیان لەمۆخمدا دەکەوێتە جووڵە جووڵ.

لە بیرم نەماوە کەنگێ بوو، کام ڕۆژ، لە کام مانگی کام ساڵ یان کام‌سەدە و هەزارەی لەمەو بەر بوو کە شەنگە و شەمۆ، دوو هاوەڵی گیانی‌گیانیم ماڵئاوایی‌یان لێکردم و وەشوێن چارەنووسی خۆیان کەوتن!بەڵام ئەوەندەم لە لا روونە: شەو شەمۆی شەق کرد، من شەوارەی‌جەغزی وەیشوومەی شەو بووم و تێشکام. ئەو ماشێنەی شەقڵی شەتڵی‌شەنگەی شکاند، نەک شەنگە منی

شەوارەی شار و شاخ کرد. ئاسۆچەشـنی زێبـاری ئـاگر و گـڕکانی گـۆگرد لـە ترووسکە ترووسک و ورشەورش دایە. یادی شارو شەقام و ژیانی دەسگیرانم – خوشکە ئاواڵدووانەکەی شەنگە – بەرەو ماڵەوەم دەباتەوە. کـەچـی شـەنگـە و شەمۆشەقاو لەگەڵ شاقاوم هەنگاو هەڵدێننەوە و شان بە شـانم لـەگـەڵـمدان. وەکرەگی بن گوێم، وەک سێبەری خۆم.

١ـ لە «هوملێت»ی شەکسپیر وەرگیراوە.
٢و ٣ـ لە «کوندە کوێرە»ی هیدایەت وەرگیراوە.

* * *

تەقالاكانی نووسەر:
١ـ شاربەدەر - رۆمان
٢ـ حیكایەتی دورگەی نەناسراو - نوێلێتی ساراماگۆ، پاشكۆی سەردەم - وەرگێڕان.
٣ـ هەشت چیرۆكی وەرگێڕان بۆ منالان = حەوتەنامەی سیروان - وەرگێڕان.
٤ـ شەش ئەفسانەی وڵاتی رووسیا = گۆڤاری سروە.
٥ـ نۆڤلێتی «دۆنادۆن» = گۆڤاری رامان.
٦ـ دەیان وتاری تیئۆرەی ئەدەب = گۆڤارە كوردییەكان - وەرگێڕان.
٧ـ دەیان شێعر و چیرۆكی شاملوو = گۆڤارە كوردییەكان - وەرگێڕان.
٨ـ چاپ و بڵاوبوونەوەی سی كورتە چیرۆك = گوڤارە كوردییەكان.
٩ـ شانۆی «هەوارچی» لەسەر كارەساتی هەڵەبجە - كاری شانۆیی سەلیم كەریمی.

بێتوو هونەرپەرەوران یارمەتی بكەن، ئەم كتێبانەش بەڕێوەن!!

١ـ دۆدۆن: كۆچیرۆك.
٢ـ چیرۆكی نوێ، ئینسانی رێبازی نوێ = ٦ وتاری تیئۆرەی ئەدەب - نووسەر: ئالێن رۆب گرێی.
٣ـ تیئۆرەی رۆمان = ١٠ وتاری تیئۆرەی رۆمان، لەسەر هەڵدانیرۆمانەوە هەتا ئەمڕۆ: دەیوید لاج - دەیوید دەیچێز - جان هەلپرین و... - وەرگێڕان.
٤ـ ئاوێنەی جادوو: نۆ ئەفسانە بۆ مێرمناڵان - وەرگێڕان.
٥ـ چیرۆكم بۆ بخوێننەوە: ٢٠ چیرۆك بۆ مێرمناڵان - وەرگێڕان.
٦ـ ٣ سەعات و ٢٢ دەققەی بەر لە بەیانی - شێعر و چیرۆكی شاملوو - وەرگێڕان.
٧ـ هەوارچی هەواری هاوار: رۆمان.